

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНО – НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

Студентське наукове товариство

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА

студентська науково - технічна конференція

**"ПРИРОДНИЧІ ТА ГУМАНІТАРНІ
НАУКИ.**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ"

20-21 квітня 2016 р.

(збірник тез конференції)

ТОМ 2

Тернопіль 2016

ББК 72+34 (Укр)

М34

Матеріали ІХ Всеукраїнської студентської науково - технічної конференції / В 2 т. – Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет ім. І.Пулюя (м. Тернопіль, 20-21 квітня 2016 р.), 2016. – Т. 2. – 168 с.

В збірнику друкуються матеріали Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції. Тернопіль. – ТНТУ ім. І. Пулюя (20-21 квітня 2016 р.) за наступними науковими напрямками:

математичне моделювання, механіка, машинобудування, машини та обладнання сільськогосподарського виробництва; приладобудування; матеріалознавство, міцність матеріалів і конструкцій; електротехніка, електроніка та світлотехніка; математика; фізика; хімія, хімічна, біологічна та харчова технології; обладнання харчових виробництв; інформаційні технології, гуманітарні науки, економіка, менеджмент, фінанси, радіоелектронні біотехнічні системи; зварювання та споріднені процеси і технології.

Редакційна колегія:

д.т.н. Петро Ясній, д.е.н. Богдан Андрушків, д.т.н. Богдан Гевко, д.ф.-м.н. Леонід Дідух, д.т.н. Ігор Стадник, д.ф.н. Анатолій Довгань, д.т.н. Володимир Андрійчук, д.т.н. Анатолій Лупенко, д.т.н. Ігор Луців, к.ф.-м.н. Михайло Михайлишин, д.т.н. Михайло Пилипець, к.ф.н. Василь Ніконенко, д.т.н. Роман Рогатинський, д.т.н. Петро Стухляк, д.е.н. Наталія Кирич, д.т.н. Микола Підгурський, д.т.н. Тимофій Рибак, д.т.н., Микола Приймак, д.б.н. Володимир Юкало, д.б.н. Олег Покотило, д.т.н. Богдан Яворський, к.ф.-м.н. Борис Шелестовський, д.ф.-м.н. Андрій Кривень, д.т.н. Павло Марущак, д.е.н. Олена Панухник, к.е.н. Ольга Білоус, к.е.н. Роман Федорович, д.т.н. Тетяна Вітенько, д.т.н. Чеслав Пулька, д.п.н. Надія Буняк, д.т.н. Віктор Барановський, д.ф.-м.н. Михайло Петрик.

Комп'ютерний набір, верстка та редагування:
науковий секретар Ігор Окіпний

Адреса конференції:

46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

тел. (0352) 25-35-09, e-mail: snt@tu.edu.te.ua

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

Економіка, менеджмент, фінанси

Секція:

УДК 621.326

Арсеньєва М. – ст. гр. ПО-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ БАЛАНСУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ШВИДКОГО
ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
ПІДПРИЄМСТВА**

Науковий керівник: к.е.н., доцент Синькевич Н.І.

Arsenyeva M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

**EXPRESS-ANALYSIS OF THE BALANCE SHEET AS TOOL TO
QUICKLY OBTAIN INFORMATION ABOUT THE FINANCIAL
CONDITION OF THE ENTERPRISE**

Supervisor: associate professor Synkevych N.I.

Ключові слова: баланс, експрес-аналіз, підприємство

Keywords: balance, express-analysis, enterprise

Баланс підприємства завжди викликає найбільший інтерес для всіх користувачів фінансової інформації, оскільки саме він відображає вартість майна підприємства, залежність від зовнішніх і позикових джерел фінансування, стан розрахунків з контрагентами, напрями інвестиційної діяльності підприємства. Тому вміння аналізувати баланс є вкрай необхідним для кожного, хто планує успішно реалізувати себе у сфері бізнесу.

Результати аналізу інформації з вітчизняних і зарубіжних фахових видань підтверджують, що методика аналізу балансу є доволі популярним предметом наукового пошуку. Дослідженнями цих проблем займалися відомі зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти, такі як: Е. Бриттон, К. Ватерсон, Г.А. Велш, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, В.В. Сопко, С.П. Зубілевич, Я.Д. Крупка, Л.В. Чижевська, В.Г. Швець, Я.В. Соколов. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у цьому напрямку, ще й досі залишається багато дискусійних питань.

Аналіз фінансового стану підприємства за звітний період починається із його загальної оцінки за даними балансу. В окремих випадках дослідження розпочинають з експрес-аналізу. Експрес-аналіз дає швидку оцінку ситуації, яка склалася на підприємстві. Він призначений для пошуку і виділення найбільш важливих і складних проблем в управлінні фінансами. Його основною метою є поточна, нескладна і нетривала за часом виконання оцінка фінансового стану та динаміки розвитку суб'єкта господарювання. Цей вид аналізу потребує незначних витрат часу для одержання результатів і наступного проведення додаткових аналітичних досліджень. Експрес-аналіз здійснюється поетапно (рис.1).

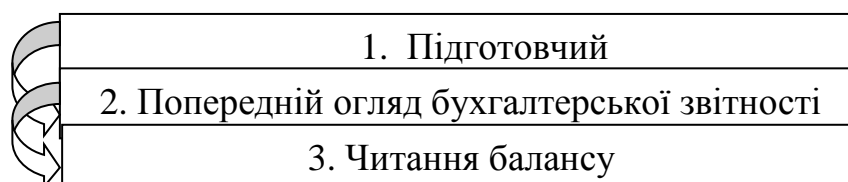

Рис. 1 Етапи експрес-аналізу

Для того, щоб проаналізувати всі аспекти фінансового стану підприємства, потрібно здійснити підготовчий етап – скласти аналітичний баланс, знайти абсолютне та відносне відхилення в динаміці за звітний період, що дає можливість об'єктивного аналізу, а з іншого – є максимально зручною для проведення аналітичних розрахунків.

На цьому етапі потрібно переконатися в тому, що баланс готовий до читання. Для цього проводиться проста обчислювальна перевірка балансу за формальними ознаками і по суті. Правильність заповнення граф, наявність всіх необхідних форм і додатків.

Другий етап передбачає ознайомлення з примітками до звіту; необхідно вивчити і проаналізувати характер змін окремих його статей і розділів.

Третій, основний етап – читання балансу, що передбачає попереднє загальне ознайомлення з результатами роботи підприємства і його фінансовим станом безпосередньо за бухгалтерським балансом та минулими звітними періодами.

Вміння читати баланс – важлива професійна характеристика спеціаліста, яка надає йому можливість складати прогностичні баланси й управляти найважливішими фінансовими параметрами підприємства. До того ж, вміння читати фінансові звіти допомагає аналітику сформулювати правильну думку про фінансовий стан і виробничу діяльність інших компаній.

Читання балансу починають зі встановлення зміни валюти балансу за аналізований період. Для цього підсумок балансу на початок року порівнюють з підсумком балансу на кінець періоду. Зростання валюти балансу у порівнянні з попереднім періодом – це хороший знак, але слід звернути увагу на те, за рахунок чого вона зросла. Дуже добре, якщо це відбулося в результаті збільшення власного капіталу та збільшення суми позикових коштів. Проте, над збільшенням одних тільки боргових зобов'язань варто замислитись.

Зменшення валюти балансу за звітний період свідчить про скорочення підприємством господарської діяльності, що може призвести до його неплатоспроможності.

У процесі експрес-аналізу балансу важливо розуміти про що говорить кожна його стаття. За впливом на фінансовий стан «негативні» статті можна умовно розділити на дві групи. Перша - ті, що свідчать про вкрай незадовільну роботу підприємства, вказуючи на його становище, а саме: «Непокритий збиток», «Неоплачений капітал», «Вилучений капітал». До другої групи належать статті, що вказують на певні недоліки в роботі: «Дебіторська заборгованість», «Кредиторська заборгованість», «Відстрочені податкові зобов'язання», «Поточні зобов'язання з оплати праці» (в разі їхнього перевищення середньомісячного фонду заробітної плати).

Про «здоровий» фінансовий стан свідчать залишки за таким статтями «Грошові кошти», «Поточні фінансові зобов'язання», «Довгострокова фінансова заборгованість». Таким чином, тільки поглянувши на статті балансу вже можна дійти певних висновків про фінансовий стан, не вдаючись до розрахунків.

Отже, завдяки експрес-аналізу можна оперативно виділити головні ознаки, наявність яких у балансі дає підстави вважати його «позитивним», а саме:

- збільшення валюти балансу на кінець звітного періоду порівняно з його початком;
- збільшення первісної вартості основних засобів, інвестиційної нерухомості, довгострокових фінансових інвестицій;
- зменшення залишків готової продукції на складі та розрахунків із постачальниками;
- перевищення власного капіталу підприємства над позиковим і збільшення темпів його зростання порівняно з темпами зростання залученого капіталу;
- збільшення частки власних оборотних коштів.

УДК 658.5

Бараннікова Н.– ст. гр. БМм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Юрик Н.Є.

Barannikova N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ACTUAL PROBLEMS OF CRISIS MANAGEMENT OF ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

Supervisor: P. D. Yuryk N.

Ключові слова: управління, антикризове, проблеми.

Keywords: management, crisis, problems.

На сьогоднішній день досить велика кількість підприємств знаходиться у кризовому стані в основному через відсутність у вищого керівництва досвіду у сфері антикризового менеджменту. І в першу чергу це торкається малого і середнього бізнесу, котрий не достатньо забезпечений резервними ресурсами та страховими інструментами для самостійного подолання кризових ситуацій, які поглиблюються з кожним днем. Тому чи не найважливішими є проблеми розробки заходів щодо запобігання та виходу підприємств з кризи.

Криза є об'єктивним і неминучим процесом у діяльності будь-якого підприємства. Більше того, криза – це не тільки негативний процес, а й об'єктивно необхідний, оскільки стимулює інтенсифікацію розвитку підприємства.

Аналізуючи кризовий стан українських підприємств, можна зробити висновок, що основними причинами виникнення кризи в Україні є:

- незадовільне керівництво підприємством, яке є основною причиною і першим чинником виникнення кризи (відсутність стратегічного підходу, недостатні знання керівників, низька дисципліна, недостатність ентузіазму та аморальність);
- відсутність механізмів передбачення кризи;
- незадовільне виконання своїх обов'язків фінансовими службами (відсутність системи управління ризиками, незадовільне фінансове планування та аналіз);
- відсутність ефективного механізму контролю (відсутність планування, прийняття необґрунтованих управлінських рішень, допущення відхилень, помилок та прорахунків (управлінських, інженерних, політичних).

Внаслідок дії одного чи кількох кризових чинників, на підприємствах виникають і поглиблюються кризові ситуації. В залежності від їх стадії розвитку, можна визначити і обґрунтувати їх сутність, а також передбачити наслідки та розробити заходи щодо їх усунення. Згідно з цим, можна виділити такі стадії розвитку кризових ситуацій на підприємстві:

Перша стадія – зниження обсягів прибутку. Її наслідком є скорочення резервів розвитку підприємства внаслідок погіршення його фінансового стану. Заходи щодо вирішення цієї проблеми можуть бути як стратегічні (реструктуризація, перегляд стратегії розвитку), так і тактичні (зниження витрат, підвищення продуктивності).

Друга стадія – виникнення збитковості виробництва. Внаслідок відсутності прибутків, підприємство змушене використовувати резерви для забезпечення своєї життєздатності, наслідком чого є їх скорочення. Шляхом подолання цієї ситуації є, як правило, управлінські дії, що передбачають реструктуризацію підприємства.

Третя стадія – виснаження підприємства через відсутність резервних фондів. Наслідком цієї стадії є спрямування частини оборотних коштів на покриття збитків, що скорочує їх відтворення. Через відсутність засобів на проведення реструктуризації, підприємству необхідні оперативні заходи, спрямовані на стабілізацію фінансового стану та пошук засобів на проведення реструктуризації.

Четверта стадія – неплатоспроможність підприємства. У підприємства уже відсутні засоби для фінансування навіть скороченого відтворення та оплати по попередніх зобов'язаннях. Найгіршим наслідком цієї ситуації є зупинка виробництва та банкрутство. Виходом із цієї ситуації є екстренні заходи щодо відновлення платоспроможності підприємства та забезпечення підтримки виробничого процесу.

У зв'язку з цим, під антикризовим управлінням слід розуміти таке управління, яке здатне запобігати або пом'якшувати кризові ситуації у виробничо-господарській діяльності, а також підтримувати функціонування підприємства в режимі виживання в період кризи та забезпечувати вихід з неї з найменшими втратами.

Таким чином, проблеми антикризового управління українськими підприємствами можна поділити на чотири групи:

1. Проблеми розпізнавання передкризових ситуацій. Недостатня компетентність керівництва не дозволяє своєчасно передбачити настання кризової ситуації, виділити основні чинники її виникнення, та зрозуміти її характер, що ускладнює побудову і запуск механізму її запобігання.

2. Проблеми технології управління. Ця група включає в загальному вигляді проблеми аналізу та оцінки кризових ситуацій, а також варіанти поведінки соціально-економічної системи в кризових ситуаціях. Сюди також включають і проблеми розробки стратегічних рішень щодо виходу підприємства з кризи в часових, ресурсних, кваліфікаційних та інших обмеженнях.

3. Методологічні проблеми життєдіяльності організації. Ці проблеми передбачають формулювання місії, цілей управління, а також шляхи, заходи та методи управління в умовах кризи. Сюди також включаються фінансово-економічні, організаційно-правові та соціально-психологічні проблеми.

4. Конфліктологія і селекція персоналу в умовах виведення підприємства з кризової ситуації.

Отже, стає все більш очевидним, що впровадження антикризового управління на українських підприємствах в сучасних умовах є необхідним і залежить від якості управління підприємством. Саме висока компетентність антикризових менеджерів дозволить не тільки визначити конкретні об'єкти управлінської дії, а й своєчасно здійснити ефективні заходи в процесі управління підприємством в умовах кризи.

Література

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством [Текст]: Навч. посібник. вид. 2-ге, виправл. і доп./ В. О. Василенко // Київ: Центр навчальної літератури – 2005. – 504 с.

2. Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством [Текст]: / Л. С. Ситник // НАН України: Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк : ІЕП НАН України, 2000. - 504 с.

УДК 338.48

Бедрух.Л.Р. ст. гр. ПФ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА

Наукою керівник: к.е.н., доцент Крамар І.Ю.

Beruhkh.L.R.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CIRCULATING ASSETS

Supervisor: Kramar I.

Оборотні кошти є однією зі складових частин майна підприємства. Стан і ефективність їхнього використання - одне з головних умов успішної діяльності підприємства. Розвиток ринкових відносин визначає нові умови їхньої організації. Висока інфляція, неплатежі й інші кризові явища змушують підприємства змінювати свою політику стосовно оборотних коштів, шукати нові джерела поповнення, вивчати проблему ефективності їхнього використання.

Оборотні кошти – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку.

До оборотних виробничих фондів належать: сировина, основні й допоміжні матеріали, напівфабрикати, паливо, тар, запасні частини для ремонтів, малоцінні та швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, напівфабрикати власного виробництва, витрати майбутніх періодів.

Фонди обігу – це залишки готової продукції на складах підприємств, відвантажені, але не оплачені покупцями товари, залишки коштів підприємств на поточному рахунку в банку, касі, у розрахунках, у дебіторській заборгованості, а також вкладені в короткострокові цінні папери.

Але незважаючи на відмінності у призначенні оборотні фонди та фонди обігу тісно взаємопов'язані. Вони обслуговують єдиний процес відтворення на виробництві й забезпечують його неперервність. Водночас оборотні фонди та фонди обігу є складовими оборотних активів, що відображають розміщення їх за сферами відтворення у процесі руху, і разом з тим самостійними економічними категоріями. Економічною категорією, що об'єктивно існує, є оборотні активи.

Визначення потреби в оборотних коштах є досить актуальною, оскільки правильна організація, збереження і ефективність використання оборотних коштів мають велике значення для забезпечення безперервного процесу суспільного відтворення, стійкого фінансового стану всіх суб'єктів господарювання, нормального грошового звернення, реального накопичення національного багатства країни.

Наявність у підприємства оборотних коштів в достатній кількості ще не свідчить про їх раціональне використання. Для оцінки ефективності використання оборотних коштів служить система показників, пристосування яких до конкретного підприємства дає можливість визначити шляхи поліпшення використання цих коштів.

Склад оборотних коштів – це сукупність вартості окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

Структура оборотних коштів – це питома вага вартості окремих статей оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів.

За відповідності складу, структури й наявності оборотних коштів запланованому обсягу виробництва та реалізації підприємство в змозі отримувати прибуток з мінімальними витратами. У разі зниження розміру оборотних коштів можливі перебої в постачанні й виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності. Надлишок оборотних коштів призводить до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання оборотних коштів не за призначенням.

В економічній літературі оборотні кошти можуть позначатися як оборотні активи, поточні активи, оборотний капітал, мобільні активи. Політика щодо управління цими коштами має значимість, перш за все з позиції забезпечення безперервності і ефективності поточної діяльності підприємства.

Оборотні активи підприємства в кожний момент господарської діяльності одночасно перебувають в усіх стадіях кругообігу. В той час, коли одна частина оборотних активів надходить у виробництво у вигляді виробничих запасів, інша частина активів формується як результат виробництва у вигляді готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг), а третя частина реалізується покупцям і перетворюється через розрахунки в грошові кошти. Одночасне знаходження оборотних активів на всіх стадіях забезпечує безперервний процес господарської діяльності і безперебійну роботу підприємства. Ця частина активів, оцінена у грошах, називається фондами обігу. Основне їх призначення полягає в забезпеченні коштами планомірного процесу обороту на підприємствах.

Отже, оборотні активи як вартісна категорія – це вартість, авансована у кругообіг виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу.

Використана література:

1. Вахрушина Н. «Як управляти оборотними активами». Журнал Фінансовий директор. № 1, 01.2006.
2. Зайцев Н.Л. Економіка, організація і управління підприємством. 2-е вид. - М., 2008. - 455 с.
3. О.П. Крайник Є.С. Барвійська. Економіка підприємства. Навчальний посібник/ За редакцією О.П. Крайник /-Львів: Національний університет “Львівська політехніка” (Інформаційно – видавничий центр “ІНТЕЛЕКТ+”), “Інтелект Захід”, 2003. – 208с.
4. Економіка підприємства: Нвч. посіб./А.В.Шегда, Т.М.Литвиненко, М.П.Нахаба та ін.; За ред.. А.В.Шегди. – К.: Знання-Прес, 2001,-335с.

УДК 336

Безпалько І. – ст. гр. ПФМз-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: д.н. з держ.упр., професор Рудакевич М.І.

Bezpalko I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISMS TO ENSURE EFFECTIVE OF ENTERPRISE

Supervisor: Dr., Professor Rudakevych M.I.

Ключові слова: фінансово-економічний механізм; управління фінансами.

Keywords: financial and economic mechanism; financial management.

В умовах ринкової економіки, ключовим елементом економічної системи виступає підприємство. Функціонування українських підприємств відбувається у складних умовах політичної та економічної нестабільності, а тому, важливим для підприємства є забезпечення безперервного функціонування виробництва та фінансово-економічних відносин з державою та партнерами. Цього можна досягти за рахунок удосконалення фінансово-економічного механізму управління підприємством як головного механізму стабілізації його діяльності.

Фінансово-економічний механізм управління підприємством виступає цілісною системою управління фінансами підприємства, яка призначена для організації взаємодії об'єктів та суб'єктів господарювання у сфері фінансових відносин, формування та використання фінансових ресурсів, забезпечення ефективного впливу фінансової діяльності на кінцеві результати роботи підприємства. Фінансовий механізм включає фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення.

До шляхів вдосконалення фінансово-економічного управління діяльністю підприємства відноситься:

1. Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів відповідно до завдань розвитку підприємства.
2. Забезпечення найефективнішого використання фінансових ресурсів у розрізі основних напрямів діяльності підприємства.
3. Оптимізація грошових потоків підприємства.
4. Забезпечення максимізації прибутку підприємства з найменшим рівнем фінансового ризику.
5. Забезпечення мінімізації фінансового ризику за очікуваного рівня прибутку.
6. Забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку [1].

Список використаних джерел:

1. Бобирь О.І. Фінансово-економічний механізм управління діяльністю підприємства / О.І. Бобирь, М.В. Матвієць: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_SVMN_2008/Economics/27133.doc.htm.

УДК 339.13

Богачук Н.Р.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Науковий керівник – професор Федорович Р. В.

Bogachuk N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MARKETING MIX IN INDUSTRIAL ENTERPRISE

Supervisor: Fedorovuch R.

На сьогоднішній день, маркетинг є однією з основних філософій ведення бізнесу, що дозволяє підприємствам виживати, активно розвиватися й конкурувати на ринку, в результаті чого їхні доходи постійно збільшуються, витратна частина знижується, і, відповідно, зростає прибуток (що і є основною метою діяльності будь-якого підприємства, не враховуючи некомерційну сферу). Сформульовано загальні теоретичні основи вітчизняного маркетингу, але швидкий розвиток сучасного ринку, зростаюча увага до підвищення якості, зміни в цінах та спрямованість на споживачів вимагають постійних досліджень комплексу маркетингу, його взаємодії з зовнішнім середовищем, інструментами та ресурсами маркетингу.

Перші спроби систематизувати інструменти маркетингу припадають на 40-і рр. ХХ ст., коли в одній з публікацій Джеймса Каллітона виникає новий термін "marketing mix" (комплекс маркетингу). Він вперше застосував так званий «рецептний підхід» у вивченні витрат на маркетинг. Продавець був визначений ним як «упорядник маркетингової програми з інгредієнтів», так як саме він здійснює планування стратегії конкуренції, одночасно будучи менеджером, здатним інтегрувати всі складові в комплекс маркетингу. У 1953 р. на підставі праць Джеймса Каллітона президент Американської асоціації маркетингу Нейл Борден винайшов узагальнюючий термін «маркетинг-мікс» і запропонував його на одному із засідань цієї асоціації. Сам автор в свій основний список включає дванадцять складових, а саме: товар, ціну, торгову марку, канали розповсюдження, комунікаційні процеси, рекламу, просування товару, його подачу, демонстрацію товару, обслуговування, матеріальні витрати та аналіз даних.

Згідно з найбільш поширеними трактуваннями, комплекс маркетингу (маркетинг-мікс) – це сукупність маркетингових засобів, певна структура яких забезпечує досягнення поставленої мети та вирішення маркетингових завдань. До його складу входять product (продукт), price (ціна), place (розподіл), promotion (просування).

Product (продукт) представляє собою такий інструмент маркетингу, який направлений на надання виробленим товарам такої якості і таких властивостей, що максимально відповідають потребам споживачів і вимогам ринку, на якому діє підприємство. До складу цього елемента входять: асортимент, якість, дизайн, упаковка, сервіс, технічне обслуговування, гарантійне обслуговування, якість обслуговування, торгова марка.

Price (ціна) представляє собою інструмент маркетингу, що формує ціну продукції для кінцевого споживача. До цього елемента належать: ціни для кінцевого споживача, для оптовика, позиціонування, знижки й умови платежу, умови видачі кредиту, прайс-лист.

Place (розподіл) представляє інструмент маркетингу, направлений на формування способів раціонального переміщення товарів від виробника до безпосереднього споживача продукції. До елемента включають: канали збуту, охоплення ринку, дилерська підтримка, щільність мережі збуту, час від оформлення до постачання, товарні запаси, транспорт.

Promotion (просування) являється інструментом маркетингу, що направлений на стимулювання попиту на продукцію виробника на ринку, де він діє. До елемента включається: торговий персонал, реклама, стимулювання, персональний продаж, виставки, політика відносно торгової марки.

Використання концепції маркетинг-міксу у маркетинговій діяльності підприємств дозволяє сформувати цільову комплексну програму, яка сприятиме реалізації системного підходу при здійсненні комплексного впливу на покупців і потенційних споживачів, а також при плануванні та управлінні цим процесом.

УДК 336.741.236.1

Вавринів С. - ст. гр. ПФмз-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Кудлак В.Я.

Vavryniv Sofia

Ternopil Ivan Pului National Technical University

CASH FLOW PLANNING AT THE ENTERPRISE IN TODAY'S ECONOMY

Supervisor: Vitalij Kudlak

Ключові слова: міжнародна міграція робочої сили, трудова міграція.

Keywords: international labor migration, labor migration.

Однією з важливих проблем сучасного фінансового менеджменту є планування грошових потоків. Воно тісно пов'язане зі стратегічним плануванням фінансово-господарської діяльності підприємства.

Оскільки рух виробничих фондів опосередковується рухом грошей, то грошовий потік повинен бути прогнозованим. Тому, поряд з визначенням джерел надходження грошових ресурсів та напрямів їх використання за видами діяльності на плановий період (рік), необхідно визначити позитивні і негативні грошові потоки в розмірі окремих часових інтервалів планового періоду (рік, квартал, місяць, декада, дні) і збалансувати їх з таким розрахунком, щоб грошей було саме стільки, скільки їх потрібно в той чи інший момент.

Прогнозований рух грошових потоків досягається в процесі оперативного фінансового планування.

Оперативне фінансове планування - це комплекс заходів щодо забезпечення грошових надходжень, виконання грошових зобов'язань (платежів), поточного контролю та оперативного реагування на позитивний і негативний грошовий потік з метою їх оптимізації та уникнення неплатоспроможності підприємства.

Основною складовою оперативного фінансового планування є баланс грошових потоків. Він складається з метою прогнозування руху грошей в часовому вимірі (визначення потреби підприємства в грошах для досягнення поставлених завдань і джерел їх надходження в розрізі окремих часових інтервалів).

Баланс грошових потоків - це конкретизований прогноз грошових коштів за джерелами надходження і напрямками використання на певний відтинок часу. Ці передбачення повинні враховуватися при укладанні договорів як з покупцями (замовниками), так і постачальниками та іншими кредиторами.

Планування грошових потоків полягає у визначенні можливих джерел надходження коштів і напрямків їх витрати. Планування здійснюється в часовому аспекті: на рік(з розбивкою по кварталах), на квартал(з розбивкою по місяцях), на місяць (з розбивкою по декадах, або по тижнях).

Методика планування грошових потоків включає такі елементи:

- планування грошових надходжень за період;
- планування відсотку коштів;
- розрахунок чистого грошового потоку (надлишок +, нестача -);
- визначення загальної потреби в короткостроковому фінансуванні.

Вхідні грошові потоки підприємств за їхніми джерелами можна поділити на внутрішні та зовнішні. Коли кошти надходять з будь-яких джерел на самому підприємстві, вони належать до внутрішніх. Надходження коштів за рахунок ресурсів, які мобілізуються на фінансовому ринку, свідчить про використання зовнішніх джерел. Структура вхідних грошових потоків залежить від сфери діяльності та організаційно-правової форми підприємства. У країнах з розвинутою економікою 60-70% фінансових ресурсів надходить на підприємства за рахунок внутрішніх джерел.

Прогноз руху грошових потоків у фінансовому аспекті дещо наближений до плану доходів, витрат і прибутку, оскільки для його складання використовуються здебільшого ті самі вихідні дані. Проте в часовому вимірі вони є різними, оскільки грошові надходження і платежі в конкретному відтинку часу за абсолютною величиною не однакові: нерідко випрати передують грошовим надходженням, потрібне оперативне реагування з тим, щоб забезпечити ритмічну роботу підприємства і виконання плану прибутку.

Грошові надходження підприємств відіграють значну роль у процесі кругообігу коштів. Відшкодовуючи авансовані у виробництво вкладення, формуючи доходи і грошові фонди, вони створюють економічні умови для нового циклу виробництва і реалізації продукції, удосконалення та розширення власного господарства, збільшення власного капіталу.

УДК 339.13

Бугера З.В.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Bugera Z.V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SYSTEM OF STRATEGIC PLANNING OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

Стратегічне планування – це одна із функцій управління, що являє собою процес вибору цілей організації і шляхів їх досягнення. Стратегічне планування забезпечує основу для всіх управлінських рішень, функцій організації, мотивації і контролю орієнтовані на розробку стратегічних планів. Можна відзначити, що стратегічне планування стає усе більш актуальним для українських підприємств, що вступають у жорстоку конкуренцію як між собою так і з іноземними корпораціями.

Система стратегічного планування складається із семи взаємозалежних етапів: вивчення задачі організації, створення стратегічних господарських підрозділів, встановлення цілей маркетингу, ситуаційний аналіз, розробка стратегії маркетингу, спостереження за результатом.

Процес стратегічного планування посідає центральне місце в системі стратегічного управління. Більшість західних і східних підприємств використовують стратегічне планування для того, щоб змінити себе, вийти з безнадійних ситуацій, які сформувались зовні та в середині підприємства У рішеннях про структуру маркетингу головне – планування продукції, збут, просування і ціна. Для цього можна використовувати бюджети, тимчасові графіки, дані збуту й аналіз витрат. Якщо реальне функціонування відстає від планів, то необхідно застосовувати відповідні міри після того, як будуть визначені галузі, у яких виникають проблеми. Планування завжди орієнтується на дані минулого, але прагне визначити і контролювати розвиток підприємства в перспективі.

Сучасний темп зміни і збільшення знань є настільки великим, що стратегічне планування являється єдиним засобом формального прогнозування майбутніх проблем і можливостей. Воно забезпечує вищому керівництву засіб створення плану на тривалий термін. Стратегічне планування дає також основу для ухвалення рішення. Знання того, чого організація хоче досягти, допомагає уточнити найбільше підходящі шляхи дій. Формальне планування сприяє зниженню ризику при ухваленні рішення. Приймаючи обгрунтовані і систематизовані планові рішення, керівництво знижує ризик прийняття неправильного рішення через помилкову або недостовірну інформацію про можливості підприємства або про зовнішню ситуацію. Тобто— це систематизовані та більш-менш формалізовані зусилля усієї організації, спрямовані на розробку стратегій, оформлення їх у вигляді стратегічних планових документів різного типу, організацію виконання цих стратегічних планів, проектів і програм.

Система стратегічного планування є фундаментом для інших видів планування в компанії. Воно починається з визначення глобальних цілей і місії компанії. Потім встановлюються більше конкретні цілі. Для цього збирається повна інформація про внутрішнє середовище організації, її конкурентах, ситуації на ринку й про все інше, що може впливати на роботу компанії. Цей процес носить назву SWOT-аналіз. Після проведення SWOT-аналізу готується докладний звіт про сильні й слабкі сторони компанії, можливостях і загрозах, з якими їй прийдеється зштовхнутися. Потім вище керівництво вирішує, якими конкретно видами діяльності варто займатися.

УДК 658.016

Владимир О.М. – к.е.н., доц., Кулагіна Г. – ст. гр. БУМ-51.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІНСТРУМЕНТИ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Владимир О.М.

Vladymyr O.M., Kulagina G.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

DEFINITION PROBLEMS SECURITY OF RAW RESOURCES OF NATIONAL MEAT INDUSTRY

Supervisor: PhD Vladymyr O.M.

Ключові слова: стратегія, інноваційний розвиток, соціально-економічна система.

Keywords: strategy, innovation development, socio-economic system.

Будь-яка соціально-економічна система (далі – СЕС) – держава, регіон, підприємство тощо – має метою свого існування забезпечення інтересів усіх зацікавлених сторін через сталий розвиток і функціонування. Найпоширенішим і найефективнішим інструментом реалізації цієї мети на сьогодні є розроблення стратегій розвитку СЕС. Проте сучасні СЕС існують в умовах жорсткої конкуренції, прояву глобальних кризових явищ не лише економічного, соціального, політичного, але й духовного та природного характеру. Тому найактуальніші питання забезпечення сталого розвитку СЕС вже не вирішуються на основі класичної методології стратегічного управління. Необхідною умовою розвитку стає впровадження різного роду інновацій. Впровадження інновацій для забезпечення сталого розвитку СЕС, насамперед, відстежується через розробку стратегій розвитку СЕС. Україна проголосила інноваційну модель розвитку економіки, тобто країна повинна розвиватися на базі наукових досліджень й розроблень з метою випуску на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг. Переваги економіки інноваційного типу проявляються у показниках якості життя населення. У наш час все більше підприємств розуміють велику роль інновацій в успішній організації своєї діяльності, здобутті нових ринків, посиленні конкурентних переваг. Визначальною складовою стратегії є місія.

Сталий розвиток ґрунтується на синтезі трьох базових компонентів: економічного, соціального та екологічного. Економічна складова ґрунтується на вимозі збереження та розвитку сукупного капіталу, за допомогою якого забезпечується створення сукупного капіталу, який забезпечує створення необхідного для поточного та перспективного розвитку комплексу ресурсів. На етапі переходу до інноваційного типу економіки саме розвитку стратегії сталого розвитку підприємств повинна бути приділена особлива увага, оскільки на рівні первинної ланки економіки відбувається апробація численних нововведень: комерціалізація науково-технічних розробок, освоєння та випуск принципово нових продуктів.

Місія СЕС повинна відповідати на питання: навіщо, хто, що, як, чому, якими засобами, в ім'я чого; місія повинна відображати суб'єктивне сприйняття чи розуміння СЕС свого положення у теперішньому чи майбутньому часі серед інших СЕС, також

висуваються критерії до місії. Вона повинна бути: спрямована, реалістична, мотивована, унікальна, зрозуміла, спонукаюча до дій. Існуюче різноманіття вимог та критеріїв призводить до великої кількості підходів до формулювання місії СЕС. Це зумовлено тим, що немає чіткості в розумінні того, чим насправді є місія: чи коротким викладом головних цілей стратегії для рекламних і пропагандистських потреб, чи вагомою складовою, на яку опирається стратегія. Наприклад, у сфері прибуткового сектору чітко простежується необхідність планування, тому що місія прибуткової організації очевидна – отримання прибутку. У сфері неприбуткового сектору, де місії організації спрямовані на нечітко окреслену концепцію служити на користь суспільства, необхідність планування стає менш зрозумілою. У той час, коли всі погоджуються, що організація має служити суспільству, кожен працівник бачить це по-своєму. Нечіткість визначення місії – одна з проблем планування розвитку СЕС.

Сьогодні, в епоху формування трьох "і": "інтенції (нові знання) – інновації – інвестиції", економіка набуває рис економіки знань, головними змінами в її властивостях стає включення науки у сферу виробничих інтересів і стимулів для фірм, а також підвищення рівня відповідальності за інноваційний розвиток держави. У глобальній інноваційній системі відбуваються кардинальні зміни: росте інтенсивність інноваційних процесів, скорочуються терміни створення інновацій, розробниками та споживачами стають нові учасники інноваційної діяльності, змінюються їх відносини. Реалізація стратегій сталого інноваційного розвитку повинна забезпечити як стійке економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішніх ринках, збалансованість соціального розвитку, поліпшення добробуту населення, СЕС, так і посилити значущість інтелектуального, технологічного, інвестиційного та фінансового внеску СЕС щодо забезпечення сталого розвитку країни. У таких умовах сьогодення, СЕС задля забезпечення своєї конкурентоспроможності має реалізовувати власну стратегії інноваційного розвитку, спираючись на свої унікальні риси, притаманні лише їй.

Важливим інструментом розроблення стратегії сталого інноваційного розвитку соціально-економічних систем є ринок інноваційного інвестування, якому належить виключно важлива роль у формуванні, мобілізації, використанні та відтворенні інвестиційного потенціалу як сукупності наявних коштів та можливостей їх використання в інноваційній сфері. Виділення цього ринку як окремого елементу ринкового простору потребує аналізу механізму акумуляції та руху інвестиційних ресурсів на ньому, особливостей їх нагромадження й концентрації в певних формах і в конкретних суб'єктів, виявлення тенденцій цього руху й визначення перспективних технологій управління ним. Впорядкований рух інвестиційних ресурсів від їх джерел до користувачів створює інвестиційні потоки, які організовані з різного роду платіжних коштів і фінансових інструментів. Фінансові ресурси, проходячи через цей ринок, перетворюються в інвестиції й вкладаються в інноваційні проекти, що реалізуються користувачами. Економічна роль ринку інноваційного інвестування полягає в його здатності об'єднати розрізнені інвестиційні ресурси та трансформувати їх у конкретні капіталовкладення, що мають інноваційну спрямованість, сприяти руху потоків інвестиційних ресурсів від їхніх джерел до користувачів інвестицій. Це визначає роль і вплив даного ринку на процеси виробництва й відтворення – за допомогою нього можна впливати на рух, обсяг, напрямки інвестиційних коштів, що формують конкретні вкладення в інноваційній сфері, і, отже – на інвестиційні процеси в інноваційно активних галузях економіки й регіонах.

УДК 338.43

Владимир О.М. – к.е.н., доц., Микицей О. – ст. гр. Бім-51.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ СИРОВИННИМИ РЕСУРСАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ М'ЯСОПЕРЕРОБНІЙ ГАЛУЗІ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Владимир О.М.

Vladymyr O.M., Mykytsei O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

DEFINITION PROBLEMS SECURITY OF RAW RESOURCES OF NATIONAL MEAT INDUSTRY

Supervisor: PhD Vladymyr O.M.

Ключові слова: м'ясопереробна галузь, сировинні ресурси, сировинний потенціал.

Keywords: meat processing industry, raw materials, raw material potential.

Сучасні умови господарювання вітчизняних підприємств: непрогнозовано високий рівень інфляції, підвищення цін на сировину та матеріально-технічні ресурси, зниження купівельної спроможності, політична нестабільність України загострюють боротьбу виробників за ринки збуту. Зазначені тенденції є характерними і для м'ясопереробної галузі. Виробництво м'яса та його перероблення є стратегічно важливими для України галузями національної економіки, ступінь розвитку яких не тільки визначає рівень продовольчої безпеки країни, але й впливає на здоров'я та працездатність населення. Крім того, дану галузь слід розглядати як потенційне джерело зміцнення позицій України на зовнішніх ринках. Проте, стрімкий занепад вітчизняного тваринництва за два останні десятиліття призвів до його глибокої кризи, що супроводжувалася постійним та стабільним скороченням поголів'я тварин, зниженням рівня ефективності виробництва та отриманням значних збитків. Значних змін зазнала і м'ясопереробна галузь, яка сьогодні почала поступово відроджуватися.

Проблема вирішення питання забезпеченості сировинними ресурсами постає у м'ясопереробній галузі, для якої формування сировинного потенціалу є терміновим завданням. Вирішення цієї проблеми дасть змогу створити реальні передумови для покращення кількісних та якісних показників розвитку м'ясопереробної галузі. Створення вартості м'ясних продуктів починається у сільськогосподарському виробництві з формування кормової бази для тваринництва та вирощування худоби та закінчується реалізацією готової продукції підприємствами торгівлі. Економічні відносини у ланцюжку "сільськогосподарські товаровиробники – переробні підприємства – торгівля" існують у динамічному аспекті, а тому є необхідність їх постійного та комплексного дослідження у розрізі аграрних, виробничих і загальних економічних відносин. Регіони України, залежно від умов та результатів діяльності м'ясопереробних підприємств, доцільно поділити на чотири групи. До першої групи належать Закарпатська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Чернігівська області, які виготовляють відносно невеликі обсяги ковбасних виробів, витрачаючи при цьому мінімум необхідних ресурсів. Регіони другого кластера, які включають Вінницьку, Івано-Франківську, Рівненську, Хмельницьку області, можна охарактеризувати як найменш ефективні, оскільки за

найкращих вихідних умов їх результати є порівняно низькими. Третій (Волинська, Дніпропетровська, Полтавська) та четвертий (Житомирська, Запорізька, Харківська, Чернівецька) кластери є еталонними, оскільки підприємства цих груп, залучаючи відносно невеликі обсяги ресурсів, демонструють високі результати діяльності.

Перспективним напрямком розвитку скотарства є розведення порід м'ясного напрямку, оскільки основним джерелом яловичини в Україні було та залишається молочне скотарство, але інтенсифікація виробництва молока в нашій країні супроводжується скороченням поголів'я худоби, а, отже, і виробництва яловичини. Якщо у свинарстві та птахівництві використовуються переважно концентровані корми, то на рівень інтенсивності їх виробництва природний агропотенціал території впливає несуттєво. Найбільший вплив він робить на пасовищне тваринництво. Основним мотиваційним чинником, який спонукає вітчизняних економічних суб'єктів до виробництва продуктів м'ясоперероблення, а не іншого виду продукції, є прибуток. Водночас, вимогою для спрямування необхідних ресурсів, у т. ч. інвестиційних, у сфері перероблення м'яса є створення необхідних умов для отримання переробниками достатнього економічного ефекту. Первинними ж вихідними умовами для виготовлення продуктів м'ясоперероблення є повноцінне забезпечення перероблення сировиною – продукцією тваринництва. Розвиток вітчизняної м'ясопереробної галузі вимагає виявлення потенційних джерел збільшення результативності перероблення м'яса. Одним із шляхів отримання такої інформації є групування регіонів України залежно від умов та результатів діяльності м'ясопереробних підприємств та виділення особливостей найбільш ефективних й результативних із них. Проблема вітчизняних виробників полягає не тільки в значному імпорті м'ясної продукції. При практичній реалізації певних державних програм із підтримки вітчизняного виробника щодо м'ясопереробної галузі можна було б говорити не тільки про зменшення великих обсягів імпорту м'яса, а й про значне збільшення обсягів експорту продукції.

У даний час величезні території сільськогосподарських угідь не використовуються, рілля заростає чагарником. М'ясне скотарство має ряд наступних конкурентних переваг: у порівнянні з молочним тваринництвом це менш капіталомістка галузь; не вимагає кадрів високої кваліфікації; його можна розмістити на землях, віддалених від міських поселень; використовує трав'яні корми, які є у достатку; споживча якість м'яса вища, ніж у худоби молочних порід; у великих містах зростає попит на м'ясну продукцію; наявність в пріоритетному національному проекті можливості придбання племінної м'ясної худоби на умовах лізингу. У господарствах України збереглися резерви, необхідні для створення галузі м'ясного скотарства: є невикористовувані тваринницькі приміщення, в яких (при незначних витратах на ремонт) можливе розміщення м'ясної худоби; кормова база дозволяє тримати велику кількість худоби і для її розширення є досить невикористовуваних угідь, на яких можна організувати заготівлю об'ємистих кормів і довголітні, культурні пасовища; молочну худобу, що відрізняється низькою продуктивністю, може бути використаний для отримання помісних телят. При правильній організації відтворення можна третю частину корів ферм схрещувати з биками спеціалізованих м'ясних порід, без збитку для ремонту стада та виробництва молока. Цей напрямок дозволяє не тільки збільшити валовий продукт країни, а й забезпечити роботою населення депресивних районів, підвищити добробут сільських жителів, призупинити вимирання села, наповнити місцеві бюджети.

УДК 336

Возьна І. – ст. гр. ПФМЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОЦІНКА РИНКОВОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: д.н. з держ.упр., професор Рудакевич М.І.

Vozna I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ASSESSMENT OF MARKET POSITION OF THE COMPANY

Supervisor: Dr., Professor Rudakevych M.I.

Ключові слова: ринкова позиція; фінансовий стан.

Keywords: market position; financial position.

Оцінка ринкової позиції підприємства здійснюється за багатьма параметрами розвитку його економіки. В зарубіжній та вітчизняній практиці вже відпрацьований механізм такої оцінки, розроблено систему фінансово-економічних показників, за допомогою яких можна зробити висновок про спроможність підприємства своєчасно повертати взяті кредити та інші боргові зобов'язання, в установлені строки поставляти товари і сплачувати виставлені рахунки за одержані ресурси.

Слід також мати на увазі, що ряд підприємств випускають цінні папери – акції, облігації, закладні, що вимагає оцінки стану таких підприємств на ринку капіталу. Адже потенційні інвестори повинні знати прибутковість і надійність цінних паперів того чи іншого підприємства з тим, щоб прийняти рішення про доцільність інвестування своїх коштів в їх купівлю.

Далі наведено методика розрахунку й економічний зміст фінансово-економічних показників, які доцільно використовувати при оцінці ринкової позиції підприємств. Така оцінка насамперед здійснюється за даними балансу підприємств. Зокрема, піддається детальному аналізу платоспроможність підприємства на основі оцінки таких її показників, як коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності та коефіцієнт моментальної ліквідності.

Крім того, на основі даних балансу визначають показники фінансової стабільності підприємства, які також достатньо повно характеризують його ринкову позицію. Такими показниками є: коефіцієнт незалежності (автономії), коефіцієнт заборгованості, коефіцієнт фінансового лівериджу та коефіцієнт фінансової міцності (стійкості).

Для оцінки позиції підприємства на ринку капіталів застосовується система показників, що дозволяють інвесторам судити про доцільність придбання тих чи інших цінних паперів. Ця оцінка ґрунтується на визначенні розміру тієї частини активів підприємства, що матеріально забезпечує випущені ним цінні папери – звичайні і привілейовані акції, облігації. Структура капіталізованих коштів через випуск цінних паперів повинна бути збалансованою [1].

Список використаних джерел:

1. Оцінка ринкової позиції підприємства за даними балансу і на ринку капіталів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/29524/>.

УДК 336

Войчишин Б. – ст. гр. ПФ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СПЕЦИФІКА КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Науковий керівник: д.е.н., професор Панухник О.В.

Voychyshyn B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SPECIFICITY CREDIT RELATIONSHIPS BANKING INSTITUTIONS

Supervisor: Dr., Professor Panukhnyk O.V.

Ключові слова: кредитні відносини; банківська установа.

Keywords: credit relations; banking institution.

Комерційні банки можуть отримувати від НБУ, як банку останньої інстанції, кредити через кредитні аукціони (тендери), ломбардні операції, переоблік векселів на умовах двосторонніх договорів. Ці кредити поділяються на коротко- та довгострокові. До ломбардних, як відомо, відносяться кредити, отримані від НБУ під забезпечення державних цінних паперів, які відповідають вимогам НБУ.

НБУ надає комерційним банкам короткострокові кредити в межах коштів на здійснення первинної кредитної емісії (випуску в обіг платіжних засобів). Такі кредити НБУ надає як безпосередньо, так і через свої регіональні управління комерційним банкам, які дотримуються економічних нормативів, встановлених НБУ для їх діяльності, та попереднього аналізу кредитоспроможності банків, тобто визначення гарантій повернення кредиту.

Використовується також такий різновид короткострокових кредитів як овердрафт за кореспондентським рахунком комерційних банків у НБУ (за умови існування відповідної угоди). Національний банк може надавати стабілізаційний кредит банку, який переведений у режим фінансового оздоровлення або який взяв на себе борг банку, що перебуває у режимі фінансового оздоровлення, за наявності його клопотання та висновків відповідного територіального управління Національного банку. Стабілізаційний кредит може надаватися банку лише за умови його забезпечення заставою високоліквідними активами банку-позичальника (державними цінними паперами, іншими цінностями після здійснення експертної оцінки їх вартості, які перебувають у власності комерційного банку і не обтяжені іншими зобов'язаннями) або гарантією чи порукою іншого фінансово стабільного банку або фінансової установи. Здійснення банком операцій із надання кредитів за рахунок коштів стабілізаційного кредиту не дозволяється.

Правила проведення кредитних тендерів затверджуються Правлінням НБУ. Під забезпечення кредиту банк може запропонувати тільки однорідну заставу (або державні цінні папери, або векселі). Не дозволяється пропозиція різних видів забезпечення в одній заявці [1].

Список використаних джерел:

1. Кредитні відносини між НБУ та комерційними банками: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/109/2577.html>.

УДК 338.984

Волинець В. – ст. гр. СКМ-51

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

АНАЛІЗ РИНКУ ТЕРНОПОЛЯ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА РОЗРОБКА БІЗНЕС МОДЕЛІ КОМЕРЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Науковий керівник: ст. викл. Боднарчук І.О.

V. Volynets

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TERNOPIL IT MARKET ANALYSIS AND DEVELOPMENT OF BUSINESS MODEL OF COMMERCIAL PROJECT

Supervisor: Senior Instructor I. O. Bodnarchuk.

Keywords: IT market, business model.

Ключові слова: IT ринок, бізнес модель.

Конкурентність на ринку інформаційних технологій в світі постійно росте, тому питання в можливості увійти в даний ринок послуг потрібно розпочати з оцінки попиту на види послуг ринку, та аналізом власних можливостей.

Український ринок інформаційних технологій 2015 року порівняно з 2014 роком скоротився на 42% - до 1,4 мільярда доларів. Імпорт зростає, внутрішній ринок скорочується. Таке падіння ринку пояснюється інфляцією національної валюти, зменшенням прибутків і як наслідок бюджетів компаній, що постійно користувалися послугами сфери ІТ. В таких обставинах варто проаналізувати можливість створення успішного проекту. Реальна цінність створення бізнес-плану не у вартості схеми досягнення готового продукту в руці, а швидше процесу дослідження і осмислення свого бізнесу на систематичній основі. Акт планування допомагає продумати речі ретельно, вивчити і дослідити, якщо ви не впевнені в фактах, і дивитися на ваші ідеї критично. Хороше планування займає багато часу зараз, але уникає дорогих і можливо катастрофічних помилок пізніше. Як правило, щоб закінчити хороший план потрібно декілька тижнів. Велику частину цього часу витрачається на дослідження і переосмислення ідей та припущень.

Є багато джерел доходу в ІТ сфері: це розробка нових технологій, програм, додатків та сайтів, їх подальша підтримка, аналіз, зберігання і продаж даних, тестування вже готових продуктів, розробка дизайну для сайтів та додатків, «розкрутка сайтів» та оптимізація для пошукових систем, та ще багато іншого. 60% сьгоднішніх працівників галузі працюють в аутсорсингу, а 30% на власний продукт.

Сучасними трендами кібербезпека, хмарні обчислення, «програми як послуга» мобільні технології, BigData, технології соціалізації, інтернет речей, машинне навчання. Щоб досягнути успіху варто працювати у одному із цих напрямків.

Важливою складовою підприємства є наявність фахівців, спеціалістів в сфері ІТ. На західній Україні знаходиться понад 20 вищих навчальних закладів, в тому числі 3 у Тернополі, що готують спеціалістів в даній сфері, що забезпечує вибір хороших кваліфікованих кадрів. Згідно із думкою рекрутерів у ІТ-сфері, попит на українських спеціалістів на міжнародному ринку є досить високим. Експерти зазначили, що українські ІТ-розробники цінуються міжнародними клієнтами, тому що вони мають досвід у роботі з новими технологіями, є гнучкими у використанні культурних аспектів ділової етики, вчасно виконують завдання.

УДК 338.16

Волошина С. – ст. гр. ОТП-411

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: Мартинюк Б.Б.

Voloshyna S.

Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROBLEMS OF MODERN LOGISTICS TRANSPORT IN UKRAINE

Supervisor: Martyniuk B.B.

Ключові слова: логістика, транспортно-логістичні послуги.

Keywords: logistics, transportation and logistics services.

Зниження логістичних витрат і підвищення ефективності роботи транспортного комплексу – це те, до чого повинні прагнути всі гравці ринку. Ринок транспортно-логістичних послуг – важлива складова економіки України. Пов'язано це з тим, що саме логістика є запорукою доставки продукції від виробника до споживача і без функціонування логістичних структур торгівля стає практично неможливою.

Основою для формування стратегічних цілей транспортної логістики та її розвитку в Україні є певні існуючі історичні та економічні особливості нашої країни. Адже очевидно, що сучасний український ринок перевезень вантажів має певні помітні відмінні риси порівняно з європейськими та азіатськими аналогами. Тому для прискорення розвитку ринку логістики в Україні, потрібно визначити причини, які негативно впливають на транспортно-логістичну діяльність.

Узагальнюючи праці вітчизняних та зарубіжних науковців, до них можна віднести:

- державну політику у галузі логістики, яка сьогодні неналежним чином координує та підтримує ринок логістичних послуг;
- інноваційний розвиток економіки, що гальмується світовою економічною кризою та макроекономічною нестабільністю в державі;
- недостатньо сформований облік логістичних витрат;
- логістичний підхід вимагає здійснення кардинальних змін у структурі підприємства, переходу до більш гнучких організаційних структур, створення спеціалізованих цехів і служб транспортно-складського господарства.

У зв'язку з нестабільністю економічної ситуації в Україні, рішенням логістичних проблем необхідно займатися на всіх рівнях управління логістичними потоками. Особливу увагу необхідно приділити самому підприємству як мікрологістичній системі.

Література.

1.Прокоф'єва Т.А. Проектування і організація регіональних транспортно-логістичних систем: навчально-методичний комплекс. М.: Изд-во РАГС - 2009.

2.Шкоро О.Н. Використання інформаційних технологій у транспортній логістиці / О.Н. Шкоро // Економіка та держава. - 2008.

УДК 627.326

Гаврилюк О. – ст. гр. ПКМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ

Науковий керівник: ст.викладач Гринчуцька С. В.

Gavrilyuk O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

EVALUATION OF THE PROBABILITY OF BANKRUPTCY USING ECONOMICAL MATHEMATICAL MODELS

Supervisor: Senior Lecturer Hrynychutska S.

Ключові слова: банкрутство, ймовірність, фінансова стійкість, модель

Keywords: bankruptcy, probability, financial stability, model

Процеси стабілізації фінансового стану сільськогосподарських підприємств, що розпочалися останніми роками, поки що не набули незворотного характеру. Фінансовий стан багатьох підприємств ще нестабільний, що зумовлює ризики банкрутства, низький рівень дохідності сільського населення та негативний вплив на економіку переробних, обслуговуючих та інших галузей і сфер економіки. Фінансова нестабільність більшості сільськогосподарських підприємств створює загрозу продовольчій безпеці держави. Тому здійснення заходів з їхнього фінансового оздоровлення з метою забезпечення платоспроможності, прибутковості та стійких конкурентних позицій у сучасних умовах набуло особливої актуальності.

Використання моделей оцінки схильності підприємства до банкрутства дістало значне поширення в міжнародній практиці, що зумовлено такими їх перевагами, як незначна кількість значущих показників, які забезпечують високу точність результатів за умов невеликої трудомісткості використання; забезпечують інтегральну оцінку і дають можливість порівнювати різноманітні об'єкти; інформація для розрахунку усіх показників відображається у звітності, а отже є доступною. Проте, в більшості цих моделей основна увага концентрується на певному факторі, що викликає певні суперечності. Деякі моделі оцінюють схильність підприємства до банкрутства на основі показників рентабельності та ділової активності (модель Альтмана, модель Г. Спрінгейта, модель Р. Ліса та ін.). [1] Хоча орієнтація цих моделей на фактори рентабельності та ділової активності не завжди є виправданою. Адже, з одного боку, збитковість підприємства і є свідченням загрози банкрутства, але це не означає, що підприємство обов'язково має збанкрутувати. З іншого боку, висока рентабельність не виключає можливість банкрутства, оскільки може супроводжуватись незадовільними показниками ліквідності та фінансової стійкості, що є свідченням загрози банкрутства.

Розрахунок результатів ймовірності банкрутства сільськогосподарського підприємства здійснено на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю "Святець", що на Тернопільщині.

Порівняння результатів дослідження загрози банкрутства за різними методиками запропоновано в таблиці 1.

Таблиця 1

Імовірність банкрутства ТОВ «Святець» за різними моделями за 2013-2015 роки

Імовірність банкрутства за моделлю	2013 рік		2014 рік		2015 рік	
	Значення	Результат	Значення	Результат	Значення	Результат
Таффлера $Z > 0,3$	1,025	Можлива подальша діяльність підприємства	1,39	Можлива подальша діяльність підприємства	0,93	Можлива подальша діяльність підприємства
Ліса $Z > 0,037$	0,46	Можлива подальша діяльність підприємства	0,06	Можлива подальша діяльність підприємства	0,08	Можлива подальша діяльність підприємства
Матвійчука $Z > 1,104$	3,12	Можлива подальша діяльність підприємства	2,05	Можлива подальша діяльність підприємства	3,242	Можлива подальша діяльність підприємства

В цілому отримані результати імовірності банкрутства підприємства розраховані, на основі вітчизняних, та західних моделей, свідчать про задовільний фінансовий стан підприємства і низький ризик банкрутства підприємства. Позитивна динаміка розрахованих результативних показників у 2015 р., вказують на покращення фінансового стану підприємства, підвищення його фінансової стійкості, а відповідно і незалежності від зовнішніх джерел фінансування, тобто покращення можливості здійснювати свою діяльність за рахунок власних коштів.

Література:

1. Коваленко О.Ю. Використання статистичних моделей діагностики банкрутства при прогнозуванні фінансового стану підприємств / О.Ю. Коваленко // Таврійський науковий вісник. – 2011. – Вип. 75. – С.238-247.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.2014 № 2343-ХІІ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

УДК 368:658

Гарват Т. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СТРАХУВАННІ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Тимошик Н.С.

Garvat T.

Ternopil IvanPul'uj National Technical University

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES INSURANCE RISK MANAGEMENT

Supervisor: Ph.D., associate professor Tymoshyk N.S.

Ключові слова: страхування, ризик, ризик-менеджмент, анти ризиковані заходи

Keywords: insurance, risk, risk management, anti risky activities.

В сучасних умовах світова практика не знайшла більш ефективного та дієвого способу захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб від несприятливих подій ніж страхування. Завдяки механізму страхування забезпечується соціальна та економічна стабільність у суспільстві що здійснюється за рахунок перерозподілу ризиків учасників суспільного виробництва.

Методологічний підхід до визначення сутності управління ризиками у страхуванні вимагає чіткого поділу ризиків на страхові та не страхові, врахування ризикових обставин, що їх супроводжують. Доведено, що від управління ризиками у сфері страхового бізнесу залежать ринкові позиції більшості суб'єктів підприємницької діяльності.

Важливу роль у системі управління ризиком відіграє правильний вибір заходів попередження і мінімізації ризику, які загалом визначають її ефективність. Вибір інструментарію впливу на ступінь господарських ризиків є важливим етапом процесу управління, але ґрунтовний аналіз економічної літератури показав відсутність єдиного підходу до даної проблеми сукупність заходів, які пов'язані з управлінням страховими ризиками, охоплює широке коло завдань, що реалізуються на усіх етапах здійснення страхової діяльності: починаючи від прийняття ризиків на страхування, їх контролю протягом дії договорів страхування до виплати страхових відшкодувань у разі настання страхової події. Наявність ризику передбачає здійснення антиризикової діяльності, основними формами якої є компенсація, репресія, превенція.

Управління ризиками, прийнятими на страхування вітчизняними страховиками, має спиратися на науково обґрунтовані засади, що передбачає визначення напрямів удосконалення процесу управління, розробку та впровадження практичних рекомендацій з їх реалізації. Впровадження та поширення управління ризиками, прийнятими на страхування, сприятиме поступовому розвитку страхової культури, підвищенню довіри до інституту страхування в нашій країні, інтегрування України в європейську спільноту.

УДК 621.326

Гевко О.І. – ст. гр. БМ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПОБУДОВА ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Науковий керівник: д.т.н., проф. Гевко Іван Богданович

Gevko O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CONSTRUCTION OF OPERATING SYSTEM

Supervisor: Gevko I.

До обов'язків операційних менеджерів на підприємствах входить побудова ефективних систем виробництва, тобто операційних систем, які об'єднують трудові ресурси, засоби і предмети праці та інші елементи, що необхідні для створення продукції чи послуг. Загалом операційну систему найчастіше представляють як сукупність взаємодії трьох підсистем: підсистеми перетворення; підсистеми забезпечення; підсистеми планування та контролю. Підсистема перетворення виконує продуктивну функцію по продукуванню продукції чи послуг. Підсистема забезпечення займається постачанням усіх необхідних ресурсів для підсистеми перетворення, а підсистема планування та контролю планує діяльність організації на кожен наступний період, здійснює контроль за виконанням рішень, визначає стратегічні напрямки розвитку організації [1]. Для ефективної діяльності операційної системи необхідно, щоб усі названі підсистеми системи узгоджено функціонували з єдиною загальною метою – розроблення та виготовлення необхідної продукції (продукування послуг). Тому важливим завданням операційного менеджменту є побудова таких управлінських систем, які б забезпечували виконання необхідних дій для одержання максимального позитивного результату від функціонування операційної системи.

Система - це об'єкт, що являє собою сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих частин або елементів. Операційним системам менеджери, незалежно від виду діяльності, масштабу виробництва та галузевих особливостей, стараються надати такі властивості: цілеспрямованість (пов'язана із певних потреб і спроможністю виробляти необхідну продукцію (продукувати послуги); поліструктурність (характеризується одночасним існуванням у системі підсистем, в яких окремі елементи одночасно входять у кілька підсистем і функціонують відповідно до їх вимог та цілей); відкритість (виявляється в обміні інформацією з зовнішнім середовищем); різноманітність (характеризується спеціалізацією, концентрацією, пропорційністю, серійністю, ритмічністю та прямоточністю процесів виробництва); результативність (характеризує спроможність системи продукувати продукцію чи послуги з відповідним позитивним ефектом); надійність (характеризує стійке функціонування по відношенню до впливів зовнішнього середовища); гнучкість (швидке пристосування до змін зовнішнього середовища); керованість (відображає можливість керуючих впливів у бажаному напрямку); довготривалість (характеризує здатність протягом тривалого часу зберігати результативність); структура (сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворюють систему та горизонтальний і вертикальний поділ праці); організація виробництва (відображає оптимізацію та координацію в часі та просторі всіх основних і допоміжних елементів операційної системи, які спрямовані на виготовлення необхідної споживачам продукції (продукування послуг).

Література:

1. Гевко І.Б. Операційний менеджмент: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 228с.

УДК 336

Гриців М. – ст. гр. ПФЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ

Науковий керівник: д.е.н., професор Панухник О.В.

Hrytciv M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

NEED FINANCIAL STRATEGIES

Supervisor: Dr., Professor Panukhnyk O.V.

Ключові слова: фінансова стратегія; фінансові ресурси; позиковий капітал.

Keywords: financial strategy; financial resources; loan capital.

В загальному, фінансова стратегія відображає прогнозовані зміни фінансових ресурсів відносно до загальної стратегії підприємства.

Основними принципами формування фінансової стратегії є наступні:

- оцінка матеріальних та фінансових ресурсів;
- ефективний розподіл фінансових ресурсів для досягнення максимально можливого фінансового результату;
- прогнозування альтернативних можливостей розвитку підприємства;
- фінансова діагностика стану підприємства;
- контроль та коригування результатів.

До основних завдань фінансової стратегії відносяться:

- ефективне співвідношення коротко- та довгострокових фінансових ресурсів;
- зростання вартості власних оборотних активів;
- забезпечення швидких темпів зростання доходів;
- оптимізація співвідношень власних та позичених фінансових ресурсів;
- вдосконалення структури капіталу підприємства;
- бюджетування;
- здійснення оптимальної дивідендної політики тощо.

Найголовнішими напрямками фінансової стратегії є:

1. Розробляється переважно у формі бюджету (фінансового плану), який і виступає найважливішою складовою фінансової стратегії та є найважливішим напрямком її формування.

2. Розробка та обґрунтування ефективності структури капіталу підприємства, яка полягає в оцінці оптимальних співвідношень між основним та оборотним, власним та залученим капіталом тощо.

3. Здійснення дивідендної політики, яке означає вибір оптимального співвідношення між розмірами частки доходу, що направляється на дивіденди (споживання) та часткою доходів, що направляється на інвестування (на нагромадження капіталу) [1].

Список використаних джерел:

1. Фінансова стратегія підприємства: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/33747/>.

УДК 336

Грошко М. – ст. гр. ПФз-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ

Науковий керівник: д.е.н., професор Панухник О.В.

Hroshko M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

OWN MANAGEMENT FEATURES FINANCIAL RESOURCES

Supervisor: Dr., Professor Panukhnyk O.V.

Ключові слова: фінансові ресурси; власні фінансові ресурси.

Keywords: financial resources; own financial resources.

Під фінансовими ресурсами підприємства розуміють грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній або тимчасовій основі.

Ресурси, що залучені на постійній основі, є власними фінансовими ресурсами, якими розпоряджається підприємство на протязі всього періоду діяльності. адже, ці ресурси призначені для забезпечення фінансового зростання підприємства та економічної стабільності, а також для усунення можливих підприємницьких ризиків.

Власні фінансові ресурси спочатку формуються при створенні підприємства його засновниками, пізніше, збільшуються (зменшуються) в процесі здійснення фінансово-економічної та виробничо-господарської діяльності. Внесені засновниками кошти підприємство інвестує в придбання основних засобів та оборотних активів, здійснює фінансово-господарську діяльність та отримує прибуток.

Якщо підприємство успішно здійснює свою діяльність, то сума власних ресурсів збільшується, забезпечуючи тим самим зростання активів підприємства. До незадовільної діяльності підприємства можуть призвести такі чинники як збитки, неможливість розрахунків з кредиторами з отриманого прибутку тощо.

Основними функціями власних ресурсів є операційна та захисна. Операційна функція полягає в тому, що власний капітал забезпечує стабільне функціонування підприємства. Адже, саме власні кошти стають фінансовою основою для здійснення підприємством фінансово-господарської діяльності. Захисна функція передбачає, що власний капітал забезпечує фінансову стійкість та платоспроможність підприємства в умовах підприємницьких ризиків, коли частину його використовують для поглинання збитків, а інша частина залишається достатньою для забезпечення життєдіяльності підприємства

В основному, структура фінансових ресурсів підприємства залежить від його галузевої приналежності, стану фінансового ринку тощо [1].

Список використаних джерел:

1. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/10561127/finans/finansovi_resursi_pidpriyemstva.

УДК 621.326

Дідів М. - ст. гр. БМм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Науковий керівник: д.т.н., проф. Гевко Іван Богданович

Didiv M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WAYS TO IMPROVE THE FUNCTIONING OF ENTERPRISES

Supervisor: Gevko I.

Ключові слова: конкурентоспроможність, вдосконалення, ресурси.

Key words: competitiveness, improve, resource.

Постійне вдосконалення функціонування підприємства необхідне для забезпечення конкурентоспроможності його позицій в сучасних ринкових умовах. Тому основним завданням менеджменту організацій кожного суб'єкта господарювання є ефективне використання людського, виробничого та ресурсного потенціалу.

Для того, щоб ефективно використовувати людський потенціал потрібно, насамперед, визначити внутрішньозмінні втрати робочого часу, здійснити комплексну перевірку кваліфікації працюючих, здійснити аналіз використання засобів механізації, розробити ефективну систему стимулювання працівників, зменшити плінність кадрів.

Важливим напрямком вдосконалення функціонування підприємства є організація виробничого процесу [1, 2]. Для ефективнішої діяльності необхідно приділити увагу скороченню тривалості виробничого циклу. Величина виробничого циклу залежить від рівня техніки та організацій виробництва. Тому потрібно вдосконалювати конструкції механізмів, здійснювати комплексну механізацію та автоматизацію трудових процесів, впроваджувати інновації. Результатом скорочення тривалості виробничого циклу є прискорення оборотності обігових коштів, що дає економічний ефект та можливість нарощування виробничих потужностей. Важливим аспектом успішного функціонування підприємства є ефективне використання матеріальних ресурсів. Для цього необхідно здійснити аналіз нераціонального використання ресурсів, усунути причини їх втрат у виробничому процесі, здійснити обґрунтоване нормування витрат матеріалів, застосовувати високотехнологічних матеріали, розробити систему преміювання за економію усіх видів ресурсів.

Отже, для успішного функціонування підприємств в сучасних умовах потрібно приділити увагу раціональному використанні людського, виробничого та ресурсного потенціалу, що дасть можливість покращити техніко-економічні показники.

Література:

1. Гевко І.Б. Операційний менеджмент: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 228с.
2. Гевко І.Б., Оксентюк А.О., Галушак М.П. Організація виробництва: теорія і практика: Підручник. – К.: Кондор, 2008. – 178 с.
3. Галушак М.П., Оксентюк А.О., Гевко І.Б. Організація виробництва у прикладах та задачах: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2010. – 214 с.

УДК 336

Добощук П. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Химич І.Г.

Doboshchuk P.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

APPROACHES TO DETERMINING FINANCIAL MECHANISM

Supervisor: Ph.D, Associate Professor Khymych I.G.

Ключові слова: фінансовий механізм; фінанси.

Keywords: financial mechanism ; finances.

Термін «фінансовий механізм» використовується досить широко. Проте, єдиної думки щодо його визначення не має. Серед наявних визначень науковців даного поняття, найбільшої уваги заслуговують два наступні підходи.

Перший підхід полягає в тому, що під фінансовим механізмом розуміють функціонування самих фінансів. Адже, матеріальним відображенням фінансових відносин є грошові потоки. Організація цих потоків, порядок їх здійснення відбувається за певними правилами, певними напрямками, що і характеризує фінансову «техніку». З подібного підходу й виходить розуміння фінансового механізму як організаційного відображення фінансових відносин. Такий підхід до визначення фінансового механізму відображає внутрішню організацію функціонування фінансів. Однак, це цілком точно відображається в понятті «організація фінансів», тому, ототожнювати дане поняття з фінансовим механізмом не є доцільним.

Другий підхід до розгляду поняття «фінансовий механізм» полягає в тому, що його розуміють як сукупність методів і форм, інструментів, прийомів і важелів впливу на соціально-економічний розвиток. Даний підхід відображає зовнішню дію функціонування фінансів, характеризує фінанси як вирішальний фактор впливу держави на економіку країни. Завдяки такому аспекту суті фінансового механізму необхідно чітко визначити його складові, його структуру.

Незважаючи на існування двох основних підходів до суті фінансового механізму, в науковій літературі до цього часу чіткого визначення поняття «фінансовий механізм» не наводиться. В дослідженнях провідних західних вчених фінансовий механізм не виділяють як відокремлене явище, лише всебічно і ґрунтовно досліджують фінансові методи впливу на економіку та суспільство. У вітчизняній економічній літературі переважає перший підхід до визначення фінансового механізму як способу організації фінансових відносин. В загальному, фінансовий механізм – досить складна система, керувати якою надзвичайно важко; це дуже дійовий механізм, який дає змогу розв'язати практично всі проблеми, але враховуючи, що роль фінансів у розподільних відносинах вторинна та основне регулювання здійснюється у сфері виробництва [1].

Список використаних джерел:

1. Поняття фінансового механізму, його складові: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/30444/>.

УДК 338:504

Дубина П. – ст. гр. МБ- 21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИДИ БІРЖ І ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ, ЩО ВИКОНУЮТЬСЯ БІРЖАМИ

Науковий керівник: к.е.н., Юрик Н.Є.

Dubyna P.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TYPES OF EXCHANGES AND BASIC FUNCTIONS PERFORMED EXCHANGES

Supervisor: N.Yuryk, PhD

Ключові слова: Біржа, опційна, ф'ючерсна, об'єкт

Keywords: Exchange, Optional, object

Біржа — організований торговельний майданчик, на якому відбувається гуртова торгівля товарами або цінними паперами у вигляді стандартизованих біржових угод.

В наш час біржа — юридична особа, що забезпечує регулярне функціонування організованого ринку товарів, валют, цінних паперів, похідних фінансових інструментів.

Вивченню особливостей роботи бірж, їх структури, складу органів управління допомагає їх класифікація. Ознаками класифікації бірж є:

1. Вид біржового товару. За цією ознакою біржі поділяються на: • товарні (товарно-сировинні); • фондові; • валютні.

2. Принцип організації. Розрізняють три види бірж:

- 1) публічно-правові - державні біржі, поширені в Європі;
- 2) приватно-правові - приватні біржі, властиві США, Англії;
- 3) змішані - найбільшого поширення набули серед фондових бірж.

3. Правовий статус біржі. Біржі реєструються як акціонерні товариства або товариства з обмеженою відповідальністю.

4. Форма участі відвідувачів у торгах. За цією ознакою розрізняють біржі:

- закриті;
- відкриті.

У торгах на закритих біржах беруть участь їх члени та особи, що виконують роль біржових посередників. Сучасні біржі за кордоном в основному є закритими, оскільки біржова торгівля пов'язана з високими ризиками і вимагає високого професіоналізму.

У торгах на відкритих біржах, окрім постійних членів і біржових посередників, можуть брати участь і відвідувачі. Ступінь відкритості біржі безпосередньо пов'язаний з торговою стратегією. Найчастіше відкритість біржі використовується в рекламних цілях або для пожвавлення торгів. Вдосконалення біржової торгівлі призводить до більш закритого характеру діяльності, орієнтує на зростання професіоналізму, формування ділових зв'язків на основі взаємної довіри між торгуючими сторонами.

5. Номенклатура товарів, що є об'єктом біржового торгу. За цією ознакою біржі підрозділяються на:

- 1) універсальні або біржі загального типу;
- 2) спеціалізовані біржі. Серед спеціалізованих бірж можна виділити біржі:
 - широкого профілю;

• вузькоспеціалізовані.

6. Місце і роль бірж у міжнародній торгівлі. Прийнято поділяти біржі на національні і міжнародні.

7. Характер укладення операцій. За цією ознакою виділяють біржі: • реального товару; • ф'ючерсні; • опційні; • змішані.

Біржа реального товару характерна для початкового етапу біржової торгівлі. її відмінними рисами є:

- 1) регулярність відновлення торгу;
- 2) приуроченість торгівлі до певного місця;
- 3) підпорядкування встановленим правилам;
- 4) торгівля масовими, однорідними, порівнюваними за якістю товарами.

Найістотношою рисою біржі реального товару є обов'язкове постачання й отримання товару після проведення торгів.

Розширення біржової торгівлі призвело до створення бірж нового типу - ф'ючерсних. Їх виникнення відображає перетворення біржі реального товару у ринок прав на товар.

Основними ознаками ф'ючерсної торгівлі є:

- 1) фіктивний характер операцій;
- 2) зв'язок з ринком реального товару через страхування, а не через постачання товару;
- 3) наперед строго визначена й уніфікована споживна вартість товару, узгоджена кількість якого відображається в біржовому контракті, який стає об'єктом торгівлі і є правом на товар;
- 4) повна уніфікація умов постачання товару;

Розрахунковою палатою біржі.

Ф'ючерсна біржа є ринком цін відповідних товарів і справляє істотний вплив і на біржові котирування, і на фактичні ціни конкретних операцій з реальним товаром (через хеджування), і, врешті-решт, на конкурентоспроможність фірми.

Опційні біржі відіграють значну роль у світовій економіці. Вони використовуються для посилення страхування учасників біржової торгівлі, оскільки дають можливість покупцям опціонів обмежити можливі збитки при висновку біржових операцій.

Ефективність функціонування товарних бірж визначається виконуваними ними функціями. Основними з цих функцій є:

1. Забезпечення високої концентрації попиту та пропозиції в єдиному місці. Це досягається шляхом залучення до біржових операцій якомога більшої кількості продавців і покупців оптових партій товарів.

2. Регулювання оптового товарообігу на основі ринкових законів. Оскільки товарна біржа є інструментом ринкової економіки, найважливішою складовою частиною її інфраструктури, реалізація оптових партій товарів повністю спирається на закони ринку.

3. Формування нових господарських зв'язків.

4. Здійснення кваліфікованого посередництва між продавцями і покупцями. Біржове посередництво сприяє прискоренню товарних і грошових потоків, подальшому зростанню виробництва необхідної продукції, мінімізації пов'язаних з цим витрат.

9. Боротьба з проявами монополізму на товарному ринку.

Здійснюється шляхом залучення до біржової торгівлі більшої кількості продавців і покупців, забезпечення гласності та змагання в процесі торгів.

Разом з вищепереліченими основними функціями, товарні біржі здійснюють і ряд допоміжних функцій, серед яких можна виділити наступні:

- 1) стандартизація якісних параметрів тих чи інших товарів;
- 2) стандартизація біржових контрактів на купівлю-продаж товарів;
- 3) здійснення арбітражу між учасниками біржових операцій;
- 5) участь у формуванні прибуткової частини державного і місцевого бюджетів.

УДК 336

Дудар Д. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доцент Химич І.Г.

Dudar D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ECONOMIC MODELING ENTERPRISE FINANCIAL CONDITION

Supervisor: Ph.D, Associate Professor Khymych I.G.

Ключові слова: фінансовий стан; економічне моделювання.

Keywords: financial position; economic modeling.

Кожна система перманентно моделює свою діяльність в кожний конкретний проміжок часу. Для економічних систем різного рівня важливість економіко-математичного моделювання важко переоцінити, особливо при такому інтенсивному розвитку конкуренції в сучасних ринкових умовах. Ключовий акцент слід поставити на економіко-математичному моделюванні саме фінансового стану, в зв'язку з тим, що цей аспект є результативним для підприємства. адже, фінансовий стан підприємства є економічною категорією, що відображує стан капіталу в процесі його кругообігу й здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності.

Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства дозволяє вивчати та досліджувати конкретні кількісні та якісні закономірності розвитку, взаємозв'язки, ранжування та прогнозування фінансово-економічних об'єктів та процесів за допомогою побудови та інтерпретації комплексу математичних і статистичних методів та моделей.

Економіко-математичні моделі фінансового стану підприємства призначені: для аналізу тих або інших передумов і положень фінансового стану підприємства; для логічного обґрунтування економічних закономірностей, які виявлено при аналізі фінансового стану підприємства і його фінансових результатів; отримання якісних висновків відносно підвищення рівня фінансового стану підприємства серед конкурентів.

Економіко-математична модель фінансового стану підприємства – це особливий клас моделей, у яких дослідник вирішує наступні основні задачі:

1. Обґрунтування оптимальної кількості та якості даних в системі показників.
2. Вибір адекватного економіко-математичного методу.
3. Побудова точної економіко-математичної моделі фінансового стану підприємства.
4. Представлення керівництву підприємства обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленого фінансово-економічного завдання [1, с. 8-12].

Список використаних джерел:

1. Куліков П.М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: Навч. посібник / П.М. Куліков, Г.А. Іваненко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 178 с.

УДК 328

Забуженко О.В. – ст. гр. ПФМз - 51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доц. Хрупович С.Є.

Zabuzhenko O.

Ternopil Ivan Pulyu National Technical University

FEATURES OF FORMATION AND REALIZATION OF PRICE POLICY ENTERPRISE

Supervisor: S. Khrupovych

Ключові слова: ціна, політика ціноутворення, управлінські рішення

Keywords: price, pricing policy, management decisions

Процеси ринкової трансформації в Україні та зростання інтенсивності конкуренції викликають гостру потребу у швидкому та гнучкому реагуванні підприємств на зміни у ринковому середовищі з мінімальними витратами. За цих умов традиційні системи управління виробництвом і процесами обігу матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів не забезпечують адекватного реагування і вимагають істотної якісної адаптації до швидкозмінних вимог споживачів.

За таких умов підвищується важливість управлінських рішень підприємства із цінової політики, оскільки ціни значно впливають на кінцеві фінансові результати і ринкове положення підприємства. Це обумовлює необхідність переходу від традиційного до якісно нового підходу процесу формування цінової політики підприємств – підходу, заснованому на використанні концепції маркетингу. З метою вирішення проблеми переорієнтації цінової політики на маркетинг необхідно створити і використовувати комплексну систему фінансово - інформаційного забезпечення процесу ціноутворення.

Існуючі в даний час проблеми в області ціноутворення знижують як ефективність діяльності підприємств у цілому, так і дієвість цінової політики підприємств, - зокрема. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність також і нового підходу до процесу формування цінової політики торговельних підприємств.

Суспільне визнання товар одержує на ринку за допомогою механізму цін. При цьому механізм цін доцільно розглядати як складову частину ринкової економіки, що забезпечує вирівнювання попиту і пропозиції товарів на ринку. Так, ціни оперативно реагують на нестачу і надлишок товарів на ринку, заохочуючи виробництво.

Ринкова кон'юнктура виступає одним із зовнішніх факторів процесу ціноутворення, що в сучасних умовах набуває особливої значущості. Пропонуємо дотримуватися думки щодо поділу ринкового середовища на сприятливу і несприятливу кон'юнктуру. Так, в умовах перевищення попиту над пропозицією, що обумовлює ріст цін і збільшення кількості угод, формується несприятлива ринкова кон'юнктура. Сприятливій ринковій кон'юктурі властиві певна стабільність підвищених цін, комерційна активність суб'єктів ринку.

УДК 339.138

Івасів І. – ст. гр. ПФ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУТНІСТЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мариненко Н. Ю.

Ivasiv I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ESSENCE OF THE ENTERPRISE'S MARKETING ACTIVITY

Supervisor: Ph.D., Associate Professor Marynenko N. Yu.

Ключові слова: маркетинг, потреба, споживач.

Keywords: marketing, need, customer.

Маркетинг – це функція бізнесу, яка ідентифікує незадоволені потреби, визначає і вимірює їхню величину та потенційну прибутковість, визначає, які цільові ринки організація може найкраще обслуговувати, вирішує питання щодо товарів, послуг і програм, які відповідають обраним ринкам. Управління маркетинговою діяльністю – це мистецтво та наука вибору цільових ринків, залучення, утримання і збільшення кількості споживачів за допомогою створення, передачі й надання їм більш високої у порівнянні з конкурентами цінності. Метою маркетингу є створення цінності шляхом пропозиції високоякісних рішень, що сприяють економії часу та зусиль, які покупець затрачає на пошук і здійснення угоди. Маркетингова діяльність підприємства є творчою управлінською діяльністю, завдання якої полягає у розвитку ринку товарів, послуг і робочої сили шляхом оцінки потреб споживачів, а також у проведенні практичних заходів для задоволення цих потреб. За допомогою цієї діяльності координують можливості виробництва та розподіл товарів і послуг, а також визначають, які кроки необхідно зробити, щоб продати товар або послугу кінцевому споживачеві. Здійснення маркетингової діяльності є об'єктивною необхідністю орієнтації науково-технічної, виробничої та збутової діяльності підприємства на ринковий попит, потреби і вимоги споживача. Маркетингова діяльність фірми спрямована на те, щоб достатньо обґрунтовано встановлювати конкретні поточні та довготермінові (стратегічні) цілі, шляхи їхнього досягнення й реальні джерела ресурсів господарської діяльності, визначати асортимент і якість продукції, її пріоритети, оптимальну структуру виробництва, а також бажаний прибуток. Маркетингову діяльність розпочинають із інформаційно-аналітичного дослідження, на основі якого проводять стратегічне і поточне планування, розробляють програму створення й виведення на ринок нового товару, формують канали руху товару від виробника до споживача за участю торгових посередників, організують рекламну кампанію і здійснюють інші дії щодо просування товару на ринок, на заключному етапі оцінюють ефективність маркетингових заходів.

Отже, маркетинг – це функція, що визначає технічну, виробничу політику підприємства, стиль і характер управління всією підприємницькою діяльністю.

УДК 336

Івахів О. – ст. гр. ПФ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: д.н. з держ.упр., професор Рудакевич М.І.

Ivachiv O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FEATURES OF INCOME DISTRIBUTION ENTERPRISE

Supervisor: Dr., Professor Rudakevych M.I.

Ключові слова: прибуток; розподіл прибутку.

Keywords: profit; distribution of profits.

Використанню прибутку на підприємстві, передує його розподіл, який є важливим економічним важелем, що забезпечує гармонізацію економічних інтересів держави, підприємства як господарюючого суб'єкта ринку та його трудового колективу. Порядок розподілу прибутку підприємства залежить від чинного законодавства, яке регулює взаємовідносини підприємства з бюджетом, формами власності й організаційно-правовим статусом підприємства.

Отриманий підприємством прибуток направляється на виплату податків та обов'язкових платежів, що сплачуються з прибутку, і на утворення чистого прибутку. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, використовується для матеріального заохочення та соціального розвитку, формування резервного фонду, фондів комерційного ризику, виробничого розвитку, виплати дивідендів, поповнення інших фондів, що формуються за рішенням підприємства. Розподіл прибутку має певні особливості залежно від організаційно-правової форми господарювання.

Основною метою планування розподілу чистого прибутку є оптимізація пропорції між частиною чистого прибутку, що споживається (персоналом та власниками підприємства), та частиною, що залишається в кругообороті коштів підприємства.

Планування розподілу прибутку здійснюється наступним чином:

1. Визначення потреби в прибутках за напрямками його використання.
2. Формування цільової структури розподілу прибутку.
3. Визначення пріоритетності у використанні прибутку за окремими напрямками використання.
4. Збалансування потреби в прибутку за напрямками його використання з можливостями отримання прибутку при здійсненні господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Остаточне рішення про плановий розподіл прибутку приймається тільки після затвердження плану формування прибутку підприємства [1].

Список використаних джерел:

1. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник / В.С. Марцин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072015249/ekonomika/ekonomika_torgivli.

УДК 339.138

Кароль С. – ст. гр. Бім-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Машлій Г.Б.

Karol S. - st. g. BIm-51

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROBLEMS OF SALE POLITICS OF MODERN UKRAINIAN ENTERPRISES

Supervisor: Mashliy G.B.

Ключові слова: збутова діяльність, збутова політика.

Key words: sales activity, sale politics.

Сьогоднішній розвиток економіки призводить до того, що організації вимушені постійно еволюціонувати, щоб не залишитися за бортом бізнесу. У сучасних умовах функціонування торговельних підприємств на ринку, які характеризуються високим рівнем ризику і невизначеністю, використання інструментів стратегічних менеджменту та маркетингу в управлінні збутовою діяльністю є єдиною й необхідною передумовою вдосконалення діяльності, що забезпечить суб'єкту господарюванню не тільки короткочасний комерційний успіх, але й посилить його спрямування на досягнення перспективних цілей. Серед причин, що обумовлюють зростання значущості збутової діяльності, слід зазначити такі: переміщення ключових управлінських рішень у збутові ланки, підвищення значення маркетингових методів в боротьбі за покупця, раціоналізація збутових процесів, необхідність заходів щодо формування механізму ефективного функціонування підприємств у довгостроковій перспективі.

Продукція або послуга, які вироблені підприємством, повинні бути реалізовані з урахуванням всіх запитів і побажань клієнтів та з отриманням найбільшої вигоди. Тому одне з головних завдань будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності – поєднати вимоги споживачів до кількості та якості товару і власні виробничі можливості. Інакше кажучи, для виживання в ринкових умовах товаровиробники повинні виробляти саме те, що користується попитом, а не лише орієнтуватися на продаж того, що виготовляють. Саме тому збутова стратегія є важливою складовою у системі формування економічної стійкості роботи підприємства.

Розробка збутової політики підприємства передбачає визначення пріоритетних напрямків, засобів та методів, необхідних для активізації збуту. Вона повинна базуватись на результатах аналізу наявної збутової системи. Причому цей аналіз доцільно здійснювати не лише за кількісними показниками, але й за якісними: рівень обслуговування, задоволеність і прихильність покупців, результативність комунікаційної політики, правильність вибору сегментів ринку, результативність роботи збутового персоналу тощо.

Перед вітчизняними підприємствами гостро постає проблема формування стійких довгострокових конкурентних переваг у сфері збуту на ринку споживчих товарів і підтримання їх у перспективі за рахунок професійного управління збутовою політикою. Підприємства, які прагнуть довгострокового успіху, повинні вже сьогодні визначити перспективні орієнтири своєї збутової діяльності, розробити ефективні

стратегії, які принесуть їм конкурентні переваги у сфері збуту в майбутньому, і впровадити їх у свою практичну діяльність [1].

Ключовими факторами успіху підприємства на ринку є також уміння втримувати покупців та залучати нових. Залежно від міри реалізації цих завдань можна отримувати частковий провал, повний провал, успіх або частковий успіх [2].

Орієнтація виробництва на задоволення споживчого попиту вимагає вдосконалення методології управління збутом продукції вітчизняних промислових підприємств з урахуванням тенденцій розвитку вітчизняної ринкової ситуації, з одного боку, і особливостей конкретного виробництва, з іншого. Практика свідчить, що вдосконалення збутової політики вимагає комплексного підходу, оскільки з переходом до ринкової системи господарювання перед вітчизняними підприємствами, поряд з іншими проблемами, постала проблема самостійного пошуку споживачів своєї продукції. На сьогоднішній день об'єктивно виникла необхідність вдосконалення існуючих збутових систем і розробки економічного механізму, що дозволяє використовувати ефективні важелі впливу на вітчизняних промислових підприємствах. Першочерговим завданням стає підвищення ролі збутової діяльності, яке обумовлює наявність низки проблем у сфері управління збутом. Саме це забезпечує ефективність функціонування підприємства на ринку.

Збут у системі маркетингу має велике значення, оскільки забезпечує зворотний зв'язок з ринком, надає підприємству інформацію про динаміку та структуру попиту, зміни у потребах і перевагах покупців. Розробка збутової політики є невід'ємною частиною плану маркетингу підприємства. Особливе значення при формуванні збутової політики підприємства має вибір методів взаємодії з покупцями та їх удосконалення. Необхідно приймати стратегічні заходи, спрямовані на створення більш ефективної системи продажу товарів. Так виник STP- маркетинг, сутність якого полягає у тому, що процес маркетингу тісно пов'язаний з першим етапом управління збутовою політикою – маркетинговим плануванням збуту і охоплює три основні стадії, які впливають з його назви: сегментування ринку, вибір цільового ринку та позиціонування [3].

До найпопулярніших методів покращення збутової політики можна віднести: визначення цільових сегментів ринку та регіонів продажу; створення механізму особистої зацікавленості робітників збутового апарату у реалізації продукції; навчання робітників збутових служб нових прийомів та методів збуту; створення ефективної системи зворотного зв'язку із споживачами, вдосконалення механізму розгляду скарг та претензій клієнтів; вивчення смаків та вподобань цільових клієнтів, максимальний ступінь врахування побажань при виробництві продукції. Всі ці шляхи модернізації політики збуту доцільно застосовувати на підприємстві навіть тоді, коли значних проблем зі системою реалізації продукції ще не спостерігається. А впровадження ефективного механізму врахування запитів потенційних споживачів сприятиме максимізації прибутковості підприємства.

Перелік літератури

1. Андреева О.Д. Технология бизнеса: Маркетинг: учеб. пособие / О.Д. Андреева. – М.: Дело, 2001. – 224 с.
2. Балабанова Л.В. Управление маркетинговой діяльністю підприємства: монографія / Л.В. Балабанова, Н.М. Гуржій. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010 – 184 с.
3. Балабанова Л.В. Стратегічне управління маркетинговою діяльністю: монографія / Л.В. Балабанова, Ю.М. Логвіна. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2012 – 250 с.

УДК 658.310

Коваленко Н. – ст. гр. БМм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЯК ПРИЧИНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СТРЕСІВ МЕНЕДЖЕРІВ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Кужда Т.І.

Kovalenko N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ORGANIZATIONAL CHANGES AT THE ENTERPRISE AS A CAUSE OF WORK-RELATED STRESS OF MANAGERS

Supervisor: Cand. Sc. (Econ.), Ph.D. Kuzhda T. I.

Ключові слова: організаційні зміни, стрес.

Keywords: organizational changes, stress.

В теперішніх умовах змін зовнішнього середовища кожне підприємство повинно швидко вловлювати та застосовувати нові знання, досвід, технології, нововведення, вдосконалювати форми роботи з працівниками, переглядати свою систему контролю та порівнювати з новими, завжди бути напоготові до організаційного розвитку і мати можливість впроваджувати зміни на підприємстві.

Будь-які зміни, що відбуваються всередині підприємства, об'єднання, фірми чи організації є реакцією на зміни макросередовища. Зміни, що відбуваються на підприємстві – це певні рішення вищого керівництва здійснити заміну однієї чи декількох внутрішніх змінних в цілях, структурі, завданнях, технології, кадрах підприємства. Плануючи ті чи інші зміни, хороший керівник повинен мати на увазі, що всі змінні взаємопов'язані між собою. Немає ще такого підприємства, яке б могло спокійно та безболісно переносити всі зміни, що відбуваються в його підсистемах. Відповідно на всіх підприємствах трапляються такі ситуації, коли в працівників вони викликають стрес.

Організаційний стрес (organizational stress) – це певна напруга, здебільшого психічного характеру, яка пов'язана із подоланням недосконалості організаційних умов праці, з надмірними навантаженнями при здійсненні своїх обов'язків на робочому місці та з пошуком неординарних рішень, які є новими для керівництва організації при форс-мажорних обставинах. Це також можуть бути високі вимоги до персоналу та рольові конфлікти, коли працівнику керівництво ставить суперечливі вимоги.

Основною причиною організаційного стресу є внутрішній конфлікт між вимогами керівництва, привабливістю роботи в організації та можливостями працівника (реальними і очікуваними). Важливими також є слабкості менеджерів та керівників і їх незадовільний психологічний стан.

Найбільший рівень виникнення стресів спостерігається у менеджерів вищої та середньої ланок управління. Виділяють такі причини стресів, що здійснюються в умовах організаційних змін: невідповідність працівника кваліфікаційним вимогам, адже будь-які зміни в організації супроводжуються підвищенням вимог до персоналу та якості їхньої роботи; боязнь втратити власне робоче місце; відсутність групової

згуртованості; страх втрати звичного кола спілкування та соціальних відносин в колективі; необхідність подолання опору працівників підприємства інноваціям.

Опір працівників щодо нових процесів на підприємстві може траплятися майже завжди, коли існують непередбачувані відстрочення, нестабільність та зайві витрати. Такий опір може проявлятися як в активній формі – це відкритий виступ проти змін, так і в пасивній – це зниження продуктивності праці персоналу;

- рівень невизначеності ситуації. Внаслідок невизначеності ситуації у менеджерів не виникає цілісне бачення необхідних змін, вони не розуміють їхнього призначення, що призводить до психологічної напруженості як самих працівників, так і менеджерів;

- подолання стереотипів та шаблонів мислення працівників, адже будь-які зміни супроводжуються відмовою від старого, вимагають гнучкості та адаптивності від персоналу;

- надмірна особиста відповідальність менеджерів за результати діяльності, адже він відчуває відповідальність за себе, колег, працівників і за загальну справу. Тому такі особи мають більшу схильність до розвитку організаційного стресу;

- усунення від активної участі в прийнятті управлінських рішень. Менеджер відчуває свою безпорадність, коли він не може вплинути на роботу та процеси в конкретній ситуації. Це призводить до зниження впевненості в професійній діяльності та до розвитку незадоволеності самореалізації в житті;

- швидке прийняття управлінських рішень в умовах кризи. Ця причина виникнення стресу, на мою думку, є найбільш розповсюдженою. Адже коли менеджер обмежений часом, ресурсами для прийняття вкрай необхідного рішення для організації в момент кризи, він відчуває емоційне перенапруження, зрив та стрес.

Тому, вирішення цих проблем менеджерами підприємства під час впровадження організаційних змін провокує зміну звичного психологічного стану до настання стресу.

Стрес може проявлятися по-різному, залежно від психофізіологічної та моральної стійкості менеджера до перевантажень та незапланованих подій. Одні керівники можуть витримувати таке перевантаження довгий проміжок часу та адаптуватися до них, інші ж – ні. Є особи, яких стрес може стимулювати до максимальної віддачі своїх знань, навиків та досвіду. Одних менеджерів стресові ситуації мобілізують – це так звані «стрес лева», інших адаптують – це «стрес вола», а інші його взагалі уникають – це «стрес кролика».

Виділяють такі негативні наслідки щодо організаційних стресів працівників: зниження мотивації працівників; зниження продуктивності праці; висока плинність кадрів підприємства; збільшення конфліктних ситуацій в процесі діяльності; переживання зривів, перевтоми та депресій; збільшення показника нещасних випадків на виробництві. Для того, щоб знизити стресовий стан у працівників необхідно: проставити пріоритети своєї роботи – які завдання негайно потрібно виконати, а які можна пізніше; не погоджуватися на вимоги керівництва, які є суперечливими; пояснювати керівнику, які він створює проблеми для роботи; обговорювати відсутність заохочень до роботи з керівником підприємства; навчитися говорити керівництву «ні», коли обсяг покладеної роботи виходить за межі.

Отже, на здійснення процесу розробки, впровадження та вдосконалення організаційних змін на підприємстві впливають певні соціальні та психологічні процеси, які відображають потреби, інтереси та вподобання самих працівників. Тому, важливою умовою для ефективного впровадження організаційних змін на підприємстві є соціально-психологічне забезпечення різних процесів управління. Саме тому, в сучасних умовах розвитку керівники підприємств повинні впроваджувати систему стрес-менеджменту, яка передбачала б вирішення стресів ефективними напрямками як на рівні підприємства, так і окремого працівника.

УДК 338.49:339.1

Козла І. – ст. гр. ПК – 41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «УКРСPIРТ»

Науковий керівник: к.т.н., доцент Дмитрів Д.В.

Kozla I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ANALYSIS OF ECONOMIC ACTIVITY SE "UKRSPIRT"

Supervisor: docent Dmytriv D.

Ключові слова: конкурентоспроможність, прогнозування, моделювання, інновації.

Keywords: competitiveness, forecasting, modeling, criteria and innovation.

Сучасні вимоги до ефективного господарювання вітчизняних підприємств потребують кардинальних змін у підходах щодо підвищення їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Найвагомішим чинником сприяння зростанню конкурентоспроможності – це оперативне впровадження інновацій управлінського, організаційного та технологічного характеру.

Однією з перспективних галузей, щодо збільшення ніші на міжнародному ринку є спиртова галузь. Цьому можуть сприяти ряд об'єктивних чинників, а саме: наявність сировини; давні традиції виробництва різного асортименту продукції; наявність висококваліфікованих кадрів; можливість виробництва продукції, що відповідає найжорсткішим світовим стандартам якості; дешева робоча сила. Аналіз поточної ситуації у спиртовій галузі за фінансово-економічними показниками та різноманітні загальні стратегічні підходи її розвитку, а також наукові підходи щодо реформування галузі в контексті підвищення ефективності її діяльності розкрито в працях [1-3]. На наш погляд підходи оцінки перспективності галузі слід конкретизувати за допомогою широкого застосування математичних методів прогнозування та розробки реальних моделей господарювання в існуючих ринкових умовах. Для складання математичних моделей доцільно систематизувати критерії, які будуть враховувати економічний ефект від оперативного впровадження організаційних та технологічних інновацій; потенційні ризики для галузі в умовах трансформаційної економіки; ефект від підвищення конкурентоспроможності; оцінки ефективності використання залучених іноземних інвестицій та ін.

Перелік посилань:

1. Іванюк Р.О. Конкурсна пропозиція щодо стратегічного плану розвитку підприємства ДП «Укрспирт» на середньострокову перспективу [Електронний ресурс] / Р.О. Іванюк - Режим доступу: <http://www.slideshare.net/Ukrspirt/strategy-201516>
2. Слободян Н.Г., Хоружий Б.В. Сучасний стан та стратегічні орієнтири спиртової промисловості України [Електронний ресурс] / Н.Г. Слободян, - Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_04/19.pdf
3. Шаманська О.І., Паламаренко Я.В. Сучасні тенденції розвитку спиртової промисловості України [Електронний ресурс] / О.І. Шаманська, - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2903>

УДК 339.13: 664.68

Колосівська В. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

КОНДИТЕРСЬКА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ – РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Конstantiuk Н.І.

Kolosivska V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

UKRAINE CONFECTIONERY INDUSTRY - REALITY TODAY

Supervisor: PhD (Economics), Associate professor Konstantiuk N.

Ключові слова: харчова промисловість, кондитерська галузь.

Keywords: food industries, confectionery industry.

Одним з головних завдань національної економіки є зростання ВВП країни, яке можливе завдяки збільшенню обсягів виробництва та реалізації в усіх галузях економіки. На даний час найстійкішими є галузі, орієнтовані на задоволення базових потреб громадян. Однією з таких галузей є харчова промисловість, котра є для України саме тим двигуном, який може забезпечити суттєве зростання ВВП і допомогти посісти одну з провідних позицій на ринку продуктів харчування на світовій арені.

Важливе місце у структурі харчової промисловості посідає галузь кондитерських виробів. Це одна з небагатьох галузей промисловості України, яка є самодостатньою, розвиненою, успішно діючою та цілком сформованою.

ПАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» та ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» є одними із найбільших виробників кондитерських виробів в Україні. За минулий рік прибутки «Світоч» різко зменшилися, натомість «Рошен» – збільшилися.

ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» у 2015 році отримало чистий прибуток у розмірі 22 тисячі гривень проти 28,08 млн гривень 2014 року. Нерозподілений прибуток на кінець року становив 277,39 мільйона гривень. Поточні зобов'язання компанії зросли на 34,9% порівняно з 2014 роком - до 139,4 мільйона гривень. Сумарна дебіторська заборгованість скоротилася з 114,2 мільйона гривень 2014 року до 79,2 мільйона гривень 2015 року.

Натомість, чистий прибуток ПАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен» (Roshen) в 2015 році склала 34,797 мільйона гривень. Про це йдеться у звіті компанії, оприлюдненому на її офіційному сайті. За підсумками 2014 року прибуток Roshen склав 3,925 мільйона гривень. Таким чином, за рік компанія збільшила прибуток у 8,86 рази. Нерозподілений прибуток компанії за звітний рік склав 341,397 мільйона гривень, що на 11% більше торішнього показника. Активи Roshen за 2015 рік склали 784,263 мільйона гривень, скоротившись на 4%, а основні засоби – 705,005 мільйона гривень (-6,8%).

У першому кварталі 2016 р. український кондитерський ринок зіткнувся з цілою низкою взаємопов'язаних проблем. У першу чергу відзначимо нову хвилю девальвації. Станом на березень 2016 р. курс гривні знизився на 47,0% порівняно з курсом, зафіксованим на грудень 2015 р., – 24,98 грн за \$ 1 проти 15,63 грн за \$ 1 (курс на міжбанку). Девальвація за підсумками 2016 р. склала більше 50%, тому порівняно з

березнем 2015 р. її сумарний рівень склав 130%. Вкрай негативний вплив на розвиток вітчизняного кондитерського ринку мало і подальше падіння купівельної спроможності населення. Так, за даними Державної служби статистики, за період січень-березень 2016 рр. реальна заробітна плата в Україні скоротилася на 20,1% порівняно з відповідним періодом 2015 р. На фоні загального збідніння населення відбулося чергове підвищення цін на реалізовану продукцію на ринку. За даними AR-group, станом на березень 2016 р. зростання цін склало 32,6% порівняно з даними за той же період минулого року.

Під тиском вище перелічених проблем ринок борошняних кондитерських виробів у першому кварталі 2016 р. скоротився на 14,3% порівняно з аналогічним періодом 2015 р. У фактичному обчисленні обсяг ринку склав 70,9 тис. т проти 82,7 тис. т, зафіксованих у першому кварталі попереднього року. Внаслідок подорожчання імпоротної сировини та енергоресурсів ціни на кондитерські вироби у найближчій перспективі будуть продовжувати зростати.

Попри все, ринок кондитерських виробів в Україні є ринком, який динамічно розвивається, оскільки, з одного боку, великі компанії витісняють менш потужних, а з іншого – постійно з'являються нові підприємства, які створюють конкурентне середовище.

В цілому кондитери перерахували до бюджетів усіх рівнів біля 6 млрд. гривень. Кондитерське виробництво України зосереджено на 30 спеціалізованих і біля 770 малих та середніх підприємствах, на яких працює близько 55 тисяч працівників.

Оскільки кондитерська галузь відноситься до однієї з найбільш прибуткових в Україні, держава повинна всіма способами стимулювати її розвиток. Насамперед потрібно удосконалювати виробництво, що потребує значних капітальних інвестицій.

У зв'язку з лібералізацією торгівлі України з ЄС підприємства галузі в 2015 році дещо збільшили свої поставки до Латвії, Польщі, Німеччини та Естонії. Загалом експорт товарів кондитерської галузі у країни ЄС у 2015 році становив 60 млн. доларів. Це свідчить про достатньо високу конкурентоспроможність вітчизняної кондитерської галузі та її спроможність збільшити експортні поставки на європейський ринок і витримати конкурентний тиск з боку імпорту на внутрішньому ринку.

Отже, на даний момент потрібно активно вивчати європейський ринок, оскільки він є дуже перспективним і ще неосвоєним до кінця українськими виробниками.

УДК 339.13: 664.68

Колосівська О. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доц. Константюк Н.І.

Kolosivska O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

OPTIMIZATION OF USE AND WAYS OF INCREASING MANAGEMENT FIXED ASSETS OF COMPANIES

Supervisor: PhD (Economics), Associate professor Konstantiuk N.

Ключові слова: підприємство, основні засоби, управління, ефективність використання, шляхи підвищення.

Keywords: enterprise, fixed assets, management, effectiveness of the use, ways of increasing.

Для виявлення специфіки роботи підприємства, мінімізації його витрат та ризиків, максимізації доходів, розробки заходів щодо підвищення ефективності діяльності та у зв'язку з мінливими чинниками зовнішнього та внутрішнього середовища компанії, керівники підприємства повинні досліджувати та своєчасно вдосконалювати систему управління господарськими процесами підприємства, зокрема управління його ресурсами.

Підприємницька діяльність, яка здійснюється на сучасному етапі розвитку економіки, потребує певного узагальнення, систематизації та аналізу її різних напрямків, а також складових, що впливають на ефективність господарювання.

Однією з важливих складових ефективності виробничої діяльності є ступінь досконалості використання основних фондів. Тому вдосконалення управління основними засобами, що безпосередньо впливає на підвищення ефективності використання основних фондів, сьогодні є важливою проблемою практично для всіх підприємств нашої держави [4].

Успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їхнього використання в господарському обороті. Через те, що основні засоби експлуатуються тривалий час, вони поступово втрачають свою вартість за рахунок фізичного зносу, а перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється, виконувані роботи, надавані послуги відбувається за рахунок нарахування амортизації [3].

Стратегічною метою управління основними фондами підприємства є забезпечення максимально ефективного їх використання при мінімальних витратах на їх утримування та обслуговування.

Скорочення термінів експлуатації дозволяє забезпечити прискорене оновлення основних фондів, зменшує рівень техніко-економічного старіння, підвищує технічний рівень підприємства, забезпечує зростання продуктивності праці та зниження ремонтно-експлуатаційних витрат.

Проте негативним наслідком такої політики є зростання поточних витрат за рахунок амортизаційних відрахувань, зростання потреби в інвестиційних ресурсах, обтяження підприємства борговими зобов'язаннями.

Також, успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їх використання в господарському обороті.

Через те, що основні засоби використовуються тривалий час, вони поступово втрачають свою вартість за рахунок фізичного зносу, а перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється, виконувані роботи, надавані послуги відбувається за рахунок нарахування амортизації. Тобто, управління основними засобами переважно зводиться до того, щоб забезпечити своєчасне підвищення ефективності їх використання [1].

Підвищення ефективності використання основних фондів на підприємствах є важливою проблемою на вітчизняних підприємствах та потребує вирішення.

До основних шляхів підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві належать:

- вдосконалення амортизаційної політики в державі та ефективна її реалізація на підприємстві;
- формування заходів, спрямованих на поліпшення екстенсивного використання основних фондів, насамперед тих, які спрямовані на підвищення змінності роботи устаткування;
- впровадження систем матеріального стимулювання робітників за безаварійну роботу обладнання, подовження ремонтного циклу та періоду експлуатації.

Розширити відтворення основних фондів підприємства можна за допомогою таких заходів: технічного переозброєння діючого підприємства; реконструкції виробництва; розширення виробничих потужностей підприємства; нового будівництва технологічно завершених виробничих потужностей та підрозділів підприємства [2].

Застосування на практиці розроблених заходів дасть змогу збільшити обсяг випуску товарної продукції, підвищити показник фондовіддачі, а також збільшити прибуток від реалізації й балансовий прибуток, а отже, і рентабельність виробничих фондів підприємства. Проте, виникає питання пов'язане з фінансовим забезпеченням, тому реалізація таких заходів доступна не всім.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О. В. Теоретичні аспекти управління відтворенням основних засобів підприємства в ринкових умовах господарювання / О.В. Ареф'єва // Вісник НАУ. – 2009. – С.6-11.
2. Городянська Л.В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу: монографія / Л.В. Городянська. – К.: КНЕУ, 2008. – 224 с.
3. Наконечний Б.В. Підвищення ефективності управління основними виробничими засобами на підприємстві / Б.В. Наконечний // Вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2010. – №3. – С. 71-76.
4. Тиха О. А. Управління фінансуванням основних засобів / О. А. Тиха // Економіка. – 2010. – С.7-10.

УДК 338.47:656.2(477)

Кондирев В. – ст. гр. БМ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Машлій Г.Б.

Kondurev V. –st. g. BM-41

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PROBLEMS AND PRIORITIES OF UKRAINE RAILWAY

Supervisor: Mashliy G.B.

Ключові слова: залізничний транспорт, проблеми галузі, стратегія розвитку.

Keywords: railwaytransport, problems of the industry, development strategy.

Українські залізниці на сьогоднішній день є могутньою складовою транспортно-логістичного комплексу. Відмінною особливістю галузі є її монополізм. В Україні всі господарюючі суб'єкти галузі об'єднані в структуру «Укрзалізниця», а отже, основні засоби підгалузі перебувають у державній власності. Згідно зі ст. 4 Закону України «Про залізничний транспорт» Кабінет Міністрів України визначає умови і порядок організації діяльності залізничного транспорту, сприяє визначенню пріоритети розвитку, надає підтримку в задоволенні потреб залізниць в ресурсах.

Залізничний транспорт України є досить складною організаційною системою, яка охоплює велику кількість ланок. Враховуючи це, розвиток даної галузі передбачає узгоджене функціонування економічної, технічної та соціальної складових. Позитивними особливостями залізничного транспорту є: наявність його значного технічного потенціалу, універсальність та регулярність перевезень, наявність розгалуженої мережі колій, порівняно низька собівартість послуг, висока надійність та безпека, незалежність від кліматичних умов, порівняно низький пошкодження вантажів.

Беручи до уваги особливу роль залізничного транспорту в економіці країни і забезпеченні добробуту населення, держава ставить завдання оновлення основних фондів та розвитку залізничного транспорту, підвищення його експлуатаційних можливостей та конкурентоспроможності. Одним з напрямків вирішення існуючих проблем є відновлення промислового комплексу з виробництва електровозів, тепловозів, пасажирських і вантажних вагонів, а також їх обслуговування та ремонту.

Основною стратегією вдосконалення залізничного транспорту повинна бути стратегія інтеграції, яка передбачає формування цілісної логістичної системи пасажирських та вантажних перевезень. Необхідним є налагодження взаємозв'язку з іншими видами транспорту, тобто участь у формуванні ринку комбінованих перевезень. Необхідно відзначити, що постійний розвиток економіки та залізничної галузі є комплексним завданням і вимагає системних зусиль від держави в цілому та господарського комплексу в цілому. Для цього необхідно вирішити існуючі законодавчі проблеми, підвищити інвестиційну привабливість, узгодити роботу всіх учасників транспортного ринку. Виконання вищезазначених заходів сприятиме не лише розвитку даної галузі, а й зміцненню економіки всієї країни.

УДК 338

Котовський В. – ст. гр. ПОс-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ОБЛІКОВИЙ ЗМІСТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Королюк Т. М.

Kotovskiy V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE ECONOMIC AND ACCOUNTING CONTENT OF FIXED ASSETS

Supervisor: Ph.D., ass. prof. Korolyuk T. M.

Ключові слова: основні засоби, капітал

Keywords: fixed assets, capital

В економічній літературі поняття основних засобів трактуються по-різному. Фізіократи (Ф. Кене, А. Тюрго) взагалі вважали, що єдиною формою продуктивного капіталу є капітал, задіяний лише в сільському господарстві. Величезний внесок у трактування сутності основних засобів вніс фундатор економічної науки А. Сміт, який відносив до продуктивного капіталу також і той, що був задіяний у сфері нематеріального виробництва. Але найголовнішим було те, що він вперше поділив капітал на основний і оборотний. До основного капіталу він відносив машини і різні знаряддя праці, промислові і торгівельні будівлі, склади, будівлі на фермах, «поліпшення землі» (розчищення, осушення, внесення добрив), «людський капітал» – капіталізована цінність «придбаних і корисних здібностей усіх жителів, або членів суспільства». Для Д. Рікардо домінуючою ознакою основного капіталу є його довговічність, міцність, повільна зношуваність. Крім того, дану категорію він розглядає як частину багатства країни, яка використовується у виробництві, і приводить у рух працю. Цікавим є трактування капіталу К. Марксом. Він розглядає цю категорію як засіб експлуатації робітника. Що ж стосується основного капіталу, то його він відносить до постійного, який в свою чергу, розглядає як вартість засобів виробництва.

Н. Д. Бабяк стверджує, що поняття “основні засоби” – це засоби праці, що є матеріально-речовими елементами, грошовим вираженням яких є основні виробничі і невиробничі фонди. П. С. Безруких у своїй праці вказує, що основні засоби – це сукупність матеріально-речових об'єктів і цінностей, що діють в незмінній натуральній формі протягом тривалого періоду. Це засоби, що створюють матеріально-технічну основу і умови виробничо-господарської діяльності підприємства. В. В. Сопко переконаний, що основні засоби – це засоби праці, що експлуатуються довше ніж один рік і мають вартість понад встановлений ліміт; виняток становить лабораторне обладнання, повністю і багаторазово беруть участь у процесі виробництва; переносять свою вартість на готову продукцію частинами, по мірі зносу. Ю. А. Бабаєв зазначає, що основні засоби – це частина майна, використовувана як засоби праці при виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або операційний цикл, якщо він перевищує 12 місяців. Н.С. Стражева вважає, що основні засоби – це знаряддя праці, які використовуються тривалий час, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і переносять свою вартість на готову продукцію, товари, послуги, у міру зносу. Отже, основні засоби є основою матеріально-технічної бази будь-якого підприємства.

УДК 336

Литвин О. – ст. гр. ПФЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІНАНСОВА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОЇ УСТАНОВИ

Науковий керівник: д.н. з держ.упр., професор Рудакевич М.І.

Lytvyn O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FINANCIAL ASSESSMENT OF MEDICAL INSTITUTIONS

Supervisor: Dr., Professor Rudakevych M.I.

Ключові слова: фінансова оцінка; медична установа.

Keywords: financial evaluation; health care facility.

Фінансова оцінка медичного закладу – це спосіб накопичення, перетворення та використання інформації фінансового характеру, що здійснюється в декілька етапів:

- визначення фінансового стану й фінансових результатів діяльності медичної установи;

- виявлення просторово-часових змін у фінансовому стані та результатах;

- виявлення основних факторів, що викликали зміни у фінансовому стані й результатах;

- прогнозування основних тенденцій у фінансовому стані й результатах діяльності медичної установи

Фінансова оцінка передбачає вирішенню наступних завдань:

1) здійснити оцінку фінансового стану та фінансових результатів підприємства «без проекту» та «з проектом»;

2) здійснити оцінку потреби у фінансуванні проекту й забезпеченні координації використання фінансових ресурсів у часовому проміжку;

3) визначити достатність економічних стимулів для потенційних інвесторів;

4) оцінити, оптимізувати та порівняти витрати та вигоди проекту в кількісному вимірі.

В основному, фінансова оцінка включає:

- збір внутрішньої та зовнішньої інформації, оцінка її достовірності;

- переведення типових форм бухгалтерської звітності в аналітичні форми, які дозволять проаналізувати структуру звітів і динаміку змін, проводять розрахунок і групування показників по основних напрямках аналізу;

- проводиться аналіз структури та динаміки змін основних показників фінансових звітів, виявляють взаємозв'язки між основними показниками, здійснюють інтерпретацію отриманих результатів;

- формуються висновки щодо наявного фінансового стану медичного підприємства та розробляють рекомендації щодо його покращення [1].

Список використаних джерел:

1. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/socmedic/classes_stud/uk/med/lik/ptn.htm.

УДК 336

Лісова О. – ст. гр. ПФМЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доцент Химич І.Г.

Lisova O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SOURCES OF FINANCING ENTERPRISE

Supervisor: Ph.D, Associate Professor Khymych I.G.

Ключові слова: власні фінансові ресурси; зовнішні фінансові ресурси ресурси.

Keywords: own financial resources; external funding resources.

Для забезпечення ефективного розвитку підприємства необхідним є фінансування його виробничо-господарської діяльності.

Фінансування розвитку підприємництва включає як внутрішні, так і зовнішні джерела.

Залучені кошти спрямовуються на забезпечення здійснення діяльності в звичайних умовах. З виникненням надзвичайних подій, підприємство залучає ресурси для усунення наслідків.

Проведення виробничо-господарської діяльності за звичайних умов передбачає здійснення фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Для кожного з цих видів характерні певні особливості залучення та використання фінансових ресурсів. Значними є також відмінності, пов'язані зі стадією розвитку підприємства: заснування, сталого розвитку, реорганізації, ліквідації. Важливими можуть бути також і зміни, спричинені розвитком галузі, в якій функціонує досліджуване підприємство.

Внутрішнє фінансування здійснюється за рахунок власних доходів підприємства, та передбачає використання таких джерел, як: нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування та надходження від реалізації (обміну) частини майна підприємства. Особливу роль відіграють дивідендні виплати, що спрямовуються на внутрішні інвестиції. Вони мають місце у випадках, коли власники фірми приймають рішення провести виплату дивідендів у формі власних акцій. Зовнішнє фінансування передбачає використання не власних, а залучених від інших інвесторів активів. Зовнішніми джерелами є: надходження від емісії акцій, розміщення боргових зобов'язань і збільшення кредиторської заборгованості. Крім того, зростання активів підприємства може відбуватися внаслідок одержання ресурсів від інших суб'єктів господарювання (у формі оренди, благодійних внесків, безповоротної допомоги та ін.).

Висновок про способи, за допомогою яких підприємство отримало фінансові ресурси для забезпечення своєї діяльності, можна зробити під час здійснення оцінки величини та структури джерел фінансування підприємства [1].

Список використаних джерел:

1. Кудряшов В.П.. Курс фінансів: Навч. посібник / В.П. Кудряшов: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072013932/finansiv/kurs_finansiv.

УДК 336

Ломова А. – ст. гр. ПФМЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: д.е.н., професор Панухник О.В.

Lomova A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ASSESSING THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE COMPANY

Supervisor: Dr., Professor Panukhnyk O.V.

Ключові слова: фінансовий потенціал; фінансовий результат; власний капітал.

Keywords: financial potential; financial results; equity.

Під фінансовим потенціалом підприємства (ФПП) розуміють відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату за таких умов як: наявності власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості; можливості залучення капіталу, в обсязі необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів; рентабельності вкладеного капіталу; наявності ефективної системи керування фінансами; забезпечення прозорості поточного та майбутнього фінансового стану.

Методика визначення рівня ФПП, що включає наступні етапи:

1. Визначення рівнів ФПП та їхньої характеристики.
2. Оцінка ФПП за фінансовими показниками.
3. Оцінка ФПП за критерієм «можливості залучення додаткового капіталу».
4. Оцінка ФПП за критерієм «наявності ефективної системи керування фінансами».
5. Комплексна оцінка ФПП здійснена експертним шляхом на підставі значимості кожної складової.

Визначення оцінки стану фінансового потенціалу підприємства є необхідний етапом ефективності управління діяльністю підприємством.

Представлена методика розрахунку ФПП охоплює всі основні внутрішні процеси, що здійснюються в різних функціональних аспектах внутрішнього середовища підприємства.

В результаті цього забезпечується системний погляд на підприємство, що дозволяє виявляти всі можливі сильні та слабкі сторони, а також створити, на цій основі, комплексний план щодо підтримки теперішнього стану та забезпечення майбутнього розвитку підприємства в цілому [1].

Список використаних джерел:

1. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: Формування та використання: Оцінка фінансового потенціалу підприємства / Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, В.В. Морєва, О.В. Белякова, О.Б. Балакай: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1151051354119/ekonomika/otsinka_finansovogo_potentsial_u_pidpriyemstva.

УДК 621.326

Мороз Л.- ст. гр. ОВ-408

Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

ЗАСТОСУВАННЯ SWOT – АНАЛІЗУ У РОЗРОБЦІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Викладач: Павлик А.Й.

Moroz L.

Ternopil Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

APPLICATION OF SWOT ANALYSIS TO DEVELOP INNVATIVE PROJECTS

Supervision: Pavlyk A.

Ключові слова: сили, слабкості, можливості, загрози

Keywords: strengths, weaknesses, opportunities, threats

SWOT- аналіз це один з найважливіших діагностичних процедур, що використовується світовими компаніями.

ПАТ «ТРЗ Оріон» одне з провідних підприємств України по виробництву професійних засобів радіозв'язку. Щоб збільшити ринкову частку підприємство постійно вкладає кошти в розвиток сучасних систем радіозв'язку. Як результат – постійні технічні новинки та збільшення прибутків підприємства. Ситуація, що склалася на Сході вимагає запуску у виробництво нової цифрової системи радіозв'язку «Оріон» з покращеними технічними характеристиками, освоєння новітніх сучасних енергозберігаючих технологій.

Показники слабких та сильних сторін ПАТ «ТРЗ Оріон», зовнішніх можливостей та загроз у 2015 р.

Сили (Strengths)	Слабкості (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none">1. Вдале географічне розташування2. Відповідність світовим стандартам3. Високий професіоналізм колективу4. Впровадження нових видів продукції5. Надійність ділових партнерів6. Активна участь у меценатстві7. Зростання іміджу	<ol style="list-style-type: none">1. Відсутність інвесторів2. Погіршується конкурентна позиція3. Висока собівартість товарів4. Значна частина обладнання морально застаріла і фізично зношена5. Неповна завантаженість виробничих потужностей
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ol style="list-style-type: none">1. Вихід на нові сегменти ринку2. Розширення товарної лінії3. Інновації у випуску нової продукції4. Гнучка цінова політика для організації споживачів5. Створення інтернет-магазину6. Збільшення прибутків, за рахунок скорочення накладних витрат	<ol style="list-style-type: none">1. Політична нестабільність відлякує інвесторів2. Високі ставки по кредитуванню3. Інфляція, недосконале законодавство, зміна курсу валюти4. Зростаючий вплив постачальників5. Відсутність державних замовлень

Отже, SWOT – аналіз - це один з найпоширеніших видів аналізу у стратегічному управлінні на сьогодні.

УДК 330.332

Нагорняк Г.С. – к.т.н., доц., Локоть Х. – ст. гр. Бім-51, Дзюрбан У. – ст. гр. БУм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІННОВАЦІЙНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ УМОВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: к.т.н., доц. Нагорняк Г.С.

Nahorniak H.S., Locot Ch., Dzyurban U.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

DEFINING THE ESSENCE OF INNOVATION HOW IMPORTANT TERMS IN PROMOTING OF TRANSFORMATION PROCESSES IN UKRAINE

Supervisor: PhD Nahorniak H.S.

Ключові слова: інноваційність, інноваційний процес, інноваційна діяльність.

Keywords: innovation, process innovation, innovation activity.

Ринковість в економіці – шлях, засіб досягнення визначених орієнтирів в економічному розвитку, зокрема в розвитку економіки України. Якісні, сутнісні параметри економічної моделі виявляються у певних факторах. До факторів формування різних моделей можна віднести: відмінності попереднього історичного, соціально-економічного розвитку країни чи групи країн, певного регіону; сформовану систему державності та її атрибути; національно-етнічні особливості; соціокультурний рівень і специфіку розвитку країни; відмінності у рівні та якості розвитку економічних суб'єктів; відмінності у рівні та якості виробничих ресурсів. Тривалий час інноваційний процес мав короткостроковий характер, а об'єктами управління були стабільний виробничий процес, стабільна виробничо-технічна база, відносно незмінна номенклатура продукції. Однак економічна ситуація та економічні умови розвитку підприємства, які склалися сьогодні, потребують удосконалення системи управління інноваційною діяльністю: підвищення уваги до ефективності організації досліджень і розробок, нововведень на всіх стадіях життєвого циклу продукції, що виготовляється підприємством, максимальне зниження інноваційного ризику та значне скорочення термінів впровадження нових технологій.

Для сучасного підприємства управління інноваційною діяльністю є невід'ємною частиною його роботи та однією з головних складових його розвитку і зміцнення позицій як на вітчизняному, так і на світовому ринку. З розвитком ринку та появою нових технологій ускладнюється виробничий процес та розвивається інноваційна діяльність, ускладнюється її організація та управління. Інноваційна активність промислових підприємств стає пріоритетом для тих країн, які прагнуть до лідерства, а стимулювання інноваційної діяльності є одним з найважливіших важелів економічного розвитку країни в умовах глобалізації.

У ході трансформаційних процесів, що відбувалися на пострадянському просторі, склалася своєрідна модель, яку називають українською. Головними рисами

української моделі слід вважати соціально шадний характер перетворень і соціально орієнтований розвиток економіки. Базовою ж рисою, що створює основу такого розвитку, визнана інноваційність. Саме інноваційна складова української національної моделі розвитку є основною відмінністю від національних моделей економічного розвитку на пострадянському економічному просторі, зокрема, від національної моделі розвитку Республіки Білорусь, Молдови та інших; історичні приклади досить швидких змін власності, а також інших інститутів формального типу відомі. Адже суспільство, люди та їх неформальні інститути (традиції, норми моралі, цінності тощо) змінюються повільно. До того ж їх неможливо змінити законодавчим актом. Але щоб люди швидше включилися у процеси змін, стали активними суб'єктами трансформації та розвитку, вони повинні дізнатися, побачити та відчути свій інтерес в трансформаційній зміні устрою всього свого життя, відчути соціальну справедливість змін і свою соціальну захищеність.

Недостатня забезпеченість природною сировиною, особливо вуглеводневими ресурсами та ризиковість сільськогосподарського виробництва викликали необхідність звернутися до інших ресурсів – ресурсів інтелекту та інновацій, зробити саме їх основою економічного та соціального розвитку, опорою своєї моделі. Однак інноваційний шлях розвитку – непереможний марш по гладкій широкій дорозі. Інноваційна економіка – це вищий ступінь розвитку економіки, головною особливістю якої є те, що наука стає безпосередньою продуктивною силою, а виробництво благ – наукомістким. Хоча й можна вже говорити про деякі досягнення України в інноваційному напрямку, але є сенс придивитися до “вибоїн і ярів”, тобто до проблемних зон на цьому шляху. З подібними проблемами стикається і Російська Федерація, і Республіка Білорусь, практично всі країни ЄС. Виділимо дві зони проблем, що гальмують розвиток з інноваційного шляху, тим більше що ці проблеми характерні і для України, і для країн ЄС. Перша проблемна зона пов'язана з недостатністю мотиваційно-стимулюючого впливу.

Здатність підприємства правильно управляти інноваційною діяльністю підвищує його шанси у конкурентній боротьбі та надає переваги на сегменті ринку, де працює фірма, саме тому при управлінні інноваціями підприємству необхідно виконувати безліч різнопланових завдань. До основних завдань управління інноваціями відносять: дослідження ринку для введення нової продукції; прогнозування етапів життєвого циклу нової продукції; визначення способів продажу нового продукту; – дослідження кон'юнктури ринку ресурсів; вивчення можливих варіантів освоєння нового технічно складного чи ризикованого продукту; здійснення аналізу економічної діяльності, витрат, обсягів виробництва, ціни; оцінювання ефективності інноваційного проекту; аналіз та визначення методів мінімізації ризиків

Збільшити ефективність впроваджуваних нових продуктів і технологій підприємство може за рахунок використання додатково ринкових і організаційно-управлінських інновацій. Подолання кризи стабільності пов'язано зі значними інвестиційними витратами. Якщо підприємство не було готове до кризи стабільності і не мало вже готових інноваційних розробок, то після кризи стабільності починається стадія спаду. У тому випадку, якщо підприємство не знаходить можливості реалізувати інновації і перейти на наступний етап зростання, на стадії спаду обсяг продажів різко падає, витрати на поточну діяльність перевищують грошові надходження і стадія закінчується ліквідацією підприємства.

УДК 331.2

Нагорняк Г.С. – к.т.н., доц., Гарбузовський А. – ст. гр. БУМ-51, Паламар М. – ст. гр. БУМ-51, Ситарчук Д. – ст. гр. БУМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК
ОДИН З ВАЖЛИВИХ ВАЖЕЛІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Науковий керівник: к.т.н., доц. Нагорняк Г. С.

Nahorniak H.S., Harbuzovsky A., Palamar M., Sytarchuk D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

**INNOVATION POLICY OF ENTERPRISE AS ONE OF IMPORTANT
LEVER OF ECONOMIC DEVELOPMENT
OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS**

Supervisor: PhD Nahorniak H. S.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційна політика.

Keywords: innovation, innovation activity, innovation policy.

Управління сукупністю інноваційних процесів визначає інноваційну політику підприємства, яка формується на основі певних принципів і встановлює зв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності. Інноваційна політика підприємства повинна враховувати особливості тієї галузі, до якої воно належить. Необхідність розроблення інноваційної політики підприємства (далі ІПП) обумовлена потребою в стратегічному управлінні інноваційною діяльністю. За умов стрімкого науково-технічного прогресу своєчасне та оперативне впровадження інновацій забезпечує гнучкість, маневреність підприємства, його здатність пристосуватися до мінливого оточення (технічного, організаційного, господарського, політичного, культурного тощо). Інноваційна політика підприємства має передбачати послідовну цілеспрямовану комплексну інноваційну діяльність щодо зміни будь-якого із елементів бізнесу. За допомогою ефективної інноваційної політики підприємств промисловості забезпечується узгодження якісних і кількісних зв'язків всіх елементів інноваційної системи підприємства, створюються умови для безперервного інноваційного саморозвитку, підвищення ефективності виробництва та зростання конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Складовими інноваційної політики підприємства вважаємо маркетингову політику; політику в галузі науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР); політику структурних змін; кадрову, технічну, фінансову та інвестиційну політику. Проаналізуємо більш детально кожний елемент інноваційної політики. Так, маркетингова політика складається з певних елементів, які пов'язані з реалізацією таких завдань: маркетингові дослідження; розроблення товарної цінової, збутової, комунікаційної, сервісної політики; формування механізму реалізації та впровадження відпрацьованих політик в життя; контроль за реалізацією, в разі необхідності, прийняття рішень, які корегують маркетингову політику та аналіз ефективності здійснюваної політики.

Організаційна структура НДДКР – це сукупність наукових, конструкторських, проектних, технологічних та інформаційних підрозділів, які здійснюють основну творчу діяльність, спрямовану на створення інтелектуального продукту – інновацій, а також виробничих, допоміжних і управлінських підрозділів, які забезпечують виконання планів НДДКР та реалізацію створених інновацій. Політика структурних змін зорієнтована на вивчення внутрішнього середовища та організаційної форми підприємства; формування адекватної інноваційним завданням організаційної структури і культури підприємництва.

Кадрова політика підприємства – система цілей, принципів і форм, методів і критеріїв роботи з кадрами, причому розповсюджується це положення на весь колектив зайнятих, в межах якого здійснюється управління. Основною метою кадрової політики є своєчасне забезпечення оптимального балансу процесів комплектування, збереження персоналу, його розвитку відповідно до потреб інноваційної діяльності підприємства.

Оскільки більшість підприємств промисловості здійснюють експортну-імпортну діяльність, прискорюючи процес інтеграції країни до світового виробництва та технологій, пропонуємо перелік елементів інноваційної політики, доповнити зовнішньоекономічною складовою. Інноваційна та зовнішньоекономічна діяльність в значній мірі обумовлюють один одного. Без розроблення та впровадження інноваційної продукції підприємства промисловості не зможуть бути конкурентоспроможними на світовому ринку й ефективно реалізовувати зовнішньоекономічні зв'язки. Зовнішньоекономічну складову інноваційної політики можна оцінити такими показниками, як: частка інноваційної продукції, що експортується в обсязі виробництва підприємства в цілому; частка витрат на зовнішньоекономічну діяльність у загальних витратах підприємства; коефіцієнт витрат на управління відділом з експорту.

Коли розмір підприємства значно збільшується з моменту створення, продукти та технології втрачають для ринку первісну новизну, темпи зростання підприємства значно зменшуються і настає криза зростання. Подолання кризи зростання пов'язане з необхідністю використання стратегічних інновацій та перебудови організаційної структури та системи управління підприємства, з метою адаптації підприємства до умов, що змінилися роботи. Подолавши кризу зростання, підприємство переходить на стадію стабільності, темпи зростання мінімальні або відсутні, прибуток висока і стабільна. З настанням цього етапу підприємству рекомендується направляти кошти на розробку нових продуктів і технологій. Однак їх впровадження безпосередньо на стадії стабільності утруднено сильним опором інноваційним змінам, характерних для стадії життєвого циклу. Поки підприємство отримує стабільний прибуток від поточної діяльності, у нього практично немає стимулів для здійснення інноваційних або стратегічних змін. Невеликі темпи зростання на стадії стабільності можуть підтримуватися інвестиційними вкладеннями, які проте вже не можуть привести до значної віддачі і швидкому зростанню. Після періоду стабільності, настає криза стабільності, яка характеризується різким зниженням розміру прибутку підприємства. Криза стабільності свідчить про необхідність значних змін в роботі підприємства і в нововведенні їм продуктів. подолання кризи стабільності можливо тільки на основі інноваційного розвитку, впровадження продуктивних і технологічних інновацій.

УДК 331.2

Оксентюк А.О. – к.т.н., проф., Поздняков Ю. – ст. гр. БМмз-61

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕФЕКТИВНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИХ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Науковий керівник: к.т.н., доц. Нагорняк Г. С.

Oksentyuk A.O., Pozdnyakov Y.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

EFFECTIVE MANAGEMENT AREAS OF PRODUCTION POTENTIAL OF NATIONAL BAKERIES

Supervisor: PhD, prof. Oksentyuk A.O.

Ключові слова: виробничо-господарська діяльність, виробничий потенціал, хлібопекарське підприємство.

Keywords: production and business activities, production capacity, bakery business.

Оцінка потенціалу, що є вхідною умовою виробничої діяльності та розкриває можливості підприємства з формування та використання факторів виробництва у процесі здійснення структурованої сукупності бізнес-процесів, тобто оцінка фізичної витрати ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності (функціонуючий виробничий потенціал), здійснюється шляхом врахування впливу ключових факторів та за допомогою системи кількісних та якісних показників оцінки. Результати функціонування підприємств даної галузі окреслюють загальну ситуацію на ринку хліба та хлібобулочних виробів. Специфікою ринку є нетривалий термін реалізації продукції, що впливає на кількість виробників та їх частку ринку. На ринку зосереджена значна кількість невеликих підприємств, конкуренція на регіональних ринках досить висока. Ринок хліба та хлібобулочних виробів значною мірою залежить від ситуації на ринку борошна та коливань на зерновому ринку, який чутливий до сезонних факторів та державного регулювання. Виробництво та продаж хлібної продукції в Україні регулюється місцевою владою, яка може встановлювати граничну норму рентабельності для окремих сортів соціального хліба. У докризовий період споживання "соціальних" сортів хліба зменшувалося, що сприяло розвитку напряму виробництва «елітних» сортів, дозволяючи зменшити залежність виробників хліба від державного регулювання, проте в умовах кризи та падіння платоспроможності населення розвиток цього напряму виробництва уповільнився.

Промисловість потребує технічного переоснащення, хлібопекарських підприємств, більше 65% обладнання яких фізично та морально застаріло. Українським хлібопекарським підприємствам (саме промисловим хлібозаводам) притаманний такий технічний стан, як: знос будівель – 40%, споруд – 48%, технологічного обладнання – 68%, в тому числі основного технологічного обладнання печей та тістомісильних машин – від 60% до 80%. Більшість промислових хлібопекарських печей (близько 60%) неефективні з точки зору енергозбереження. У таких умовах навіть на найпотужніших підприємствах за останні роки майже не було нововведень, що на фоні високо конкурентних передових технологій та інновацій, які використовують зарубіжні

підприємства, свідчить про дуже низькі конкурентні позиції національних хлібопекарських підприємств. Оптимальний рівень рентабельності хлібного виробництва, який дозволить оновити печі та інше устаткування має складати 20-25%.

Для покращення виробничого потенціалу підприємства необхідно більше уваги приділяти зовнішньому та внутрішньому середовищу підприємства. Одним з провідних напрямків виходу України з економічної кризи є швидкий, інтенсивний розвиток харчової промисловості, зокрема її частини – хлібопечення, які забезпечують продовольчу безпеку країни. Хлібопекарська галузь України має необхідний виробничий та економічний потенціал для виробництва хлібних виробів у потрібній кількості й асортименті з метою забезпечення населення якісними продуктами харчування. Порівняно з іншими галузями харчової промисловості, робота хлібопекарських підприємств характеризується відносною стабільністю та меншим ступенем ризикованості.

Вважаємо, що зниження обсягів виробництва хлібопекарської продукції пов'язано не стільки із скороченням споживання, скільки із "тінізацією" ринку. Ринок хлібопекарської продукції у зв'язку з його важливістю та соціальною значущістю постійно знаходиться під державним регулюванням та наглядом. Близько 65% хлібопекарських виробів у поточному році вироблялось у тіньовому секторі, як наслідок – не проходило державного контролю (у тому числі і за якістю) і тим самим зменшило офіційні обсяги виробництва даного продукту. Результатом цього є те, що якість такого хліба та хлібних виробів дуже низька і не відповідає вимогам стандартів якості та санітарним нормам.

Особливості хлібопекарського виробництва вимагають зменшення транспортних, енергетичних та інших витрат, оптимізації шляхів просування продукції, обґрунтованого ціноутворення тощо. Необхідно забезпечити умови, при яких будуть ефективніше використовуватись технологічні лінії хлібопекарського виробництва, мінімізуватись витрати праці всіх категорій працівників. Значну увагу слід звернути на те, що хлібопекарські підприємства функціонують в умовах жорсткого державного регулювання, що є суттєвим чинником при формуванні систем ефективної діяльності. Технологічне переозброєння підприємств має передбачити заміну устаткування та автоматизацію технологій. Технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку ефективності виробництва продукції. За принципом ланцюгової реакції вони спричиняють суттєві (нерідко докорінні) зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного устаткування, методах і формах організації трудових процесів, підготовці та кваліфікації кадрів тощо.

Устаткуванню належить провідне місце в програмі підвищення ефективності діяльності хлібопекарської галузі. Продуктивність діючого устаткування залежить не тільки від його технічного рівня, а й від належної організації ремонтно-технічного обслуговування, оптимальних строків експлуатації, змінності роботи, завантаження в часі тощо. Інноваційні проекти мають стосуватися випуску нової продукції та сприяти зниженню матеріаломісткості та енергоємності виробництва. Матеріали та енергія позитивно впливають на рівень ефективності діяльності, якщо вирішуються проблеми ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції, здійснюється раціоналізація управління запасами матеріальних ресурсів і джерелами постачання. Доцільним є жорсткий вхідний контроль якості як борошна, так і всіх видів матеріалів, що безпосередньо сприятиме зменшенню браку та підвищенню якості кінцевої продукції.

Олексій М. В.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СТАНУ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Крамар І. Ю.

Oleksiy M.

Ternopil IvanPul'uj National Technical University

ASSESSMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC INDICATORS OF ELECTRICAL INDUSTRY

Supervisor: PhD, Associate Professor Kramar I. Yu.

Ключові слова: електротехнічна галузь, електротехнічна промисловість.

Keywords: electrical industry, electrical industry.

Електротехнічна галузь є важливим сектором «зростання» економіки України, тому доцільним є аналіз та виявлення напрямків розвитку електротехнічної промисловості в Україні.

Світовий досвід розвитку сучасної економіки говорить про те, що сьогодні засоби зв'язку, транспорту та електропостачання стають стратегічно важливою продукцією. Інноваційна продукція електротехнічних підприємств на сьогодні є вкрай необхідною для забезпечення функціонування значної кількості об'єктів народного господарювання країни.

Компанія «Освітлювальні технології» провела аналіз світового ринку електротехнічної галузі. Оцінка світового ринку – це складний процес, що являє собою аналіз потенціалу, тенденцію та політику розвитку кожного регіону, що є результатом аналізу ринку в цілому.

Відомо, що саме світовий ринок диктує «правила гри», отже, кожен учасник повинен постійно стежити за тенденціями розвитку як світового, так і вітчизняного ринку, змінами поглядів та побажаннями споживачів.

Рисунок 1. Ринок електротехнічної продукції України станом на 2015 рік.[]

Номенклатура виробів електротехнічної промисловості включає в себе понад 70 тисяч найменувань виробів різного призначення та напрямків використання. Для більш наглядного та зрозумілого вигляду припустимо, що увесь ринок електротехнічної продукції України (100%) поділяється на такі види продукції, які зображенні на рис. 2

Виходячи з рисунку 1, найбільш потрібним на ринку освітлювальної техніки є виробу для споживання електро енергії, що важливим є для дослідження маркетингового середовища.

На даний момент обсяги виробництва вітчизняних підприємств, що випускають світильники та джерела світла, помітно зросли.

Наступним важливим етапом дослідження є прогноз ринку, що базується на результатах отриманого аналізу та враховує всі можливі тенденції розвитку світового ринку в майбутньому.

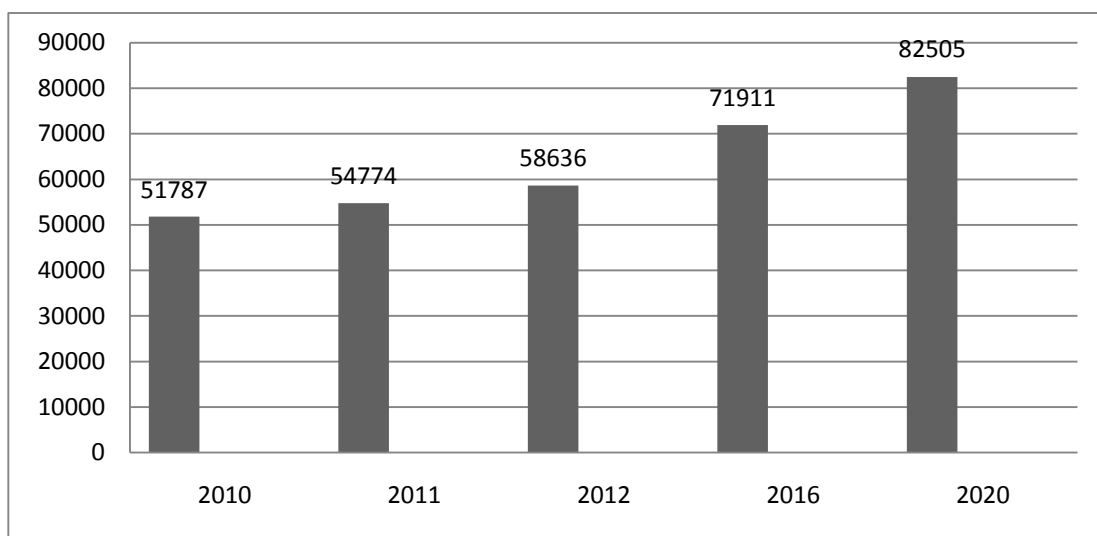

Рисунок 2. Прогноз розвитку світового ринку світлотехніки, млн. євро до 2020 року .

Як видно з рисунку 2 в довгостроковій перспективі прогнозується зростання світового ринку світлотехніки в цілому.

Отже, інноваційний ринок світлотехнічної продукції є перспективним для капіталовкладень на довгостроковий період, існують можливості для застосування новітніх технологій, адже у зв'язку із глобальним потеплінням важливим питанням є забезпечення енергоефективності.

Література:

1.Офіційний сайт ТОВ «ОСП Корпорація ВАТРА» [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.vatra.te.ua/index.php/ua>

2. Оснач О.Ф. Промисловий маркетинг. Підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Ф. Оснач, В. П. Пилипчук, Л. П. Коваленко – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 364 с.

УДК 336

Осадчук Д. – ст. гр. ПФ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУТНІСТЬ ТА СКЛАД ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дячун О.Д.

Osadchuk D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

NATURE AND COMPOSITION CURRENT ASSETS ENTERPRISE

Supervisor: Ph.D, Associate Professor Dyachun O.D.

Ключові слова: оборотні активи; виробничі фонди; фонди обігу.

Keywords: current assets; productive assets; funds outstanding.

Під поняттям «оборотні активи» розуміють грошові кошти і їх еквіваленти, що не обмежені у використанні а також інші активи підприємства, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців із дати складання балансу.

У виробничій сфері оборотні активи авансуються в оборотні виробничі фонди і фонди обігу.

До виробничих фондів належать: сировина; основні й допоміжні матеріали; напівфабрикати; паливо; тара; запасні частини для ремонтів; малоцінні і швидкозношувані предмети; незавершене виробництво; напівфабрикати власного виготовлення; витрати майбутніх періодів.

Фонди обігу – це залишки готової продукції на складі підприємств, відвантажені, але не оплачені покупцями товари, залишки коштів підприємств на поточному рахунку в банку, касі, у розрахунках, у дебіторській заборгованості, а також укладені в короткострокові цінні папери. До них належать: готова продукція на складах підприємства; готова продукція, яка відвантажена і перебуває в дорозі; грошові кошти на розрахунках та інших рахунках; грошові кошти у незавершених розрахунках; дебіторська заборгованість; готівка в касі.

Незважаючи на відмінності у призначенні оборотні фонди та фонди обігу тісно взаємопов'язані. Адже, вони обслуговують єдиний процес відтворення на виробництві та забезпечують його неперервність. Водночас, оборотні фонди та фонди обігу є складовими оборотних активів, що відображають розміщення їх за сферами відтворення у процесі руху, і разом з тим самостійними економічними категоріями.

Співвідношення оборотних активів у сфері виробництва та сфері обігу залежить від особливостей організації виробництва, постачання, збуту, а також системи розрахунків [1].

Список використаних джерел:

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств / М.М. Бердар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1061120755428/finansii/oborotni_aktivi_pidpriyemstv_formuvannya_vikoristannya.

УДК 658.14

Пелехата Х. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя

МЕТОДИ АНАЛІЗУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Науковий керівник: к.е.н. Шведа Н. М.

Pelekhata Kh.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FINANCIAL RESULTS ANALYSIS AND MANAGING METHODS FOR STOCK COMPANIES

Supervisor: PhD Shveda N. M.

Ключові слова: фінансовий стан, акціонерне товариство, фінансові результати.

Keywords: financial position, Stock Company, financial results

Ефективність господарської діяльності акціонерного товариства потребує забезпечення виваженого оптимального співвідношення необхідних засобів і джерел їх формування. Забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання безпосередньо пов'язане з аналізом їх фінансового стану.

Слід зазначити, що фінансовий стан акціонерного товариства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Деякі економісти зазначають, що об'єктивна необхідність врахування дійсного фінансового стану при прийнятті перспективних управлінських рішень дозволяє досягти:

- забезпечення сумісності стратегії з можливостями підприємства;
- оптимального співвідношення ресурсів;
- виявлення ступеня ризику [1].

Крім того, особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану.

Аналіз фінансового стану акціонерного товариства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення. У результаті фінансового аналізу менеджер одержує певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану підприємства. Слід відзначити, що інформаційною базою аналізу фінансового стану акціонерного товариства є, в основному, фінансова звітність.

Варто відмітити, що метою оцінки фінансового стану акціонерного товариства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Управління фінансовими результатами на підприємстві – це вид діяльності, що дозволяє реалізувати та узагальнити широкий спектр питань адаптації товариства до

зовнішніх умов, врахувати особистий фактор при побудові системи управління персоналом підприємства тощо.

Однак слід враховувати, що аналіз фінансової звітності не дозволяє робити категоричні висновки, він тільки орієнтує користувача інформації на оцінку фінансового стану підприємства й визначення його вузьких місць. Цей аналіз здійснюється аналітиками підприємства і ґрунтується на широкій інформаційній базі, включаючи й оперативні дані.

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану акціонерного товариства. Варто відзначити, що в економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу взагалі та фінансового аналізу зокрема.

Перший рівень класифікації виокремлює неформалізовані та формалізовані методи аналізу [3]. Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До неформалізованих належать такі методи: експертних оцінок і сценаріїв, психологічні, морфологічні, порівняльні, побудови системи показників, побудови системи аналітичних таблиць. На нашу думку, ці методи характеризуються певним суб'єктивізмом, оскільки в них велике значення мають інтуїція, досвід та знання аналітика.

До формалізованих методів фінансового аналізу належать ті, в основу яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності, тобто такі методи: ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, виокремлення ізольованого впливу факторів, відсоткових чисел, диференційний, логарифмічний, інтегральний, простих і складних відсотків, дисконтування. Крім того, слід додати, що в процесі фінансового аналізу широко застосовуються і традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, елементарні методи обробки рядів динаміки), а також математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів).

Таким чином, у ході аналізу фінансового стану акціонерного товариства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

Список використаних джерел:

1. Лагун, М. І. Теоретична характеристика основних методичних аспектів проведення аналізу фінансового стану / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 3. – С. 33-37.
2. Науменкова, С. В. Використання методів фундаментального аналізу в процесі оцінки фінансового стану підприємства [Текст] / С. В. Науменкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Т. 12. – С. 54-65.
3. Павловська, О. В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємств / О. В. Павловська // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 54-62.

УДК 368

Пелехата Х. – ст.гр.ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет ім.І.Пулюя

АНТИКРИЗОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Тимошик Н.С.

Pelehata H.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ANTI-CRISIS CONTROLLING IN INSURANCE MANAGEMENT

Supervisor: ph.D., associate professor N. Tymoshyk

Ключові слова: контролінг, управління, аналіз

Keywords: controlling, management, analysis

Створення ефективної системи антикризового контролінгу в страхових компаніях сприятиме вирішенню питання слабкості стратегічного фінансового управління страховиком, з якого випливає незадовільний стан фінансової стійкості вітчизняних компаній, їх низька інвестиційна активність, недостатній рівень використання інформаційних технологій. Антикризовий контролінг в страховій компанії є підсистемою управління, що інтегрує в собі окремі функції управління (облік, контроль, аналіз, планування), з метою забезпечення фінансової безпеки компанії та підвищення ефективності її діяльності в довгостроковій перспективі шляхом безперервного інформаційно-аналітичного, методичного та консультативно-координаційного забезпечення прийняття управлінських рішень[2].

Страховик має ґрунтуватись на системі стримувань та противаг між керівними органами компанії, для забезпечення балансу інтересів власників, страхувальників та інших заінтересованих осіб управління[1].

Антикризовий контролінг має ґрунтуватись на таких принципах:

- технологічність;
- моделювання та інформаційно-комп'ютерна підтримка;
- оптимізація, що полягає в узгодженні та координації критеріїв фінансової стійкості для досягнення оптимуму системи в цілому;
- адекватність механізмів та засобів контролінгу визначених страховиком тактичним і стратегічним цілям в галузі забезпечення фінансової стійкості;
- визначення та структурування необхідного комплексу підсистем (економічної, правової, організаційної, кадрової), які повинні забезпечувати функціонування системи контролінгу.

Узагальнюючи можна стверджувати, що впровадження антикризового контролінгу сприятиме забезпеченню платоспроможності страховиків, збереженню їх інвестиційної привабливості та захисту інтересів власників, клієнтів та держави.

Одним із основних критеріїв є ефективності управління страховою компанією є досягнення та збереження нею фінансової стабільності в умовах динамічного розвитку страхового ринку України, що зазнає комплексного впливу ряду описаних нами факторів.

УДК

Перхайло Н.-ст. гр. ПМм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МАРКЕТИНГ ОРГАНІЗАЦІЙ СФЕРИ СПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ЦІЛЬОВІ АУДИТОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Борисова Т.М.

Perkhailo N.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

MARKETING ORGANIZATIONS SPORTS AREAS : URGENCY AND TARGET AUDIENCE INTERACTION

Supervisor: Borisova T.

Ключові слова: маркетинг, спорт.

Keywords: marketing, sport.

Сучасний спорт – найважливіший елемент індустрії розваг. Спорт – це продукт, а глядачі – його споживачі. Популярність спортивних заходів незмінно зростає, привертаючи увагу мільярдів глядачів зі всього світу. Це робить спорт одним з найбільш ефективних каналів комунікації просування товарів і послуг, а спортивний маркетинг – необхідним інструментом сучасних бізнес-технологій.

Спортивний маркетинг як концепція управління існує близько 30 років. В світі гуру спортивного маркетингу вважають Метью Шенка – декана Школи бізнес-адміністрування Університету Дейтона (США). В Україні спортивний маркетинг почав своє існування нещодавно. Одним із перших хто почав займатися таким цікавим та не звичайним маркетингом, стало агентство спортивного маркетингу «MEDIA- SPORT». 9 квітня 2008 року була створена Українська асоціація спортивного маркетингу (УАСМ) в статусі некомерційної організації, ціль якої – об'єднати всіх спеціалістів різних рівнів, сформувані сучасні міжнародні стандарти в даній галузі. Саму тому актуальним питанням є розглянути специфіку маркетингу у сфері спорту та напрями його розвитку для неприбуткових організацій України.

Ідею еволюціонування маркетингу у напрямку його імплементації в діяльність організацій сфери фізичної культури та спорту України пов'язують із прізвищами таких вчених, як Аронов Г.З., Смірнов С.І., Жестянніков Л.В та інших. Праці науковців зробили внесок у вирішення питання забезпечення стійкого розвитку некомерційних суб'єктів досліджуваної сфери, проте потребують розвитку та творчої адаптації до вітчизняних умов господарювання. Метою дослідження було виявити специфіку маркетингу сфери спорту на основі опрацювання низки емпіричних даних.

З одного боку, спортивний маркетинг – звичайний вид маркетингу, тобто це продаж готової спортивної події із використанням маркетингових можливостей. Тому з цієї точки зору варто оперувати поняттям не «спортивний маркетинг», а «маркетинг у спорті». З іншого боку, спортивний маркетинг – це розширення принципів класичного маркетингу до просування спортивних продуктів і маркетинг звичайних товарів, які асоціюються у клієнтів зі спортом. Спортивний маркетинг – це специфічна ланка

класичного маркетингу, а це означає, що ним може займатися не кожний маркетолог, навіть дуже досвідчений. У спортивному маркетингу існує своя теорія, що спирається на специфіку спортивних змагань.

У певному сенсі можна говорити про те, що фахівець зі спортивного маркетингу повинен зв'язати воедино наступні чотири складові: глядачів (уболівальників), комерційних фірм-спонсорів, змагання та спортсменів, а також ЗМІ. Саме результативність взаємодії цих чотирьох складових і є показником якості роботи спеціаліста зі спортивного маркетингу або агентства спортивного маркетингу. Недостатньо просто донести інформацію про змагання до спонсорів та глядачів. Спортивна подія має бути прокоментованою. Глядач повинен одержати максимум інформації про спортсменів, перспективи тих чи інших змагань, бажано досягти ефекту ототожнення вболівальника зі своїм кумиром-спортсменом, привнести в це частку здорового патріотизму, почуття гордості за свою країну тощо.

Аналіз джерел з досліджуваної тематики виявив, що для кожного виду маркетингу головною дійовою особою є споживач. Спортивний маркетинг не є виключенням, але на відміну від інших, спортивний маркетинг має три групи споживачів.

Перша група – глядачі, котрі можна поділити на два типи: фізичні особи та компанії. Представники обох категорій можуть спостерігати спортивні події двома способами: відвідуючи його особисто чи дивлячись медіатрансляцію. Нерідко між потребами корпоративних та індивідуальних споживачів виникає конфлікт, оскільки більшість простих відвідувачів стадіонів переконані, що корпоративні клієнти платять великі суми за свої квитки і таким чином підвищуючи ціни, обмежуючи можливості відвідування змагань для тих, хто платить за вхід зі свого сімейного бюджету.

Друга група – учасники. Учасники спортивних змагань поділяються на два типи: на тих, які віддають перевагу неорганізованим змаганням, та тих, які віддають перевагу організованим змаганням. Дуже складно визначити кількість людей які займаються неорганізованим спортом, бо ним можна займатися навіть у домашніх умовах. Ми можемо тільки зробити припущення, що це великі аудиторії, мільйони людей. Організовані спортивні події – змагання, санкціоновані і контрольовані лігами та асоціаціями. Організований спорт припускає два види учасників: аматорів (любителів) та професіоналів. Спочатку між аматорським та професійним спортом існувала велика різниця, зараз же розрив між ними поступово скорочується. Існує стереотип, що спортивний маркетинг дуже важливий тільки для професійних спортивних змагань. Але це не так: навіть організатори дитячих шкільних змагань використовують маркетингові прийоми.

Третя група – спонсори. Цю групу утворюють компанії, які займаються спонсорством спортивних змагань та спорту загалом. У спортивному спонсорстві споживач обмінює гроші або продукт на право асоціюватися з тією чи іншою спортивною подією. Спонсор повинен визначитися не тільки з видом спорту, але і з рівнем змагань, які він збирається фінансувати (аматорський або професійний). Крім того, він повинен вибрати, що саме йому спонсорувати: події, команди, лігу або ж окремих спортсменів.

Отже, спортивний маркетинг – це мистецтво об'єднати спорт та бізнес. За допомогою спортивного маркетингу можна задовольнити потреби глядача, організувавши для нього незабутні, видовищні та яскраві спортивні змагання; пов'язати ці змагання з рекламною кампанією, що дозволить донести до глядачів рекламну інформацію про будь-які товари або послуги; принести прибуток самим організаторам.

УДК 332

Пономар В. - ст. гр. БМ_М-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИРОБНИЦТВО БІОЕТАНОЛУ ЯК ШЛЯХ ДО ВІДРОДЖЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Науковий керівник: к.е.н, доцент Мосій О.Б.

Ponomar V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PRODUCTION OF BIOETHANOL AS A WAY OF REVIVAL OF AGRICULTURAL SECTOR

Supervisor: PhD, associate professor Mosiy O.B.

Ключові слова: біоетанол, аграрний сектор

Keywords: bioethanol, agricultural sector

Забезпечення економіки України енергоресурсами – одне з ключових питань незалежності держави. Передумови до цього вже створені. У **травні минулого року** Міністерство аграрної політики та продовольства зробило крок, який має стимулювати розвиток ринку альтернативних видів палива. Зокрема, Кабінет Міністрів змінив перелік спиртових заводів, що мають право на виробництво біоетанолу. Таким чином, нині за наявності ліцензії будь-яке підприємство може виробляти біоетанол.

Одним із стратегічних напрямків розвитку альтернативної енергетики в Програмі розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 року названо виробництво біоетанолу.

Біоетанол - це етанол, який отримують у процесі переробки рослинної сировини для використання як біопалива або паливної добавки.

Важливою зерновою культурою для виробництва біоетанолу є кукурудза. Тільки завдяки переробці 10 млн. тонн цієї культури Україна може виробляти не менше 4 млн. тонн біоетанолу.

Для виробництва екологічно чистого палива можна використовувати надлишки зерна, які не переробляються в харчові продукти, або на корм. Найдешевший біоетанол – із патоки, яка виробляється при переробці цукрового буряка. Із зібраного з одного гектару цукрового буряка можна виробити 4 тис. літрів біоетанолу.

Більше того, процес виробництва біоетанолу безвідходний. З пшениці, окрім етанолу, отримують, багаті протеїном корми для худоби, які користуються значним попитом. Можна отримувати ще й глютен і крохмаль для потреб харчової промисловості.

Крім використання в якості добавок і альтернативного палива, біоетанол застосовується як нетоксична заміна буровим рідинам у нафтогазовій промисловості. У період з 2000 по 2014 рік світове виробництво біоетанолу зросло більш ніж у 5 разів - до приблизно 8,6 млрд. дал. Світові лідери виробництва біоетанолу - США (основна сировина - кукурудза), Бразилія (цукровий очерет), ФРН і Франція (переважно цукровий буряк і зернові). У найближчі 5 років очікується зростання світового виробництва ще приблизно на 70% - в основному, для використання в якості автомобільного пального.

Крім того що біоетанол розглядається як альтернатива вичерпним джерелам енергії, його застосування знижує викиди шкідливих речовин та оксиду вуглецю в атмосферу.

Висока залежність від імпорту нафти і нафтопродуктів, необхідність використовувати для його оплати дефіцитну валюту змушує Україну нарощувати виробництво біоетанолу.

Враховуючи сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, на Україні виробництво біоетанолу дасть поштовх розвитку не тільки спиртової та цукрової галузей, а й усьому аграрно-промислому комплексу, допоможе збалансувати зерновий ринок і агроринок узагалі. Кукурудза може стати культовою культурою, а біоетанол із неї – порятунком не тільки для сільгоспвиробників, але й держави загалом. Виробництво біоетанолу допоможе вивести країну з економічної кризи, забезпечить нові робочі місця, підвищить конкурентоспроможність і поліпшить екологічний стан.

На даний час виробництво біоетанолу в Україні тільки починає зростати, але його вже цілком можна розглядати як вирішення задачі скорочення імпорту нафтопродуктів.

У першому півріччі 2015 р. державне підприємство «Укрспирт» запустило виробництво біоетанолу на Зарубинському спиртзаводі у селі Зарубинці, на Тернопільщині.

Зарубинський державний спиртзавод є третім підприємством в країні, яке випускає біоетанол для використання у виробництві спиртовмісних моторних палив. До цього часу державне підприємство не працювало майже п'ять років. Зараз біоетанол виготовляється із застосуванням новітніх технологій, створено 100 робочих місць. Завод щодоби виробляє до 6000 декалітрів інноваційного біопалива. Запуск виробництва біоетанолу дає можливість завантажити місцевих фермерів, які постачають сировину, налагодити виробництво меляси – цукрової патоки.

Модернізацію та репрофілювання підприємства інвестували вірменські бізнесмени. Інвестори вже вклали у завод близько 5 млн. грн., ще 55 млн. грн. вони виділять на інноваційне виробництво зневодненого спирту.

Тернопільщина має великі виробничі потужності у спиртовій галузі, хоча не усі вони використовуються. І сьогодні «Зарубинський спиртзавод» – приклад того, як можна репрофілювати підприємство для виробництва паливного біоетанолу, що, без сумніву, відроджуватиме економіку краю. Це проект, який створив у Тернопільській області сприятливий клімат для залучення інвестицій. Сьогодні завдяки роботі оновленого спиртзаводу наповнюватиметься місцевий бюджет, розвиватиметься соціальна сфера.

Біоетанольний напрям має стати одним із ключових для нашої держави, адже в країні є невичерпний постачальник продукції для біоетанолу – аграрний сектор. Відтак Україна має всі шанси стати енергетично незалежною. Одним із кроків до цього є виробництво біопалива, а саме біоетанолу.

УДК 621.326

Рудюк І. - ст. гр. ОВ-308

Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ФІРМИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОЛЬОРІВ

Викладач: Павлик А.Й.

Rudyuk I.

Ternopil Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FIRM IMAGE FORMATION BY MEANS OF COLORS

Supervision: Pavlyk A.

Ключові слова: імідж, фірма, колір

Keywords: image, firm, color

В умовах ринкової конкуренції іміджу відводиться головна роль в формуванні стійкості компанії. Турбота про імідж - ознака організацій, що розвиваються і прагнуть знайти своє обличчя, гармонійні способи співіснування із соціумом.

Кожна фірма прагне до того, щоб споживач запам'ятав її, це легко забезпечити шляхом створення певного символу, кольору, зображення, яке буде асоціюватись з цією організацією. У корпоративному дизайні особлива роль належить створенню фірмового стилю. Фірмовий стиль, з точки зору Борисова Б.Л. можна розглядати як комплекс елементів кольору, графіки, психологічних стереотипів, дизайну, завдяки якому досягається уявлення про зовнішню і внутрішню єдність всієї продукції.

Творці реклами та психологи, використовуючи свої знання способів впливу різних кольорів, роблять сильний вплив на споживача. Колір повинен мати емоційне забарвлення, асоціюватися зі сферою діяльності (море й вода — блакитний колір, рослинництво та продукти його переробки — зелений тощо). Психологи стверджують, що 80% впливу кольору обробляється нервовою системою, і тільки решту 20% зоровою. Відомі випадки, коли кольори ставали як би іншим фірмовим знаком. Класичні приклади ототожнення фірми й кольорів: жовтий - фірми «Кодак», зелений й червоний - компанії «Вестингауз», синій - ІВМ.

Виділяють такі кольорові асоціації: Червоний – любов. Блакитний - мир. Жовтий - оптимізм. Зелений - здорове середовище. Помаранчевий – найдинамічніший. Коричневий - асоціюється із землею, надійністю, витривалістю. Фіолетовий - колір внутрішньої зосередженості. Сірий - означає безпеку.

Хоча, після вибору кольорів не варто забувати про їхнє розташування та геометрію упаковки і реклами. Зазвичай колір, що розташований по вертикалі, сприймається легким, по діагоналі – динамічним, по горизонталі – стійким.

Найелементарніші постулати для оформлення кольором того чи іншого рекламного продукту є такими: у рекламі небажано використовувати більше двох різних кольорів. Але урізноманітнити рекламу спорідненими відтінками навіть рекомендується, оскільки виникає приємне для ока відчуття колірної послідовності. Грамотне поєднання кольорів здатне покращити на 40% сприйняття споживачем рекламного повідомлення.

Отже, гама кольорів створює певні емоції і впливає на купівельний вибір споживача.

УДК 331.2

Савчук О. – ст. гр. ПК – 51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОБГРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ТОВ КП ПОЧАЇВСЬКА ФАБРИКА «ПЛАСТИК»

Науковий керівник: к.т.н., доцент Рогатинська О.Р.

Savchuk O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

JUSTIFICATION OF THE INVESTMENT PROJECT LTD POCHAIV FACTORY "PLASTIC"

Supervisor: Ph.D., docent Rogatynska O.

Ключові слова: економічна ефективність, чиста приведена вартість, коефіцієнт внутрішньої рентабельності.

Keywords: economic efficiency, Net present vapmi com, internal rate of return.

Проведений аналіз господарської діяльності ТОВ КП Почаївська фабрика «Пластик» показав, що зношуваність основних виробничих фондів Товариства складає 80 %. Тому, з метою збільшення обсягів виробництва продукції та основних виробничих фондів пропонуємо придбати два термопластавтомати (ТПА) однопозиційних для лиття під тиском ДЕЗ 132-250Ц1 з мікропроцесорною системою терморегулювання та керування циклом вартістю 225000 грн. кожен, підприємства ООО «Полімермаш» м. Хмельницький. В підсумку, це дозволить Товариству нарощувати обсяги виробництва та відповідно, обсяги збуту продукції.

Проведемо кількісну оцінку фінансового результату.

Основними показниками ефективності проектів є чиста приведена вартість проекту, коефіцієнт внутрішньої рентабельності проекту та період окупності проекту.

Розглянемо надання банком ТОВ КП Почаївська фабрика «Пластик» кредиту на 5 років розміром 450 тис. грн. на придбання двох термопластавтоматів (ТПА) під 23 %. Кредит видається всією сумою.

На основі даних, які відповідають початковим інвестиціям і планованим надходженням, визначимо економічну ефективність проекту.

Визначення показників ефективності проекту здійснюється в табличній формі із застосуванням стандартного пакету Microsoft Excel.

Результати обчислень представлені на рисунку 1 та рисунку 2.

IX Всеукраїнська студентська науково - технічна конференція "ПРИРОДНИЧІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ"

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Інвестиція 1							
2	Рік проекту		0	1	2	3	4	5
3	Вартість обладнання	Ca(0)	450000					
4	Об'єм продажів послуг	S(k)		400000	420300	460000	445000	320000
5	Затрати без амортизації	G(k)=V(k)-d-Am(k)		190030	190283	228060	21000	220000
6	Норма амортизації	Na	0,2					
7	Амортизація	Am(k)=Ca(0)*Na		90000	90000	90000	90000	90000
8	Операційний прибуток	По(k)=S(k)-G(k)-Am(k)		119970	140017	141940	334000	10000
9	Ставка податку на прибуток	Tr	0,33					
10		AmT(k)=Am(k)*Tr		29700	29700	29700	29700	29700
11	По на р/с без віднімання	Am(k)		209970	230017	231940	424000	100000
12	Податок на прибуток	Pt(k)=По(k)*Tr		39590,1	46205,61	46840,2	110220	3300
13	Чистий прибуток	Pnet(k)=По(k)-Pt(k)		80379,9	93811,39	95099,8	223780	6700
14	Чисті грошові надходження	Pnet;cf(k)=Pnet(k)+Am(k)	-450000	170379,9	183811,39	185099,8	313780	96700
15	Відшкодування інвестиції	Pnet;cf(k)-Ca(0)		-279620,1	-266188,61	-264900,2	-136220	-353300
16	Чистий прибуток без Am(k)	Pnet1(k)=По1(k)*(1-Tr)		140679,9	154111,39	155399,8	284080	67000
17	Чистий прибуток без Am(k)+податковий	Pnet1(k)=По1(k)*(1-Tr)+AmT(k)		170379,9	183811,39	185099,8	313780	96700

Рис. 1. Допоміжні показники для інвестиційного проекту

	A	B	C	D	E	F	G	H
19	Фінансовий аналіз змінної ренти							
20	Процентна ставка		23%					
21	Коефіцієнт анuitету (AnT)	1/(1+R)^T		0,81	0,66	0,54	0,44	0,36
22	Поточна вартість по роках	через An(T)		138520,24	121496,06	99469,66	137089,70	34347,96
23	Поточна вартість (PDV) (1 сп)	за формулою		138 520,24	270 936,22	372 304,97	768 218,71	271 095,84
24	Поточна вартість (PDV) (2 сп)	через НПЗ		138 520,24	270 936,22	372 304,97	768 218,71	271 095,84
25	Чиста поточна вартість	через PDV		-311 479,76	-189 983,70	-90 514,04	46 575,66	80 923,61
26	Внутрішня норма рентабельності (IRR)	за формулою						31%
27	Внутрішня норма рентабельності (IRR)	через ВСД						31%
28	Термін окупності			3				
29	Дисконт. період ок-ті	T=-ln(1-I*R/П)/ln(1+R)		3,6				
30	Індекс прибутковості			0,31	0,58	0,80	1,10	1,18
31	Рік проекту		0	1	2	3	4	5
32	% ставка			Чиста приведена вартість (NPV)				
33		17,0%		-304 376,15	-170 099,44	-54 528,58	112 920,13	157 026,08
34		20,0%		-308 016,75	-180 369,95	-73 252,01	78 069,36	116 930,92
35		23,0%		-311 479,76	-189 983,70	-90 514,04	46 575,66	80 923,61
36		25,0%		-313 696,08	-196 056,79	-101 285,69	27 238,60	58 925,25
37		30,0%		-318 938,54	-210 174,40	-125 923,24	-16 060,14	9 983,98

Рис. 2. Основні показники для інвестиційного проекту

Термін окупності проекту (при процентній ставці 23 %) $T=3,6$ роки. Відшкодування витрат відбудеться до кінця 4 року.

Оскільки чиста приведена вартість проекту $NPV=80923,61$ грн, що є більшим за нуль, то за час економічного життя проект відшкодує витрати і забезпечить отримання понад прибуток. Тому приймаємо рішення щодо прийняття проекту.

Індекс рентабельності $PI=1,18 > 1$, що означає, що проект забезпечує заданий рівень рентабельності.

Внутрішня норма прибутковості проекту $IRR=0,31$ (більша за процентну ставку 0,23), що перевищує дохідність капіталу інвестора, на яку він сподівається.

Проведений аналіз показує економічну ефективність даного проекту.

УДК 657

Сагайдак Т. – ст. гр. ПО–41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС ТА ЙОГО РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Королук Т. М.

Sahaidak T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

BALANCE SHEET AND ITS ROLE IN THE ENTERPRISES MANAGEMENT

Supervisor: Ph.D., ass. prof. Korolyuk T. M.

Ключові слова: бухгалтерський баланс, управління підприємством

Keywords: balance sheet, enterprises management

Бухгалтерський баланс – спосіб кількісного відображення і якісної характеристики засобів організації на певний момент часу в єдиній грошовій оцінці.

Баланс як сукупність сучасних ознак матеріального і формального порядку має дуже давні традиції. Р. де Рувер вважав, що термін «баланс» вперше зустрічається у фінансових звітах у 1427 р., А. Чічіреллі – у звіті банку Медічі за 1495 рік. Для того часу було типово, що звітність складалась нерегулярно – від одного до п'яти років. Значна кількість істориків вважає, що баланс як звітний документ отримав визнання не раніше XIX ст.

Кожне підприємство повинно здійснювати фінансово-господарську діяльність відповідно до свого статуту. Для цього йому необхідно мати основні й оборотні засоби, нематеріальні активи, певні кошти, здійснювати фінансові вкладення тощо. Інформація про наявність і рух майна та джерела його утворення має надходити своєчасно, а періодично її потрібно узагальнювати для більш ефективного використання в управлінні, для здійснення контролю за збереженням засобів виробництва, вивчення складу та цільового використання господарських засобів. З цією метою в балансі об'єднуються в економічно однорідні групи господарські засоби підприємства за їх складом і функціональною роллю в процесі виробництва з одного боку (актив балансу) і за джерелами утворення та цільовим призначенням з іншого боку (пасив балансу), що й отримало відображення у вигляді двосторонньої таблиці із єдиною рівністю.

Значущість балансу важко переоцінити. Передовсім баланс є зовнішнім відображенням тієї господарської єдності, яка властива кожному підприємству. Діяльність підприємства є багатогранною, складною й динамічною. Тільки баланс дає можливість наочно усвідомити обсяг і зміст виконаної за звітний період роботи. Баланс з особливою чіткістю відображає фінансовий стан підприємства, показуючи, чиї кошти вкладено в підприємство, як їх розміщено, чи є довгострокові позики, чи забезпечено покриття зобов'язань перед кредиторами і т. п. Наявність своєчасних та правильно складених балансів дає можливість кожному керівникові вести господарську діяльність, знаючи про всі негативні та позитивні сторони фінансового стану підприємства.

УДК 328

Сиротюк Н. Б. – ст. гр. ПФМз - 51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДИНАМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПИВОВАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Хрупович С.Є.

Syrotyuk N.

Ternopil Ivan Puluy National Technical University

DYNAMIC ASPECTS OF BREWING INDUSTRY

Supervisor: Svitlana Khrupovych

Ключові слова: пиво, пивоварна промисловість

Keywords: beer, brewing industry

Тривалий час на території України виробництво пива носило домашній характер, його готували до свят, домашніх забав. З XV ст. починають створюватися пивні цехи в містах. Більшість вітчизняних пивоварів були спадковими майстрами, вчилися своєму ремеслу у предків і передавали його з покоління в покоління. Під час першої світової війни влада заборонила виробництво пива, пивоварні заводи закрили, а деякі і зруйнували. До 1920 року з 218 пивзаводів збереглося тільки 83. Виробництво пива почали відновлювати лише у 1922 року, завдяки дозволу на виготовлення цього напою для реалізації населенню. У 1940 році вже було виготовлено 27,2 млн. декал. пива. Найбільше заводів на той час сконцентрувалися на території Львівської і Тернопільської області, хоча вони разом виготовляли менше пива, ніж два пивоварних заводи у Києві.

На сьогодні ринок пива є одним із найбільш швидкозростаючих споживчих ринків в Україні. Пивоварна галузь, котра за минулі 10 років збільшила обсяги реалізації більше, ніж у 4,2 рази, представляє собою ту частину сучасної економіки, котра вчасно почала перехід на ринкові засади господарювання. За 2015 рік українськими пивоварами виготовлено 305 млн. дал. пива.

Зростання пивного ринку зумовлено перш за все зародженням конкуренції між пивоварними заводами, спричиненої появою механізму ринкового попиту і пропозиції, а також припливом іноземних інвестицій у галузь. Фізична та моральна спрацьованість основних фондів була головною проблемою пивзаводів на початку 2000- х років. За роки перебудови значно знизився організаційно - технічний рівень галузі пивоваріння. Старіння основних фондів, поряд із спадом виробництва пива привів до зниження коефіцієнту використання потужностей майже вдвоє, порівнюючи з 1985 роком. Недосконалість податкової політики, високе оподаткування (70-80% товарної продукції), введення митного збору за ввіз імпортного обладнання та великі відсотки за користування кредитами банків не давали змоги більшості підприємств проводити технічне переозброєння та реконструкцію за рахунок власних реінвестиції і залучених коштів. На 2016 рік вітчизняна пивоварна промисловість представлена чотирма великими виробниками: бельгійською компанією Sun Interbrew, шведським пивоварним холдингом Baltic Beverages Holding (BBH), вітчизняними виробниками.

УДК 336

Тхорик А. – ст. гр. ПФМз-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРИЧИНИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Науковий керівник: д.н. з держ.упр., професор Рудакевич М.І.

Tkhoryk A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CAUSES OF PROBABILITY BANKRUPTCY

Supervisor: Dr., Professor Rudakevych M.I.

Ключові слова: ймовірність банкрутства; неплатоспроможність.

Keywords: probability of bankruptcy; insolvency.

Банкрутство або неплатоспроможність є категоріями ринкової економіки, що характеризують фінансовий стан суб'єктів господарювання.

Банкрутство підприємств буває таких видів:

- примусове, що виникає внаслідок кризи в країні, політичної нестабільності, війни, стихійного лиха, банкрутства боржників;

- фіктивне, що виникає внаслідок зумисного оголошення своєї неплатоспроможності з метою отримання відстрочки погашення своїх зобов'язань або їх списання;

- навмисне, яке створює керівник чи власник спеціально в особистих інтересах або інтересах інших осіб;

- необережне, яке виникає внаслідок неефективної роботи та ризикових операцій;

- технічне, що зумовлюється суттєвою простроченістю дебіторської заборгованості;

- юридичне, яке виникає за неможливості відновити свою платоспроможність.

З метою запобігання банкрутству та визначення симптомів фінансової кризи треба провести економічну оцінку діяльності суб'єкта господарювання за якомога триваліший період часу його фінансування.

До причин виникнення банкрутства відносять:

1) зовнішні, зумовлені нестабільністю зовнішнього економічного середовища. Вони поділяються на міжнародні та національні. Міжнародні формуються під впливом динаміки макроекономічних показників провідних фірм світу, стану світової фінансової системи, міждержавної митної політики, руху світового капіталу та міжнародної конкуренції. Національними факторами можуть бути необґрунтована економічна політика уряду, некеровані інфляційні процеси, політична нестабільність суспільства, тотальна економічна криза, недосконала законодавча база тощо;

2) внутрішні, зумовлені недосконалістю форм, методів та організації виробничо-фінансового управління [1].

Список використаних джерел:

1. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник / Є.В. Мних: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1992040141913/ekonomika/analiz_otsinka_ymovirnosti_bankrutstva.

УДК 621.326

Черниш О. – ст. гр. БМ-31

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

КАДРОВИЙ АУДИТ ЯК ОДНА ІЗ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ОСНОВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гарматюк О. О.

Chernysh O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

HUMAN RESOURCES AUDIT AS ONE OF THE FUNDAMENTAL BASES PERSONNEL MANAGEMENT

Supervisor: Garmatiuk O. Ph.D, Assoc. Prof.

Ключові слова: кадровий аудит, підприємство, трудовий колектив.

Keywords: human resources audit, enterprise, labor collective.

На сьогодні, передовою метою усіх підприємств є безпосереднє задоволення потреб споживачів, і як наслідок, отримання прибутку. Беззаперечною умовою ефективного функціонування організації є продуктивна кадрова діяльність. Комплексною складовою даного поняття є термін кадровий аудит.

Варто зазначити, що кадровий аудит детермінується як можливість оцінки потенціалу організації, а саме структурного і кадрового, які повинні обов'язково відповідати цілі та стратегії генези підприємства, основною метою яких є перспективне прийняття стратегічних рішень.

З фактологічної точки зору дане поняття характеризує особливості аналізу кадрового стану організації, а також визначає оцінку рівня кадрової забезпеченості, яка виражається у кількості й якості фахівців, що виконують функціональні обов'язки на посадах. Також слід окреслити, що це спосіб, який вивчає ступінь готовності підприємства до нововведень. Він реалізується через характеристику типу кожного члена трудового колективу та виду його мотивації, визначення корпоративної культури, що є передовою в організації, яка здійснюється через оцінку співробітників, основним завданням якої є дотримання зазначених норм поведінки.

Підсумовуючи вище сказане, на нашу думку, доречними будуть ряд концептуальних пропозицій для утвердження кадрового аудиту на підприємстві, а саме своєчасне його проведення; використання таких методів як ассесмент-центр, кейс Інтерв'ю, метод 360 градусів, соціологічні дослідження, інтерв'ю з топ-менеджерами, керівниками навчальних центрів та ін.. Також варто зазначити, що процес аудиту не повинен нести загрози для діяльності підприємства, а переваги і корисність від комплексного кадрового аудиту будуть наступними – покращення роботи компанії, її структурно-функціональних підрозділів і кожного співробітника зокрема; визначення оптимальної чисельності персоналу; зростання результативних показників компанії завдяки чіткому поділу обов'язків; усунення збоїв у роботі функціональних «дірок»; оптимізація витрат на персонал.

Отже, основне завдання кадрового аудиту полягає у тому, що менеджеру необхідно дати відповідь на питання: яка існує наявна ситуація зараз, у чому полягає невідповідність та, що необхідно зробити, аби її усунути.

УДК 621.326

Черниш О. – ст. гр. БМ-31

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

**ПРОЦЕС УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ
ЛОГІСТИКИ У ФУНКЦІОНАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

Науковий керівник: к.е.н., доцент Малюта Л. Я

Chernysh O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

**CONCEPTS IMPLEMENTATION PROCESS INTEGRATED
LOGISTICS IN THE FUNCTIONAL ACTIVITY OF THE ENTERPRISE
IN THE CONDITIONS OF MARKET ECONOMY**

Supervisor: Maliuta L., Ph.D, Assoc. Prof.

Ключові слова: інтегрована логістика, підприємство, управління

Keywords: integrated logistics, enterprise, management

На сьогодні, ключовою метою усіх підприємств є безпосереднє задоволення потреб споживачів, і як наслідок – отримання прибутку. В даному процесі логістику варто розглянути як компетентну сферу взаємозв'язку компанії з її споживачами і постачальниками.

Варто детермінувати, що поняття «інтегрована логістика» виникає в 1980-х роках та основний розвиток генези спостерігається у Західних країнах у період 1990-2000-х років. Головним чином консолідація зусиль персоналу структурно-функціональних підрозділів підприємства, а також низки логістичних партнерів, взаємодія яких відбувається на основі спільних цілей та аспектів ефективності, чітко окреслює концепцію інтегрованої логістики.

Сьогодні широковідомою та розповсюдженою у використанні є бізнес-концепція логістики – Supply Chain Management — управління ланцюгами поставок, яка охоплює планування і управління всіма видами діяльності, які беруть участь в процесі пошуку, закупівлі, перетворенні та управління матеріально-технічним забезпечення, а також координація і співпраця з партнерами, які можуть бути постачальниками, посередниками або клієнтами. Своєю чергою, це дозволяє інтегрувати постачання і управління попитом як всередині, так і між підприємствами.

Підсумовуючи, з цією метою, пропонуємо ряд концептуальних пропозицій для утвердження інтегрованої логістики на підприємстві, а саме налагодження діяльності, що пов'язана з обслуговуванням споживачів, а також створення доходу від реалізації шляхом забезпечення передбаченого стратегією рівня обслуговування споживачів з мінімальними загальними витратами.

Отже, завдяки інтеграції логістики можна досягнути таких оперативних цілей як швидка реакція на своєчасне задоволення попиту споживачів; мінімізація запасів, що дозволить зменшити величину оборотного капіталу та прискорити його оборотність; консолідація вантажоперевезень; підтримка життєвого циклу.

Саме на такі оперативні цілі має опиратись підприємство під час організації управління логістичною системою, аби забезпечити ефективність своєї виробничої та збутової діяльності.

УДК 339.13: 664.68

Черній І. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЙОГО РОЗВИТКУ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Винник Т.М.

Chernii I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FEATURES OF THE WORLD CONFECTIONERY MARKET AND TRENDS DEVELOPMENT

Supervisor: PhD. Vynnyk T.M.

Ключові слова: світовий кондитерський ринок, сегменти кондитерського ринку.

Keywords: global confectionery market, confectionery market segments.

Ринок кондитерських виробів є одним з найбільш динамічних у світовій економіці – за даними Euromonitor International в 2015 році його вартість становила майже \$ 200 мільярдів (темп зростання – 2 відсотки). За прогнозами експертів ринок кондитерських виробів і надалі зростатиме – впродовж 2016-2010 років його ріст, в середньому, складатиме 2,68%. І це попри те, що споживання солодошів протягом останніх п'яти років у Північній Америці та Європі знизилось. Серед причин розвитку ринку солодошів є збільшення загальної кількості населення на планеті та, як не дивно, світова криза (вчені довели, що люди, які потерпають від фінансових труднощів частіше та у більшій кількості споживають кондитерську продукцію).

Світовий кондитерський ринок поділяють на три сегменти: вироби, що містять какао, борошняні кондитерські вироби та цукристі вироби, що не містять какао.

Майже 60% ринку солодошів становить, так званий, шоколадний сегмент (вироби, що містять какао) – продажі шоколадних кондитерських виробів зросли на 24 відсотки в період з 2010 по 2015 роки. Тенденція до використання натуральних інгредієнтів зумовила збільшення попиту на темний шоколад. «Шоколадною країною» Європи вважається Бельгія, де виготовляють 172,0 тис. тонни шоколаду в рік. Найменше шоколаду споживають в Італії та Японії. Упродовж 2010-2015 рр. на 5 відсотків зріс попит на кондитерські борошняні вироби, найбільшим попитом користується дешеве печиво. Також високими темпами розвивається сегмент цукристих виробів, що не містить какао. Зокрема у 2015 рік на 8 відсотків збільшилися обсяги продажів жувальних гумок, досягнувши \$3 млрд.

З точки зору географічного розташування, Європа домінує на глобальному ринку кондитерських виробів, оскільки найбільше шоколадних солодошів споживають саме в Європі (Швеція, Фінляндія, Данія – цукристий сегмент; Швейцарія, Норвегія, Велика Британія – шоколадний сегмент; Нідерланди, Бельгія, Італія – борошняний сегмент) (рис. 1).

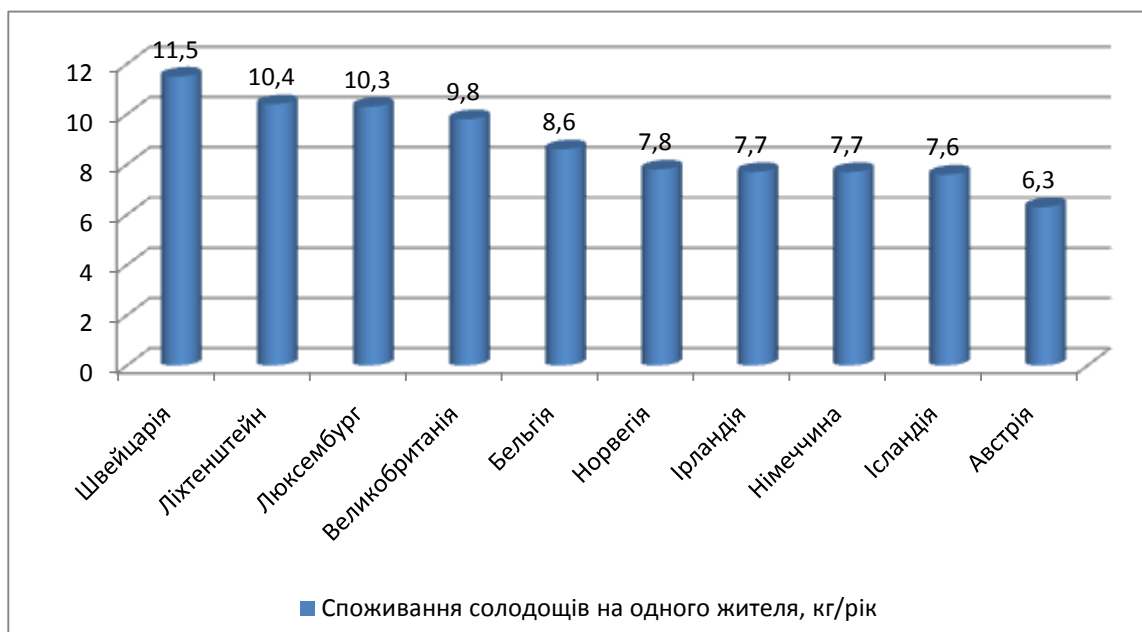

Рис. 1. Споживання солодоців на одного жителя, кг/рік

Після Європи найбільше солодоці любляють жителі Північної Америки і Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Світовим лідером з виробництва солодоців є американська компанія Mars. У таблиці 1 представлені провідні світові виробники кондитерських виробів.

Таблиця 1

Провідні світові виробники кондитерської галузі в 2015 році

№ п/п	Компанія	Чистий обсяг продажів 2015 року (\$ млн.)
1	Mars Inc (США)	18,400
2	Mondelēz International (США)	16,691
3	Nestlé SA (Швейцарія)	11,041
4	Ferrero Group (Люксембург/Італія)	9,757
5	Meiji Co Ltd (Японія)	8,461
6	Hershey Co (США)	7,422
7	Chocoladenfabriken Lindt & Sprüngli AG (Швейцарія)	4,171
8	Arcor (Аргентина)	3,000
9	Ezaki Glico Co Ltd (Японія)	2,611
10	Yildiz Holding (Туреччина)	2,144

Як бачимо, жодна з українських компаній не входить до переліку лідерів світового кондитерського ринку, проте у рейтингу ТОП-100 Candy Industry 2015 три вітчизняні кондитерські компанії посіли такі місця: 22 – Кондитерська корпорація «Roshen», 42 – ПрАТ «Конті» та 60 – ПрАТ «АВК».

УДК 658.14

Черній І. – ст. гр. ПФМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя

СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Науковий керівник: к.е.н. Шведа Н. М.

Chernij I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF TERNOPIL REGION AT THE PRESENT STAGE OF ECONOMIC DEVELOPMENT IN UKRAINE

Supervisor: PhD Shveda N. M.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, регіон.

Keywords: investment attractiveness, region.

Інвестиційна привабливість регіону як його здатність генерувати та залучати інвестиції, які сприяють економічному зростанню, фактично відображає якість пакета характеристик територіальної одиниці (області), які бере до уваги новий та чинний інвестор при прийнятті рішення щодо інвестування на конкретній території [1].

В Україні загальноприйнятої методики визначення інвестиційної привабливості регіону немає, її розраховують різні установи та організації за власними підходами, що спричиняє труднощі у підтвердженні об'єктивності оцінки. Найбільш об'єктивною з точки зору методики, на наш погляд, є оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) [1], що проводиться за рівнями загальноекономічного розвитку; розвитку інвестиційної інфраструктури; розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури; демографічною характеристикою та ступенем безпеки інвестиційної діяльності. При цьому індекс інвестиційної привабливості регіонів розглядається як відносна оцінка якості характеристик регіону, необхідних інвестору для вкладення коштів.

Зокрема у 2014 році за індексом інвестиційної привабливості, який визначено за допомогою статистичних індикаторів та результатів опитувань економічних агентів можна виділити ТОП-10 регіонів (рис. 1).

Як видно з рис. 1, Тернопільська область займає 10-те місце серед регіонів України за інвестиційною привабливістю з індексом в 1,356 бала. Цей індекс визначався за сукупністю «жорстких» і «м'яких» факторів, об'єднаних в ці групи за критерієм незмінності/змінності в часі. До «жорстких» факторів належать ті, вплив яких неможливо або дуже складно змінити в короткостроковій перспективі. Група «м'яких факторів» об'єднує фактори, які можуть змінюватися за короткий проміжок часу та ставати обмеженням або перепорою для реалізації інвестиційних проектів. Ці фактори оцінюються за допомогою визначення рівня сприйняття інвесторами економічного середовища методами якісної статистики відповідей економічних агентів, які ухвалюють інвестиційні рішення.

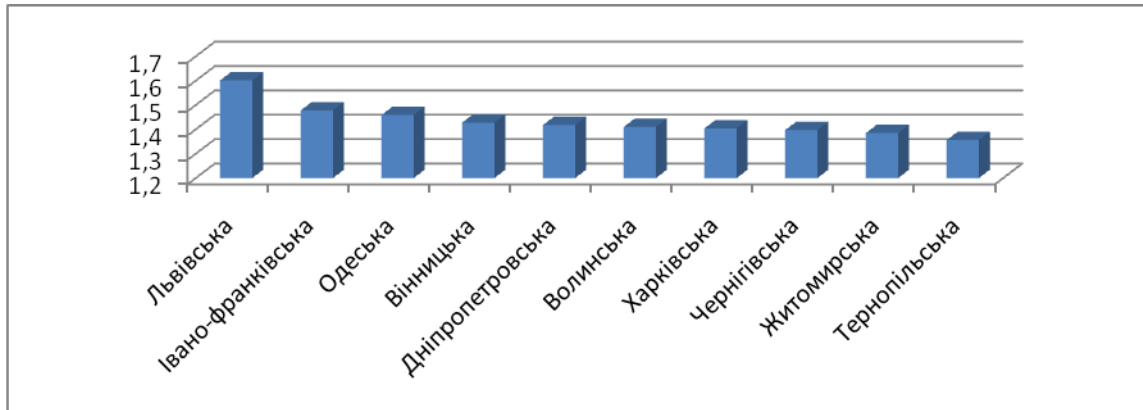

Рис. 1 ТОП-10 регіонів України за індексом інвестиційної привабливості

Проведений аналіз дозволяє виділити сприятливі та обмежуючі фактори щодо залучення інвестицій для Тернопільського регіону. Зокрема в цілому дія «жорстких» факторів є несприятливою, оскільки регіон займає 22 місце в Україні. У жодного фактора з даної категорії область не входить в десятку лідерів. Отже, для потенційного інвестора ці характеристики можуть негативно вплинути на при виборі території для вкладання коштів, з іншого боку, для регіону ця інформація повинна стати базовою інформацією при складанні стратегічного плану розвитку області.

Що стосується «м'яких» факторів, то зайняте Тернопільщиною 8-ме місце в Україні свідчить про можливий позитивний результат при виборі інвестором об'єкту вкладання капіталу. У цій групі найвищими є: кількість та рівень адміністративних процедур, з якими інвестори стикаються в процесі діяльності (5-те місце), дотримання прав власності (5-те місце), корупція (4-те місце). Усе це підвищує інтерес інвестора до Тернопільської області.

Таким чином, ефективність регіональної інвестиційної політики залежить від стану інвестиційного клімату. Проведений аналіз інвестиційної привабливості Тернопільського регіону може бути підставою для уточнення концепції регіональної інвестиційної політики, виділення її сильних і слабких сторін, що втілюватиметься в реальне рішення щодо інвестування коштів в регіон.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Туболец І. І. Чинники формування інвестиційної привабливості регіону / І. І. Туболец // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 20. – С. 9–11.
2. Солдатенков В.В. Аналіз інвестиційного клімату України./Солдатенков В.В., Федоренко С.В. // Економіка та держава. – 2014. – №5. – С. 17–20.
- 3.Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів: [Електронний ресурс] // Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Режим доступу : <http://www.ier.com.ua/>

УДК 336

Шандрук Т. – ст. гр. ПФЗ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВО УПРАВЛІННЯ

Науковий керівник: д.е.н., професор Панухник О.В.

Shandruk T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ESSENCE ANTI-CRISIS FINANCIAL MANAGEMENT

Supervisor: Dr., Professor Panukhnyk O.V.

Ключові слова: антикризове управління; фінансова криза.

Keywords: crisis management; financial crisis.

В сучасному світі антикризове фінансове управління виступає саме тим важелем впливу, що забезпечує можливість попередження фінансової кризи підприємства.

Під антикризовим фінансовим управлінням розуміють процес управління фінансово-економічними ризиками та фінансовою санацією підприємства з метою профілактики та нейтралізації фінансової кризи та забезпечення безперервної діяльності підприємства на основі використання системи специфічних методів та прийомів управління фінансами.

Діяльність з антикризового фінансового управління включає планування, реалізацію та контроль фінансових цілей, розроблення стратегій та заходів, спрямованих на попередження чи виведення підприємства з кризи. Об'єктами антикризового фінансового управління є: сукупність усіх фінансово-економічних ризиків, активи, капітал, фінансові потоки та вартість підприємства, яке перебуває у режимі антикризового управління. Суб'єкти антикризового фінансового управління – фізичні чи юридичні особи, які за рішенням уповноважених органів (власників, суду, держави) уповноважені здійснювати комплекс робіт з антикризового управління фінансами.

Мета антикризового фінансового управління – це швидке відновлення платоспроможності підприємства, на основі реалізації наступних етапів:

- 1) постійна діагностика фінансового стану підприємства;
- 2) дослідження масштабів кризового стану підприємства;
- 3) вивчення основних чинників, що зумовили розвиток кризи;
- 4) формування мети та підбір основних механізмів антикризового фінансового управління підприємством за зростання ймовірності банкрутства;
- 5) запровадження внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства;
- 6) вибір ефективних форм санації;
- 7) фінансове забезпечення ліквідаційних процедур за умови банкрутства підприємства [1].

Список використаних джерел:

1. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту / Є.Г. Рясних: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1346020452151/finansii/antikrizove_upravlinnya_finansami_pidpriyemstva.

УДК 338.48

Шпак О. – ст. гр. БМ-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКА «ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Юрик Н.Є.

Shpak O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FEATURES INDEX «POTENTIAL OF THE COMPANY»

Supervisor: Ph.D, Associate Professor Yuryk N.Ye.

Ключові слова: потенціал; управління; ресурси.

Keywords: potential; management; resources.

Термін «потенціал» походить від латинського та означає «приховані можливості», які за допомогою ефективного управління стають реальними. У вітчизняній економічній літературі цей термін в широкому значенні трактується як можливості, сили, запаси та засоби, які можуть бути використані, або як рівень потужності в будь-якому відношенні, сукупність засобів, необхідних для будь-чого.

В економічній літературі характеристика терміну «потенціал» більш широко використовується по відношенню до того чи іншого виду ресурсів чи їхньої сукупності. Дослідження підходів щодо визначення терміну «економічний потенціал» відображають різні погляди в розумінні його сутності та структури.

Автори пропонують кілька визначень економічного потенціалу, проте, в цілому вважають, що «економічний потенціал» варто розглядати як:

- джерело росту національного доходу й економічної потужності країни;
- результат розвитку продуктивних сил суспільства;
- показник максимальних виробничих можливостей галузі, підприємств, об'єднань, ресурсів;
- засіб задоволення суспільних потреб;
- найважливіший фактор зростання національного багатства країни;
- критерій оптимальності планів виробництва матеріальних благ, використання ресурсів та національного багатства.

Основний зміст поняття «потенціал підприємства» полягає в інтегральному відображенні поточних та майбутніх можливостей економічної системи трансформувати ресурси за допомогою, властивих персоналові, підприємницьких здатностей в економічні блага, максимально задовольняючи корпоративні та суспільні інтереси.

Таким чином, потенціал підприємства – складна, динамічна, поліструктурна система. Ця агломерація має певні закономірності розвитку.

Потенціал підприємства характеризується такими основними ознаками, а саме:

1. Потенціал підприємства визначається його реальними можливостями в тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, але й нереалізованими за будь-яких причин.

2. Можливості будь-якого підприємства в більшості залежать від наявності ресурсів та резервів (економічних, соціальних), які не залучені до виробництва. Тому

потенціал підприємства характеризується також і певним обсягом ресурсів, як залучених у виробництво, так і не залучених, але підготовлених до використання.

3. Потенціал підприємства визначається не стільки наявними можливостями, але й навичками різноманітних категорій персоналу щодо його використання з метою виробництва товарів, здійснення робіт (послуг), отримання максимального прибутку й забезпечення ефективного функціонування й стійкого розвитку виробничо-комерційної системи.

4. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства (обсяг виробленої продукції або отриманого прибутку) також визначаються формою підприємництва й адекватної їй організаційною структурою [2].

Якщо виходити з того, що потенціал розвитку – властивість носія піддаватися змінам, які забезпечать посилення існуючих або появу нових властивостей, то підходить до визначення потенціалу розвитку такого штучно створеного об'єкта як підприємство слід виходячи з його внутрішніх характеристик, які на момент оцінки залежать від техніко-економічних характеристик складових елементів та рівня організаційних зв'язків між ними й зовнішнім середовищем.

З іншого боку, розміри, у яких можуть бути виконані ці зміни, як правило, обмежені природними, організаційно-технічними та загальноекономічними умовами. Крім того, розмір або взагалі наявність потенціалу розвитку підприємства залежить від загального рівня розвитку науки та виробництва на кожному конкретному етапі життєвого циклу носія вказаного потенціалу.

Визначення потенціалу розвитку певного об'єкта базується на наступних принципах:

1. Властивості об'єкту піддаватися розвитку закладені в носій на момент його створення та самі змінюються в ході їх реалізації.

2. Склад та рівень вимог до носія потенціалу розвитку може змінюватися з часом, з рівнем зростання соціально-економічних потреб суспільства, з підвищенням рівня досягнень науки і техніки, які дозволяють не тільки виявляти нові види потенціалу, але й розширювати можливість зростання потенціалу розвитку носія.

3. Створення нових властивостей носія або відкриття можливості нового засобу використання вже існуючих властивостей, або збільшення розміру їх доступного використання однаково можна визначати як потенціал розвитку об'єкта

4. Втілення потенціалу розвитку означає перехід від первинного носія до нового. Використання втіленого потенціалу розвитку змінює не сам носій, а співвідношення задіяного та залишкового потенціалу.

5. Зміна співвідношення задіяного та залишкового потенціалу може відбуватися не тільки в результаті використання частини втіленого потенціалу розвитку, але й у випадку, коли змінюється не сам носій, а навколишнє середовище, яке за рахунок науково-технічного прогресу дозволяє виявити вже існуючі властивості носія, які раніше не були відомі або доступні [1].

Список використаних джерел:

1. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072014720/ekonomika/potentsial_i_rozvitok_pidpriyemstva.

2. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання / Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, В.В. Морева, О.В. Беякова, О.Б. Балакай: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072054076/ekonomika/potentsial_pidpriyemstva.

УДК 338.439

Юрик Н.Є. – к.е.н., доц., Вусик І. – ст. гр. БМ-51.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ
МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ У СЬОГОДНІШНІХ
СКЛАДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ**

Науковий керівник: к.е.н., доц. Юрик Н.Є.

Yurik N.E., Vusyk I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

**DETECTION OF THE MAIN PROBLEMS OF DOMESTIC DAIRY
MARKET IN TODAY DIFFICULT ECONOMIC CONDITIONS**

Supervisor: PhD Yurik N.E.

Ключові слова: ринок молочних продуктів, молочна харчова промисловість, молокопереробник.

Keywords: market for dairy products, dairy food industry, dairy.

Харчова промисловість у національній економіці відноситься до системоформуючих компонентів. Першочергове значення галузі – забезпечення населення повноцінними продуктами харчування. У системі агропромислового виробництва харчова промисловість тісно пов'язана з сільським господарством, як постачальником сировини, а, отже, ситуація в аграрному секторі має значний вплив і на функціонування переробних підприємств. Негативні тенденції, які спостерігаються за останні роки в сільському господарстві, наклали свій відбиток на розвиток харчової промисловості, особливо галузей, які тяжіють до сировинних зон. Кризові тенденції та нестабільність соціально-економічної системи в Україні, особливо відчутно позначилась на виробничих галузях, у тому числі і молокопереробній. Молокопереробна галузь відноситься до молочної харчової промисловості. У молочної промисловості розрізняють: маслобійну, сироварну, молокопереробну й молочну галузі. На сьогодні молочна промисловість є однією із провідних у структурі харчової індустрії України.

Упродовж 1990-2015 рр. діяльність молокопереробних підприємств визначається рядом кризових тенденцій, пов'язаних, насамперед, із наростаючим дефіцитом сировини, зростанням цін на молочну продукцію при одночасному зниженні платоспроможного попиту населення, формуванням несприятливої кон'юнктури світового ринку молокопродуктів. Більшість існуючих на сьогодні молокозаводів створювались ще у період до 1990 р., особливістю якого було гарантоване планове надходження сировини при відносно дешевих матеріальних ресурсах, енергоресурсах і робочої сили. На початку 90-рр. ХХ ст. в Україні внаслідок того, що імпорту молочної продукції не був розвиненим, на внутрішньому ринку утворився дефіцит молокопродуктів. Після кризи 1998 р. внаслідок знецінення української гривні розпочався період відновлення зростання в агропромисловому секторі. Тимчасове зупинення постачання по імпорту сприяло зростанню попиту на вітчизняне молоко на внутрішньому ринку та розвитку виробництва у молочному секторі. Швидко

збільшувалось виробництво сирів і деяких видів продукції з незбираного молока. Однак позитивні темпи зростання молочної промисловості відставали від позитивних темпів реальних доходів населення. У результаті, у споживанні деяких молочних продуктів, перш за все, сиру й масла тваринного походження зберігалась висока частка імпорту. Не дивлячись на те, що молочна промисловість України працювала в умовах недостатніх обсягів якісного забезпечення молокосировини, з початку 2000 р. обсяги виробництва основних видів молочної продукції зростали, зокрема виробництво сирів та продукції з незбираного молока.

Найголовніша проблема, яка на сьогодні турбує молокопереробників – це сировина в необхідних для забезпечення виробничих потужностей об'ємах. Формування сировинних зон для молокопереробних підприємств – це найголовніше завдання. Регіонально-сировинна база молокопереробної промисловості наближена та розвивається переважно до районів основного перероблення: Київська, Харківська, Дніпропетровська, Вінницька, Чернігівська, Полтавська, Житомирська, Хмельницька області. Українська молочна промисловість працює у трьох основних напрямках діяльності: виробництво цільномолочної продукції, виробництво сирів та виробництво масла (а також сухого молока й казеїну). Найбільш ємним у сировинному вимірі є виробництво сиру та масла, але найважливішим вважається виробництво цільномолочної продукції, оскільки це є продукти першої необхідності у споживчому кошику. Вироблена вітчизняна цільномолочна продукція майже повністю використовується для внутрішніх продажів. Істотна частина сирів, масла й сухого молока йде на експорт. Вітчизняний ринок молочних продуктів володіє значним потенціалом для розвитку галузі, навіть в умовах постійного скорочення поголів'я, нестабільної цінової ситуації та значної зношеності обладнання. Сучасний ринок молочних продуктів в Україні динамічно розвивається та є висококонкурентним сектором ринку продуктів харчування, відкритим для виробництва нових продуктів. Великих гравців на ньому налічується близько 15-20, не говорячи вже про багаточисленних дрібних локальних виробників, кількість яких перевищує декілька сотень. Так, найбільшу частку в загальній закупівлі молока молокопереробним сектором займає ПрАТ "Гадячсир" Полтавської області. У структурі закупівлі переважаючу частку становить молоко від господарств населення. Основними гравцями ринку є: "Данон Україна" – займає 9% ринку цільномолочної продукції та плавленого сиру; "Молочний Альянс" – займає 7,8% ринку та є великим виробником цільномолочної продукції, масла, сирів та сирного продукту, плавленого сиру та сирного продукту; "Люстдорф" – займає 7% ринку, загалом є виробником цільномолочної продукції; "Терра Фуд" – із часткою 6,9% має розгалужену молочно-продуктову лінію: цільномолочну продукцію, масло, спреди, сири та сирний продукт, плавлений сир; "Пальміра" – є одним із найбільших виробників молочних консервів, сирів та сирного продукту. Серед інших великих виробників цільномолочної продукції слід відмітити наступні: "Вімм-Білл-Данн Україна", "Галичина", "Мілкіленд-Україна".

Можемо виділити наступні основні тенденції у сфері виробництва, постачання молока для його перероблення молокопереробними підприємствами та експорту й імпорту молочної продукції: дефіцит сировини на вітчизняному молочному ринку; стійка динаміка скорочення поголів'я корів; сезонний та дрібнотоварний характер виробництва молока; брак високоякісного молока; відсутність ефективних зв'язків між виробниками сировини та переробниками; значна частка імпорту деяких молочних продуктів; наявність потенціальних можливостей подальшого освоєння перспективних ринків.

УДК 338.439

Юрик Н.Є. – к.е.н., доц., Дзюрбан В. – ст. гр. БМз-61

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Юрик Н.Є.

Yurik N.E., Dzyurban V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE ROLE OF INFORMATION SYSTEMS IN FINANCIAL SUPPORT OF DOMESTIC ENTERPRISES

Supervisor: PhD Yurik N.E.

Ключові слова: інформаційна система, фінансове забезпечення, інформаційна технологія управління.

Keywords: information system, financial support, information technology management.

Роль промислових підприємств в системі економіки України є вагомою, що висуває до них жорсткі вимоги до якості фінансового управління в умовах загальної економічної кризи. Фінансове управління інтегрує воедино всі сфери діяльності підприємства за допомогою інформаційної системи, яка, на практиці, рідко виявляється повністю збалансованою, інформаційно забезпеченою системою фінансового забезпечення. Інформаційна система дозволяє істотно скоротити всі види витрат діяльності підприємства, максимально оптимізувати управлінський процес. У зв'язку з новизною таких систем для багатьох підприємств, труднощами в адаптації до конкретних умов, низькою інформованістю щодо їх впровадження часто виникає ціла низка помилок, які істотно знижують потенціал інформаційних систем.

Перш, ніж прийняти рішення щодо впровадження інформаційної системи, необхідно приділити увагу таким питанням: обґрунтуванню необхідності впровадження інформаційної системи; визначенню стримуючих чинників впровадження системи та вибору стратегії щодо їх подолання; етапам впровадження інформаційної системи; оцінці результатів впровадження інформаційної системи. Необхідність у впровадженні інформаційної системи може виявитися при вирішенні будь-якої проблеми – перебудові процесу діяльності підприємства, аналізі діяльності конкурентів тощо. Перш, ніж розпочати впровадження інформаційної системи, необхідно провести часткову реорганізацію структури підприємства та технологій ведення бізнесу. Результатом проведення цих змін є найбільш характерні чинники, які варто враховувати при впровадженні інформаційних систем: організаційні; технологічні; людські; інші. Процедура впровадження інформаційної системи можна поділити на наступні етапи: передпроектне обстеження, яке полягає у виявленні основних інформаційних потоків на підприємстві та формуванні бази основної нормативно-довідкової документації; побудова інформаційно-функціональної моделі діяльності підприємства, опис та оптимізація процесів, що піддаються автоматизації; здійснюється добре навченими співробітниками підприємства-замовника із залученням

висококваліфікованих консультантів та з прив'язкою створеної моделі до стандартів бізнесу і до майбутньої системи; адаптація системи на підприємстві, у процесі якої проводиться налаштування системи відповідно до плану проекту впровадження і тестування окремих модулів та функцій; дослідна експлуатація системи – на цьому етапі зберігається подвійне введення даних у стару і нову системи; введення інформаційної системи в експлуатацію та її супровід.

Для оцінювання результатів змін слід урахувати не лише прямі витрати, які вимірюють у процесі технічного аналізу інформаційної системи, але й непрямі, до яких можна віднести результат подальших інвестицій, заснованих на впровадженні нової системи, розробленні нової ділової стратегії, більш вдалому позиціонуванні підприємства тощо. Ще одне важливе завдання, яке постає перед керівництвом підприємства, – вибір інформаційної системи, вирішення якого найчастіше припадає на людей, які не є професіоналами у сфері інформаційних технологій управління. Існує досить багато методологій здійснення такого вибору. Проте впровадження інформаційних технологій на практиці пов'язано з великою кількістю проблем, що обумовлені застарілістю існуючої інформаційної системи на підприємстві, неформалізованістю та хаотичністю внутрішніх принципів управління підприємством, відсутністю на більшості підприємств науково обґрунтованого процесу планування, узгодженням мінливих стратегічних цілей підприємства з можливостями використання інформаційних технологій та іншими причинами. Тому, питанню підвищення ефективності впровадження інформаційних технологій на підприємствах має приділятися якомога більше уваги.

Найбільш характерними функціями системи фінансового управління, які повинні бути автоматизовані, є процедури збору, систематизації, зберігання, передачі (у тому числі, по відношенні до територіально віддалених підрозділах і філіях), аналітичного оброблення та видачі різним категоріям користувачів необхідної інформації. З цієї точки зору позитивно зарекомендували себе рішення, засновані на єдиному сховищі даних, що забезпечує уніфіковані підходи до зберігання, передачі та обробки інформації, і OLAP-технологіях, що використовуються користувачами для побудови "гнучких" звітів та аналізу даних. Такай підхід є найбільш ефективним за співвідношенням ціна – час – якість. Автоматизація будь-яких процесів підприємства, як правило, потребує коштів і займає значний часовий інтервал, тому вимагає серйозної підготовки. Інформатизація системи фінансового управління потребує розроблення методології процесу, його регламентації і, найголовніше, попередньої апробації для запобігання хворобливого повернення впровадження на кілька етапів назад у цілях коригування раніше затвердженої концепції.

Більшість промислових підприємств знаходяться на етапі реструктуризації, структурні перетворення у них ще не завершені, мають місце зміни керівництва, що у свою чергу призводить до нестабільності. Використання інформаційних засад у систему управління промисловим підприємством надає можливість більш повно використовувати наявний потенціал для розвитку в умовах зовнішніх викликів та загроз динамічного середовища функціонування. При застосуванні інформаційних засад системи управління фінансовим забезпеченням на промисловому підприємстві, досягаються наступні цілі: створення цілісної фінансово-економічної моделі підприємства, що дозволяє забезпечити прозорість фінансових потоків на інформаційних засадах; можливість оперативного контролю виконання планів і аналізу відхилень планів від їх реалізації, що є ефективною основою прийняття обґрунтованих і своєчасних управлінських рішень; персональне закріплення відповідальності та повноважень у межах процесу за ключовими менеджерами підприємства.

Секція:

Гуманітарні науки

УДК: 613.16-06:612

Баб'як Д. – ст. гр. МБ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДИХАЛЬНІ ПРОБИ У ПЛАВЦІВ ЗБІРНОЇ ТНТУ

Науковий керівник: к.м.н., доцент Курко Я.В.

Babiyak D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

RESPIRATORY SAMPLES SWIMMERS TEAM TNTU

Supervisor: Kurko Y.

Ключові слова: дихання, плавці, спорт

Keywords: breathing, swimmers, sports

Застосовані нами функціональні проби показали, що у всіх досліджуваних групах плавців, незалежно від їх кваліфікації, в умовах погоди III типу показники дихальних проб суттєво нижчі за відповідні показники при метеоумовах I типу (табл. 1).

Таблиця 1

Час затримки дихання у плавців при метеоумовах I і III типів

Група плавання	Дихальна проба	n	Час затримки дихання с, $M \pm m$		P
			Метеоумови I типу	Метеоумови III типу	
Плавці ГОП	Штанге	73	$49,71 \pm 0,54$	$44,64 \pm 0,59$	$< 0,05$
	Генчі	73	$30,89 \pm 0,57$	$27,92 \pm 0,59$	$< 0,05$
Плавці 3-го розряду	Штанге	25	$60,91 \pm 0,99$	$57,64 \pm 0,97$	$< 0,05$
	Генчі	25	$36,93 \pm 0,65$	$34,58 \pm 0,62$	$< 0,05$
Плавці 2-го розряду	Штанге	24	$69,91 \pm 0,82$	$67,29 \pm 0,79$	$< 0,05$
	Генчі	24	$40,96 \pm 0,62$	$38,92 \pm 0,66$	$< 0,05$

У плавців групи оздоровчого плавання при метеоумовах III типу, у порівнянні з I, час затримки дихання (проба Штанге) достовірно зменшився на 10,2%, час затримки дихання при пробі Генчі зменшився на 9,6%. За умов погоди III типу зменшення тривалості перебування під водою плавців ГОП при функціональній пробі Штанге відмічалось у 86,3% обстежених, а при пробі Генчі ця величина зменшувалась у 89,0 % осіб.

У плавців 3-го і 2-го спортивного розрядів при метеоумовах III типу, порівнюючи з метеоумовами I, час затримки дихання після вдиху достовірно зменшився відповідно на 7,6% і на 6,8%; час затримки дихання після видиху у плавців 3-го розряду вірогідно зменшився на 7,4% та у плавців 2-го спортивного розряду на 7,2%. Зниження парціального тиску кисню в альвеолярному повітрі (гіпоксичний ефект атмосфери) призводить до зменшення насичення киснем артеріальної крові що, у свою чергу, прискорює подразнення дихального центру і, відповідно, призводить до зменшення часу затримки дихання.

УДК 321.01

Гнатишин М. – ст.гр. ОВ-308

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВИМОГА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Науковий керівник : к.і.н. Семенів О.Є.

Hnatyshyn M. – st.gr. OW-308

Technical college Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TOLERANCE AS A REQUIREMENT OF SOCIETY

Supervisor : Ph.D. Semeniv O.

Ключові слова: толерантність, особистість, соціальна взаємодія

Keywords: tolerance, personality, social interaction

У своєму широкому сенсі слово "толера́нтність" означає терпимість до чужих думок і вчинків, здатність ставитися до них без роздратування. У цьому сенсі толера́нтність є рідкісною рисою характеру. Толера́нтна людина поважає переконання інших, не намагаючись довести свою виняткову правоту.

Зважаючи на все різноманіття підходів та понять толера́нтності, можна навести наступне, найбільш узагальнене та повне: толера́нтність (від лат. *tolerantia* – терпіння) – у загальному значенні ослаблення чи відсутність можливості реакції на який-небудь несприятливий фактор у результаті зниження чутливості до його впливу. На індивідуальному рівні – це здатність сприймати без агресії думки, які відрізняються від власних, а також – особливості поведінки та способу життя інших.

Терпимість до чужого способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, ідей, вірувань є умовою стабільності та єдності суспільств, особливо тих, які не є гомогенними ні у релігійному, ні в етнічному, ні в інших соціальних вимірах. Толера́нтність як якість особистості, яка протиставляється стереотипності та авторитаризму, вважається необхідною для успішної адаптації до нових несподіваних умов. У зв'язку з цим виділяються два аспекти толера́нтності: зовнішня толера́нтність (до інших) – переконання, що вони можуть мати свою позицію, здатні бачити речі з інших (різних) точок зору, з урахуванням різних чинників; внутрішня толера́нтність (до невизначеності) – здатність до ухвалення рішень і роздуму над проблемою, навіть, якщо невідомі всі факти і можливі наслідки.

Терпимість до людей, що належать до іншої національності, припускає, що ми усвідомлюємо існування що ховаються під відмінностями подібностей та ідентичності; наприклад, усвідомлюємо придатність окремих груп до людства в цілому. Етнічна толера́нтність особистості проявляється в різних критичних ситуаціях міжособистісного і внутрішньоособистісного вибору тоді, коли вироблені в іншому соціально-культурному житті етнічні стереотипи, норми і рішення, що постають перед особистістю, не спрацьовують, а нові норми або стереотипи знаходяться в процесі свого формування. Етнічна толера́нтність особистості виявляється і в певному сенсі формується в проблемно-конфліктних ситуаціях взаємодії з представниками інших етнічних груп.

УДК 621.39

Вітер В., Лісовий А. - ст. гр.СН-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМП'ЮТЕРНІ ВІРУСИ

Науковий керівник: к.психол.н., доц. Кухарська В.Б.

Viter V., Lisovyi A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COMPUTER VIRUSES

Supervisor: Kukharska V. B.

Ключові слова: комп'ютерний вірус, ушкодження

Keywords: computer virus, damage

The term "computer virus" was formally defined by Fred Cohen while he performed academic experiments in 1983. Viruses are classified as being one of two types: research or "in the wild". A research virus is one that has been written for research or study purposes and has received almost no distribution to the public. On the other hand, viruses which have been seen with any regularity are termed "in the wild". The first computer viruses were developed in the early 1980s. The first viruses found in the wild were Apple II viruses, such as Elk Cloner, which was written in 1981 by Rich Skrenta who was a 15-year old high school student. It is widely believed to be one of the first large-scale self-spreading personal computer viruses ever created.

Viruses have "evolved" over the years due to efforts by their authors to make the code more difficult to detect, disassemble, and eradicate. This evolution has been especially apparent in the IBM PC viruses. The first IBM-PC virus appeared in 1986, it was the Brain virus. It was followed by Alameda (Yale), Cascade, Jerusalem, Lehigh, and Miami. Then appeared Zero Bug, Dark Avenger, Frodo, Whale, Iloveyou, Melissa, MyDoom, Code Red, Sasser, Trojan horse, Jerusalem. All these examples indicate that the most commonly detected viruses vary according to continent but they have spread widely, continue to appear, use innovative techniques never used before and are devastating to many infrastructures causing extensive damage.

At different times different myths appeared about viruses which concentrating rays in the center of the screen can burn and even kill a person sitting in front of the monitor. Another one describes viruses that can destroy hardware and burn computer's memory. One more attempt to kill a person or at least make him crazy is the virus ability to distribute and display colours in unusual way. But nowadays these are simply myths. Some other shocking facts about computer viruses are: 90% of emails contain malware; MyDoom was the fastest spreading virus created; Amazon.com brand was the most exploited target for attacks; virus writers are often children who write to experiment their programming skills; 6.000 new viruses are created every month; 1 in 14 programs downloaded is malicious.

УДК 94 (477)

Зелений В. – ст. гр. СП-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

І.Г. ВЕРХРАТСЬКИЙ – ПРИРОДОЗНАВЕЦЬ І ПЕДАГОГ

Науковий керівник д.і.н., доцент Криськов А.А.

Zelenyj V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

IVAN VERKHRUTSKYJ AS NATURALIST AND EDUCATOR

Supervisor: Dr., Assoc. Prof. Kryskov A.

Ключові слова: наука, мова

Keywords: science, language

Іван Григорович Верхратський народився 26 квітня 1846 р. у с. Більче-Золоте, тепер Борщівського району Тернопільської області у родині священика. Закінчив Львівську академічну гімназію та природниче відділення філософського факультету Львівського університету, де, крім природничих дисциплін, вивчав також мовознавство та етнографію. З 1868 по 1908 рр. викладав природознавство, українську і німецьку мови в гімназіях Дрогобича, Львова і Станіслава. У Дрогобицькій гімназії його учнем був І. Франко.

І.Г. Верхратський залишив по собі багату наукову, літературну і публіцистичну спадщину. Він написав українською мовою перші шкільні підручники з ботаніки, зоології й мінералогії, а також переклав з німецької і польської мови підручники для гімназій. Його ентомологічна колекція започаткувала створення Природничого музею Наукового товариства ім. Т. Шевченка. І.Г. Верхратський одним із перших працював над українською науково-природничою термінологією, заклавши її основи працею «Початки до уложення номенклатури і термінології природописної, народної» (1864-1879 рр.). Він уклав перший латинсько-німецько-український словник з природничої номенклатури і термінів, є автором матеріалів до українського словника, реєстру місцевих ботанічних термінів і номенклатури, матеріалів з мінералогічної термінології.

Наукові роботи І.Г. Верхратського стосувалися досліджень мармароського, надсянського, закарпатського, лемківського, буковинського, наддніпрянського діалектів. Ці матеріали і досі активно використовуються для вивчення галицьких і закарпатських діалектів. Дослідник гостро виступав проти намагання москвофілів заперечити самостійність української мови та підмінити її своїм штучним язичієм, активно втручався в нормалізаційні процеси української літературної мови, обстоював фонетичний правопис.

За багаторічну подвижницьку працю І.Г. Верхратського було обрано почесним і дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Він був першим і довголітнім головою його математично-природничо-лікарської секції, а впродовж 1897-1919 рр. – редактором її «Збірника».

Помер І.Г. Верхратський 29 листопада 1919 р. у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

УДК 94 (477)

Приведа О. – ст. гр. СП-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПЕДАГОГІКА СОФІЇ РУСОВОЇ

Науковий керівник: д.і.н., доцент Криськов А.А.

Pryveda O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PEDAGOGY OF SOPHIA RUSOVA

Supervisor: Dr., Assoc. Prof. Kryskov A.

Ключові слова: педагогіка, школа

Keywords: pedagogy, school

За українську освіту боролися багато синів та дочок України, які представляли всі сфери української спільності. Серед них особливою постаттю була Софія Федорівна Русова. Софія Русова (1856-1940) – видатна діячка національно-визвольного руху, педагог, автор підручників, письменниця, літературознавець, перекладачка, автор багатьох досліджень з педагогіки, історії, засновниця Академії наук в Україні, співробітниця численних журналів і передусім великий патріот України.

Народилася Софія Федорівна Ліндфорс (дівоче прізвище Русової) 1856 р. на Чернігівщині в с. Олешня, куди із Сибіру переїхали її батьки. Мати – Ганна Жерзе була французького, а батько Федір Ліндфорс – шведського походження, обидві родини належали до кола російських аристократів. У 1908 р. разом із чоловіком С.Русова переїхала до Києва, де у 1910 р. стає співредактором педагогічного журналу «Світло». Саме в цей час С. Русова основну увагу зосереджує на проблемі творення національної системи виховання і навчання. Зі сторінок журналу вона знайомила педагогічну громадськість із здобутками світової педагогічної думки, систематично робила огляд російських педагогічних журналів, подій з учительського життя та праць відомих педагогів. Центральним питанням у вирішенні проблем школи і освіти, на думку С. Русової, є доля вчителя. Софія Федорівна вважала, що школа повинна бути національна по духу, не тільки по мові. Україна, якщо хоче стати поруч інших народів, повинна мати свідомих, активних, творчих громадян з широким поглядом на світ. Українська школа, національна по духу, повинна не тільки навчати, але, перш за все, виховувати. Вважаючи за необхідне поставити в основу виховної праці в школі культ своєї нації і Батьківщини, С. Русова наголошувала, що виховуючи не можна вбивати в дитині особистість, бо усе багатство нації в людях, в особах, усе життя її у вільному розвитку усіх здібностей її громадян. Головним завданням школи вона вважала допомогти дітям у процесі самовизначення, маючи дві мети: розвивати усі природні скарби, щоб стати людиною в найкращому розумінні і знати, яку користь принести власним життям іншим людям.

Ще минулого століття Софія Русова мала концепцію розвитку української національної школи, стверджуючи, що нація народжується коло дитячої колиски, що тільки на рідному ґрунті, серед рідної пісні й слова здатна вирости національно свідома дитина. Вона відіграла визначну роль у розвитку педагогічної освіти на Україні.

УДК 621.326

Камаєв В. І.–ст. гр. СІ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ГНУЧКІ ДИСПЛЕЇ

Науковий керівник: Перенчук О.З.

Камаєв В.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FLEXIBLE DISPLAYS

Supervisor: Perenchuk O.Z.

INTRODUCTION

1. New high-tech materials that have appeared in the last decade, can change our view of how the screen should look like.

2. Manufacturers of smart phones and tablets are already working hard to incorporate flexible or curved screens into their devices.

3. The emergence of flexible displays could lead to a revolution both in the design of mobile devices and computers, and other equipment as well.

MAIN PART

1. You shouldn't confuse curved displays with flexible ones.

2. It started with Hewlett Packard Company, together with researchers from Arizona for the first time presented the prototype of a flexible screen. 2008

a. It took 90% less material to make this display than to manufacture LCD panels

3. Two years later, the Taiwan Institute has developed a flexible display for readers based on AMOLED technology.

4. Ultimately, flexible displays have been divided into two main types.

a. Displays based on the use of "electronic ink"

b. Displays OLED (AMOLED and OLED - screen)

5. In the second half of 2001, Nokia has demonstrated a prototype device with flexible display.

6. In early 2013 Samsung introduced a line of flexible screens Youm.

7. In a year at the exhibition dedicated to flexible screens in Canada, the company Human Lab demonstrated the first flexible smartphone.

8. At the end of 2013, Samsung released the Galaxy Round.

9. Any device can be equipped with a screen that will exceed the size of the device.

10. They can be used as an accessory for clothing.

11. Flexible screens are highly resistant to damage.

12. The comfort of use.

13. Flexible displays - thinner, lighter, modern displays.

14. Such screens due to the lack of glass become stronger.

15. Quality image.

16. No hardware buttons.

17. Low power consumption

18. The emergence of flexible displays on the market can contribute to the development of new devices.

19. The most fantastic electronic devices can be made from the wallpaper to the bracelets with flexible displays throughout the body.

20. Options for further use of such displays are endless.

21. At present, the flexibility and plasticity is not of great value for most consumers.

22. Such display is not needed by an ordinary user because of the high cost and lack of program shell for them.

23. Manufacturers must find the real arguments, capable to make such displays attractive and useful for users.

24. This may happen in the near future.

УДК 316.6

Домчук Я. – ст.гр. ОВ-308

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

РОЛЬ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СВІДОМОСТІ ЛЮДИНИ

Науковий керівник : к.і.н. Семенів О.Є.

Domchuk Y. – st.gr. OW-308

Technical college Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ROLE OF ETHNIC IDENTITY IN THE MIND

Supervisor : Ph.D. Semeniv O.

Ключові слова: етнічна ідентичність, соціалізація особистості

Keywords: ethnic identity, socialization

Загально визнано, що етнічна ідентичність - надзвичайно важлива структура самосвідомості, яка спричиняє найбільш соціально значущі форми поведінки і впливає на відносини між людьми, починаючи міжособистісними і завершуючи міждержавними. Дослідження етнічної ідентичності молоді у такому ракурсі було б корисним, тому що саме вона буде визначати майбутнє міжетнічних взаємодій. Врахування якісних характеристик етнічної ідентичності стане умовою оптимізації взаємодій етнічних груп у країні та на міждержавному рівні. Інший аспект практичної актуальності полягає в необхідності змін етнічної самосвідомості українців, напрацюванні неконфліктної, несуперечливої ментальності.

Соціальна ідентичність це переживання і усвідомлення своєї приналежності до тих чи інших соціальних груп і спільнот. Ідентифікація з певними соціальними спільнотами перетворює людину з біологічної особини в соціального індивіда й особистість. Як правило, етнічна ідентичність формується й існує в контексті соціального досвіду і процесу, з якими ідентифікують себе люди, або ідентифікуються іншими, як члени певної етнічної групи. З точки зору внутрішньогрупової, ідентичність групи ґрунтується на комплексі культурних рис, якими члени однієї групи відрізняють себе від усіх інших груп, — навіть якщо вони в культурному відношенні дуже близькі. Етнічна ідентичність є складовою соціальної ідентичності особистості. Це психологічна категорія, якою позначають усвідомлення людиною своєї належності до певних етнічних спільностей. Етнічна самоідентифікація - це процес віднесення людиною себе до певної етнічної спільності.

Ситуація міжетнічного спілкування надає індивіду більше можливостей для набуття знань про особливості своєї та інших етнічних груп, сприяє розвитку міжетнічного розуміння і формування комунікативних навичок. Людина, яка живе в моноетнічному середовищі, значно раніше усвідомлює свою етнічну належність. Під час процесу соціалізації, тобто передачі новому поколінню норм і цінностей соціокультурного середовища, у представників усіх етнічних меншин відбувається внутрішньогрупова орієнтація. Тобто, з віком в людини з'являються знання про міжетнічні відмінності, що сприяють реалістичному визначенню дитиною власної належності до певної групи

УДК 316

Баран Д.—ст.гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ЯК ФАКТОРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Науковий керівник:ст.викладач Сівчук П.І.

Baran D.B.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

TRAINING AND EDUCATION AS FACTORS OF SOCIALIZATION

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: навчання , виховання , соціалізація.

Keywords: training, education , socialization.

Виховання —суттєвий фактор розвитку і формування особистості. Воно коректує вплив спадковості й середовища з метою реалізації соціальної програми розвитку особистості. Виховання виконує дві основні функції: упорядковує увесь спектр впливів на особистість і створює умови для прискорення процесів соціалізації з метою розвитку особистості. Сила виховного впливу полягає в цілеспрямованості, систематичності та в кваліфікованому керівництві. Слабкість виховання в тому, що воно базується на свідомості людини і вимагає її участі, натомість спадковість і середовище діють несвідомо і підсвідомо. Саме цим визначається роль, місце, можливості виховання у формуванні людини.

Велике значення для розуміння можливостей виховання у формуванні особистості людини має досвід навчання, виховання і залучення до життя сліпоглухих від народження дітей, всі контакти яких з життям і оволодіння необхідними знаннями, уміннями й навичками відбуваються під керівництвом вихователя. Основою методики їхнього виховання є так звана спільнорозділена діяльність, у процесі якої вихователь послаблює своє керівництво з метою підтримки пробудженого у дитини намагання виконати дію самостійно.

Спеціальні дослідження показали, що виховання здатне забезпечити розвиток певних якостей, лише спираючись на закладені природою задатки. Виховання малят мавпи в однакових з дитиною умовах показало, що малята мавпи, маючи такі самі контакти з людьми, отримуючи добре харчування і догляд, тим часом не набувають жодної психічної якості, властивої людині (дослідження Н.І. Ладигіної-Котс).

Результативність виховного впливу залежить від відповідності мети, змісту і методів виховання не тільки досягнутому рівню розвитку дитини — «рівню актуального розвитку», а й «зоні найближчого розвитку» (Л.С. Виготський). Орієнтуючись на процеси, які ще не дозріли, знаходяться в стадії становлення, вихователь може створити нову «зону актуального розвитку», повести за собою розвиток.

У цьому розумінні виховання є головною силою, яка здатна сформувати повноцінну особистість. Виховання відіграє головну роль у розвитку особистості лише за умови, якщо воно позитивно впливає на внутрішнє стимулювання її активності щодо роботи над собою, тобто коли розвиток набуває характеру саморозвитку. Ось чому Л.М. Толстой порівнював розвиток людини з тим, як росте плодоносне дерево.

УДК 316

Пастущин О. - ст. гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ СІМ'Ї І ШЛЮБУ

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Pastushchin O.M.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

ALTERNATIVE FORMS OF FAMILY AND MARRIAGE

Supervisio: Peter Sivchuk

Ключові слова: сім'я, шлюб, моногамія.

Key words : family, marriage, monogamy.

Шлюб належить до фундаментальних соціологічних інститутів. Шлюб і сім'я входять до п'ятірки основних цінностей особистості практично у всіх культурах. Незважаючи на існуюче різноманіття типів і форм шлюбу він виконує однакові, дуже важливі для суспільства і особистості функції.

За даними соціологічних досліджень, в більшості країн крім країн ісламського світу, сімейні стосунки приймають все більш незвичайні форми. У погоні за мрією про ідеальний шлюб люди намагаються знайти оптимальну модель сімейного життя, що відповідає як відвічним потребам так і новим тенденціям. Але виникає питання щодо можливості альтернативних форм шлюбу виконувати функції, що покладені на нього особистістю та суспільством.

Протягом кількох останніх десятиліть у західному суспільстві, а від недавнього часу і в Україні, з'явилося і набуло поширення багато альтернативних форм сімейних структур і способів життя.

Є такі види альтернативних шлюбів: незареєстрований шлюб, цивільний шлюб, комуна, серійна моногамія, неповні сім'ї, гомосексуальний шлюб, самотність.

Незареєстровані шлюби. Останнім часом зросла кількість дорослих людей, які живуть разом із особами протилежної статі, не будучи пов'язані з ними сімейними чи шлюбними зв'язками. Майже половина громадян віком від 26 до 36 років деякий час віддає перевагу подібному способу життя. Такий стиль життя не є новим, але раніше траплявся досить рідко. Різке збільшення числа незареєстрованих пар пояснюється тим, що подібна поведінка в останні роки стала соціально прийнятною, а також тим, що підвищився вік вступу у перший шлюб. Незареєстровані шлюби практикуються переважно серед молодих людей які є мешканцями великих міст.

Неповні сім'ї. Найчастіше це сім'ї, які утримують жінки. Зростання кількості таких родин є наслідком зростання кількості розлучень, а також жінок, які народжують дітей поза шлюбом. Якщо у 1940 р. тільки 11 % всіх чорношкірих родин у США "очолювала" жінка-одиначка, то у 1991 р. їх було уже 58 % від загальної кількості. "Матері-одиначки" тепер не піддаються такій обструкції і зневазі, як колись. Такий

стиль життя сьогодні є цілком соціально прийнятним. Більшість жінок, які є самостійні і можуть самі себе матеріально забезпечити, не хочуть ставати у залежність від чоловіків тільки тому, що цього вимагають соціальні традиції нуклеарної сім'ї.

Комуна — це своєрідна форма розширеної сім'ї. Члени комун вважають, що йдучи в комуни, вони втікають від філістерства (священництва), самотності, матеріалізму і лицемірства суспільства і його сімейної основи. Норми стосунків між членами окремих комун — різні. У багатьох комунах головним завданням вважається виховання дітей батьківським колективом. Є комуни у яких практикується груповий шлюб. Американський соціолог Артур Елліс, який досліджував комуни хіпі наприкінці 60-х рр. XX ст. відзначав, що всі вони є нестабільними.

Гомосексуальні пари. Гомосексуалізм — це надання переваги сексуальному партнерству із особою однієї статі. Згідно оцінок Інституту сексуальних досліджень Альфреда К. Кінсі, 5—6 % дорослого населення США має гомосексуальну орієнтацію. Очевидно таке співвідношення гомо і гетеросексуалів властиве не тільки для США. Останнім часом гомосексуалізм легалізували у більшості країн (найперше це сталося у США, штаті Іллінойс, у 1961 р.; на території колишнього Радянського Союзу, в тому числі й в Україні, де-факто це сталося після розпаду СРСР). У деяких країнах дозволили навіть укладання шлюбу між представниками однієї статі. Дослідження Інституту Альфреда К. Кінсі показують, що лесбійки є більше схильними до тривалих зв'язків, ніж гомосексуалісти-чоловіки. Однак, якщо лесбійки, як і гетеро сексуальні пари, надають великого значення вірності у сексуальних стосунках, то гомосексуалісти-мужчини спокійно ставляться до зв'язків їхніх партнерів "на стороні". Гомосексуальні пари зазвичай приймають такі взірці сімейного життя, які існують серед гетеро сексуальних пар. Для них так само є істотним романтичне кохання, як і практичні аспекти сімейного побуту.

Серійна моногамія. Цей стиль життя передбачає декілька циклів шлюбу і розлучення. Скажімо, акторка Елізабет Тейлор виходила заміж 8 разів. Проте кількість осіб, які ведуть подібний спосіб життя останнім часом зростає і трапляється не лише в середовищі богемі. Це пов'язано, насамперед, із полегшенням процедури розлучення.

Самотність. Самотні люди не становлять монолітної соціальної групи тому, що серед них є і неодружені, і розлучені, й овдовілі. Самотність — непостійний і неоднозначний статус. Між полюсами вільної і незалежної людини, і людини, яка знемагає від самотності є багато різних перехідних форм людей, які свідомо або внаслідок певних обставин залишилися самотніми.

Цивільний. Така форма шлюбу найбільше охороняє права і свободи дітей, але містить величезну кількість заборон для подружжя. Церковний шлюб або вінчання - це особливе християнське таїнство, при якому чоловіки отримують Божу благодать на сімейне щастя, а також на благословенне народження і виховання дітей.

УДК 3621.326

Бариш Т.В., Шот Г.Г.

Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ТВОРЧОСТІ І.ФРАНКА ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ

Barysh T. V., Shot H. H.

SOCIO- POLITICAL AND ECONOMIC TERMINOLOGY IN THE WORKS OF IVAN FRANKO AND ITS FUNCTIONS

У кожному епоху термінологія прагне до єдності. Така єдність – запорука взаєморозуміння учених і одна з умов подальшого наукового прогресу. Наука, а значить і її найважливіші терміни, прагнуть бути однаково прийнятні для всіх верств суспільства.

Картину становлення української суспільно-політичної термінології кінця XIX—початку XX ст. найповніше розкривають праці І. Франка на суспільно-політичні й соціально-економічні теми, зібрані й систематизовані у збірнику «В наймах у сусідів». Суспільно-політична термінологія цих праць, з одного боку, свідчить про стан тогочасної суспільно-політичної думки в Україні, а з іншого — ілюструє той хаос, у якому перебувала суспільно-політична лексика української мови в період переростання її в чітку систему термінів.

Проаналізовано статті Івана Франка, зокрема соціально-економічну термінолексику, якою послуговується автор. Зроблено класифікацію зафіксованих термінів за лексико-тематичними групами. Початок XX ст. в Україні характеризується активним входженням в українську економічну термінолексику одиниць з німецької мови. Першість німецької мови пояснюємо постійними перекладами українською мовою праць провідних німецьких економістів того часу В. Навроцьким, С. Подолинським й особливо І. Франком та Лесею Українкою. Зокрема, у працях І. Франка засвідчуємо ряд скалькованих термінів, таких, як Безробіття (DieArbeitslos) , надвартість (DerMehrwert).

На становлення української соціально-економічної терміносистеми також впливала прогресивна російська наука. Досить часто І. Франко, наприклад, використовує терміни підприємець, средства та ін. Усі соціально-економічні терміни, якими послуговується І. Франко, можна поділити на дві лексико-тематичні групи, котрі поділяємо на ряд підгруп: назви суб'єктів, назви об'єктів, назви дій та процесів, назви установ, організацій.

Таким чином ермінологія соціально орієнтованої економіки – це функціонуюча цілісна система, розвиток якої значною мірою детермінований розвитком понять цієї науки. Усі процеси, властиві українській лексиці, притаманні й термінології, є невідомою частиною лексичної системи мови. Розвиток термінології зумовлений чинниками суспільно-політичного, фахового та мовного характеру. У термінології наявні лексико-семантичні процеси, характерні для лексики загалом: полісемія, омонімія, синонімія, антонімія, родо-видові відношення.

Література

1. Білодід І. Каменярь українського слова (До 110-річчя з дня народження і 50-річчя з дня смерті І. Я. Франка). – К.: Наук. думка, 1966.

УДК 316

Бармак І.– ст. гр. СП-31

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: ст. викладач Грузін В. Я.

Barmak I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

IMPLEMENTATION FEATURES OF THE CONSTITUTIONAL REFORM IN UKRAINE

Supervisor: Sr. lecturer Gruzin V.

Ключові слова: Конституція, реформа, закон.

Keywords: Constitution, reform, law.

У 2016 році Україна відзначає 20-ту річницю Конституції України. З цього приводу Президент Петро Порошенко доручив уряду створити Організаційний комітет з підготовки та проведення заходів щодо відзначення державного свята.

Указ було підписано "з метою належного відзначення в 2016 році річниці Конституції України та сприяння консолідації суспільства навколо ідеї проведення конституційної реформи". Особливості реалізації конституційної реформи є дуже актуальним у наш час, адже демократичний державно-правовий розвиток українського народу не може реалізовуватися за межами конституційних приписів. Питання про напрям подальшого розвитку конституційного процесу в Україні є одним із найактуальніших в українському політикумі і значною мірою зумовлене альтернативним баченням як самого змісту подальших конституційних змін, так і способу їх внесення головними учасниками конституційного процесу. Це обумовлено низкою причин як об'єктивного, так і суб'єктивного порядку. По-перше, у середовищі політичної еліти поширена практика "різночитання" Конституції, коли з кон'юнктурних міркувань в її положення вкладається різний зміст, вигідний в конкретних умовах тій чи іншій політичній силі. По-друге, низка важливих норм, які містяться в розділі "Загальні засади" Конституції України, а також в інших розділах Основного закону, повністю або частково залишаються декларативними. По-третє, низький рівень розвитку правової культури та хибне уявлення людей про демократію.

Ці всі та інші фактори негативно впливають на рівень реалізації Конституції держави в суспільстві, роблять її недієвою. Реалізація конституційної реформи є далеко не безпроблемним явищем для України. Однією з основних її проблем є її перехідний характер, відповідно до перехідного періоду у розвитку нашої держави і нашого суспільства. В Україні продовжує існувати певною мірою змішаний тип держави та політичний плюралізм. Можна з впевненістю сказати, що за такої форми правління одночасно присутні ознаки і демократизму, і анархізму, і авторитаризму, а тому такі умови не сприяють всебічній реалізації Конституції.

УДК: 613.16-06:612

Білоус П. – ст. гр. КС-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Науковий керівник: ст. викладач Босюк О.М.

Bilous P.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INDEPENDENT WORK OF STUDENTS A CULTURE OF HEALTH IN THE CONTEXT OF BOLOGNA PROCESS

Supervisor: Bosyuk O.

Ключові слова: самостійна робота, культура здоров'я

Keywords: independent work, culture of health

Вступ. Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Не стала винятком і освіта, особливо вища школа. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Порівняно із закордонними вищими навчальними закладами в українських ВНЗ тижневе аудиторне навантаження студентів значно більше, що певною мірою позбавляє студента можливості здобувати навички самостійної роботи, а також бути підготовленим до самостійності в його подальшій професійній діяльності.

Аналіз публікацій показав, що не зважаючи на достатньо широкий спектр досліджуваних напрямків самостійної роботи студентів вищої школи, ще недостатньо системних (цілісних) досліджень, що стосуються розробки організації самостійної роботи з формування культури здоров'я.

Мета дослідження — полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов організації самостійної роботи з формування культури здоров'я в студентів Тернопільського державного технічного університету ім. Івана Пулюя.

Методика дослідження. Дослідження проводилося в контексті підвищення якості навчання. Ми досліджували організацію самостійної роботи з формування культури здоров'я. У дослідженні брали участь 85 студентів спец. медичної групи.

Результати дослідження. Вивчення стану самостійної роботи студентів з формування культури здоров'я у вузі показало, що 42% обстежуваних приділяє йому увагу ситуативно і періодично, 22% — займаються систематично і 36% — не займаються зовсім.

Висновки. Таким чином, переважна більшість студентів недостатньо працюють над собою в даному напрямку. В організації самостійної роботи студентів недостатньо мірою відображені питання набуття знань, умінь і навичок з формування власної культури здоров'я. Студент повинен навчитися самостійно набувати нові знання, необхідні йому для прийняття правильних рішень за умов виникнення проблем.

УДК: 796.37.543

Боднарчук Є. – ст.гр. КТ-21

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Науковий керівник: к.п.н., доцент Салук І.А.

Bodnarchuk E.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ATTITUDE STUDENTS TO PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Supervisor: Saluk I.

Ключові слова: здоров'я, спеціальна група

Keywords: health, special group

Внаслідок поглиблення соціально-економічної, екологічної та демографічної кризи погіршилось здоров'я і фізична підготовленість студентської молоді. Основними чинниками негативного впливу на фізичний стан студентів є низька мотивація до занять фізичною культурою і спортом, низький рівень рухової активності, відсутність спеціальних знань про засоби підтримання і контролю фізичної підготовленості, здорового способу життя.

Нами було проведено анкетування студентів II курсу денної форми навчання, яких за станом здоров'я віднесено до основної медичної групи.

Абсолютна більшість студентів (Ю – 95,7 %, Д – 94,4 %) вважають, що завдяки заняттям ФКіС можливо покращити свій стан здоров'я, що свідчить про їх високий рівень свідомості.

На „відмінно” оцінюють свій стан здоров'я 35,2 % (Ю) і 27,4 % (Д); на „задовільно” – 49,9 % і 55,8 %; „незадовільно” – 17,9 % і 16,8 %. Відповідно це свідчить про те, що студенти перевищують суб'єктивну самооцінку свого стану здоров'я, тому що згідно результатів наукових досліджень та даними Міністерства охорони здоров'я України майже 90 % молоді мають відхилення в стані здоров'я.

Переважній більшості студентів (Ю – 60,0 %, Д – 67,4 %) подобаються заняття фізичною культурою у *тренажерному залі*. Це пояснюється тим, що вправи з обтяженнями та на тренажерних пристроях дають можливість корекції фізичних вад та значно покращують будову тіла людини. Підтвердженням цього є високий відсоток вибору студентами такого виду рухової діяльності як *атлетизм* (Ю – 51,5%, Д – 34,6%).

В цілому можна стверджувати, що студенти в процесі вибору керуються різноманітними мотивами, серед яких найбільш вагомим є покращення зовнішнього вигляду. Це підтверджується значною кількістю студентів, які вибрали атлетизм та бажають займатися у тренажерному залі.

УДК 75

Брикса В. –гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕНДІ УОРХОЛ – ВСЕСВІТНЬОВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ МИТЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Bryksa V.

TernopilIvanPul'ujNationalTechnicalUniversity

ANDY WARHOL - THE WORLD FAMOUS AMERICAN ARTIST OF UKRAINIAN ORIGIN

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: Енді Уорхол, поп-арт.

Keywords: Andy Warhol, pop-art.

Поп-арт – напрям в образотворчому мистецтві 1950-1960-х років для якого характерне використання і переосмислення образів масової культури. Одним із засновників та провідним художником поп-арту вважається Енді Уорхол, який зробив революцію в США, експонуючи продукти споживання як твори мистецтва.

Створюючи картини “Кока-кола” (1960), “Телефон” (1960) митець брав натхнення в образах, знайдених у газетних і журнальних рекламах, коміксах та інших продуктах масової культури. У 1968 р. Уорхол був уже визнаним майстром поп-арту. Його виставки з успіхом проходили по всьому світу, а за одну з його картин на аукціоні заплатили 60 тисяч доларів. Ніхто з його сучасників стільки не отримував.

Неабияку славу митцю принесло створення логотипу для консервної банки з супом “Кемпбелл”. Також Уорхол застосував техніку шовкографічної репродукції для перенесення образу безпосередньо на полотно, використовуючи при цьому як об'єкти рекламні трафарети, кадри з фільмів та фотографії. Його портрети Елвіса Преслі, Елізабет Тейлор та Мерилін Монро вважаються справжніми символами американського поп-арту. Найдорожчою роботою Уорхола стала картина “Вісім Елвісів”, яку було продано більш як за 100 мільйонів доларів. Роботи лише восьми художників світу продавались за таку суму. У 2007 році вартість придбаних на аукціонах його творів досягла 422 мільйонів доларів, причому сімдесят чотири його роботи були оцінені не менш, ніж мільйон доларів.

Уорхол займався також проектуванням конвертів для грамофонних платівок. Загалом впродовж життя він створив 69 конвертів до музичних альбомів – зокрема, Міка Джаггера, Дайани Росс, Джона Леннона, Лайзи Мінелі, Поля Анки, Деббі Харрі та ін.

Творчість Е.Уорхола надзвичайно різноманітна. Він створив близько 10 тисяч робіт: фотографії, картини, ілюстрації, скульптури, інсталяції, кінофільми, книги. Більша частина його творчої спадщини, понад 12 тис. об'єктів, зберігається в Музеї Карнегі в Пітсбурзі, штат Пенсильванія. Уорхол залишив по собі величезний творчий спадокі ще за життя став легендою. Однак, далеко не всім є відомим факт, що всесвітньовідомий американський митець Енді Уорхол українського походження, син емігрантів із Лемківщини Андрія і Юлії Вархолів.

УДК

Брикса В. –гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СІМЕЙНІ КОНФЛІКТИ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Bryksa V.A.

TernopilIvanPul'ujNationalTechnicalUniversity

FAMILY CONFLICTS: CAUSES AND SOLUTIONS

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: сім'я, сімейний конфлікт.

Keywords: family, familyconflict.

Сім'я – надзвичайно важливий соціальний інститут у державі, і якщо у ній з'являються проблеми, то спотворюється взаємодія держави та сім'ї. Причини, які найчастіше призводять до сімейних конфліктів: байдуже ставлення до турбот та проблем протилежної статі, неправильне ставлення до сексуальних потреб, зовнішня чи внутрішня непривабливість. Однією з найвагоміших причин сімейних конфліктів є ревність, і як наслідок, обмеження особистої свободи партнера у вигляді контролю над усіма його діями.

Сімейні конфлікти відрізняються особливим предметом, специфіка якого обумовлена унікальністю сімейних відносин. Найважливішою особливістю сімейних відносин є те, що їх основний зміст складають як міжособистісні стосунки (любов, кровна спорідненість), так і правові й етичні зобов'язання, обумовлені реалізацією функції сім'ї: репродуктивної, виховної, господарсько-економічної, організація дозвілля і відпочинку), комунікативної і регулятивної.

Найбільший внесок у розроблення теорії сімейного конфлікту зробити такі вчені, як Бондарчук О.І., Ацупов А.Я., Гришина Н.В., Пірне М.І.

В основі гармонійних стосунків у сім'ї лежить почуття любові. Відносини, побудовані на любові, характеризує висока вибірковість, контакт між ними на всіх рівнях (психофізіологічному, психологічному, фізичному).

Найбільш загрожує сімейній гармонії перехід від любові до ділових стосунків, обмежених виконанням подружніх ролей, які не приносять задоволення.

Конфлікт (від лат. conflictus – зіткнення) виникає у широкому колі явищ - від сімейних проблем до збройних протистоянь, зв'язаних з конфесійними чи політичними поглядами.

До шляхів врегулювання сімейних конфліктів можна віднести:

- виконання спільної справи (вони допоможуть зрозуміти, що проблеми потрібно долати разом і по одинці пара нічого не може);
- необхідність прояву поваги обох сторін;
- беззаперечне надання особистої свободи для певних творчих цілей.

Зважаючи на досвід старшого покоління, можна використати такі поради: уміння дослухатись, працювати над покращенням навичок спілкування, не залишати невирішених питань, бути гнучким у стосунках (йти на компроміс).

Важливою складовою міцного союзу є бажання і здатність партнерів прощати і бути поблажливими до чужих недоліків.

УДК 796.37.037

Бурда Т. – ст. гр. КА-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТРАВМ У АТЛЕТИЗМІ

Науковий керівник: ст викладач Казмірчук І.В.

Burda T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INJURY PREVENTION IN ATHLETICS

Supervisor: Kazmirchuk I.

Ключові слова: атлетизм, травма

Keywords: athletics, trauma

Серед основних проблем, що можуть трапитися зі спортсменами під час навчально-тренувальних занять - це травми. Спортсмен знаючи, що у хорошій добрій формі, не приділяє достатньої уваги і часу на розминку. Він задоволений своїми результатами і силовими якостями, і ще більш збільшує вагу обтяження. У будь-якому виді спорту, так само як і в атлетизмі, уникнути травм повністю не вдавалося нікому. Але звести ризик їх отримання до мінімуму, можна.

Є декілька основних правил, які допомагають уникнути травм при заняттях силовими видами спорту:

Обов'язково робити розминку. Це перша умова безпеки тренувань. Розминатися потрібно завжди. Спочатку необхідно розігріти ті частини тіла, які будуть виконувати роботу, потім розтягнути їх.

Правильна техніка виконання вправ. Більшість вправ з обтяженнями при неправильній техніці виконання стають не тільки не ефективними, але й небезпечними для опорно-рухового апарату, а відповідно, здоров'я.

Концентрація і увага. Під час тренування думки мають бути пов'язані тільки з тренінгом і ні з чим більше. "Залізо" не пробачає неповаги до себе.

Необхідно уважно відноситися до навісу ваги на снаряд і не метушитися. Якщо немає часу, краще щось пропустити, але не поспішати.

Робити менше різких рухів. При роботі з обтяженнями слід уникати різких рухів. Найчастіше травми виникають в останніх, найважчих повторях і підходах. При цьому настає втома і виникає бажання швидше закінчити важку вправу. Допоки тіло спортсмена розігріте – він може не помітити, що травмувався. Біль може з'явитися вже після тренування.

Вага обтяження має бути розумною. Необхідно реально оцінювати свої сили і не навантажувати свої м'язи непосильною роботою. Вага обтяження має бути такою, щоб впродовж всього підходу техніка виконання вправи була правильною.

Обов'язкова страховка у вправах з важкими снарядами. Це може бути досвідчений партнер, страхувальні стійки, товстий трос, та все що завгодно, що дозволить у разі небезпеки з найменшими втратами, а ще краще без втрат, вилізти з під снаряда. Напевно, це одне з найважливіших правил для профілактики травматизму. Не дотримуючись правила страховки можна отримати дуже серйозну травму.

УДК

Вітрук М. – ст. гр. ОТП-313

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ПАСАЖИРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Науковий керівник: спеціаліст II категорії, викладач Лотоцька В.М.

VitrukM.

Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PRIORITY DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF CITY PASSENGER TRANSPORT

Supervisor: specialist of II category, teacher Lototska V.M.

Ключові слова: міський транспорт, розвиток, проблеми.

Keywords: urban transport, development, problems.

Основне призначення міського пасажирського транспорту – перевезення пасажирів. Процеси урбанізації в Україні, швидкі темпи зростання населення, особливо у великих містах, потребують постійного розвитку міського транспорту. Від ефективності його роботи значною мірою залежать ритмічність функціонування всього господарського комплексу країни, узгодженість і взаємодія магістральних транспортних ліній. Зростання масштабів перевезень, енергетична криза, екологічні проблеми призводять до постійної структурної перебудови міського транспорту.

Однією з головних стратегічних цілей підприємств міського пасажирського транспорту на сучасному етапі є забезпечення населення високоякісними транспортними послугами. Для підвищення якості перевезень міським громадським транспортом необхідно забезпечити впровадження та функціонування на підприємствах систем управління якістю послуг як ефективного інструменту досягнення рівня якості, який відповідатиме світовим стандартам. Соціально-економічний ефект від впровадження систем управління якістю на міському транспорті виявляється у підвищенні комфортності та безпеки перевезень пасажирів, покращенні умов праці працівників, більш ефективному використанні рухомого складу, в економії матеріальних та трудових ресурсів при проведенні ремонтів рухомого складу. Ефективне функціонування систем управління якістю на підприємствах міського пасажирського транспорту є запорукою створення дієвих економічних механізмів регулювання соціально-економічного розвитку громадського транспорту в містах країни.

Отже, пріоритетними напрямками розвитку міського пасажирського транспорту являється:

- інноваційне оновлення технічної бази;
- забезпечення беззбиткового функціонування;
- організація ефективного управління підприємствами;
- поліпшення організації перевезень пасажирів та якості надання транспортних послуг.

УДК 81'27 811.161.2

Гаван Р. – ст. гр. СП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИКОРИСТАННЯ СКОРОЧЕНЬ І АКРОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ СПІЛКУВАННІ В ІНТЕРНЕТІ

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Федак С. А.

Havan R.

Ternopil Ivan Pul'ui National Technical University

USAGE OF CONTRACTIONS AND ACRONYMS IN ENGLISH DURING INTERNET COMMUNICATION

Supervisor: Fedak S. A.

Ключові слова: скорочення, акронім, інтернет-спілкування

Keywords: contraction, acronym, internet communication.

Акроніми мають багато чого спільного із абрєвіатурами, проте можуть складатися не тільки із перших літер, а і частин слів, а інколи із цілих

В сучасній англійській мові акроніми зустрічаються скрізь. Завдяки розвитку таких комунікаційних технологій як SMS (що теж є акронімом), інтернету та соціальних мереж зокрема, популярність акронімів постійно зростає. Для економії часу в он-лайн спілкуванні, багато користувачів скорочують типові слова і навіть репліки до кількох літер. Наприклад такий поширений вигук «oh my God» перетворився в «OMG». «Bye-bye» тепер частіше можна побачити як просто «bb». Давайте розглянемо найпоширеніші акроніми та їх значення. Чи не найуживанішим і найпопулярнішим акронімом є ОК «Okay», що означає «так, добре, гаразд», і використовується у простому спілкуванні щодня. Замість «fog» пишуть «4», замість «too» - «2». Навіть і так коротке слово «you» замінили однією буквою «U», а слово «and» символом «&». При скороченнях часто використовують числа, замінюючи ними частини слів. Наприклад : «wait» - «W8», «great» - «GR8», «before» - «B4». Коли хочуть подякувати, замість звичайного «Thank you» пишуть просто дві літери «TY», також використовують такі скорочення як «THX» або «TNX», в деяких випадках пишуть «10q». Коли нам сказали «дякую», то потрібно відповісти «будь-ласка». You're welcome (yw) – скорочення від фрази «завжди будь-ласка» або «звертайся». No problem (np) – це скорочення від відповіді «немає проблем».

Зустрічаються різні скорочення, які використовують для відображення своїх емоцій. Найпопулярнішим є «LOL», абрєвіатура від «laughing out loud» що дослівно перекладається як «сміх вголос». Ще одним словом для відображення сміху є «ROFL», скорочення від «Rolling On the Floor Laughing», дослівно можна перекласти як «повзаю рачки по підлозі від сміху». При здивуванні пишуть вище згадану слово «OMG» або скорочення від слова «Really» - «RLY», що дослівно перекладається як «Серйозно?».

Часто можна зустріти слово «AFK», воно є скороченням від вислову «Away From Keyboard», дослівний переклад якого «відійшов від клавіатури». Якщо потрібно відійти, можна написати «G2G»(Got To Go), що перекладається як «мені потрібно іти». Деколи при обговоренні суперечливої теми можна зустріти «IMHO», це скорочення від «In My Humble Opinion» і означає «На мою скромну думку».

УДК 796.37.037

Гринчук Є., ст. гр. КТ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СКЛАДОВІ УСПІШНОСТІ РУХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Науковий керівник: ст.. викладач Луців В.С.

Gryntchuk E.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CONSTITUENTS OF PROGRESS IN MOTIVE PREPARATION OF STUDENTS IN LEARNING PROCESS

Supervisor: Lutsiv V.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична активність

Keywords: physical education, physical activity

Рухова підготовка, як і будь-який інший перехідний процес повинна бути строго регламентована й базуватися на визначених методологічних постулатах та концепціях, які враховують закономірності управління біологічними системами, а саме:

- 1) визначенні структури та рівнів фізичного стану студентів;
- 2) диференціації студентів на групи з низьким, середнім і високим рівнем фізичного стану;
- 3) визначення оптимального поєднання тренувальної роботи з використанням чітко виражених ергофізіологічних режимів;
- 4) розробці співставлених норм для груп з різним рівнем фізичного стану;
- 5) знанні закономірностей розвитку і інволюції рухових функцій;
- 6) обліку ступені тренування рухових здібностей;
- 7) постійному моніторинзі фізичного стану;
- 8) визначенні ефективності тренувальних впливів у вигляді співвідношення досягнутого ефекту до часу його зберігання;
- 9) обліку психодинамічних та особистих характеристик студентів, їх мотиваційної сфери та соціальних установок.

Дотримання цих методологічних принципів дозволяє протягом одного року підвищити на 15-20% фізичний стан студентів. Але ж досягнутий ефект зберігається на більше трьох місяців і під кінець рекреаційного періоду він зникає зовсім.

Приріст рухових здібностей відбувається за рахунок удосконалювання механізмів центральної регуляції та підвищення синхронізації вегетативних функцій на меж системному рівні. За рахунок цих двох механізмів й підвищується адаптаційні можливості студентів до м'язових навантажень різноманітної модальності, міцності й тривалості.

Отже, в процесі багаторічної рухової підготовки можливо лише зберігати рівень фізичного стану студентів першого курсу. При цьому організація процесу фізичного виховання повинна базуватися на викладених методичних постулатах. В іншому випадку (В.А. Романенко 1995-2005) рухова підготовка студентів є не більш ніж міфом, який немає ніякого відношення до реального існування.

УДК 521. 526

Грицай Ю. гр.– ХСм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА - НАЙВАЖЛИВІШИЙ ЗАСОБ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ЛЮДИНИ

Науковий керівник: доцент Галіздра А.А.

Gritsay Yu

Ternopil Iuan Pul'uj National Technical University

FIZICHNA CULTURE - NAYVAZHLYVISHY ZASIB VIHOVANNYA GARMONIYNO ROZVINENOI HELSINKI HUMAN

Supervisor: docent Galizgra A.

Ключові слова: Фізична культура, студенти, рухова активність.

Keywords: Fizichna culture, students, Rukhs aktivnist.

Фізична культура - складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей з метою гармонійного формування її особистості та розвитку активної життєдіяльності. У системі різноманітних організаційних форм з фізичного виховання, тісно пов'язаних між собою, особливе місце займає академічна пара фізичної культури, що є основною формою фізичного виховання студента.

Найважливішою умовою освоєння нових теоретичних підходів до дослідження фізичної культури і спорту є інтеграція різних областей наукового знання. Пошук нових шляхів реалізації потенціалу фізичної культури і спорту може надати новий імпульс педагогічним і соціальним вишукувань нових рішень важливої проблеми використання фізичної культури і спорту для гармонійного розвитку та всебічного вдосконалення людини.

Фізична культура - один з найважливіших засобів виховання гармонійно розвиненої людини. Навчання у вузах-важка і напружена розумова праця, яка виконується в умовах дефіциту часу на фоні різкого зниження рухової активності. Діючою мірою щодо підвищення розумової працездатності в охороні здоров'я студентів є збільшення їх рухової активності. Дієвим заходом щодо підвищення розумової працездатності в охороні здоров'я студентів є збільшення їх рухової активності шляхом виконання фізичних вправ в процесі занять фізичною культурою та спортом.

Самостійні заняття фізичними вправами, спортом, туризмом, повинні бути обов'язковою складовою частиною здорового способу життя студентів і співробітників вищих навчальних закладів. Самостійні заняття заповнюють дефіцит рухової активності, сприяють більше ефективному відновленню організму після стомлення, підвищенню розумової й фізичної працездатності, поліпшують здоров'я людини. Здорова людина - звичайно людина життєрадісна, оптимістично настроєна, інтереси її широкі й різноманітні, їй легше обходити життєві перешкоди, переборювати труднощі на шляху до мети. Таким чином, здоров'я необхідно для життя і є вірний спосіб бути в ній здоровим - уміти здоров'я зберігати й створювати. Один зі шляхів до цього - систематичні, самостійні заняття фізкультурою й спортом. Приступаючи до регулярних самостійних занять, необхідно засвоїти основні правила тренування, навчитися оцінювати різні сторони своєї рухової підготовленості й особисті досягнення.

УДК 94(477)

Грицишин І. – ст. гр. МА-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА БАРАНА НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ (1921–1939)

Науковий керівник: к.і.н., асистент Потіха О.Б.

Grytsyshyn I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SOCIAL AND POLITICAL ACTIVITIES STEPAN BARAN IN TERNOPIL REGION (1921-1939)

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: Степан Баран, Тернопільщина, громадсько-політична діяльність
Key words: Stepan Baran, Ternopil, social and political activities

Степан Баран (1879–1953) – визначний західноукраїнський політичний та громадський діяч, кооператор, адвокат, науковець, публіцист, палкий патріот своєї країни, невтомний борець за її державну незалежність.

Народився він на Львівщині у селі Крукеничі, Мостиського району, але палке бажання якнайбільше прислужитися рідному народові привело його до Тернополя. Тут він перебував під час польської окупації західноукраїнських земель – упродовж 1921–1939 рр. Відкривши адвокатську канцелярію у Тернополі, С.Баран проводив чималу культурно-просвітницьку роботу. Впродовж цілого періоду перебування в краї він був членом товариства “Просвіта”, а протягом 1922–1923 рр. очолював Тернопільську філію “Просвіти”.

Важливим компонентом особистості С.Барана був його журналістський талент. Журналістика була нерозривною частиною громадсько-політичної діяльності Степана Барана, від його студентських років, аж по останні місяці його життя. Співпрацюючи з різноманітними періодичними виданнями, він одночасно протягом 1928–1930 рр. у приміщенні Українського кооперативного банку у Тернополі видавав і редагував тижневик “Подільський голос”. Ця тернопільська газета була єдиною на всьому Поділлі, що видавалася українською мовою.

Одну з важливих сторінок громадської діяльності С.Барана на Тернопільщині займає його участь у кооперативному русі. В 1921 р. у Львові було створено Крайовий комітет організації кооперативів, до якого увійшов С.Баран. Разом з Ю. Павликовським, А. Говиковичем та М. Заячківським вони розробили програму кооперативного будівництва в Галичині, яку намагалися впровадити в життя упродовж наступних років.

Служіння рідному народові було суспільним дороговказом для С. Барана. З 1899 р. він став членом Української національно-демократичної партії (з 1925 р. –

Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО)). Протягом 1928–1939 рр. С.Баран обирався послом польського сейму від УНДО з тернопільського виборчого.

Працюючи в комісіях сейму – бюджетній, адміністративній та земельних реформ, він активно захищав інтереси українського населення, був автором численних парламентських запитів і законопроектів, наполегливо боровся проти національного гніту галицьких українців. У сеймі разом з українцями-парламентаріями С.Барана виступав на захист прав рідної мови та інтересів трудового селянства; боровся за свободу преси та демократизацію виборчої системи; викриття антизаконного характеру політики “пацифікації” (умиротворення); проводив оборонну акцію Української православної церкви в Польщі.

Пацифікація на Тернопільщині не пройшла безслідно. У ніч з 20 на 21 вересня 1930 р. проведені масові обшуки в українських установах міста: Українській бесіді, Молодій громаді, Українському кооперативному банку, філіях “Просвіти” та “Рідної школи”, Міщанському братстві, гімназії “Рідної школи” та державній гімназії, а також у посла С.Барана, учителів І.Бриковича, І.Галущинського, адвокатів І.Якимчука, О.Олійника та інших. Цього ж дня було заарештовано понад сотню селян, інтелігенції та багатьох учнів гімназії.

До “здобутків” пацифікації додалася ще й ліквідація Української державної гімназії в Тернополі, біля будинку якої було встановлено поліцейський пост, що забороняв прохід навіть директору та педагогам. Питання про відновлення Тернопільської гімназії не раз піднімалось українськими депутатами у польському сеймі впродовж наступних шести років, але безрезультатно. Не був байдужим до її долі і С.Баран. Проте, на жаль, польська влада так і не проявила доброї волі, не зробила жодного зустрічного кроку у справі відновлення несправедливо закритої української державної гімназії у Тернополі.

С.Баранові не були байдужими події, що відбувалися в радянській Україні. На багатолюдних вічах він неодноразово закликав українців об'єднатися під національним прапором для цілковитого знищення комуністичної небезпеки.

Степан Баран впродовж майже двох десятиліть відігравав провідну роль в громадському та політичному житті Тернопільщини. Він користувався великим авторитетом, незаперечним визнанням серед місцевого населення. Будучи в проводі громадсько-політичних, культурно-освітніх та економічних організацій Західної України, як посол до польського сейму, він наполегливо боровся проти національного й соціального гніту населення краю, самовіддано служив українській національній справі.

УДК: 613.16- 06:612.821

Гурняк А. – ст. гр. КТ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "REACTION-TEST" У ТРЕНУВАННІ ПЛАВЦІВ

Науковий керівник: ст. викладач Федчишин О.Я.

Gurnyak A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

USING THE COMPUTER PROGRAM "REACTION-TEST" IN TRAINING SWIMMERS

Supervisor: Fedchyshyn O.

Ключові слова: комп'ютерна програма, плавці

Keywords: computer program, swimmers

Практика міжнародних змагань показує, що одна сота секунди вирішує перемогу, тому швидкість реакції плавців на стартовий сигнал є однією з умов успіху.

Вивчали швидкість (час стартової реакції) у 24-х плавців збірної команди університету з плавання при I та III типах погоди.

Результати проведеного нами дослідження швидкості реакції на звуковий подразник показали, що у тестованій групі плавців спостерігалась тенденція до зниження швидкості слухової реакції із погіршенням погодних умов, особливо тоді, коли досліджувані приймали стартове положення, нахилившись до низу (табл. 1).

Таблиця 1

Час слухової (стартової) реакції плавців, мс за різних типів погоди ($M \pm m$)

Положення тіла плавця	n	Час простої слухової сенсомоторної реакції		P
		I тип	III тип	
Вертикальне	24	221,85 ± 2,59 *	237,49 ± 2,62	< 0,05
Стартове	24	245,77 ± 2,77	263,63 ± 2,99	< 0,05

Примітки:
* – $P < 0,05$ – порівняння при вертикальному і стартовому положеннях

Відомо, що час простої слухової реакції залежить від швидкості збудження рецептора і посилення імпульсу у відповідний чутливий центр; швидкості переробки сигналу в ЦНС; швидкості посилення сигналу по аферентних волокнах та швидкості розвитку збудження в м'язі (Курко Я.В., 2006). Тому, на нашу думку, імовірно збільшення часу реакції плавців при метеоситуації III типу, у порівнянні з I, можна пояснити розвитком гальмівного процесу в корі головного мозку, зниженням порогу чутливості рецепторів і здатності м'язової тканини відповідати збудженням на нервовий імпульс.

Висновок. Погодні умови впливають на швидкість стартової реакції плавців збірної команди університету з плавання. Отримані дані можуть бути використані для покращення ефективності тренувань як плавців, так і спортсменів з інших видів спорту.

УДК

Дець О. –ст.гр.ОВ-108

Технічний коледж ТНТУ ім .І.Пулюя

ТЕАТР ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВІШАЛКИ

Науковий керівник: Мостецька Я.Я.

Dets O.

Technical college Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE THEATER BEGINS WITH A HANGER

Supervisor: Mostetska Y.Y.

Ключові слова: театр, Березіль, п'єса.

Keywords: theater, Berezil, play.

Театр - це неймовірне явище в культурі кожного народу. На території нашої країни професійний театр був заснований досить пізно у порівнянні з країнами-сусідами. Надзвичайно великий вклад у становлення українського театру зробили люди, які працювали на початку 20 - го століття.

1882 році у Єлисаветграді був заснований перший професійний театр в Україні. Яскрава сторінка української культури

У 1881 році під керуванням Марка Кропивницького український театр відокремився від польського і російського; актори повинні були знати російську, українську та польські мови, оскільки, їм доводилося грати на них вистави.

Історію театру умовно ділять до 1881 року і після нього.

«Корифеї» - походить з грецької у перекладі означає: « керівник хору» або « заспівувач»

Кропивницький вправно підібрав акторів у театр. Актори: Іван Карпенко-Карий, Панас Саксаганський, Микола Садовський, Марія Садовська-Барліотті, Марія Заньковецька.

У 1885 році театр розділився на 2 трупи; частина колективу залишилася з Садовським, інша - пішла до Старинського.

В 1907 році у колективу з'явилася власна сцена(Троїцький народний дім), у Києві.

Будівля була маленькою - всього 600 місць. Вартість квитка була від 32 копійок.

1920 рік - Курбас із своїми акторами приєднався до Київського театру ім. Т. Г. Шевченка, під назвою « Кийдрамте» трупа почала гастролювати містами Київщини.

1930-х роках Курбас заснував театр « Березіль» .

Курбас активно співпрацював з Миколою Кулішем (1892-1937р.р) та художником Володимиром Мелляром (1884-1962 р.р)

П'єси «Народний Малахій» та «Мина Мазайло» були заборонені радянськими критиками. На даний час в Тернополі є театр та вулиця названі на честь Курбаса.

Прошло багато років від того часу, коли над українським театром працювали Карбас, Садовський, Кропивницький , митці, які зуміли піднятися на найвищий щабель. Заслуговує поваги і сьогоденний театр який радує глядача новими п'єсами та чудовою грою акторів.

УДК 9 + 39 + 327

Емесобум Ч. –гр. ІСІ-22

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕТНІЧНИЙ ЛОБІЗМ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Emesobum Ch.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ETHNIC LOBBYING IN INTERNATIONAL RELATIONS

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: етнічний лобізм

Keywords: ethnic lobbying

Ethnic identity groups often attempt to advance the interests of their ethnic kin through the formation of ethnic interest groups or, as they are commonly known, ethnic lobbies. But unlike, for example, business or environmental interest groups, which are concerned with profits and social values, respectively, ethnic interest groups are concerned with the well-being of members of the self-defined ethnic group, wherever they reside. Consequently, one can define ethnic lobbies as political organizations established along cultural, ethnic, religious, or racial lines that seek to directly and indirectly influence of host countries foreign policy in support of their homeland and/or ethnics in abroad.

Ethnic politics and lobbies began with the large waves of nineteenth-century immigration. Irish Americans were one of the more effective ethnic lobbies. But ethnic lobbying became much stronger in the last quarter of the twentieth century. Among some of the best-known ethnic lobbies are the Polish-American Congress, the Cuban-American National Foundation, TransAfrica, the National Association of Arab-Americans, the American Israel Public Affairs Committee, the Armenian Assembly of America, and the American Hellenic Institute Public Affairs Committee. In terms of strengthening international interactions that ethnic lobbies significantly influence the formation and implementation of foreign policy and diplomacy in their countries of residence, shaping the status and development of interstate relations and the dynamics of international cooperation. Ethnic groups who live in the US certainly have a stronger influence on a situation in international relations.

The pattern of foreign aid (ODA) by many donor countries has puzzled economists for a long time. While the least developed countries in Sub-Saharan Africa and South Asia, where the economic conditions of a majority of the population is desperate, receive rather small amounts of aid, the relatively prosperous developing countries receive the lion's share of development assistance. Each ethnic group in the donor country lobbies the government to allocate more aid to its country of origin, and the government accepts political contributions from lobby groups. Initial per-capita income of the recipients and those of the ethnic groups are shown to be important determinants of the solution of the political equilibrium.

In the conditions of intensification of migration processes, reinforcement of consolidation of immigrant groups, the expansion of democracy and multiculturalism policies, the ethnic lobbyism has become one of the most significant power leverage both in the economy and policy of many countries. The practice of using the political potential of Ethnic groups for the development of their motherland and its international relations has increased.

УДК 316

Жибак О.Р.—ст.гр. ПФ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РОЛЬОВА ТЕОРІЯ ОСОБИСТОСТІ

Науковий керівник: ст.викладач Сівчук П.І.

Zhybak O.R.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

ROLE THEORY OF PERSONALITY

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: соціальна роль, особистість, статус

Keywords: social role, personality, status.

Рольова теорія особистості - це підхід до вивчення особистості, згідно з яким особистість описується за допомогою засвоєних і прийнятих нею (інтерналізація) або вимушено виконуваних соціальних функцій і зразків поведінки - ролей, що впливають з її соціального статусу в даному суспільстві або соціальній групі. Основні положення теорії соціальних ролей були сформульовані американським соціальним психологом *Дж.Мидом*, антропологом *Р.Лінтоном*.

Перший акцентував увагу на механізмах «навчання ролі», освоєнні ролей в процесах міжособистісного спілкування (інтерації), підкреслюючи стимулюючу дію «рольових очікувань» з боку значущих для індивіда осіб, з якими він вступає в спілкування.

Другий звернув увагу на соціально-культурну природу рольових приписів та їх зв'язок з соціальною позицією особистості, а також на призначення соціальних і групових санкцій. У рамках рольової теорії були експериментально виявлені наступні феномени: рольовий конфлікт - переживання суб'єктом неоднозначності чи протиріччя рольових вимог з боку різних соціальних спільнот, членом яких він є, що створює стресову ситуацію; інтеграція і дезінтеграція рольової структури особистості - наслідок гармонійності або конфліктності соціальних відносин.

Рольова теорія особистості описує її соціальну поведінку двома основними поняттями «соціальний статус» і «соціальна роль».

Соціальний статус - становище людини, яке вона автоматично займає як представник великої соціальної групи (професійної, класової, наукової, і т.д.)

Соціальна роль — поведінка, очікувана від того, хто має певний соціальний статус.

Кожна людина, що живе в суспільстві, включена у безліч різних соціальних груп (родина, навчальна група, дружня компанія і т.д.). У кожній з цих груп вона займає визначене положення, має деякий статус, до нього пред'являються визначені вимоги. Таким чином, та сама людина повинна поводитися в одній ситуації як батько, в іншій — як друг, у третій — як начальник, тобто виступати в різних ролях і займати кілька позицій. Кожна з цих позицій, що припускає визначені права й обов'язки, називається статусом. Людина може мати кілька статусів. Але найчастіше тільки один визначає його положення в суспільстві. Цей статус називається головним чи інтегральним. Часто буває так, що головний статус обумовлений його посадою (наприклад, директор, професор). Соціальний статус відбивається як у зовнішньому поведінці і вигляді (одязі, жаргоні), так і у внутрішній позиції (в установках, цінностях, орієнтаціях).

Отже, саме через свої статусні позиції і обумовлені ними ролі особистість включається в розмаїття соціальних відносин. Якщо статус характеризує включеність особистості в соціальну структуру суспільства, то соціальна роль втілює в собі включеність особистості в культуру, міру культурного розвитку людини.

УДК 9 + 72 (09)

Івашко Г-А. –гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ В ПІДГАЄЦЬКОМУ РАЙОНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Ivashko H-A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ARCHITECTURAL MONUMENTS OF NATIONAL IMPORTANCE IN PIDHAITSI DISTRICT, TERNOPIL REGION

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: пам'ятки архітектури, Підгаєцький район

Keywords: architectural monuments, Pidhaitsi district

Кожен район, місто, селище, село – по своєму унікальне, неповторне та зі своєю родзинкою. Неповторним насамперед є завдяки своїм природним та культурним пам'яткам. Зокрема, надзвичайно колоритним регіоном багатим на численні об'єкти історико-культурної спадщини є Тернопільська область. Лише у Підгаєцькому районі найменшому в області за площею і чисельністю населення розташовані 7 пам'яток архітектури, які входять до Державного реєстру нерухомих пам'яток України як об'єкти національного значення: церкви – Успенська та Спасо-Преображенська (м.Підгайці), св. Бориса і Гліба (с. Шумляни), дзвіниця Спасо-Преображенської церкви, дзвіниця церкви св. Бориса і Гліба (с. Шумляни), костел Пресвятої Трійці та Синагога (м. Підгайці).

Найпершим слід відзначити костел Пресвятої Трійці, який вирізняється своєю архітектурою, оскільки є одним з небагатьох ренесансних зразків сакрального будівництва. Костел був збудований у 1634 р. Костел побудований у пізньоготичних формах із рисами ренесансу. Складений з піщаника, хрещатий в плані, однонавовий, з бічними капелами та оборонною баштою на головному фасаді. Перекритий хрещатими нервюрними склепіннями із різьбленими розетками на шелигах. Головний вхід оформлений різьбленим порталом у вигляді глухого безфронтонного портика. Площина стіни над архівольтом декорована різьбленим акантовим орнаментом. Окрім головного в ньому було ще шість вітарів. А з боку каплиці, на хорах був орган, а в вежі висіло два дзвони. Згодом оновили головний вітар – «з мармуру, мальований». Прибудована каплиця в ренесансовому стилі, полігональна в плані, стіни і купол декоровані кам'яним карнизом із іоніками. 24 вересня 2006 р. у костелі відновили богослужіння. Його частина, яка ще недавно знаходилася в аварійному стані, відреставрована католицькою громадою, і там проводяться служби. Інша частина храму чекає своєї черги на реставрацію. І, як справедливо відмічає на сторінках науково-краєзнавчого збірника "Підгайці та Підгаєччина" дослідник Оксана Бойко: Підгаєцький костел через багаторічний неужиток, атмосферні чинники, пожежу і свідому руйнацію перебуває нині у стані прогресуючої руїни... Але перлину цю ще можна врятувати...".

Не менш цінною є й інша пам'ятка XVII ст. – церква Успіння (1650-1653 рр.), архітектурна конструкція якої не має аналогів в Україні. Споруда кам'яна, тридільна, триверха, з квадратною навою, притвором, гранчастою зовні і круглою зсередини

апсидою. Під бабинцем знаходиться глибокий підвал, над ним, на другому ярусі – хори, на третьому – каплиця. Особливістю будівлі є влаштований на даху бойовий аркадний обхід. Фасади оформлені пілястрами, а портали і обрамлення вікон – різьбленим профілем. Церква оточена мурованим кам'яним муром. Фасади оформлені пілястрами, а портали і обрамлення вікон – профілюванням і різьбленням у стилі Відродження. В інтер'єрі домінує висотно розкритий простір середнього купола. Первісна дерев'яна скульптура XVII ст. зберігається в Київському музеї українського мистецтва, а нині інтер'єр церкви доповнюють живопис і скульптури кіотів в стилі бароко (XVIII ст.). Стильова своєрідність пам'ятки – у сполученні прийомів ренесансної архітектури (декор) і традиційної української (конфігурація).

Інша пам'ятка XI-XII ст. – Синагога – виділяється своєю масивністю серед одно-двоповерховими забудовами міста і відіграє суттєву роль у формуванні його обличчя. Припускають, що синагога була збудована в кінці XVI ст. та використовувалась як молитовний дім аріанів (одне з найдавніших протистанських відгалужень християнства). Підгаєцька синагога – це одна із найбільших кам'яних синагог в Галичині. Фасад будинку відповідає вигляду синагог того часу, однак південна та північні стіни прорізані чотирма вікнами, замість зазвичай трьох. По периметру будинок має дванадцять високих стрільчатих вікон. Головна будова з двох сторін оточена прибудовами, які первісно використовувались під жіночі галереї.

Ще однією пам'яткою є Спасо-Преображенська церква та дзвіниця (1772 р.) Церква дерев'яна, тризрубна, одноверха. Бічні зруби однакової висоти, середній – значно вищий, перекритий зімкнутим зрубним склепінням на світловому восьмерику. Бабинець і вівтарна частина перекриті циліндричними рубленими склепіннями, схованими під двосхилими дахами. Високе опасання ілюзорно зменшує об'єми та пом'якшує співвідношення різних за величиною частин споруди. Вхід на південному фасаді бабинця оформлений різьбленим ганком. Круглі вікна у восьмерику та трикутні фронти над північним і південним фасадами мають пізніше походження. В інтер'єрі великі паруси, на які спирається восьмерик, врублені із підйомом догори, ілюзорно підсилюючи висотне розкриття простору. Дзвіниця дерев'яна, двоярусна, каркасної конструкції, чотиригранна. Нижній ярус значно вищий за верхній аркадний, що оперезаний двома рядами опасання. Перекрита шатровим дахом.

Існують дані, що невелику дерев'яну церкву в селі Шумляни будували 15 років (1696-1711 рр.) Інші дані стверджують, що будівництво завершилось в [1701 році](#). Дерево (в даному випадку дуб) для майбутнього храму везли з навколишніх лісів. Коштами допомогли представники аристократичної родини Шумлянських, особливий внесок зробив львівський єпископ Йосиф Шумлянський. Церква щасливо пережила неспокійні воєнні роки. В описі (Національний музей, відділ рукописів, РКЛ-20, арк. 101–102 зв.) 1759 р. зафіксовано: “Церква ціла дубова, помірна, з трьома верхами, гонтами побита, підлога з квадратів кам'яних. Двері дубові з засувам дерев'яним зсередини та скобою і колодкою ззовні. Року 1711, як свідчить напис на одвірку, виставлена і невідомо ким посвячена...”. Про історію дзвіниці церкви св. Бориса і Гліба залишилось не так багато відомостей, лише те, що вона збудована в 1872 році сільським майстром С. Загурським. Дзвіниця має нестандартне планування (восьмибічна), два яруси (перший ярус закрили), поставлена на високий кам'яний фундамент.

Таким чином можна стверджувати що описані вище об'єкти культурної спадщини національного значення є особливою культурною цінністю та мають неабиякий історико-культурний потенціал для розвитку туризму. Важливо, щоб мешканці цього краю розуміли їхню цінність, розумно використовували, вивчали, берегли й передавали з шаном з покоління в покоління.

УДК 796.37.037

Ковбасюк Р. – ст.гр.КТ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОМОТОРНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ

Науковий керівник: ст.. викладач Луців В.С.

Kovbasjuk R.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PSYCHOMOTOR DEVELOPMENT STUDENTS

Supervisor: Lutsiv V.

Ключові слова: психомоторика, рухова активність

Keywords: psychomotor, physical activity

Необхідність спрямованого психомоторного забезпечення у ВНЗ викликана недостатньою руховою активністю студентської молоді на заняттях фізичною культурою, високою втомленістю під час навчання, відсутністю послідовності в руховому розвитку, недостатньою розробкою індивідуально-диференційованого підходу (індивідуальні здібності, відхилення у стані здоров'я).

У дослідженні взяли участь 45 студентів, які за станом здоров'я відносились до основної медичної групи. Заняття проводились двічі на тиждень тривалістю 60 хвилин. Підготовча частина заняття (15 хв.) включала крокові, бігові, стрибкові, танцювальні вправи. Основна частина (20-35 хв.) складалася з комплексів фізичних вправ психомоторної спрямованості. Під час виконання цих вправ відбувалось навантаження на всі м'язові групи. В заключній частині (10 хв.) були вправи на розслаблення, відновлення дихання. Під час виконання рухових завдань студенти стежили за правильним диханням, яке полегшувало виконання вправ.

Основний акцент у нашій програмі ставився на розвиток здібностей самоконтролю та саморегуляції рухової активності.

Варто відмітити високу стимулюючу роль багатьох психомоторних вправ. З кожним заняттям підвищувалась зацікавленість студентів. Це пов'язано з цілим рядом умов: по-перше, з варіаціями кожної вправи; по-друге, незвичайністю та більш "інтелектуальним" характером багатьох вправ. В підсумку, всі студенти, що брали участь у виконанні програми, надали перевагу цим заняттям над іншими та виявили бажання продовжувати такі тренування.

Результати дослідження дозволяють стверджувати, що застосування розробленої нами програми протягом навчального року сприяє позитивним змінам за всіма показниками ($P < 0,05$). Під впливом занять за запропонованою програмою розвитку психомоторики відбувається достовірне покращення самопочуття. Так, 68% студентів оцінили своє здоров'я як добре, 22% - як відмінне, 82% студентів відмітили підвищення фізичної та розумової працездатності, що є важливим моментом, тому що навчання в технічних ВНЗ є найбільш складним та насиченим в порівнянні з іншими.

УДК004.942

Левенець В., Коломієць Д.-ст. гр. РБ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТКАНИННА ІНЖЕНЕРІЯ В РЕГЕНЕРАТИВНІЙ МЕДИЦИНІ

Науковий керівник : Петришина Л.Й., доцент Ковалюк Б.П.

Levenets V., Kolomiyets D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TISSUE ENGINEERING FOR REGENERATIVE MEDICINE

Supervisor: Petryshyna L., Kovalyuk B.

Ключові слова : Біомедична інженерія , імпланти , біоматеріали , тканинна інженерія , протези.

Key words : Biomedical engineering, implants, biomaterials, tissue engineering, prosthesis.

The article is devoted to the problem of regenerative medicine which has become of special importance in Ukraine nowadays. In the modern world the problems of tissue engineering is very urgent, because of limited supply, immune rejection and other concerns regarding use of transplants, most of the need for human spare parts is provided by implants; nearly 5 000 000 per year.

It started around 1980. A little later, periodontal and alveolar bone tissues were attempted to regenerate with use of membranes that ensure the maintenance of the site for tissue regeneration by preventing fibroblasts from invasion there (guided tissue regeneration and guided bone regeneration). Vacanti (1988) studied the cell transplantation using bioabsorbable synthetic polymers as matrices, while Wakitani (1989) reported the repair of rabbit articular surfaces with allograft chondrocytes embedded in collagen gel. A review article presented by Langer & Vacanti (1993) with title 'Tissue Engineering' has greatly contributed to the promotion of tissue engineering research worldwide.

Tissue engineering as a branch of the biomedical engineering has appeared in the XIX century being caused by problems of regenerative medicine.

The leading countries in the production of implants and prosthesis are: USA, Germany, France, Italy. The famous companies are: Arion Laboratories, GC Aesthetics, Hans Biomed, CSIRO etc.

Generally speaking Ukraine faces many problems in this branch caused by the economic and political situation. But last time Ukrainian scientist have started used 3-D printing in the regenerative medicine. It is cheaper and doesn't need human for donation. That's why the problem can be of interest for the students whose major is biomedical engineering.

УДК

Королюк С. - ст. гр. ОТ-115

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВОЛОДИМИР КОРОЛЮК — БОРЕЦЬ ЗА СВОБОДУ ВІРИ

Науковий керівник: спеціаліст вищої категорії Літвінюк О. В.

Koroliuk S.

Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

VOLODYMYR KOROLIUK, AN ACTIVE PROPONENT OF FREEDOM OF BELIEF

Supervisor: teacher-methodist Litvinyk Olga

Ключові слова: хранитель давніх традицій, «зłodій душі»

Keywords: keeper of ancient traditions, «a thief of soul»

За вікном 5 червня 1939 року... Мій прадідусь, Королюк Володимир Якович за призначенням Залозецького деканату Тернопільського Протопресвитерату прибув з села Залозці (тепер Залізці) в село Чистопади Зборівського району Тернопільської області, щоб стати парохом тамтешньої сільської церкви.

Народився 13 червня 1907 року в місті Тернополі. Навчався в Українській державній гімназії у 1920-1928 роках, згодом - у Львівській Богословській академії (1928-1933 р.р.). Володимир Якович був священиком Української Греко-Католицької Церкви, а за покликом серця - патріотом України, хранителем давніх традицій нашої Батьківщини.

Людська пам'ять має ту добру прикмету, що є схильна радше затирати і в тінь відсувати неприємні спомини про важкі і прикрі переживання в минулому, саме тому точна дата арешту мого прадідуса не збереглася. Арешт відбувся в селі Чистопадах влітку того ж таки 1939 року. Мого прадідуса польська жандармерія відправила в найстрашніше місце, що його боялися називати вголос, аби не накликати біди - в концентраційний табір Березу-Картузьку. Неофіційною причиною арешту було два слова «kradzież duszę», що в перекладі означає «зłodій душі». Чому саме «зłodій душі»? Так називали священиків греко-католицької церкви, які вели літургії українською мовою, закликали не полонізуватися та не переходити в католицьку віру. Знущання, приниження людської гідності, заборона говорити з іншими арештантами, поливання цементної підлоги холодною водою, аби не дати в'язням сісти на неї, каторжні роботи - все це переслідувало кожного в'язня концтабору. «Із цього концтабору,- любив повторювати його польський комендант,- було два шляхи: в божевільню або ж на власні похорони...» Здавалося б, іншого виходу не було.

Початок Другої світової війни... За польськими даними, концентраційний табір було закрито, всіх ув'язнених звільнено. А з переказів - наглядачі, налякавшись звістки про війну, втекли, залишивши ключі арештантам. Мій прадідусь повернувся додому босоніж. В окупованій радянською владою Західній Україні будь-яка згадка про перебування мого прадідуса в Березі-Картузькій могла обернутися трагедією - засланням його та рідних до Сибіру. Сьогодні ж я з гордістю можу говорити про свого славного предка.

УДК 796.37.037

Коцюк І., ст. гр. ХС-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЇХНЬОГО ЗДОРОВ'Я

Науковий керівник: доцент Кульчицький З.Й.

Kotzyk I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ADVANCE OF SYSTEM OF PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS AS WAY OF IMPROVEMENT OF THEIR HEALTH

Supervisor: Kulchytsky Z.

Ключові слова: індивідуалізація, мотивація

Keywords: individualization, motivation

Виникає безліч запитань, як можна силою примусити займатись фізичною культурою? Проблемою є також абсолютне ігнорування одного із головних педагогічних методів – індивідуалізація навчання. Ті навантаження, які дають студентам під час занять мають бути індивідуальними, адже фізичний розвиток у кожного із них різний.

Тому, справедливіше було б оцінювати студентів за покращенням особистих показників фізичної підготовленості, а не за абсолютними результатами.

Але, якщо не змінити принципи «покарання» на принципи співпраці, то жодних позитивних змін у викладанні фізичної культури не відбудеться. Адже, головний метод педагогіки співпраці: так викладати, щоб процес навчання був цікавим за формою і змістом і щоб студент не боявся отримати низьку оцінку.

Більшістю науковцями з галузі фізичного виховання і спорту на сучасному етапі пропонується каркас «Нової концепції фізичної культури у ВНЗ України», у якій абсолютно виключено примус, як форма навчання на практичних (теоретичних) заняттях. Насамперед у студентів слід пробудити бажання самостійно займатись фізичною культурою, а на заняттях з фізичного виховання основною метою повинна бути мотивація до покращення показників фізичного розвитку та здоров'я.

Мотиваційна сфера вимагає включення всіх видів спонукань, потреб, інтересів, прагнень, цілей, мотивів та мотиваційних установок, диспозицій та ідеалів. Ефективність будь-якої діяльності залежить, перш за все, від сили і ступеня усвідомлення потреби індивіда у даній діяльності, а саме потреби через відчуття браку чогось, що нерозривно пов'язано з проявом емоцій. У даному випадку, це покращення результатів фізичної підготовленості, що безпосередньо покращить у студентів рівень соматичного здоров'я та фізичний розвиток.

Таким чином, унаслідок цього з'являється у студентів мотивація, зацікавленість, інтерес до діяльності яка виконується, а саме, до занять руховою активністю.

УДК 75 (09)

Кушнір А. –гр. ПО-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФЕНОМЕН ОПТИЧНИХ ІЛЮЗІЙ «УКРАЇНСЬКОГО САЛЬВАДОРА ДАЛІ» - ОЛЕГА ШУПЛЯКА

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Kushnir A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

OPTICAL ILLUSIONS PHENOMENON OF «UKRAINIAN SALVADOR DALI» OLEG SHUPLYAK

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: оптичні ілюзії, Олег Шупляк

Keywords: optical illusions, Oleg Shuplyak

Оп-арт (з англ. optical art – оптичне мистецтво) – художній напрямок, що розпочав свій розвиток з 50-х років ХХ століття. Похідною оп-арту є ілюзія. Ілюзія – оманливе сприйняття реально існуючого об'єкта. Цікаві оптичні ілюзії створює український художник з Бережан Тернопільської області Олег Шупляк. Як зазначає митець, «окремої назви такий напрямок ще не має, його відносять до сюрреалізму, але це інше. Свої картини автор називає «картини-двовзори» або «картини з подвійним змістом».

Картини з подвійним змістом писав легендарний Сальвадор Далі. Як розповідає О.Шупляк, «студентом я побачив репродукцію полотна Далі «Невільницький ринок з незримим бюстом Вольтера», де за силуетами людей проглядався портрет письменника. Це мене вразило, я зрозумів: образотворче мистецтво не зобов'язане просто відображати, воно може творити чудеса». Особливістю О. Шупляка у цьому стилі є саме українська тематика. Художник пояснює своє тяжіння до національного колориту так: «Це не випадково, адже мистецтво знебарвлюється, коли зникає національне». Саме за такі речі його називають «українським Сальвадором Далі».

Сам для себе митець встановив кілька правил: «для мене принципово важливо, щоб елементи картини були пов'язані логічно. – Якщо це портрет відомого письменника, то паралельний сюжет повинен бути з персонажів його творів. Якщо художник – із характерних фрагментів його картин. Крім того, у серії «Великі художники» я намагаюся максимально наблизитися до манери й стилю того чиншого автора». На даний час творчий доробок митця складає понад 60 картин-ілюзій

З 1990 р. О. Шупляк бере участь у виставковій діяльності, за цей час експонувався на численних всеукраїнських та закордонних виставках сучасного живопису. Персональні виставки живописця протягом 1994-2015 рр. були представлені у Великобританії, Росії, Данії, Литві, Польщі. У 2013 р. Міжнародний фонд «Культурне надбання» нагородив живописця золотою медаллю та почесним дипломом – за створення унікального стилю в образотворчому мистецтві.

Тож не дивно, що картини-ілюзії бережанського художника стали популярними у багатьох країнах світу. Його роботи публікують всі світньо відомі видання Daily Mail та Huffington Post і щоразу вони збирають тисячі захоплених коментарів та вподобань.

УДК 316

Кушнір А. – гр. ПО-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ТРУДОВІ КОНФЛІКТИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Науковий керівник: ст.. викладач Сівчук П.І.

Kushnir A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

LABOR CONFLICTS AND THEIR SOLUTIONS

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: конфлікти , трудові конфлікти

Keywords: conflicts, labor conflicts

Трудовий конфлікт є видом соціального конфлікту, об'єктом якого є трудові відносини й умови їхнього забезпечення. Трудовий конфлікт — це розбіжності, що виникли між сторонами соціально-трудова відносин щодо: встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту; укладання чи зміни колективного договору, угоди; невиконання вимог законодавства про працю. В основі трудового конфлікту лежить боротьба між індивідами (чи групами) за досягнення (чи збереження) засобів виробництва, економічної позиції, влади чи інших цінностей, що мають суспільне визнання, а також підпорядкування, нейтралізація, усунення дійсного (або уявного) супротивника.

Трудовий конфлікт — складне соціальне явище, що має свою структуру і функції. До основних функцій конфлікту належать: інтеграційна, сигналізаційна, інформаційна, інноваційна, трансформаційна, стабілізаційна, соціалізаційна.

Серед об'єктивних причин конфліктів є недостатнє фінансування відповідних витрат бюджетних установ, організацій; недостатнє фінансування з дотацій, субсидій, передбачених законодавчими і нормативно-правовими актами для відшкодування фінансових витрат; значні обсяги кредиторської та дебіторської заборгованостей; криза неплатежів; недосконалість податкова політика; слабка наповненість місцевих бюджетів.

Під вирішенням трудового конфлікту в соціології розуміють процес управлінського впливу на перебіг трудового конфлікту з метою зняття (усунення) причин його виникнення та негативних наслідків. До основних методів вирішення соціальних конфліктів у сфері виробництва належать: компроміс, переговори, застосування сили (влади, закону, традиції). У літературі розрізняють три принципово різні способи регулювання трудових конфліктів:

- компромісний, заснований на узгодженні інтересів між сторонами, що конфліктують;
- односторонній, який полягає в придушенні однією стороною іншої;
- інтегративний, за якого розробляються і впроваджуються нові способи й моделі поведінки сторін, що конфліктують, у тій сфері, яка спричинила конфлікт.

Отже, конфлікт може бути функціональним і сприяти підвищенню ефективності організації або дисфункціональним і призвести до зниження особистої задоволеності, групового співробітництва й ефективності виробництва.

УДК 796.37.037

Ласько В. – ст. гр. МІ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СИЛОВА ПІДГОТОВКА У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

Науковий керівник: ст. викладач Казмірчук І.В.

Las'ko V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

STRENGTH TRAINING IN PHYSICAL EDUCATION IN THE STUDENTS

Supervisor: Kazmirchuk I.

Ключові слова: силова підготовка, фізичне виховання

Keywords: strength training, physical education

Фізична культура покликана сприяти формуванню таких загальнолюдських цінностей, як фізичне, психічне та соціальне благополуччя, підвищенню життєвих ресурсів людини, до числа найважливіших з яких відноситься здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Фізичне виховання студентів спрямоване на вдосконалення видів рухової активності, що визначають значний інтерес і мотивацію включеності студентів в організовану фізкультурно - спортивну діяльність.

Одним з таких видів діяльності, які мають величезну популярність і викликають інтерес у студентському середовищі, є заняття силової спрямованості.

Даний вид діяльності привертає особливу увагу у зв'язку з вираженим бажанням студентів зміцнити мускулатуру, мати гарну фігуру, підвищити в цілому життєвий тонус організму. Розвиток сили і формування атлетичної статури є провідним мотивом занять.

Багаторічні спостереження і аналіз державних програмних документів з фізичного виховання студентів показують, що в навчальних програмах вузів немає обов'язкового залікового тесту у вигляді вправи з обтяженням. Відсутність у фізкультурних заняттях вправ з обтяженнями не дозволяє розвивати силу м'язів спини.

Можливість підвищити силу до необхідного рівня дає силове тренування, регулярно здійснювана на академічних і самостійних заняттях. Силове тренування - це метод загальнорозвиваючого тренування здорової фізичної форми, при якій використовуються обтяження. Вправи з обтяженнями (гірі, гантелі, штанги, багатофункціональні тренажери та ін.) дають можливість розвинути силу, отримати оздоровчий ефект при мінімальній витраті часу і коштів. Вони прості і доступні кожному. Дуже важливо займатися силовими вправами в студентському віці, так як максимальну віддачу дають силові тренування на кінець статевого дозрівання в 16-20 років. Силові вправи формують в цей час не тільки мускулатуру, але і скелет. Ширше стають грудна клітка і плечі, товщі кістки, міцніші суглоби і зв'язки. Сила і здоров'я розширюють можливості студентів для продуктивного розумової праці та успішного навчання у вузі. Силова підготовка забезпечує високий рівень підготовленості студентів який необхідний для всебічного розвитку організму.

УДК 796.37.037

Леуш Б. – ст.гр.ЕМ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АДАПТАЦІЯ У СПОРТІ

Науковий керівник: к.п.н., доцент Салук І.А.

Leuch B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

ADAPTATION IN SPORT

Supervisor: Saluk I.

Ключові слова: здоров'я, спортивне тренування

Keywords: health, sports training

Сучасний спорт вищих досягнень пред'являє високі вимоги до організму спортсменів, роблячи їх "групою ризику" серцево-судинних, обмінних, нейроендокринних захворювань, імунодефіцитних станів. Незважаючи на досягнення у вивченні механізмів адаптації спортсменів до фізичних навантажень, це питання є серйозною медико-соціальною проблемою, оскільки кількість осіб, які займаються спортом, неухильно зростає, як і обсяг та інтенсивність тренувальних навантажень. У той же час неадекватні тренувальні навантаження, хронічний стрес, перетренованість, відсутність індивідуалізованої корекції тренувального процесу призводять до нейроендокринно-імунного дисбалансу та формування у спортсменів різноманітних патологічних станів і захворювань.

Адаптація до тривалих фізичних навантажень є складним багаторівневим процесом, який відбувається на субклітинному, клітинному, органному та системному рівнях. Нині в механізмах адаптації до фізичних навантажень певна роль відводиться змінам метаболізму та різних регуляторних ланок, зокрема гіпоталамо-гіпофізарно-кортикотропній системі. Однак питання про вплив типологічних особливостей центральної нервової системи, змін рівня біологічно активних амінів, серотоніну та гістаміну та їх ролі в процесі адаптації до великих фізичних навантажень вивчено недостатньо.

Нині контроль за адаптацією організму спортсмена до великих тривалих фізичних навантажень здійснюється, в основному, за показниками функціонування кардіореспіраторної системи, які є наслідком змін енергетичного балансу та метаболізму й мало відбивають початкову фазу метаболічних зрушень в організмі. При цьому особливості метаболізму у спортсменів, що тренуються, практично не співставлялися з даними інструментального обстеження, хоча це є важливим як для розуміння патогенезу цих змін, так і для розроблення індивідуальних підходів до реабілітації.

У зв'язку з цим, вирішення питань ранньої діагностики напруження адаптаційних механізмів, удосконалення схем диспансеризації та реабілітації спортсменів високого класу є актуальною як соціальною, так і сучасною проблемою спортивної медицини та медицини в цілому.

УДК 621.326

Макогон А.— ПК-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**МОЛОДЬ У БОРОТЬБИ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ДЕРЖАВНОСТІ: РЕВОЛЮЦІЯ НА ГРАНІТІ, ПОМАРАНЧЕВА
РЕВОЛЮЦІЯ, РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ**

Науковий керівник: к. і. н., доцент Щигельська Г. О.

Макогон А.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

**THE YOUTH IN THE STRUGGLE FOR THE RESTORATION OF
UKRAINIAN STATEHOOD: THE REVOLUTION ON THE GRANITE,
THE ORANGE REVOLUTION, THE REVOLUTION OF DIGNITY**

Supervisor: c. h. s., professor Schyhelska G. O.

Ключові слова: революції за відновлення державності

Keyword: revolution for the restoration of statehood

В історії України є багато аналогів боротьби за свої права — це Національно-визвольна війна Б.Хмельницького, революція 1905-1907 років, 1917-1920 років, Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція гідності і інші рухи за нашу державну незалежність.

Це наше минуле та сьогодні, це наш біль, який переживає кожна українська родина. Це наш досвід, який, на жаль, є дуже гірким, а з іншої сторони — революції єднали наш народ і дозволили йому вистояти і прогнати зі своєї землі ворогів. Ця боротьба українського народу за своє соціальне, національне, релігійне та культурне визволення є однією з найяскравіших сторінок його історії. Ці події були глибоко закономірним явищем. Спрацював комплекс чинників, які зробили широкомасштабний народний виступ необхідним і можливим. Перша група чинників спонукала, підштовхувала до вияву активності, а друга – робила цю активність можливою, створювала ґрунт для її розгортання. І тому, дуже важливо переглянути причини, правильно з'ясувати події через призму сьогоднішнього і зробити відповідні висновки.

Сьогодні, коли Україна веде боротьбу за збереження власної незалежності, варто частіше згадувати ті події, які стали початком краху комуністичного режиму та відновлення незалежності у 1991 році.

З метою утвердження в Україні ідеалів свободи і демократії, вшанування патріотизму і мужності української молоді, яка у жовтні 1990 року стала на захист прав і свобод людини і громадянина, національних інтересів Українського народу.

«Революція на граніті» розпочалася із студентської голодівки – акції української молоді, що поклала початок протестній кампанії в Україні в жовтні 1990 року. Київська Рада Українського Студентського Союзу виступила з заявою проти всевладдя компартії, втягування України в новий союзний договір і оголосила про початок з 1.10.1990 акції громадянської непокори. Студентів підтримали й деякі депутати Верховної Ради України, колишні політв'язні С.Хмара, Л.Горохівський, також О.Мешко та ін.. І 17 жовтня Верховна Рада України прийняла Постанову, яка частково задовольнила вимоги студентів. З голодуючими зустрілись представники Верховної Ради УРСР, працівники Міністерства вищої і середньої освіти, політики, зокрема – Ігор Юхновський – голова опозиції групи Народна Рада у парламенті.

Прем'єр пішов у відставку. Голодівка й інші протестні акції припинилися.

Після прийняття постанови ВР УРСР щодо врахування вимог студентів-голодувальників 17 жовтня 1990 року «революція на граніті» успішно завершилася

Помаранчева революція була мирною революцією в історії України.

Ми мали зруйновану економіку, при владі людей, які працювали за радянським зразком та без досвіду державотворення і велике бажання створити демократичну державу. Ми постійно відчували натиск Росії через її втручання у нашу внутрішню політику та намагання втримати Україну у своїх тенетах. Українці знали, що їхня країна має зробити важливий історичний вибір, й активно приходили на виборчі дільниці. Вони продемонстрували, що якщо з'явиться такий шанс. Україна може стати державою зі справжньою європейською демократією, яку не компрометує ні її минуле, ні географічна близькість до авторитаризму в російському дусі. Мільйони людей показали, що вони прагнуть політичної свободи.

Українці змучились та вирішили змінити життя шляхом обрання до влади людей, яким вірили, які обіцяли перетворити Україну на демократичну державу без корупції, бюрократії. Багато говорили про те, що ця революція спланована Заходом, але народ мирним шляхом привів до влади своїх обранців, які, на жаль, не зуміли вистояти перед натиском проросійських політиків.

Початком для революції Гідності стало рішення нашого колишнього президента В. Ф. Януковича відмовитись від євроінтеграції України. Це рішення визвало велике обурення в українців. Тисячі людей в різних містах країни вийшли на головні площі своїх міст з вимогою змінити рішення экс-президента та прийняти курс євроінтеграції України. З 22 листопада мирними протестами і мітингами люди намагались показати, що нашому народу не до вподоби політичний курс держави, який обрав экс-президент.

Лютневі події на Євромайдані - без сумніву, найкривавіші за увесь час революції. Із кийками та щитами ми йшли проти автоматів Калашникова та снайперських гвинтівок. До вечора 18 лютого майданівців відтіснили до будинку профспілок. В ніч з 18 на 19 лютого стався підпал будинку. Цього жаху не забудуть ніколи. Найстрашніше те, що Революція гідності продовжилася українсько - російською війною. Війною народів, які кровно протягом віків перемішалися - братовбивчою війною, ця трагедія людства призвела до великого розчарування великої частини українського народу.

На сучасному етапі, з утворенням незалежної держави України, ми, молоде покоління, повинні чітко усвідомлювати і знати історію своєї країни, початки її державотворення та тернистий шлях до незалежності. Варто не забувати її славних героїв, досліджувати їх діяльність, з'ясовувати причини їх вчинків, правильно мотивуючи їх. Тому, на мою думку, потрібно більше уваги приділити вивченню даної проблеми з метою утвердження в Україні ідеалів свободи і демократії, вшанування патріотизму і мужності української молоді, яка стала на захист прав і свобод людини і громадянина, національних інтересів Українського народу. Лише Революція на граніті, Помаранчева революція та Революція Гідності сколихнули, об'єднали український народ, дали можливість зрозуміти, що ми є керівниками своєї держави, а не правляча верхівка, нагадали нам, хто ми є, якого роду племені.

Слід зазначити, що Революція на граніті, Помаранчева революція та Революція Гідності змінили обличчя українського суспільства, вплинули на всі сфери громадсько-політичного, культурного та економічного життя держави. Вони стали епохальною подією української історії. Вони виходили з об'єктивних потреб нації і мали всеохопний характер.

УДК 621.326

Малаховський О.– ст. гр. СН-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПЛЮСИ І МІНУСИ КОНФОРМІЗМУ

Науковий керівник: к.ф.н., професор Ніконенко В.М.

Malakhovsky O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE PROS AND CONS OF CONFORMITY

Supervisor: Nikonenko V.M., Ph.D (Philosophy)

Поняття “конформізм” переважно трактується як тип і спосіб мислення та поведінки, що негативно характеризує особу і виявляється у пасивній, пристосовницькій орієнтації на сприйняття готових стандартів, оцінок та поведінки всупереч власним переконанням. Без сумніву, негативні аспекти явища конформізму важко заперечувати, оскільки бездумне, некритичне, схильність до некритичного безпринципного сприйняття людиною панівних ідей, думок, порядків, відсутність власної позиції, готовність міняти свої погляди і поведінку у відповідності кон’юнктурою у всі часи піддавалось суспільному осуду.

І все ж було б істотним спрощенням бачити у феномені конформізму, прагматичне, утилітарне угодовство і пристосуванство. Справа в тому, що, як свідчать дослідження, конформність як поступливість зовнішньому впливу є внутрішньою властивістю індивідуальної свідомості. Адже людина, будучи істотою суспільною змушена постійно, співвідносити свої вчинки з певними суспільними нормами, оскільки в іншому випадку вона, ризикує випасти із суспільного середовища. “Пристосовницькі тенденції властиві усім живим організмам.– пише відомий американський психолог Т. Шибутані.– Все, що люди роблять, можна уявити як послідовний ряд пристосувань до умов, які постійно змінюються”. Мова лише йде про ступінь конформності, тобто про соціально-психологічну здатність індивіда в більшій чи меншій мірі піддаватись зовнішньому впливу.

І все ж людина, як Боже творіння, будучи по визначенню вільною не приречена на сліпу конформність, звичайно, є люди, які, орієнтуючись на тотальну солідарність із групою чи іншою спільністю, ніколи не виявляють свої особисті думки, переконання і цільові установки. Але навіть вони час від часу, опиняючись у певних ситуаціях, виявляють свої справжні настрої, які суперечать панівним у групі і суспільстві настроям. Адже право на вільний вияв своїх думок чи переконань є одним із найбільш важливих атрибутів і громадянського суспільства. Нормою ж має стати як можливість виявляти своє солідарне ставлення до групових чи суспільних настроїв, так і можливість висловлювати свій нонконформізм, тобто свою незгоду, своє особистісне ставлення до тих чи інших думок, що є домінуючим.

Важливо при цьому, щоб нонконформізм не набував деструктивного, анархістського чи екстремістського характеру, не перетворювався в самоціль. Адже нерідко, ті хто гордиться своєю незвичайністю, неподібністю, оригінальністю думок і поведінки, нападаючи на конформістів, є всього лише виявом іншої моделі конформізму. Тільки, втративши реальні зв’язки із оточенням і соціальним середовищем можна будувати свою поведінку на основі безумовного, нігілістичного відторгнення усіх існуючих уявлень, прагнучи до того, щоб власні погляди і уявлення обов’язково йшли у розріз вже існуючим. Очевидно, що такий нонконформізм не має продуктивного потенціалу і не йде на користь ні суспільству, ні самому суб’єкту. Визнаючи амбівалентність конформізму і його негативні риси, слід разом з тим, бачити його позитивні аспекти і раціональний потенціал, який, сприяючи соціалізації особи, засвоєнню нею певних групових і суспільних норм та цінностей, є необхідною умовою нормального функціонування будь-якої соціальної системи в цілому та життєдіяльності кожної особи зокрема.

УДК 378:811.111–057.875

Маркевич А. – ст. гр. ОТ–315

Технічний коледж Тернопільського національного політехнічного університету імені Івана Пулюя

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

Науковий керівник: Кодлюк І. В., викладач англійської мови

Markevych A.

Technical College of Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN TOURISM INDUSTRY

Supervisor: Kodliuk I.V., teacher of English at Technical College of Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University, specialist of the second category

Ключові слова: міжкультурна комунікація, туристична індустрія.

Keywords: intercultural communication, tourism industry.

Туристична індустрія стає однією із провідних галузей економіки, набираючи все більшої популярності та розширюючи свої кордони. Відтак однією із вимог, які висуваються до фахівців у цій галузі, є знання іноземної мови. Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, «лише шляхом кращого володіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння та співпраці, та подолати упередження та дискримінацію».

Важливою функцією туристичної діяльності є розширення та зміцнення каналів комунікації між різними соціумами. Звичайна міжособистісна комунікація не викликає жодних труднощів у співрозмовників, вербальні й невербальні знаки є зрозумілими, слова та репліки є цілком зрозумілими. Проте якщо у діалог вступають представники різних культур – можуть виникнути труднощі у спілкуванні, що може бути ознакою міжкультурної комунікації.

Міжкультурну комунікацію трактують як сукупність різноманітних форм відносин і спілкування між індивідами та групами, що належать до різних культур (І. М. Писаревський, С. А. Александрова).

Виділяють три основні типи невизначеності, які виникають, коли людина вперше стикається з новою культурою, і, відповідно, не має достатніх знань про це культурне середовище: когнітивна невизначеність (мовець не може точно знати уявлення і установки співрозмовника), поведінкова невизначеність (мовець не може передбачити свого співрозмовника), емоційна невизначеність (такий психологічний стан, коли мовець стурбований тим, що його можуть неправильно зрозуміти, негативно оцінити чи завдати шкоду гідності).

Кожна культура має своє уявлення про світ і свою логіку. Виділяють низку критеріїв для порівняння різних культур. До основних належать такі:

– за засобами комунікації (індивідуалістські культури або західні, такі як США, Австралія, Великобританія, Канада, Нідерланди, де віддають перевагу чітким та зрозумілим реченням і запитанням, на які не чекають отримати відповідь, відкритому вирішенню конфліктів, завдяки чому домінують вербальні засоби комунікації;

колективістські культури або східні – Гватемала, Колумбія, Венесуела, Пакистан, Україна – більша зосередженість на контексті, тобто не що сказано, а як і за яких обставин, характерними є неконкретність, розпливчастість, перевага невербальних засобів комунікації);

– за орієнтованістю (орієнтовані на діалог – перевагу надають особистісним відносинам для вирішення проблем; орієнтовані на безособовий збір інформації – відповіді, друкована інформація тощо);

– за стилем спілкування (американці, як правило, неформальні, одразу переходять до суті справи; англійці – внутрішньо стримані, віддають перевагу взаєморозумінню та контролю, а у Саудівській Аравії, зазвичай, роблять компліменти та знаки уваги у процесі спілкування, привселюдна критика неприйнята);

– за життєвим ритмом (у різних країнах поняття пунктуальності різняться. У Швейцарії, Німеччині, деяких країнах Північної Америки запізнення вважається неприйнятним явищем, яке свідчить про несерйозність людини. За правилами етикету європейських країн на зустріч дозволяється прийти не пізніше, ніж на сім хвилин, хоча запізнення є звичною ситуацією для арабських країн та Латинської Америки).

З іншого боку, мовленнєва поведінка особистості визначається правилами поведінки, цінностями і нормами культури суспільства, у якому живе людина.

Отже, оволодіння фахівцями з туристичного обслуговування азами міжкультурної комунікації є неодмінною умовою набуття ними іншомовної комунікативної компетентності.

УДК 621.326

Серединський А. – ст. гр. ТОА-301

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Науковий керівник: викладач вищої категорії, старший викладач
Метюк Т. В.

Seredynskyj A.

Technical college of Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

TERMINOLOGICAL PECULIARITIES OF PROFESSIONAL ENGLISH

Supervisor: specialist of the highest category, senior lecturer Metyuk T.V.

Ключові слова: термінологічна одиниця, фаховий текст

Keywords: terminological unit, professional text

В сучасних умовах розширення євроінтеграції зростає необхідність підготовки кваліфікованих фахівців із високим рівнем володіння іноземною мовою у професійній галузі. Професійне спрямування у викладанні іноземної мови включає диференційоване навчання, створення умов для оволодіння матеріалом відповідно до професійного самовизначення. Метою навчання іноземній мові за професійним

спрямуванням (ПС) є формування необхідних фахових знань, певної термінологічної лексики та вміння користуватися ними в межах своєї професійної діяльності.

Одна з основних проблем при вивченні іноземної мови за ПС – це проблема формування позитивної мотивації, тобто прагнення студентів немовних ВНЗ до практичного оволодіння іноземною мовою як засобом одержання спеціальної інформації з фахового предмета.

Термінологія будь-якої галузі знань чи професії – це не довільна сукупність окремих слів, словосполучень, символів, а певна і достатньо визначена система, бо термін має своє значення тільки як компонент певної термінологічної системи. Термін має бути назвою спеціального поняття і в цьому його головна номінативна функція. Не менш важливою його функцією є відображення змісту поняття, а тому вимоги, які ставляться до термінів зводяться до: фіксованого змісту, точності, стислості, браку синонімів. Фіксований зміст і брак синонімів визначають точність і стислість терміна. Це означає, що будь-який термін у певній парадигмі понять повинен мати обмежений зміст і не залежати від контексту.

Позитивна роль синонімів у художній літературі добре відома, але синонімія, як лексична різноманітність, неприпустима в науково-технічній, спеціальній літературі. Синоніми перевантажують пам'ять, оскільки студентам доводиться засвоювати не тільки велику кількість спеціальних понять фахового тексту, а й велику кількість синонімічних термінів, що виражають ці поняття.

За відсутності надійних словників незрозумілість і складність для студентів становлять так звані "інакомовні" терміни, які потребують розширеного контексту і описового перекладу.

Ще більшу складність для студентів становлять структури термінів, які називають кластерами (clusters). Це безсполучникові словосполучення, в структурі яких можуть бути прикметники або дієприкметники та інші частини мови у функції означень. Перекладаючи такі структурні терміни, студенти повинні визначити головне слово і логічну послідовність усіх компонентів, які, здебільшого, є означеннями один до одного.

Переклад та застосування аббревіатурних термінів – також складна річ для вивчення та перекладу студентами. Їх важко запам'ятати, вони можуть бути синонімічними, тому потребують розширеного контексту для їх розуміння.

Під час навчання спеціалізованої лексики виникає необхідність формування навичок говоріння з використанням термінологічних одиниць. Навчання майбутніх спеціалістів слід починати з термінів, які найчастіше вживаються в професійно-спрямованих текстах. Перспективним прийомом навчання професійної лексики є практика словотвору. Знаючи найбільш уживані суфікси і префікси можна утворювати різні частини мови, що додають нове значення до слова, та можна здогадатись про значення невідомого.

Одним із засобів подолання труднощів при вивченні професійної лексики є використання елементів порівняння лексичних одиниць в іноземній та рідній мовах. Як показує досвід роботи така методика допомагає оволодіти термінами усвідомлено.

Таким чином основними напрямками при вивченні фахової лексики, є вибір такої лексики, що найчастіше застосовується, словотвір та зіставлення. Ці прийоми дають можливість студентам активізувати та накопичувати певний лексичний фонд, сприяють розвитку професійної компетенції, а також пошуково-творчому потенціалу майбутніх фахівців.

UDC 665.112.1

Matiyash O.R. –st. gr. XE-11

Ternopil National Technical University of Ivan Puluy

FATTY ACID PROFILE OF THE BLENDED OILS FROM THE CORN

Supervisor: candidate of philological sciences, Ph.Dr. Plavutska I.R.

Blended oil market is stimulated by consumer demand for healthy food products, which creates obvious marketing and commercial prospects for manufacturers. However, in practice, mixing different types of oils are often caused by economic considerations (dilution of olive and sunflower oils by cheaper ones) and there is no need to improve the consumer properties. In creating the share of blended oils can be explained by the desire of producers to expand the oil product range.

Producers use different oils for the production of the blended oil that meet the specifications (NSU 4536: 2006): sunflower, mustard, flax, unrefined soybean, corn, rapeseed, olive oil, and higher and first grade palm refined oil. Each of the oils is characterized by its natural genetically caused fatty acid composition of different content of ω -3, ω -6 and ω -9 fatty acids.

The purpose of our research was studying the characteristics of the blended fatty acid oils, which produced from corn oil. To achieve this goal the blends were created with the addition of corn oil (50-80%) for each sample of flax, olive and rapeseed oil (50-20%).

Lipid samples of oil and their blends were extracted with chloroform-methanol mixture at a ratio of 2:1 according to Folch method (Folch J., 1957) and their fatty acid composition was determined by gas-liquid chromatography (M.B. Stefanik, 1985). Methyl esters of fatty acids were obtained by the direct transesterification of the lipid extract by methylation in sealed glass vials in a cubator at 65°C for 24 hours in a 3% solution of HCl in an absolute methanol. Separation of fatty acids was performed on the chromatograph Chrom-4 (Czech Republic) with flame ionization detector (column length - 2.4 m, diameter - 4 mm, filler - polyethyleneglycol, total length of column - 60-80 mm, temperature of evaporation - 220°C, temperature of column - 183°C, use of H₂ - 30 ml/min, use of air - 400 ml/min). Fatty acids were identified by the determining time of their release after an introduction, compared with the standard, which served as the methyl esters of the known fatty acids. For the analysis of the percentage of each fatty acid the total area of peak of the curve, taking it 100% was calculated. Then, in the process of finding the curve peak percentages of each fatty acid the percentage value was received of given fatty acid.

As a result of gas-chromatographic studies it was found that native corn oil is characterized by high relative content of linoleic (ω -6) - 45% and oleic (ω -9) - 43% of acids. The content of polyunsaturated fatty acids ω -3 group was only 0.7%, and the ratio between ω -6 and ω -3 fatty acids was 69:1. Adding 30-40% flaxseed oil to the corn ones to has improving fatty acid composition of the investigated samples due to increasing of their relative content of polyunsaturated fatty acids ω -3 group with simultaneous reduction of their relative content of polyunsaturated fatty acids of ω -6 group. Thus, in the sample investigated containing 70% corn oil and 30% linseed oil a ratio between the content of polyunsaturated fatty acid groups of ω -6 and ω -3 was 5.9:1, which fully meets the need for sustainable healthy balanced diet.

In conclusion, this blend can be recommended for producing a functional product with a balanced polyunsaturated fatty acids for groups of ω -6 and ω -3 composition.

УДК 42+378

Maschak A. – ПМ-11

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

STUDENTS' TIME MANAGEMENT

Supervisor: candidate of philological sciences, PhD Plavutska I.R.

Keywords: successful student, time management, prime time.

Time is very important in our life. Our life, health and happiness depend on how we manage our time. Everybody needs time: famous people and housewives, children, adults and students. Unfortunately, there is never enough time for us to do our everyday business. The solution of the problem is proposed in this article.

Nowadays lack of time is also an actual problem for students. Students cannot plan their time correctly. They are not able to value their time. For example, we can read a book the night before the exam. To study is not so difficult, but we like to complicate everything. Young people often use free time for unnecessary things. It is very important to think about the right balance between work and rest in your life. You should use "prime time" to increase your productivity. Prime time is the time of a day or night, when you are the most energetic. You must organize your life so that difficult and creative work is done during your prime time, for example, writing of an article or preparation for the exam. For someone morning is a productive time of the day. For others, evening is "prime time". So if you do not delay things to the last moment, you will have enough time for everything.

"Time management" refers to how you organize and plan your specific activities. Time management is the key to being a successful student. With exams approaching, students should think about how to get better at time management and organize their day so that they can achieve the right balance between university life, work and housechores.

If you use methods of time management, you will become a successful student.

There are some recommendations for you:

You should set work regime and follow it.

1. You must plan only 4-5 hours of work daily. Sleep for 6-8 hours every night.
2. Mind deadline, a popular thing in order to be more concentrated and productive.
3. The beginning is always the hardest. So, you must start doing something that will help you move from the dead point.
4. Focus on your most productive time of the day. Some people work better in the morning, and some are more concentrated in the evening.
5. Arrange important meetings in the morning, because before the event you will lose all time doing small and less important things.
6. Always make notes. Your brain can not remember everything.
7. Take a break. Clear your mind and refresh yourself to refocus.
8. Keep track of your progress.
9. Leave time for fun. It is also an important thing for students.

In our opinion, this problem maybe solved, if planning your day, you comply methods of time management. Consequently, you should follow the main methods that are offered and you will be able to use time management skillfully and intelligently.

УДК 621.326

Палка О. В. – гр. СН-22

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

AN INTELLIGENT CLEANER

Науковий керівник: к.ф.н., викладач Штанюк О. М.

We live in the XXI century when the human mind is developing more and more, changing the world and rapidly developing information technologies. Every day we wake up to the alarm, which is an application on our phone, then after going to the toilet and bath, cook our food, which is kept in the refrigerator, we use our phone, tablet, PC. Occasionally we wash our stuff in the washing machine, and there is lots of other equipment in use. Could you imagine a day spent without these things? If it yes, you are an extremely brave man. There is one common feature in all these technical devices. All their modes and applications are the result of programmer's work.

Perhaps each of us, when out of the house, can observe the situation with the polluted environment that is caused by an extremely large number of debris. We don't think about it, because we have got used to it, but an ordinary lamp and a battery without a proper disposal can cause cancer and many other diseases.

The inventors offer to design a device, an intelligent cleaner. An intelligent cleaner can be attributed to computer techniques, because it consists of hardware and software, which can be developed and improved (eg upgrades). Clearly, this will be a programmed robot, that make our lives better, because it will not clean up apartments, but streets.

To provide the proper functioning of the robot, it will have the following functions and features:

1. An indicator of filling.
2. It will be water and cold resistant (with an additional layer coating).
3. It will sort litter in categories.
4. An automatic waste disposal, depending on their category (batteries, lamps according to a specially designed and approved environmentalists method).
5. An ability to upgrade software via USB storage device or PC connection.
6. A touch screen to interact with users.
7. A combined charging method:
 - by solar panels;
 - From charging station (the network 220V).

The inventors have put forward the idea of a only really useful device that would defend then environment from the harmful effects of hazardous substances, among them there are carcinogens (an environmental problem) as well as facilitate the work of cleaners. There would not be any landfills that take areas and prevent people living nearby. Since this going to be a device, one should involve highly skilled professionals, including: programmers, physics, mathematics, electrical engineering and many scientists from other fields to its design.

So, we must remember that the XXI century is a beginning of IT modern industrial revolution. The proposed device is only one of many ideas that can benefit people's lives.

УДК 796.37.037

Паронов А. – ст. гр. ПЕ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ

Науковий керівник: ст. викладач Босюк О.М.

Paronov A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

USING METHODS IN PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS OF SPECIAL MEDICAL GROUP

Supervisor: Bosyuk O.

Ключові слова: здоров'я, спеціальна група

Keywords: health, special group

Рівень захворюваності молоді залишається високим, спостерігається тенденція до його зростання. У зв'язку з цим, працівники сфери фізичного виховання і охорони здоров'я дедалі частіше звертають увагу на проблеми фізичного виховання студентів з послабленим здоров'ям.

Щодо застосування засобів у фізичному вихованні студентів з послабленим здоров'ям найоптимальнішим підходом вважається поєднання в кожному занятті основних і допоміжних засобів. Основним засобом вирішення завдань фізичного виховання є фізична вправа.

На початкових етапах занять фахівці радять обмежити кількість вправ, що вимагають максимального прояву витривалості. Водночас, під час деяких невротичних і кишково-шлункових захворювань (гіперсекреція), вправи на витривалість призводять до позитивних змін.

Широко відомий позитивний вплив плавання на функції системи кровообігу. Тому плавання особливо корисне для осіб з серцево-судинними захворюваннями у підготовчому періоді фізичного виховання.

Не рекомендується включати у програми занять з фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи максимально далекі і високі легкоатлетичні стрибки, а також стрибки з висоти, оскільки різкі струси тіла є протипоказаними при багатьох захворюваннях.

Допоміжним засобом фізичного виховання є оздоровчі сили природи (сонце, повітря, вода, земля) та гігієнічні фактори (режим дня, повноцінне збалансоване харчування, здоровий сон, раціональний режим дня з різноманітними організаційними формами фізичного виховання: ранковою гігієнічною гімнастикою, прогулянками, турпоходами, іграми тощо

У фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп доцільно використовувати практично усі засоби; методика їх застосування має свої особливості в залежності від захворювання і функціональних порушень; вивченню цієї проблеми планується присвятити подальші наукові пошуки.

УДК 316

Вівчарик В. – ст. гр. ПЕ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Науковий керівник: ст. викладач Сівчук П.І.

Vivcharyk V.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

MAJOR TRENDS OF THE MODERN FAMILY

Supervisor: Peter Sivchuk

Ключові слова: сім'я, сучасна сім'я.

Keywords: family, modern family.

Сім'я тісно пов'язана із суспільством, вона є його активним елементом. Кожний член сім'ї входить в різні соціальні об'єднання, в різні соціальні групи. Водночас сім'я впливає на стосунки в суспільстві й на всі процеси соціального життя. Можна визначити наступні тенденції розвитку сучасної сім'ї: збільшення кількості розлучень; збільшення кількості неповних сімей та дітей, народжених поза шлюбом; зниження рівня народжуваності; зменшення середньої тривалості шлюбу; відкладання часу вступу до шлюбу; збільшення кількості самотніх людей, які не одружуються; зменшення кількості повторних шлюбів; проживання подружніх пар без оформлення шлюбу; зміна відносин між дітьми та батьками.

Відсутність умов для своєчасного становлення економічної самостійності змушує молодь взяття шлюбу та народження дітей відкладати до кращих часів. Наприклад, 2/5 опитуваних вважають, що "заводити зараз дітей безвідповідально". У зв'язку з цим набувають поширення неупорядковані форми статевих стосунків, що в свою чергу негативно впливає на сімейно-шлюбну орієнтацію, порушує репродуктивне здоров'я жінок, призводить до "вимушених шлюбів", безшлюбного материнства.

Таким чином, у нашому суспільстві можливості реалізації функцій сім'ї вкрай обмежені. Сім'я в Україні потребує серйозної уваги і допомоги.

Для вирішення кризових тенденцій сучасної сім'ї наша держава проводить відповідну сімейну політику. Зокрема, найбільш актуальними напрямками сімейної політики сучасної української держави є визначення заходів, спрямованих на зміцнення інституту сім'ї, підвищення рівня шлюбності та запобігання дестабілізації сімей, розлученням, нарощення її соціального потенціалу, створення сприятливих умов для її функціонування як одного з основних агентів соціалізації особистості.

УДК 42

Мариморич О. - ст. гр. БП-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

РИСИ, ВАЖЛИВІШІ ДЛЯ УСПІХУ ЗА ІНТЕЛЕКТ

Науковий керівник: канд. психолог. н., доц. Кухарська В.Б.

Marymorych O.

Ternopil Ivan Pul'uy National Technical University

MORE IMPORTANT TRAITS FOR SUCCESS THAN INTELLIGENCE

Supervisor: Kukharska V.B.

Ключові слова: інтелект, успіх, емпатія

Keywords: intelligence, success, empathy

We are often led to believe that the only way to succeed is an exceptional IQ and the only thing to climb the success ladder is intelligence but there are quite a few other skills and traits that one can sharpen and enhance. They are: people skills, empathy, passion, a growth mindset, resilience, openness to new experiences, self-regulation and conscientiousness. According to some scientific findings, emotional intelligence is actually a greater indicator for success than intellect and personality traits are more accurate predictors of success than actual intelligence levels: 1. self-regulation. Taking time to think before you act is the first step towards success in any area of your life. 2. Growth mindset. People with a growth mindset welcome challenges and setbacks with open arms. 3. resilience. Rather than succumbing to failure, resilient people accept that something didn't work and go about finding a different and successful solution instead. 4. passion. While knowledge is often an excellent starting point, relentless passion is guaranteed to drive you towards success. 5. empathy. Putting yourself on the same page as your client or colleague will enable you to build rapport and reduce tension. 6. conscientiousness. Conscientious people are disciplined, compliant and excellent at planning ahead. 7. Openness to experience. If somebody is curious about how and why things work and is keen to uncover explanation, then he is 4 times more likely to succeed than his closed-off colleagues. 8. social skills. Having social skills means more than just being friendly, it means being emotionally capable in any situation. Some scientists describe "big five" personality factors: conscientiousness, agreeableness, openness to experience, emotional stability and extraversion. Compared to standardized testing individuals that had higher levels of these traits were more likely to achieve higher results. Additionally, research from Carnegie Institute of Technology found that 85% of financial success is generated from people's skills and 15% due to technical knowledge. Thus, people prefer to do business with someone they like and trust, rather than someone they don't. The only conclusion is: while intelligence can be taught, personality traits can be developed and enhanced.

УДК 159.9

Пастущин О. – ст. гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИРАЖЕННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ АБО 5 МОВ ЛЮБОВІ

Науковий керівник: Періг І. М., к.психол.н., доцент

Pastushchin O.

Ternopil Ivan Pului National Technical University

THE EXPRESSION OF MORAL FEELINGS OR THE 5 LANGUAGES OF LOVE

Supervisor: PhD (Psychology), as. professor Iryna Perig

Останніми роками Україна переживає справжню «психокультурну революцію». Сучасні уявлення про моральність, людяність і духовність свідчать про драматичний процес руху від традиційної психокультури до нової – психокультури вільного, демократичного суспільства. Дуже важливу роль у життєдіяльності, спілкуванні, досягнення бажаних результатів у професійній діяльності та особистому житті кожної сучасної людини відіграють моральні почуття, зокрема почуття любові, вміння їх виражати, висловлювати та приймати взамін.

Людина – **жива** істота, суб'єкт суспільно-історичної діяльності і культури. Людині притаманні різні почуття, емоції, переживання. Почуття – це специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції – радість, любов, гордість або сум, гнів, сором тощо. На відміну від емоцій і настроїв, почуття мають виражену об'єктивну прив'язку: вони виникають щодо чого або когось, а не ситуації в цілому. «Я боюсь цієї людини» – це почуття, а «Мені страшно» – це емоція.

В якості почуття виявляється ставлення особистості до праці, подій, інших людей, до самої себе. За якістю переживань відрізняють одні емоції і почуття від інших, наприклад радість від гніву, сорому, обурення, любові тощо.

Об'єктом моральних почуттів є окремі люди, соціальні інститути, життєві події, людські стосунки й сама людина. Моральні почуття – то всі ті почуття, які випробовуються людиною при сприйнятті нею явищ дійсності під кутом зору моральності, відштовхуючись від категорій моралі, виробленої суспільством. Моральне почуття виникає тоді, коли людина у своїх діях починає виходити з спонукань «своею волі» та з громадських вимог. Моральне почуття часто виникає з урахуванням конкретного випадку, події та може обмежитися лише епізодичним переживанням.

Часто проблемою і причиною побутових сварок є нерозуміння між двома люблячими людьми. Як наслідок, після прожитих десятків років пліч-о-пліч люди кажуть, що віддали кращі роки, але такої жертви кохана людина не оцінила – часу шкода, його не повернути, гірке розчарування підступає, інколи турбує почуття зради.

Потреба в любові – основна емоційна потреба людини. Любов – вище морально-естетичне почуття, яке означає міцну душевну прихильність і безкорисливе прагнення до іншої людини.

Любов будується на таких якостях, як безкорисливість, самовідданість, самовіддача. У стані любові людина переживає особливу задоволеність від життя, тобто стан щастя. Поняття любов є багатограним і включає любов до батьків, дітей, Батьківщини, об'єкта протилежної статі, любов до ближнього.

Поняття любов, як моральна якість формується протягом життя людини. На перших порах формується прагнення до об'єкта любові, а потім формується саме це почуття. Любов до протилежної статі передбачає не просто чуттєвий потяг, а глибоке

сприйняття всієї особистості об'єкта любові. У моральному відношенні така людина починає представляти найвищу цінність.

Любов заснована, перш за все, на тісній духовній близькості. Навіть без безпосереднього контакту, люблячі люди схильні до внутрішнього діалогу один з одним, вони звиряють свої бажання, помисли і вчинки через систему цінностей об'єкта свого кохання.

Любов - провідна потреба людини і головний аспект її існування в суспільстві. Але любов можна проявляти по-різному. На думку відомого психолога Гарі Чепмена існує п'ять основних мов любові – п'ять способів, за допомогою яких усі люди, незалежно від статі і віку висловлюють і сприймають любов (дотики, слова, час, подарунки, допомога):

➤ **Дотики.** Любов можна виразити дотиками, причому для декого це єдиний спосіб відчуття її. Для того, чия мова кохання – дотик, необхідно фізично відчувати, що коханий поруч, важливо торкатися один до одного, триматися за руки. Їм потрібно, щоб їх цілували, пестили, обіймали. Інакше вони не впевнені, що їх люблять. Секс – лише один з діалектів цієї мови. Бувають дотики, вимагають від нас уважності: масаж, поглажування, інтимні ласки. Якщо ви хочете любити когось, вам потрібно знати діалект цієї людини.

➤ **Слова.** Підбадьорюючі слова – одна з мов кохання. Багато людей і не підозрюють, яка велика сила приховується в словах: «Я тебе розумію. Мені це теж важливо. Я з тобою. Як тобі допомогти?». Буває, в тій чи іншій галузі ми відчуваємо себе невпевнено. Нам не вистачає сміливості, і це часто заважає домогтися того, чого б ми хотіли і до чого у нас є здібності. Найглибша людська потреба – бути цінним і потрібним. Важливо показати, що ми віримо в коханого і захоплюємося ним. Заохочення та подяка завжди допоможуть вам висловити любов. Вимагаючи і висуваючи ультиматуми, ми знищуємо будь-яку можливість близькості, відштовхуємо кохану людину. Якщо ж, повідомляючи про свої бажання, ми просимо, це керівництво до дії. Звертаючись до коханої з проханням, ми підтверджуємо її цінність і гідність, показуючи, що вона здатна зробити для нас щось важливе і корисне. З допомогою слів ви покажете близькій людині, що любите і цінуєте її.

➤ **Час.** Сидячи поруч і розмовляючи 20 хвилин, ми даруємо коханій людині 20 хвилин життя. Цього часу не повернути, отже, ми віддали один одному частинку життя. В цьому проявляється любов, адже любити – означає віддавати. Головне для того, хто говорить мовою часу – бути разом, приділяти увагу один одному, разом проводити час. Віддавати комусь увагу цілком, значить піти вдвох на прогулянку, разом пообідати, дивитися очі в очі і розмовляти, повністю зосередившись на коханій людині. Займаючись разом якоюсь справою, у вас з'являються спільні спогади, що є невичерпним джерелом радості.

➤ **Подарунки.** Подарунок можна взяти в руки і сказати: «Він подумав про мене» або «Вона мене згадала». Адже щоб зробити комусь подарунок, ви повинні думати про нього. Подарунок – символ цієї думки. Неважливо, скільки грошей ви витратили, головне – ви подумали про людину. Дорога ваша думка, яка перейшла в подарунок. Подарунки – своєрідні символи кохання. Закохані дарують один одному подарунки, але для одних вони важливіші, ніж для інших. Наприклад, люди по-різному ставляться до обручок: хтось не розлучається з ними, а хтось ніколи не одягає.

➤ **Допомога.** Якщо вам здається, що коханий чоловік недостатньо допомагає вам, можливо, ваша рідна мова кохання – «допомога». Допомогати – це означає робити щось для іншого. Допомогаючи близьким, ви намагаєтеся догодити їм, бути їм корисним, виражаєте свою любов.

Мова, на якій ви виражаєте любов, може відрізнитися від мови любові вашої половинки, як англійська від китайської. І дуже рідко чоловік і жінка говорять на одній і тій ж мові любові. Кожен користується своєю мовою і дивується, чому його ніби не чують. Якщо ми хочемо бути ефективними в спілкуванні з чоловіками і жінками, то повинні вивчити його мову кохання і говорити на цій мові.

УДК 9

Пастущин О. –гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В ІСТОРІЇ ТУРЕЧЧИНИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Pastushchyn O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FAMOUS UKRAINIAN WOMEN IN TURKISH HISTORY

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchychelska H.O.

Ключові слова: українські жінки, Туреччина

Keywords: ukrainianwomen, Turkey

В світовій історії відомо чимало імен українських жінок вплив яких поширювався далеко за межі України, адже українка була і королевою Франції (Анна Ярославна, донька Ярослава Мудрого), і королевою Норвегії (Єлизавета Ярославна, ще одна донька Ярослава Мудрого) і султаною Оттоманської імперії (Настя Лісовська, більше відома в історії як Роксолана). Однак, українські жінки не тільки були дружинами високопоставлених чоловіків, а й самі ставали політичними й громадськими діячами, ученими й митцями.

Особливе зацікавлення викликають українські жінки, яким вдалося досягнути доволі високого статусу в умовах в яких здавалось би це було практично неможливо, зокрема, в Османській імперії, куди українки потрапляли в статусі невільників. Однак, історичні джерела засвідчують, що кільком українським наложницям вдалося, проявивши гострий розум та доклавши чимало зусиль, залишити свій слід в історії цієї країни. Найбільш яскравими особистостями були легендарна Роксолана, дружина султана Сулеймана I Пишного (правив 1520-1566 рр.) та не менш впливова Гатідже Турхан Султан, дружина султана Ібрагіма Навіженого (правив 1640-1648 рр.). Показовим є те, що в історії Османської імперії час між двома українками – Роксоланою й Гатідже – називають періодом «султанату жінок». Так його виділив історик Агмед Рефік Алтинай 100 років тому. Тоді за правління кожного султана була якась впливова жінка – дружина або мати.

Постать Роксолани, султанши українського походження (за однією версією – Настя Лісовська, дочка священника з міста Рогатин Івано-Франківської області, за іншою – з містечка Чемерівці Хмельницької області) набула значного резонансу в Європі ще за її життя. Про неї писали повісті, ставили п'єси. Основою сюжетів було протистояння європейських країн османській експансії. В історичних джерелах, зокрема дипломатичному листуванні венеціанських і французьких резидентів у Стамбулі, зафіксовано, що вона «росса» або що вона з Русі й має титул «хесекі» – найулюбленішої в султана. Роксоланою ж її іменував австрійський посол барон Бузбек. Сучасники в Османській імперії знали її як Хуррем Султан – тобто «радісна», «квітуча».

Баронові Бузбеку належить і така теза: «Роксолана тая крутила імперією, як хотіла». Від нього це перебільшення й пішло гуляти світом. Хоч те, що Роксолана домоглася шлюбу із султаном, – справді вражає. Бо шлюб для правителів був політичною справою, дружин шукали із сербських правлячих домів, серед

візантійських принцес. Одруження із наложницями було рідкістю. Те, що Роксолана переконала Сулеймана одружитися з нею, свідчить: між ними були справді сильні почуття, адже султан пішов усупереч усталеній традиції. Зважився на це, коли вона стала матір'ю трьох його синів і дочки. Після заміжжя народила ще одного сина.

Щодо впливу Роксолани на політику Османської імперії, то думки істориків значно розходяться. Існують твердження, що вона була однією з найосвіченіших жінок свого часу, приймала іноземних послів, відповідала на послання іноземних правителів, впливових вельмож і художників. Деякі історики вважають, що Роксолана піклувалася і про свою батьківщину, відмовляючи султана від походів на Україну та докладала зусиль для звільнення українських невільників. На противагу таким твердженням історики, які дотримуються протилежної думки, наводять факти, що татари, як і раніше, здійснювали щорічні набіги на українські землі та захоплювали велику кількість полонених. Однак, як зазначає О.Галенко, татарські напади дуже часто не відповідали політичному курсу Османів. Султан навіть відібрав у Кримського ханату фортецю Джан-Керман (Очаків) і домовився про делімітацію кордонів з Польсько-Литовською державою. Чи був присутнім вплив Роксолани на прийняття політичних рішень Сулеймана I на даний час невідомо, можливо в майбутньому дослідникам вдасться дати відповідь на ці та інші суперечливі питання щодо ролі легендарної султанши в історії.

Інша впливова українка ГатіджеТурхан Султан, як стверджує теперішній директор султанського палацу Топкапи в Стамбулі професор ІльберОртаїли, походила десь із Харківщини. Ібрагім Навіжений із цією українкою офіційно не був одружений. Узав шлюб він із жінкою, яка народила йому другого або третього принца. Усі сини султана – Мехмед, Сулейман і Ахмед – сходили на престол. Але спадкоємців приніс лише Мехмед, син українки. Двоє інших померли: один бездітний, другий – без синів. Тож уся лінія султанів, що правили Османською імперією після синів Ібрагіма, походила від напівукраїнця Мехмеда IV. Мехмед став султаном у 1648 р., у семирічному віці, й правив до 1687 р. Тож певний час імперією фактично правила ГатіджеТурхан Султан. Цікавим є факт, що саме на початку 1649 р. за ініціативою Богдана Хмельницького в Стамбулі Посольством Війська Запорозького було підписано першу угоду з Урядом Османської Імперії про співробітництво.

І Роксолана, і Гатідже уславилися зведенням добродійних споруд. У Єрусалимі є дільниця, яка називається Хасекі – від Роксоланиного титулу. Вона звела там імарет – великий притулок для подорожніх і кухню для бідних. Збудувала водогін у Медині. За Гатідже з'явилися фортеця, яка захищала Дарданелли, й велика мечеть, що стоїть перед мостом через затоку Золотий Ріг – Єні Джамі. Гатідже була останньою представницею «султанату жінок». Після того їхня роль суттєво зменшилася: у другій половині XVII століття основні важелі впливу в державі зосередилися в руках візирської родини Кьопрюлю.

За деякими відомостями, українками були дружини ще двох султанів: Мустафи II (правив 1695-1703 рр.) – Марія Шехсувар Султан, матір його спадкоємця Османа III (правив 1754-1757 рр.) та Махмуда II (правив 1808-1839 рр.) – БезмялемВаліде Султан, матір його спадкоємця Абдул-Меджида I (правив 1839-1861 рр.).

Таким чином, докладаючи значних зусиль та проявляючи неабияку силу духу й розуму, окремим українським жінкам вдалося залишити свій слід в історії Туреччини. Свідченням цього є період «султанату жінок» в Османській імперії, який розпочала та закінчила українка – Роксолана та ГатіджеТурхан Султан; добродійні споруди зведені за їхнього сприяння та мавзолей Роксолани у дворі мечеті Сулейманіє поряд із мавзолеєм її чоловіка султана Сулеймана I Пишного, який у 1998 р. був відкритий турецьким урядом для туристів.

УДК

Пашківський Т. – ст. гр. ОТП-411

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ

Науковий керівник: спеціаліст, викладач Дранівський Н.І.

Pashkivskiy T.

Technical College Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PERSPECTIVE DIRECTIONS OF MODERN AUTOMOBILE CONSTRUCTION

Supervisor: specialist, teacher Dranivskiy N.I.

Ключові слова: електромобіль, паливо

Keywords: electric car, fuel.

В теперішній час зростає потреба в ефективних та екологічно чистих автотранспортних засобах. Екологічні проблеми сучасності у більшій мірі пов'язані з використанням традиційного моторного палива у двигунах внутрішнього згорання (ДВЗ).

Проблема підвищення паливної економічності та екологічної безпеки автомобілів на сучасному етапі може бути вирішена за рахунок розвитку наступних науково-технічних напрямків:

- подальше вдосконалення ДВЗ,
- застосування альтернативних джерел енергії та видів палива,
- розроблення автомобілів з гібридними силовими установками, впровадження електромобілів.

Аналіз перспективних напрямів розвитку сучасного автомобілебудування показав, що заходи щодо вдосконалення двигунів внутрішнього згорання виявляються не достатньо ефективними.

В якості альтернативних видів палива розглядаються: зріджений нафтовий газ, природний газ, біометан, біопаливо і водень, який є найбільш перспективним з вищевказаних, але сучасний рівень розвитку технологій не дозволяє використовувати його ефективно.

В теперішній час вирішення екологічних та економічних проблеми в сучасному автомобілебудуванні можливо за рахунок використання електричного привода, який застосовується в електромобілях та гібридних автомобілях. Увага конструкторів до АТЗ з електричною тягою підтримується тим, що вони мають важливу перевагу – відсутність шкідливих викидів та високий коефіцієнт корисної дії – в сучасних електричних двигунів досягає 95 %. В порівнянні, ККД бензинового двигуна в оптимальному режимі не перевищує 30 %, дизельного – 40 %, паливних елементів на водню – 60 %.

Без якісного стрибка енергетичних характеристик акумуляторних батарей та без значного зниження їх вартості електромобілі будуть мати обмежений попит серед споживачів.

УДК 796.37.037

Пашко П. – ст. гр. МІ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.

ІНДИВІДУАЛЬНІ СТИЛІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ

Науковий керівник: доцент Кульчицький З.Й.

Pashko P.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

INDIVIDUAL STYLES OF STUDENTS HEALTHY LIFE

Supervisor: Kulchytsky Z.

Ключові слова: здоров'я, фізична активність

Keywords: health, physical activity

Напружена розумова та творча праця студентів може викликати негативні реакції та стани організму: патології органів дихання та кровообігу, захворювання психосоматичні, нервової та кістково-м'язової системи

Проблема полягає в обґрунтуванні та відтворенні так званих індивідуальних стилів, пов'язаних переважно з особистою руховою активністю.

Різноманітні філософи та лікарі стародавності зв'язували сутність здоров'я з поняттям гармонії. Існує три аспекти сутності здоров'я: генетичне, фізичне, психічне. Генетичне здоров'я є єдиною підставою та головною умовою фізичного та психічного здоров'я. Безперечно, що спадкові задатки важливі для здоров'я, але невід'ємним компонентом здоров'я людини є її фізичне вдосконалення, гармонічний розвиток.

Найпоширеніші прояви здорового способу життя у їх індивідуально стильовому різноманітті такі: відсутність стійких шкідливих звичок; виправдані звички, режим та калорійність харчування; доброзичливе та поважне ставлення до людей та природи; дотримання правил гігієни; контроль стану здоров'я; підтримання нормального фізичного та психічного стану; позитивно спрямована життєва філософія; професійно виправданий тижневий режим тощо.

М'язова діяльність є обов'язковою умовою покращення рухових та вегетативних функцій людського організму під час усього життя. Значення м'язової діяльності настільки велике, що її розцінюють як найважливішу ознаку здоров'я. Знижена фізична активність (гіподинамія) – одна з найважливіших причин захворювань, інвалідності та смертності людини.

Всі вище перераховані відхилення здоров'я не обмежують негативні фактори у житті людини та його діє спроможність. Не повинні залишитися без уваги впливи довкілля, родини, суспільства, шкідливих звичок, генотипу, тощо.

Отже, різноманітність форм та засобів індивідуального стилю здорового способу життя повинна гармонійно поєднувати фізичну активність з професійною спрямованістю, раціональне харчування, неконфліктне спілкування у професійному середовищі та поза ним, використання оздоровчих сил природи.

УДК 355/359

Пелипишин С. – гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФОРТИФІКАЦІЙНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНСЬКИХ КОЗАКІВ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Pelypyshyn S.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

UKRAINIAN COSSACK FORTIFICATIONART

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: фортифікація, козаки

Keywords: fortification, cossacks

Дослідження воєнного мистецтва козацької доби дозволяє виявити складові, завдячуючи яким Військо Запорозьке виходило переможцем у багатьох війнах і походах. Серед них на окрему увагу заслуговує фортифікаційне мистецтво козаків, яке мало свої особливості й досягло високої майстерності, що неодноразово засвідчувалося іноземними відвідувачами та фахівцями.

У XV-XVI ст., для оборони України служили численні городки, чи замки. На козацькій території від Случа по московський кордон у XVII ст. їх нараховувалося більше ніж 200. Укріплення склалися з двох частин: міцнішого замку і слабших укріплень містечка. Більша частина замків була побудована з дерева; дерев'яні були башти, ворота, частоколи й паркани. Вони давали захист місцевому населенню й меншим відділам козацького війська, а для ворога були поважною перепорою в поході.

Фортифікаційне мистецтво значно змінилося в XVII ст. - у зв'язку з розвитком артилерії. В тих часах щораз більше поширюються земляні фортифікації, що склалися з валів, шанців, окопів, редутив. Виходячи з потреб власної оборони, у війнах із поляками та з татарами, земляні фортифікації козаків сягнули високого розвитку. Польський мемуарист не знаходить слів похвали, описуючи фортифікації Дмитра Гуні в Голтві 1638. р.: «Замок був укріплений самим частоколом, вал за палями висипали, брами сильно забили й закопали, перед містом від річки до річки кинули могутній вал, перед валом могилу замінили на сильний шанець і укріпили 6 пушками. Довкола побудували шанці, перекопи, засідки... Подібні укріплення Гуня збудував на урочищі Старці. «Не один інженер дивувався праці і добрій інтенції простого хлопа, оглядаючи сильні вали, шанці, батерії, заслони, доли, переколи землі, діри, дубові палі й частоколи, привалки та вали», - відзначає мемуарист. За Хмельниччини полкові городи були так сильно укріплені, що полякам доводилося облягати їх безуспішно. Особливо в період Національно-визвольної війни відзначився полковник Іван Богун: в кампанії 1655 р. містечко Умань він забезпечив такими могутніми фортифікаціями, що поляки порівнювали їх зі славною нідерландською фортецею Бредою.

Високий рівень на Запорозжжі мала сторожова й розвідувальна служби. Запорозжці створили оригінальну систему сигналізації. Вона складалася з «маяків», або «фігур», які утворювали своєрідний світловий телеграф. Щойно помітивши ворога, козаки запалювали перший маяк, що стояв на кордоні, за ним спалахував другий, третій. Чорний густий дим та яскравий вогонь попереджали населення про наближення загарбників.

Неперевершено майстерності запорозжці досягли у використанні табору з возів, який застосовувався для просування військ, наступу, оборони. Використовуючи

спочатку табір як засіб для захисту від ворога в голому степу, табір поступово перетворився на грізний, неприступний спосіб оборони, а потім і наступу.

Згідно з організаційною структурою війська того часу на кожні 5-10 козаків припадав один віз, на якому перевозилася зброя, боєприпаси, продукти, фураж для коней (взимку), лопати, сокири, пилки та ін. На окремих возах перевозилися гармати.

Рухомий табір з возів мав вигляд прямокутника, по великих сторонах якого рухались вози один за одним, в один або декілька рядів. Між рядами возів йшло військо. В першому або другому зовнішньому ряду були встановлені гармати, а біля возів йшли козаки з вогнепальною ручною зброєю, готовою до бою. Посередині табору вели коней. Передня і задня сторони прямокутника були не замкнені, їх прикривала кіннота. Для замкнення цих сторін прямокутник мав «крила», тобто один або декілька рядів були довші за інші на величину ширини табору. Якщо табір раптово зупинявся для оборони, «крила» заворачивалися, замикаючи передню та задню сторони табору возами. Якщо передбачалася довготривала оборона табору, то колеса возів закопувались у землю, її насипали також і на вози. Навколо возів із зовнішньої і внутрішньої сторони робилася мережа окопів та брустверів, з'єднані ходами сполучення. Такий табір був базою, з якої розпочинались подальші бойові дії з ворогом.

Коли ворог підходив ближче, піхота з поза возів починала стрільбу з рушниць, як і артилерія. Чи треба було йти вперед, чи відступати, військо під охороною табору, за кількома рядами возів, було добре прикрите від наступу. В 1628 р. під заслоною табору запорожці пройшли цілий Крим, від Перекопу до Бахчисараю, хоч татари їх сильно обстрілювали. І так само пізніш верталися тим самим шляхом, теж «оборонною рукою».

Ворог намагався завжди в якомусь місці табір розірвати і крізь цю діру вдертися до середини, між військо. Щоб утримати в порядку лінію табору, козаки прив'язували віз до воза, - хоч воно не було легко й вигідно. А коли ворогу вдавалося «розірвати» табір, або «відірвати» його частину, козаки докладали зусиль, щоб знову замкнути лінію возів. За таких обставин козакам доводилось залишати частину возів, а то й людей, щоб врятувати більшість і відновити табір.

Якщо виникала потреба несподівано готуватися до бою, тоді козаки застосовували таку тактику: випрягали коні й пускали їх самопаш, - запорожські коні були привчені ходити табунами, - а з возів будували кращий, оборонний табір. Так, історичний свідок тих подій француз Шевальє неодноразово підкреслював, що козацький табір, який складався з багатьох рядів возів, де знаходилася частина війська, здатний витримати будь-яку атаку.

Розміри табору залежали від кількості війська. Так, під Берестечком у 1651 р. табір Б. Хмельницького мав сім кілометрів в ширину і довжину. Французький інженер-фортифікатор Гійом Левассер де Боплан засвідчував, що 500 татар не наважувались атакувати 50 – 60 козаків, якщо ті йшли під прикриттям табору, а 100 козаків, захищаючись табором, успішно відбивалися від тисячі поляків.

При Б. Хмельницькому з'явилися нові типи фортифікаційних споруд. Найбільшого розвитку набрало будівництво земляних укріплень для індивідуального захисту від вогню ворога. Козаки були майстрами будувати земляні укріплення. "Козак воює стільки ж мушкетом, скільки мотикою та лопатою..., зауважував, зокрема, папський нунцій Торрес, що бував у Польщі в Україні – посипає землю і робить укріплення серед безмежних рівнин свого краю".

Запорожські козаки піднесли своє фортифікаційне мистецтво на небачений як на той час високий рівень, що допомогло їм створити одну з найкращих і найефективніших армій тогочасної Європи.

УДК 004.9

Калиниченко Б.Л., Гулка Ю.І. – ст. гр. СБ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ

Науковий керівник: Петришина Л.Й.

Hulka Y., Kalynychenko B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

THE INTERNET OF THINGS (IOT)

Supervisor: Petryshyna L.

Ключові слова: мережа, інтернет, мобільні пристрої.

Keywords: network, Internet, mobile devices.

The article is devoted to the problem of IoT, which is of great interest not only for students, but for everybody who has the Internet access.

At present we cannot imagine our life without such things as portable computing units as laptops, smartphones, tablets or Internet. Some of us may have several of such devices. This caused new kind of problem. We had to solve how to communicate between all these devices. To solve this problem mankind created new concept of network - Internet of Things (IoT).

IoT may connect both physical and logical objects as devices, buildings, vehicles and other staff embedded with electronics, sensors and software which collect and exchange data between them. Basically these devices are based on the x86 CPUs or ARM SoCs for energy efficiency and low cost. Experts predict that by 2020 the number of IoT devices will consist of almost 50 billion.

This technology may help you in a large number of different situations, for example doctor can monitor condition of your health with smartwatch sensors, can keep track of you need buy due information from the fridge. Home appliance manufacturers are also working in smart devices direction. Few last years at Consumer Electronics Show was represented a large number of appliances (refrigerators, televisions, washing machines) which can be connected to the Internet.

Main problem of IoT is that such network will always generate a lot of information which may contain some private data about you, in particular may know owner exact location, access to such information can help attackers to commit a crime. To solve this security breaches a great number of engineers trying to create encrypted end-to-end connection between devices. Absence of standards for the protection of IoT networks somehow slow implementation in everyday life.

УДК 792

Пельчер М. – гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СВІТ ІЗ ПДЗЕМЕЛЛЯ. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г.О.

Pel'cher M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WORLD OF DUNGEONS. THE ORIGIN OF UKRAINIAN THEATER

Supervisor: PhD, Associate Professor Shchyhelska H.O.

Ключові слова: театр, Київська Русь

Keywords: theater, KyivanRus

Проаналізувавши факти з історії, можна прийти до висновку, що в обрядовому фольклорі періоду Київської Русі органічно поєднувались музика, слова, рухи, жести, які й дали поштовх до виникнення театрального мистецтва.

Яскравим свідченням розвитку театрального мистецтва на Русі є знамениті фрески Софії Київської. Вони засвідчують що театральні дійства в цей період розігрувались не лише в народному, а й у княжому театрі. Базою княжого театру стали виконавці сценок – скоморохи, які одночасно були і співаками, і танцюристами, і акробатами, і завзятими музикантами.

Щодо розвитку мистецтва скоморохів у Київській Русі, то це питання ще потребує більш ґрунтовного дослідження. На даний момент, остаточного визначення, походження і первинного змісту поняття «скоморохи» неіснує. В літописах вперше слово «скоморохи» зустрічається у 1068 р. у «Поученні про кари божі»: «диявол обманює, хитрощами переваблюючи нас од Бога: трубами і скоморохами, і гусями, і русаліями. Ми бачимо ж ігрищавитолочені і людей безліч на них, як вони пхатистануть один одного, видовищадіючи, – цебісомзадуманеділо – а церкви стоять, і коли буває час молитви, то мало їхзнаходиться в церкві».

Щодо походження назви «скоморохи» в науковій літературі найбільш поширеними є дві думки:

- 1) З грецької *skommarchos*, тобто «майстер жарту»; *skomma* – «жарт, глузування» і *archos* – «начальник, майстер».
- 2) З арабської *masara* – і «жарт», і «блазень».

Скомороство в Київській Русі виникло під впливом мистецтва візантійських акторів-мімів. Після того, як Київська Русь прийняла християнство, то практично відбувається запозичення придворних традицій Візантії. Для того, щоб хоч якось відрізнити, давньоруське театральне мистецтво від візантійського, скоморохи збагачували свою творчість слов'янськими мистецькими традиціями, створювали нові образи та елементи обрядового театру. Ось так і виникло самобутнє мистецтво, яке набувало шаленої популярності як серед простого народу, так і серед заможних верств населення Київської Русі.

Слід зазначити, що скоморохи були не тільки виконавцями фольклору, а й самі творили, писали оповідання, вірші, таким чином сприяючи розвитку давньоруського

епосу, поезії та драми. Народні актори влаштовували свої дійства просто неба чи то на вулицях, чи то на майданах під час різноманітних ярмарків та свят.

Скоморохи поділялись на «подорожніх» і «осілих». Осілі, в свою чергу, займалися землеробством, скотарством та ремеслом, а грали тільки на свята для власного задоволення. Проте, цього не можна сказати про подорожніх скоморох, вони ж були професійними акторами, мандрували великими групами – «ватагами» - по селах та містах, а також були обов'язковими учасниками свят, весіль та інших обрядів. Досить часто також виступали при княжому дворі.

Зазвичай, скоморохи розважали людей співом, жартами, музикою, танцями, драматичними сценками, акробатикою, дресированими тваринами, користуючись у виступах масками та втягуючи у гру глядачів.

Слід звернути увагу на ще один аспект, який має вагоме значення для даного виду мистецтва, а саме репертуар. Він складався з жартівливих пісень, п'єсок, соціальних сатир, виконуваних в масках і «платті скомороха» під акомпанемент гудка, гусел, балалайки, домбри, волинки. Музичні інструменти такого типу знайдені під час археологічних розкопок, зокрема в Новгороді, де добре збереглося дерево, а в Києві виявлено кістяні кастаньєти. За кожним персонажем був закріплений певний характер і маска, які не змінювалися роками.

В історичних джерелах досить глибоко і органічно простежується зв'язок скоморохів з звичайною корчмою. На даний момент, в народі існує уявлення корчми як місце, звідки бере початок розпуста і пияцтво. Насправді, цей традиційний заклад виконував низку соціальних функцій, а саме: відпочинок, спілкування, укладання господарських угод, тощо. Протягом багатьох років корчми були центром, де люди проводили своє дозвілля. Саме ж приміщення служило звиклою сценою для осілих і мандрівних скоморох.

У роки правління Олексія Михайловича з династії Романових, котрий славився своїм релігійним благочестям, скоморохи зазнали масового переслідування і докорінного винищення, що було відображене у заборонних грамотах й постановах.

Внаслідок переслідування та заборони культурної спадщини скоморохів як такої не збереглося у цілісному вигляді. Енергійні об'єднані зусилля царської адміністрації та церковного кліру дали свої результати. Вважається, що в центральних областях Росії скомороство як явище поступово сходить з історичної арени у другій половині XVII століття, і лише подекуди, зокрема на Уралі і в Сибіру воно проіснувало до середини XVIII ст.

Історія скоморохів і їх занепад на українських землях мають свої особливості. У зв'язку з відсутністю тут сильної централізованої світської та церковної влади, мандрівні гурти професійних лицедії ввідчували себе значно вільніше і безпечніше ніж в інших краях. Лівобережна та Слобідська Україна якраз і були тими "українами", куди від жорстоких переслідувань царських воевод втікали російські скоморохи.

Історична пам'ять про "веселих людей" збережена в топонімах і гідронімах України, наприклад, "Скомороше", "Скомороха", "Скоморошки", "Скоморохи" та інших. Писемні джерела XVI–XVII ст. фіксують присутність скоморохів як представників окремого ремесла і платників податків у феодальних містах України.

У кінці XVI століття мистецтво «скоморохів» проникло у вистави церковно-шкільного театру, а далі розвивалося в балаганах, лялькових та інших театрах. Із джерел скомороського мистецтва, напевно, беруть початки календарні, родинні, гумористичні пісні, усна проза, ігрові сценки в народних драматичних обрядах. У XVIII–XX ст. таке мистецтво знайшло відображення у ритуальній практиці щедрівницьких і колядницьких гуртів, у діяльності вертепників, мандрівних циркачів, а також у професійному театрі України.

УДК 159.9

Пельчер М. – ст. гр. БМ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПСИХОАНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Науковий керівник: к.психол.н., доцент Періг І. М.

Pel'cher M.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PSYCHOANALYTIC ASPECTS IN MANAGEMENT

Supervisor: PhD (Psychology), as. professor Perig Iryna

Ключові слова: психоаналіз, менеджмент

Keywords: psychoanalysis, management

Ефективний менеджмент – це основа успіху будь-якого підприємства, організації, установи. Від ефективності, оперативності, цілеспрямованості управлінських рішень залежить динаміка та перспективи розвитку підприємства, установи. Наука управляти людьми є однією з найскладніших наук. Вона потребує глибоких психологічних досліджень і грамотного застосування. Оскільки менеджмент – це професійна діяльність з питань організації відносин між людьми, вдалого керівництва, тому потрібно враховувати психолого-індивідуальні особливості персоналу, їхні мотиви та інтереси, характер та темперамент, приховані внутрішні особливості людини тощо. Найскладнішою проблемою сучасного менеджменту є налагодження людських відносин. Кожна людина – носій певного соціального статусу (підлеглий, колега, керівник тощо), а також наділена певними психологічними якостями особистість. Проаналізувавши факти із історії, розуміємо, що диференціальне дослідження особливостей людини нараховує майже 2500 років. Навіть древні мислителі розуміли важливість введення певного порядку в розуміння індивідуальних особливостей людини. Багато відповідей на запитання, які стосуються поведінки персоналу, їх мотивації, неусвідомлюваних чинників, проявів поведінки чи навіть самої діяльності керівника можна знайти, застосовуючи психоаналіз.

Психоаналіз – це одне з найповніших учень про людську індивідуальність, яке засноване австрійським психіатром, невропатологом, психологом Зігмундом Фрейдом, та ґрунтується на доктрині психічного детермінізму і теорії несвідомого. Ця доктрина дає зрозуміти, що в духовному житті немає нічого невмотивованого: все має якусь причину. Якщо б нам вдалося б помітити ці причини, розібратись в них, то ми б зрозуміли справжні мотиви наших вчинків. Фрейд довів, що багато чого в поведінці людини управляється аж ніяк не однією лише свідомістю. Цей висновок має далекосяжні наслідки у всіх сферах соціального життя. Так, на перевірку виявляється, що багато управлінських рішень визначаються зовсім не тільки інтересами справи, але мають глибоке коріння в особистості та особистій біографії керівника. Причому сам керівник може свято вірити в строгу раціональність прийнятої ним постанови і дивується, якщо результати реалізації рішення значно відхиляються від запланованих. Йому і невтямки, що помилка, не помічена з самого початку через неусвідомленого до кінця процесу прийняття рішення, як міна уповільненої дії, змістила отриманий результат. Взагалі, можна вважати, що головним завданням у психоаналізі є виявлення несвідомого, його філософське осмислення та тлумачення. Проаналізувавши праці Фрейда, можна зрозуміти, що несвідоме не було предметом дослідження класичної

психології, а причину цього психоаналітик вбачав у культурі розуму та свідомості.

На думку вченого, психіка поділяється на свідоме і несвідоме. Саме такий поділ є основною передумовою психоаналізу, і лише він дає змогу зрозуміти і піддати науковому дослідженню важливі і часто спостережувані патологічні процеси життя.

Джерелом психічної динаміки, за Фрейдом, є бажання сфери несвідомого, що прагнуть розрядки через дію. Але для цього необхідно, щоб вони включились у сферу свідомості, яка управляє реалізацією актів поведінки. Можливим це стає лише за посередництва передсвідомого, яке здійснює цензуру бажань несвідомого. Пізніше Фрейд уточнив, що психічна діяльність несвідомого підкоряється принципу задоволення, а психічна діяльність передсвідомого – принципу реальності.

Слід звернути увагу, що важливим складовим елементом фрейдівського психоаналізу було уявлення про лібідо. Фрейд головним рушієм поведінки людини вважав два інстинкти: самозбереження та сексуальний. Сексуальний інстинкт, лібідо, і став центральною ланкою психоаналізу.

Своєрідними і неоднозначними є уявлення Фрейда про суб'єктивну реальність людини. У праці «Я і воно» (1923) він розкриває структурну концепцію психіки, виділяючи в ній три сфери: «Воно» (Ід), «Я» (Его) та «Над-Я» (Супер-Его).

Під «Воно» Фрейд розумів найпримітивнішу субстанцію, яка охоплює усе природжене, генетичне первинне, найглибший пласт несвідомих потягів, що підкоряється принципу задоволення і нічого не знає ні про реальність, ні про суспільство. «Я», як вважав Фрейд, – це сфера свідомого, посередник між: несвідомим та зовнішнім світом, що діє за принципом реальності.

Особливого значення 3. Фрейд надавав «Над-Я», яке є джерелом моральних та релігійних почуттів. «Над-Я» - це внутрішня особистісна совість, інстанція, що уособлює в собі установки суспільства.

Незадоволеність собою, тривоги, турботи, які часто спостерігаються у людини, є емоційним відтворенням у свідомості індивіда боротьби «Воно» і «Над-Я». Намагаючись позбутися цих неприємних емоційних станів, людина за допомогою «Я» виробляє в собі захисні механізми, такі, як: заперечення, придушення, раціоналізація, формування реакції, проекції, заміщення, сублимація тощо.

Люди по-різному реагують на свої внутрішні труднощі: придушують власні схильності, заперечуючи їх існування, «забувають» про травмуючу їх подію, шукають вихід у самовиправданні, намагаються викривити реальність, займаються самообманом та ін. Так, використовуючи різні захисні механізми, вони захищають свою психіку від перенапруження. Психологічна захист – неусвідомлений психічний механізм, направлений замінити мінімізацію негативних переживань людини, регулюючий поведінка людини, підвищуючи його пристосовуваність і врівноважуючи психіку. З іншого боку, він часто постає як перепона особистісного розвитку.

Виходячи з вищевикладеного, теорія психоаналізу не пропонує керівникові конкретних методів розв'язування практичних проблем, однак допомагає зрозуміти мотиви поведінки людей. Некоректну поведінку підлеглого чи керівника або завзятий їх опір чому-небудь можна пояснити, наприклад захистом від чогось, великим прагненням до визнання чи гординею. Поведінка персоналу організації не завжди логічна і раціональна, а самі люди не завжди можуть пояснити свої імпульси і бажання, тому керівник повинен уміти бачити, розпізнавати приховані мотиви.

Отже, психоаналіз застосовується в менеджменті для з'ясування реальних мотивів поведінки як керівника так і персоналу, пояснення поведінки особистості через ідентифікацію неусвідомлюваних спонук. Психологами було доведено, що підвищити виробничу та соціальну активність людини неможливо, якщо не врахувати закономірності організації її психічного життя. Це стосується як трудової діяльності виконавців, так і самоорганізації діяльності керівників.

УДК: 796.37

Савіцький А. – ст. гр. КТ-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦ. МЕД. ГРУП

Науковий керівник: ст. викладач Федчишин О.Я.

Savitsky A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

PHYSICAL EDUCATION IN STUDENTS OF SPECIAL MEDICAL GROUP

Supervisor: Fedchyshyn O.

Ключові слова: фізичне виховання студенти

Keywords: physical education, students

Програма з фізичного виховання (розділ спеціальна медична група) розробляється на підставі державного компонента загальної середньої і вищої освіти та є загальнообов'язковою складовою мінімального (базового) змісту фізкультурної освіти для студентів вищої школи.

У зв'язку з певним відсотком студентів з послабленим здоров'ям, вони потребують особливої уваги та індивідуального підходу на заняттях з фізичної реабілітації.

Завданнями фізичної реабілітації, як навчальної дисципліни у Тернопільському національному технічному університеті ім. Пулюя є:

- пропаганда здорового способу життя і спорту серед студентів, як важливого засобу виховання і зміцнення здоров'я студентської молоді незалежної України;

- забезпечення в студентської молоді належного рівня розвитку показників їх функціональних та морфологічних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, працездатності та підготовка до складання окремих державних тестів фізичної підготовленості;

- усунення або зменшення наслідків захворювань та травм; стимуляція процесів компенсації; попередження паталогічного процесу;

У спеціальній медичній групі можуть навчатись студенти з ослабленим здоров'ям, які не звільнені від практичних занять з фізичної культури і тільки після медичного обстеження і рекомендації лікаря, про можливість займатись у загальній оздоровчій групі.

На заняттях з студентами спеціальної медичної групи необхідно дотримуватись загальноприйнятої структури заняття з фізичної культури, однак воно складається не з трьох, а з чотирьох частин.

Усі частини заняття спрямовані на розв'язання освітніх, виховних і оздоровчих завдань органічно поєднані між собою і становлять єдине ціле.

Фізична реабілітація здійснюється відповідно до програми з студентами усіх курсів і проводиться у формі учбових занять, ранкової гігієнічної гімнастики, самостійних занять фізичними вправами, масових оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходів. Більшість занять у спеціальній групі має проводитися на відкритому повітрі, що сприяє загартуванню організму.

УДК 621.326

Сачик Т.– ст. гр. СБ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Науковий керівник: к.ф.н., професор Ніконенко В.М.

Sachyk T.

TernopilIvanPul'ujNationalTechnicalUniversity

KEY FACTORS EFFICIENCY FOREIGN POLICY

Supervisor: Nikonenko V.M., Ph.D(Philosophy)

Історичний досвід і практика міжнародних відносин нагромадила цілий комплекс засобів підвищення ефективності зовнішньої політики, яка залежить від багатьох умов і факторів, які посилюють її дієвість, надають політиці певних рис. Особливе місце серед них, займає така риса зовнішньої політики, як реалізм. Лише на основі врахування об'єктивних закономірностей суспільного розвитку, реального стану речей можна виробити зовнішньополітичний курс, що не тільки матиме шанси на реалізацію, але й відповідатиме як національним, так і міжнародним інтересам. Для цього слід бачити світ таким, яким він є, а не таким, яким його хотілось би бачити, виходити не із бажаного, а із можливого.

Надзвичайно важливою рисою зовнішньої політики повинен бути її демократизм, який полягає в тому, що ця політика має втілювати корінні, життєві інтереси народу. Демократизація міжнародних відносин і зовнішньої політики є однією з найпрогресивніших тенденцій сучасності, оскільки елітарний і закритий характер прийняття політичних рішень в ядерну епоху містить у собі величезну небезпеку для людства. Демократизм зовнішньої політики передбачає всебічний аналіз і обговорення важливих зовнішньополітичних кроків на основі парламентських інститутів і процедур, максимального врахування громадської думки.

Велике значення для міжнародних відносин і зовнішньої політики мають моральні норми і цінності, які протягом століть вироблялися людством. Для цього необхідно подолати відчуження політики від моралі і зробити все для того, щоб прості закони моралі і справедливості, якими повинні керуватись у своїх взаємовідносинах приватні особи, стали вищими законами і у відносинах між народами.

Характерною рисою зовнішньої політики демократичних держав є її послідовний і принциповий характер, високий ступінь передбачуваності. Така політика не знає хитань з одного боку в інший, що зумовлено в значній мірі наявністю парламентського контролю за виробленням і реалізацією зовнішньої політики лідерами та урядами. Проте, проявляючи твердість у відстоюванні принципів і позицій, суб'єкти політики не повинні проявляти догматизм, нерухомість, рутину. Конструктивний характер зовнішньої політики вимагає тактичної гнучкості і готовності до компромісів, відмови від постулатів типу "хто не з нами, той проти нас", "все або нічого" та інших. Тільки на основі розуміння інших суб'єктів політики, визнання законності їх інтересів, врахування цих інтересів у політичній діяльності, готовності до взаємних поступок може вироблятися ефективна зовнішня політика. Саме у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики дістає найбільше підтвердження знаменита формула: "політика — мистецтво можливого".

Ефективної зовнішньої політики не буває без високої активності її суб'єктивна міжнародній арені. Проте ця активність обов'язково передбачає витримку, виваженість, толерантність. Особливої актуальності набуває вміння зберігати витримку і утримуватись від необережних дій в складних і кризових ситуаціях, які нерідко виникають у міжнародних відносинах і можуть стати генератором воєнних дій.

УДК 94(477)

Сокульський Т. – ст. гр. МА-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СТАВЛЕННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ 1932–1933 РР.

Науковий керівник: к.і.н., асистент Потіха О.Б.

Sokulsky T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WEST PUBLIC ATTITUDE TO OF HOLODOMOR IN UKRAINE 1932-1933

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: Голодомор, Західна Україна, Наддніпрянська Україна

Key words: Holodomor, Western Ukraine, Dnepr Ukraine

Наприкінці літа 1932 року в Наддніпрянщині в результаті насильної колективізації та розкуркулювання розпочався голод, який досяг апогею до початку весни та завершився на початку літа 1933 року. Саме за цей менш ніж календарний рік в Україні загинули мільйони людей. Трагедія Наддніпрянщини болем відгукнулася у серцях мільйонів єдинокровних братів за Збручем. Вона викликала масу протестів всієї західноукраїнської громадськості до тих нелюдських дій комуністичної влади.

Коли від голоду вмирали українські селяни, то комуністична пропаганда твердила, що в Україні, як і в цілому Радянському Союзі, масово ніякого голоду нема. Але попри зусилля пропаганди вістки про трагедію українського села проникали через завісу мовчання до цивілізованого світу, в тому числі і до Польщі, де проживала найчисельніша, після Української соціалістичної радянської республіки (УСРР), українська громада.

Відомості про голод на Наддніпрянщині надходили на Західну Україну уже протягом 1932 р. Газети друкували листи наддніпрянців до родичів за Збручем, а також свідчення очевидців голодомору – іноземних журналістів, дипломатів, втікачів, яким вдалося перейти кордон. Найбільше інформації про голод в УСРР містилося на сторінках таких західноукраїнських часописів, як «Діло», «Новий час», «Нова зоря», «Мета» та інші. Вони містили багато листів голодуючих селян до родичів у Польщі. Жахливі відомості про трагедію за Збручем надходили одна за одною і публікувалися на сторінках західноукраїнської преси.

Більшовицька політика щодо українців викликала могутню хвилю протесту серед української громадськості в Польщі. При перших звістках про голод західноукраїнське населення почало спонтанно організовувати продовольчу допомогу голодуючим – зерно, муку, картоплю, кукурудзу, сало, яйця, птиця. Усе зібране здавали в прикордонний пункт для переправлення за Збруч голодуючим. Але ця допомога не доходила до них, оскільки більшовицька влада на пропускала її через кордон. Для західноукраїнської громадськості стало очевидним, що українське населення за Збручем приречене на погибель.

У такій ситуації західноукраїнське населення не могло стояти осторонь і спокійно спостерігати за подіями, які відбувалися за Збручем. Суцільне винищення

українства викликало негативне ставлення місцевого населення до більшовицького режиму та його політики, а також мобілізувало громадські та політичні сили західноукраїнського суспільства на захист нації. Найвпливовіші політичні партії краю – Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), Українська соціалістично-радикальна партія (УСРП) та Українська соціал-демократична партія (УСДП) – стали організаторами всенародної протестаційної акції проти Голодомору. Лідери цих партій засуджували основні напрямки діяльності більшовицького уряду, спрямовані на тотальне винищення українців, їх суспільно-політичних, культурних і економічних традицій. В липні 1933 р. було створено Громадський комітет рятунку України (ГКРУ) з представників 44 громадських організацій та установ Західної України. Головною метою діяльності Комітету було проведення допомогової акції для наддніпрянських братів, організація в порозумінні з духовенством дня жалоби, повітових віч протесту, а також збір пожертв для голодуючих.

Звернення ГКРУ знайшли відгук у серцях сотень тисяч українців краю. Невдовзі були створені повітові рятункові комітети на допомогу голодуючим у багатьох місцевостях Львівського, Волинського, Станіславського та Тернопільського воєводств. Ці комітети розгорнули активну роботу в масах щодо збору коштів, продуктів, організації протестаційних віч і демонстрацій, направлення відповідних телеграм до радянського посольства. З сіл і містечок Галичини і Волині до Громадського комітету у Львові масово надходили кошти, збіжжя, продукти харчування на порятунок голодуючих братів над Дніпром. Масові віча, збори, демонстрації протесту проти більшовицької політики в Україні проходили по всій Західній Україні до кінця 1934 р.

Але по мірі розгортання акції порятунку України, ставало очевидним, що радянський уряд, який заперечував факт голодомору, не допустить ніякої допомоги голодуючим.

Однак в час великої трагедії наддніпрянських українців населення західноукраїнських земель не було байдужим до долі своїх єдинокровних братів і сестер. Під керівництвом Громадського комітету рятунку України було здійснено цілу низку заходів з метою моральної підтримки та матеріальної допомоги голодуючим в радянській Україні. Усе це стало черговим проявом боротьби західних українців за соборність рідного народу, його краще майбутнє.

УДК 929

Станько А. – ст. КТ-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

М. ГРУШЕВСЬКИЙ: ІСТОРІОСОФІЯ І ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Науковий керівник: Габрусєва Н.В.

Stanko A.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

M. HRUSHEVSKY'S HISTORIOSOPHY AND POLITICAL THOUGHT

Supervisor: Gabrusyeva N. V.

Ключові слова: суспільний процес, держава, народ

Keywords: social process, country, nation

Позиції і напрямки суспільно-політичних поглядів М. Грушевського впливають із його концепції історіософії. Велика ерудиція у сфері історії, літератури, мистецтва, гуманітарних наук загалом неминуче дала основу і змогу М.Грушевському подати своє розуміння суспільного процесу та політичного розвитку.

Створення М. Грушевським фундаментальної історії України мало не лише наукове, а й політичне значення, оскільки Україна тоді була розділена між австрійськими, польськими та російськими сусідами, реакційні кола яких узагалі не визнавали за українським народом права на існування як нації й права на власну мову та культуру.

Головним напрямом його політологічних досліджень була проблема національного самовизначення. Важливою рисою діяльності М. С. Грушевського був пошук компромісів. Він стверджував, що тривкими можуть бути стосунки націй, засновані лише на взаємній вигоді, на узгодженні своїх перспективних станів розвитку, за яких свобода, суверенітет і самобутність одного народу не зачіпають іншого. М. Грушевський розкрив бачення народу як дійової сили, яка у своїх змаганнях проносить головну ідею, що проходить крізь віки, крізь різні політичні і культурні обставини. Це ідея «національної самооборони» та «національної смерті». Вся історія українського народу — це розбудження відпорної енергії національної самоохорони перед небезпекою видимої національної смерті.. На доповнення поняття «народ» як національно-етнічної, духовно-культурної визначеності М. Грушевський дав дефініцію «народу», яка розкривала (чи включала) антропологічну та психофізичну характеристику. В органічному зв'язку з проблемою «народу», його ролі і значення в історичному процесі розглядав М. Грушевський питання «держави». У його поглядах на державу відбився вплив М. Костомарова та М. Драгоманова.

Як історик М. Грушевський прагнув з'ясувати питання ролі держави в історичному плані. У наукових працях М. Грушевського «народ» і «держави» нерозривно поєднані з «героєм в історії». «Герої в історії» з'являються і виростають не самі із себе, у відриві від конкретно-історичних умов, без врахування, стану, вимог і потреб самого народу, у якого слід шукати підтримки. Як зазначає О. Пріцак, концепція «героїв в історії» М. Грушевського виходить із твердження: «Люди, а в тім історичні постаті є продуктом епохи і середовища».

УДК 621.326

Форись І.–ст. гр. СІ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

LI-FI – МАЙБУТНЄ БЕЗПРОВІДНОЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ

Науковий керівник: Перенчук О.З.

Forys I.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

LI-FI – FUTURE OF WIRELESS DATA SHARING

Supervisor: Perenchuk O.Z.

Ключові слова: LI-FI, передача даних, мережа

Keywords: LI-FI, data sharing, network

Li-Fi (Light Fidelity) is a bidirectional, high speed and fully networked wireless communication technology similar to Wi-Fi. A new era of wireless communication will soon conquer the world. German physicist Herald Hass and a group of scientists of Edinburg University developed the light (plasmatic) version of wireless communication which they called D-Light or Li-Fi. Their invention is based on the fact that speed of light is faster than radio waves, so speed of data sharing by Li-Fi is faster than by Wi-Fi.

By Li-Fi data are transmitted through LED's (light emitting diodes) which change their intensity faster than human eye can see and that intensity is captured by a detector only. At present estimated transmission of data is around 10GBps. But some British scientists obtained the result of 224Gbps, it's more than 25GBps. The operation of Li-Fi is quite simple, yet amazing. You just need two things, first is LED (which acts as a light source) and the other is photo detector (a light sensor for capturing light). When light source starts to emit light, light sensor on other end will detect it and get a binary 1 otherwise binary 0. LED flashes with some frequency and forms a message. Light sensor detects the light flashing and receives the message. But in our world there is nothing perfect and so Li-Fi isn't perfect at all.

Disadvantages of Li-Fi: It works only if there is a direct line of light between source and receiver. These signals cannot penetrate solid bodies, e.g. walls. So, a person will need a special wired bulb in the room where he or she will connect the network.

Advantages of Li-Fi:

1. It is very secure (nobody can hack it,) since there is no signal penetration through walls.
2. Radio waves are harmful for human beings as they penetrate the body and may cause mutation. But Li-Fi is safe.
3. Tremendous data transfer rates.
4. It works under water, so it is beneficial in many fields. Because of these advantages wireless technology can be used in various environments.

Li-Fi has some applications which Wi-Fi doesn't have:

1. Underwater communications: radio waves cannot be used under water because these waves are strongly absorbed by sea water within their transmission and this fact makes them unusable underwater but Li-Fi is suitable for underwater communication.
2. Health sector: since Wi-Fi is not safe to be used in hospitals and other various health care sectors because it penetrates human body Li-Fi can be introduced in this sector.
3. Internet anywhere: street lamps, light of vehicles can be used to access the Internet anywhere in footpaths, roads, malls, anywhere where light source is available.
4. Safety and management: it can be used to update traffic information almost immediately and it will be easy for traffic police to deal with traffic and catch the one who breaks the rule.

УДК: 796.37.06:612

Хлопова В. – ст. гр. ХО-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

САМОКОНТРОЛЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Науковий керівник: к.м.н., доцент Курко Я.В.

Khloпова V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

SELF-CONTROL IN THE CLASSROOM FOR PHYSICAL TRAINING AND SPORTS

Supervisor: Kurko Y.

Ключові слова: самоконтроль, фізичне виховання, спорт

Keywords: Self-control, physical training, sports

При регулярних заняттях фізичними вправами і спортом дуже важливо систематично стежити за своїм самопочуттям і загальним станом здоров'я.

Найбільш зручна форма самоконтролю - це ведення спеціального щоденника. Показники самоконтролю умовно можна розділити на двох груп - суб'єктивні й об'єктивні.

До суб'єктивних показників можна віднести самопочуття, сон, апетит, розумова і фізична працездатність, позитивні і негативні емоції.

Як правило, при систематичних заняттях фізкультурою сон гарний, зі швидким засипанням і бадьорим самопочуттям після сну.

Застосовувані навантаження повинні відповідати фізичній підготовленості і віку.

При погіршенні самопочуття, сну, апетиту необхідно знизити навантаження, а при повторних порушеннях - звернутися до лікаря.

Щоденник самоконтролю служить для обліку самостійних занять фізкультурою і спортом, а також реєстрації антропометричних змін, показників, функціональних проб і контрольних іспитів фізичної підготовленості, контролю виконання тижневого рухового режиму.

Регулярне ведення щоденника дає можливість визначити ефективність занять, засоби і методи, оптимальне планування величини й інтенсивності фізичного навантаження і відпочинку в окремому занятті.

У щоденнику також варто відзначати випадки порушення режиму і те, як вони відбиваються на заняттях і загальній працездатності. До об'єктивних показників самоконтролю відносяться : спостереження за частотою серцевих скорочень (пульсом), артеріальним тиском, подихом, життєвою ємністю легень, вагою, м'язовою силою, спортивними результатами.

Регулярні заняття фізичною культурою не тільки поліпшують здоров'я і функціональний стан, але і підвищують працездатність і емоційний тонус. Однак варто пам'ятати, що самостійні заняття фізичною культурою не можна проводити без лікарського контролю, і, що ще більш важливо, самоконтролю.

УДК 908

Цебрик О.-ст. гр. СІ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

МІСТО ДЕВ'ЯТИ ВІКІВ

Науковий керівник: Габрусєва Н.В.

Tsebryk O.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CITY NINE AGES

Supervisor: Gabrusyeva N. V.

Ключові слова: Острог, академія, книгодрукування

Keywords: Ostroh, academy, typography

Перша писемна згадка про Острог датується в Іпатіївському літописі 1100 року від 30 серпня. Сліди життя людей на цій території відносяться до стародавнього кам'яного віку, або палеоліту. Кам'яні сокири, молотки належать до неоліту (зберігаються в музеї м. Острог), епоха міді представлена Трипільською культурою племен (III-II століття до нашої ери).

Назва міста, найімовірніше, походить від давньослов'янського слова «Острог», що означає «укріплення», місце, огорожене дерев'яним частоколом». Є ще одна версія – «острий ріг», утворений річками Вілією і Горинню. Засновникам роду князів Острозьких був Данило Дмитрович (звів першу кам'яну споруду на горі в Острозі – Башту Муровану). Одним з найвпливовіших магнатів Речі Посполитої, видатним політичним і культурним діячем був Василь-Костянтин Острозький. В 1576 році він заснував школу вищого типу – перша наукова установа України – слов'яно-греко-латинська академія. Також відкрив в Острозі друкарню, славу якій приніс першодрукар Іван Федоров. В 1578 році був надрукований «Буквар». Було видано перше друковане видання всіх книг Святого письма – Біблія – старослов'янською мовою. Острог – місто освіти і книжності назвали «Волинські Афіни».

Серед учнів Острозької чоловічої гімназії відомі: Атангел Кримський, Олексій Антонов, Дмитро Мануїльський, Іван Огієнко, Яновський (академік-медик). Острозьку Академію закінчили: Борецький Іон (освітній діяч), Іван Вишенський, Дорофейович Гаврило (перекладач з грецької мови), Дорошенко Петро (гетьман Правобережної України). Викладачами академії були: Лукаріс Кирило, Лятош Ян, Копистенський Захарія, Наливайко Дем'ян. Великий вклад внесли Смотрицький Мелентій – полеміст, церковний діяч. Смотрицький Герасим – перший ректор Академії, співтворець Острозької Біблії. Острог отримав чисельні привілеї - Магдебурське право (1585) – «на ярмарки і торги тамошніє» (затвердив король Стефан Баторій). Серед історичних жіночих постатей особливе місце належить Гальшці – княжні. Вона відродила Академію.Свої спогади про перебування в Острозі залишили: Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Михайло Костомаров, Іван Нечуй-Левицький.

В 1994 році було відроджено академію - відкрито Острозький вищий колегіум, який спочатку діяв як структурний підрозділ Києво-Могилянської академії, 1996 – було відокремлено від Києво-Могилянки та отримано назву «Острозька Академія», а потім Національний університет «Острозька Академія».

УДК 421. 526

Чайковський Т.гр.– ЕТ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Науковий керівник: доцент Галіздра А.А.

Tchaikovsky T.

Ternopil Iuan Pul'uj National Technical University

SUCHASNI EG FORMUVANNYA HEALTHY WAY ZHITTYA IN STUDENTIV VISCHIH THE TEACHING ZAKLADIV

Supervisor: docent Galizgra A.

Ключові слова: Студенти, фізична підготовленість.

Keywords: Students, physical preparedness.

Основним чинником створення гармонійно розвинутої особистості є фізична культура і спорт. На сучасному етапі розвитку суспільства зростають вимоги до фізичної підготовки людей, адже саме витривалість, нерідко головна в процесі трудової діяльності людини. Одним із головних стратегічних завдань національної освіти є виховання молоді в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

Заняття фізичною культурою та спортом мають велике значення у формуванні здорового способу життя, духовного та фізичного розвитку студентської молоді.

В студентському віці завершується фізичне дозрівання організму. Студентський вік можна впевнено назвати заключним етапом вікового розвитку. Молоді люди в цей період володіють величезними можливостями для навчання, громадської діяльності. Тому фізична культура і спорт стає дійсно найважливішим засобом зміцнення здоров'я, природною біологічною основою для формування особистості ефективного навчання, успішної суспільної діяльності.

Фізкультурно - спортивною діяльністю, якою займаються студенти в процесі фізичного виховання, будучи діяльністю індивіду, являється одним із ефективних механізмів суспільного і особистого інтересу.

Наведені матеріали підкреслюють можливість фактора здоров'я для успішного навчання. Формування здоров'я успішно може проходити лише в умовах організації здорового стилю життя.

Здоровий стиль життя – це комплекс оздоровчих заходів, що забезпечують гармонійний розвиток, зміцнення здоров'я, підвищують продуктивність праці. Це такі форми і способи щодення, які відповідають гігієнічним принципам, раціональному харчуванню, відмові від шкідливих звичок, загартування, оптимальний руховий режим. За таких умов стан здоров'я студентів змінюється і однозначно покращується. Стан здоров'я визначають впливом багатьох факторів. Але до умов, що дозволяють зберегти здоров'я, без сумніву, необхідно віднести і фізичну культуру.

УДК: 796.37.06:612.821

Шайдюк Б. – ст. гр. ХТ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НА КАФЕДРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Науковий керівник: ст. викладач Вальчак Н.В.

Shaydyuk B.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

COMPETENCE APPROACH USED AT THE DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

Supervisor: Valchak N.

Ключові слова: навчання, фізичне виховання, студенти

Keywords: education, physical education, students

Компетенція (лат. *competentia*) в прямому перекладі означає взаємне прагнення, об'єднання, відповідальність, підхід особистостей, які мають певні обов'язки, повноваження, знання, досвід, сукупність їх, затверджені законом або іншими державними документами.

Трансформуючи ці поняття в галузь освіти, викладання, навчання можна вважати, що під компетентністю і компетенцією розуміють взаємозв'язок „викладач – студент”, при якому підвищення, поглиблення знань, умінь, обізнаності однієї сторони (викладач) повинні передаватись тим, хто навчається (студент).

Ось чому особливої актуальності набуває поняття компетентності студентів, оскільки лише вона може забезпечити готовність до оволодіння такими знаннями та технологіями, які дозволять їм оперувати і управляти інформацією, швидко приймати рішення, вирішувати державні проблеми.

В цих умовах кафедра фізичної реабілітації і валеології проводить певну роботу щодо застосування різних компетентнісних підходів у виборі базових компетентностей, поєднання знань і умінь, пізнавальних цінностей, практичних навичок, емоцій, поведінкових компонентів та ін. При цьому залучаються можливі в наших умовах іновативні технології, а також основні методи набутих колективом викладачів кафедри принципів педагогічної науки.

Так, часто в базові тематичні матеріали лекцій включаються нові наукові дані, не зменшуючи академічності змісту лекцій вводяться діалоги, враховується зацікавленість студентів до певних проблем, формулюються ситуаційні задачі, визначається думка молоді щодо шляхів їх вирішення.

Контроль знань та умінь з аудиторної і самостійної робіт проводиться шляхом живого діалогу, а також за допомогою безмашинного програмованого контролю. Зараз для проведення тестування розробляються і заносяться в комп'ютерну програму завдання з усіх модулів навчальних програм основних дисциплін.

Отже, з метою підвищення компетентності студентів використовується різні компетенції, підходи, які сприяють підвищенню якості навчального процесу.

УДК 796.37.037

Шпилик В. – ст. гр. СП-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ СТУДЕНТІВ

Науковий керівник: ст. викладач Вальчак Н.В.

Shpilik V.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

BASIC PRINCIPLES OF SPORT TRAINING STUDENTS

Supervisor: Valchak N.

Ключові слова: тренування, фізичне виховання, студенти

Keywords: training, physical education, students

Основна мета спортивного тренування – забезпечити високий рівень здоров'я спортсменів, оволодіння спортивною технікою, виховання моральних та вольових рис характеру, розвиток фізичних якостей (сили, швидкості, витривалості, спритності) і на цій основі – досягнення високих показників в обраному виді спорту.

Принципів спортивного тренування кілька, але основним вважають всебічну підготовку спортсмена. Це – шлях до фізичного вдосконалення людини. Всебічний розвиток спортсмена, його високий моральний і культурний рівень, гармонійний розвиток мускулатури та рухомих якостей, відмінна робота серцево-судинної, дихальної та інших систем організму, фізична досконалість у цілому – основа успіху в будь-якому виді спорту.

Особливого значення набуває здійснення принципу всебічності в учбово-тренувальній роботі з юними спортсменами. Всебічний фізичний розвиток у юні роки забезпечить міцне здоров'я, працездатність, високі спортивні результати в зрілому віці.

Другий принцип – свідомість; він передбачає таку побудову навчання й тренування, які забезпечать розуміння, активне ставлення спортсмен до них. Принцип свідомості, який у радянській системі тренувань став одним з найважливіших, означає, що спортсмен повинен знати, що, чому й навіщо він робить. Інструктор чи тренер повинні проводити з вихованцями бесіди про конкретні завдання кожного тренувального заняття.

Третій принцип – поступовість. Він побудований на тому фізіологічному положенні, що зміни в перебудові органів і систем організму та покращення їх функцій відбуваються під впливом тренування поступово, протягом певного часу. Звідси висновок – тренувальне навантаження треба підвищувати поступово, від заняття до заняття. Здійснення цього принципу базується і на відомих педагогічних правилах – «від простого до складного», «від легкого до важкого». Найправильнішим при навчанні є сполучення правил – «від простого до складного» і «від легкого до важкого».

Принцип поступовості визначає планове збільшення навантажень і складності вправ на кожному занятті. Це й повинні відбивати тижневі, місячні й річні плани тренувань. Поступовість у навчанні має відповідати силам і можливостям, тобто треба враховувати індивідуальні особливості кожного з них.

УДК 004.9

Грабовський Н., Дубчак А., Думітрак В., Марусяк В. -ст. гр. СН-21
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВЕБ ТЕХНОЛОГІЇ: МИНУЛЕ, ТЕПЕРІШНЄ ТА МАЙБУТНЄ

Науковий керівник: Джиджора Л.А.

Hrabovskii N., Dubchak A., Dumitrak V., Marusiak V.
Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WEB TECHNOLOGIES PAST, PRESENT AND FUTURE

Supervisor: Dzhydzhora L.

Ключові слова: Веб технології, сайт, інтернет, соціальні мережі, знімок з екрану.
Key words: Web technologies, site, Internet, social networks, screenshot.

Web technologies are the system of different connections and applications for fulfilling of some needs. Web technologies started their development when people invented Internet. People started using Internet to read news, send e-mails etc. There is the classification of Web technologies, which divides the whole history of Web into 3 periods:

- Web 1.0
- Web 2.0
- Web 3.0

Web 1.0 is a retronym referring to the first stage of the World Wide Web's evolution. It was the first steps of creating personal Web pages.

Web 1.0 had technologies to create static Web pages, which was hard to remark or added new information, only small range of devices could connected to Web services (for the most part only PC's) and its services was very simple and primitive.

Web 2.0 had a goal to simplify user interfaces. It helped people, who didn't know how to use Internet and made their life easier, because interfaces became more intuitive and friendly to overage person. Web 2.0 describes World Wide Web sites that emphasize user-generated content, usability, and interoperability. The Web 2.0 site may allow users to interact and collaborate with each other in a social media dialogue as creators of user-generated content in a virtual community, in contrast to Web sites where people are limited to the passive viewing of content. Examples of Web 2.0 include social networking sites, blogs, wikis, folksonomies, video sharing sites, hosted services, Web applications, and mashups.

Web 3.0 is defined as the creation of high-quality content and services produced by gifted individuals using Web 2.0 technology as an enabling platform. Web 3.0 is a return to what was great about media and technology before Web 2.0: recognizing talent and expertise, the ownership of ones words, and fairness. Web 3.0 is the web era we are currently in, or perhaps the era we are currently creating. Some Internet experts believe the next generation of the Web – Web 3.0 – will make tasks like your search for movies and food faster and easier. Instead of multiple searches, you might type a complex sentence or two in your Web 3.0 browser, and the Web will do the rest.

УДК 004.383.8

Миколюк Ю. – ст. гр. СП-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

БІОКОМП'ЮТЕРИ

Науковий керівник: Боднар О.І.

Mykolyuk Y.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

BIOCOMPUTERS

Supervisor: Bodnar O

Ключові слова: ДНК, нанобіотехнології, інтегровані схеми, біомолекулярні системи
Key words: DNA, nanobiotechnologies, integrated circuits, biomolecular systems

Biocomputers use systems of biologically derived molecules – such as DNA and proteins – to perform computational calculations involving storing, retrieving, and processing data.

The development of biocomputers has been made possible by the expanding new science of nanobiotechnology. The term nanobiotechnology can be defined in multiple ways; in a more general sense, nanobiotechnology can be defined as any type of technology that uses both nano-scale materials (i.e. materials having characteristic dimensions of 1-100nanometers) and biologically based materials. A more restrictive definition views nanobiotechnology more specifically as the design and engineering of proteins that can then be assembled into larger, functional structures. The implementation of nanobiotechnology, as defined in this narrower sense, provides scientists with the ability to engineer biomolecular systems specifically so that they interact in a fashion that can ultimately result in the computational functionality of a computer.

DNA computing is a branch of computing which uses DNA, biochemistry, and molecular biology hardware, instead of the traditional silicon-based computer technologies. Research and development in this area concerns theory, experiments, and applications of DNA computing. The term "molelectronics" has sometimes been used, but this term had already been used for an earlier technology, a then-unsuccessful rival of the first integrated circuits; this term has also been used more generally, for molecular-scale electronic technology.

In 2002, researchers from the Weizmann Institute of Science in Rehovot, Israel, unveiled a programmable molecular computing machine composed of enzymes and DNA molecules instead of silicon microchips. On April 28, 2004, Ehud Shapiro, Yaakov Benenson, Binyamin Gil, Uri Ben-Dor, and Rivka Adar at the Weizmann Institute announced in the journal Nature that they had constructed a DNA computer coupled with an input and output module which would theoretically be capable of diagnosing cancerous activity within a cell, and releasing an anti-cancer drug upon diagnosis.

In January 2013, researchers were able to store a JPEG photograph, a set of Shakespearean sonnets, and an audio file of Martin Luther King, Jr.'s speech I Have a Dream on DNA digital data storage.

З М І С Т

Секція: Економіка, менеджмент, фінанси

	ст.
Арсеньєва М. ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ БАЛАНСУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ШВИДКОГО ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА	3
Бараннікова Н. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	5
Бедрух Л.Р. ОБОРОТНІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА	7
Безпалько І. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
Богачук Н.Р. КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	10
Вавринів С. ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	11
Бугера З.В. СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	13
Владимир О.М., Кулагіна Г. ІНСТРУМЕНТИ РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	14
Владимир О.М., Микицей О. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ СИРОВИННИМИ РЕСУРСАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ М'ЯСОПЕРЕРОБНІЙ ГАЛУЗІ	16
Возьна І. ОЦІНКА РИНКОВОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	18
Войчишин Б. СПЕЦИФІКА КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	19
Волинець В. АНАЛІЗ РИНКУ ТЕРНОПОЛЯ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА РОЗРОБКА БІЗНЕС МОДЕЛІ КОМЕРЦІЙНОГО ПРОЕКТУ	20
Волошина С. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ	21
Гаврилюк О. ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ	22
Гарват Т. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СТРАХУВАННІ	24
Гевко О.І. ПОБУДОВА ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	25
Гриців М. НЕОБХІДНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ	26

Грошко М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ	27
Дідів М. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	28
Добошук П. ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ	29
Дубина П. ВИДИ БІРЖ І ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ, ЩО ВИКОНУЮТЬСЯ БІРЖАМИ	30
Дудар Д. ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	32
Забуженко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	33
Івасів І. СУТНІСТЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	34
Івахів О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	35
Кароль С. ПРОБЛЕМИ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	36
Коваленко Н. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ЯК ПРИЧИНА ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СТРЕСІВ МЕНЕДЖЕРІВ	38
Козла І. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «УКРСПИРТ»	40
Колосівська В. КОНДИТЕРСЬКА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ – РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	41
Колосівська О. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА	43
Кондирев В. ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ	45
Котовський В. ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ОБЛІКОВИЙ ЗМІСТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	46
Литвин О. ФІНАНСОВА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОЇ УСТАНОВИ	47
Лісова О. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	48
Ломова А. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	49
Мороз Л. ЗАСТОСУВАННЯ SWOT – АНАЛІЗУ У РОЗРОБЦІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	50
Нагорняк Г.С., Локоть Х., Дзюрбан У. ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ІННОВАЦІЙНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ УМОВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	51

Нагорняк Г.С., Гарбузовський А., Паламар М., Ситарчук Д. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН З ВАЖЛИВИХ ВАЖЕЛІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	53
Оксентюк А.О., Поздняков Ю. ЕФЕКТИВНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИХ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	55
Олексій М. В. ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СТАНУ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ГАЛУЗІ	57
Осадчук Д. СУТНІСТЬ ТА СКЛАД ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	59
Пелехата Х. МЕТОДИ АНАЛІЗУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ	60
Пелехата Х. АНТИКРИЗОВИЙ КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	62
Перхайло Н. МАРКЕТИНГ ОРГАНІЗАЦІЙ СФЕРИ СПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ЦІЛЬОВІ АУДИТОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ	63
Пономар В. ВИРОБНИЦТВО БІОЕТАНОЛУ ЯК ШЛЯХ ДО ВІДРОДЖЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	65
Рудюк І. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ФІРМИ ЗА ДОПОМОГОЮ КОЛЬОРІВ	67
Савчук О. ОБГРУНТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ТОВ КП ПОЧАЇВСЬКА ФАБРИКА «ПЛАСТИК»	68
Сагайдак Т. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС ТА ЙОГО РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	70
Сиротюк Н. Б. ДИНАМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПИВОВАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	71
Тхорик А. ПРИЧИНИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	72
Черниш О. КАДРОВИЙ АУДИТ ЯК ОДНА ІЗ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ОСНОВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	73
Черниш О. ПРОЦЕС УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЛОГІСТИКИ У ФУНКЦІОНАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	74
Черній І. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ КОНДИТРСЬКИХ ВИРОБІВ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЙОГО РОЗВИТКУ	75
Черній І. СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	77

Шандрук Т. СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВО УПРАВЛІННЯ	79
Шпак О. ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКА «ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»	80
Юрик Н.С., Вусик І. ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ У СЬОГОДНІШНІХ СКЛАДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	82
Юрик Н.С., Дзюрбан В. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	84

Секція:

Гуманітарні науки

Баб'як Д. ДИХАЛЬНІ ПРОБИ У ПЛАВЦІВ ЗБІРНОЇ ТНТУ	86
Гнатишин М. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВИМОГА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	87
Вітер В., Лісовий А. КОМП'ЮТЕРНІ ВІРУСИ	88
Зелений В. І.Г. ВЕРХРАТСЬКИЙ – ПРИРОДОЗНАВЕЦЬ І ПЕДАГОГ	89
Приведа О. ПЕДАГОГІКА СОФІЇ РУСОВОЇ	90
Камаєв В.І. ГНУЧКІ ДИСПЛЕЇ	91
Домчук Я. РОЛЬ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СВІДОМОСТІ ЛЮДИНИ	92
Баран Д. НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ЯК ФАКТОРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	93
Пастущин О. АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ СІМ'Ї І ШЛЮБУ	94
Бариш Т.В., Шот Г.Г. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ТВОРЧОСТІ І.ФРАНКА ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ	96
Бармак І. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	97
Білоус П. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ З ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	98
Боднарчук Є. СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	99
Брикса В. ЕНДІ УОРХОЛ – ВСЕСВІТНЬОВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ МИТЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ	100
Брикса В. СІМЕЙНІ КОНФЛІКТИ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	101

Бурда Т. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТРАВМ У АТЛЕТИЗМІ	102
Вітрук М. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ПАСАЖИРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ	103
Гаван Р. ВИКОРИСТАННЯ СКОРОЧЕНЬ І АКРОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ СПІЛКУВАННІ В ІНТЕРНЕТІ	104
Гринчук Є. СКЛАДОВІ УСПІШНОСТІ РУХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	105
Грицай Ю. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА - НАЙВАЖЛИВІШИЙ ЗАСОБ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ЛЮДИНИ	106
Грицишин І. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА БАРАНА НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ (1921–1939)	107
Гурняк А. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "REACTION-TEST" У ТРЕНУВАННІ ПЛАВЦІВ	109
Дець О. ТЕАТР ПОЧИНАЄТЬСЯ З ВІШАЛКИ	110
Емесобум Ч. ЕТНІЧНИЙ ЛОБІЗМ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	111
Жибак О.Р. РОЛЬОВА ТЕОРІЯ ОСОБИСТОСТІ	112
Івашко Г-А. ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ В ПІДГАСЬКОМУ РАЙОНІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	113
Ковбасюк Р. ПСИХОМОТОРНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ	115
Левенець В., Коломієць Д. ТКАНИНА ІНЖЕНЕРІЯ В РЕГЕНЕРАТИВНІЙ МЕДИЦИНІ	116
Королюк С. ВОЛОДИМИР КОРОЛЮК — БОРЕЦЬ ЗА СВОБОДУ ВІРИ	117
Коцюк І. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЇХНЬОГО ЗДОРОВ'Я	118
Кушнір А. ФЕНОМЕН ОПТИЧНИХ ІЛЮЗІЙ «УКРАЇНСЬКОГО САЛЬВАДОРА ДАЛІ» - ОЛЕГА ШУПЛЯКА	119
Кушнір А. ТРУДОВІ КОНФЛІКТИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	120
Ласько В. СИЛОВА ПІДГОТОВКА У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ	121
Леуш Б. АДАПТАЦІЯ У СПОРТІ	122
Макогон А. МОЛОДЬ У БОРОТБІ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ: РЕВОЛЮЦІЯ НА ГРАНІТІ, ПОМАРАНЧЕВА РЕВОЛЮЦІЯ, РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ	123

Малаховський О. ПЛЮСИ І МІНУСИ КОНФОРМІЗМУ	125
Маркевич А. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ	126
Серединський А. ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	127
Matiyash O.R. FATTY ACID PROFILE OF THE BLENDED OILS FROM THE CORN	129
Maschak A. STUDENTS' TIME MANAGEMENT	130
Палка О. В. AN INTELLIGENT CLEANER	131
Паронов А. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ	132
Вівчарик В. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СІМ'Ї	133
Мариморич О. РИСИ, ВАЖЛИВІШІ ДЛЯ УСПІХУ ЗА ІНТЕЛЕКТ	134
Пастушин О. ВИРАЖЕННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ АБО 5 МОВ ЛЮБОВІ	135
Пастушин О. ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В ІСТОРІЇ ТУРЕЧЧИНИ	137
Пашківський Т. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ	139
Пашко П. ІНДИВІДУАЛЬНІ СТИЛІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ	140
Пелипишин С. ФОРТИФІКАЦІЙНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНСЬКИХ КОЗАКІВ	141
Калиниченко Б.Л., Гулка Ю.І. ІНТЕРНЕТ РЕЧЕЙ	143
Пельчер М. СВІТ ІЗ ПІДЗЕМЕЛЛЯ. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА	144
Пельчер М. ПСИХОАНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ В МЕНЕДЖМЕНТІ	146
Савіцький А. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦ. МЕД. ГРУП	148
Сачик Т. ОСНОВНІ ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ	149
Сокульський Т. СТАВЛЕННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ 1932–1933 РР.	150
Станько А. М. ГРУШЕВСЬКИЙ: ІСТОРІОСОФІЯ І ПОЛІТИЧНА ДУМКА	152
Форись І. LI-FI – МАЙБУТНЄ БЕЗПРОВІДНОЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ	153

Хлопова В. САМОКОНТРОЛЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ	154
Цебрик О. МІСТО ДЕВ'ЯТИ ВІКІВ	155
Чайковський Т. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	156
Шайдюк Б. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ НА КАФЕДРІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ	157
Шпилик В. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ СТУДЕНТІВ	158
Грабовський Н., Дубчак А., Думітрак В., Марусяк В. ВЕБ ТЕХНОЛОГІЇ: МИНУЛЕ, ТЕПЕРІШНЄ ТА МАЙБУТНЄ	159
Миколюк Ю. БІОКОМП'ЮТЕРИ	160

Комп'ютерне макетування Ігоря Окіпного

Формат 60×90 Папір ксероксний.
Обл.вид.арк 11,02
Наклад 50 прим. Зам. № 2685

Видавництво Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001
E-mail: vydavnytstvo@tu.edu.te.ua